

O b s a h:

NA ZAČÁTEK.....	3
ÚVOD	4
ROZDÍLNÉ GENERACE	6
ODKUD ŽIVOT?.....	8
DOSPĚLÝ SVĚT V DÍTĚTI	15
Z A M I L O V A N O S T	17
CO VLASTNĚ JÁ MÁM ZE SVÉHO MLÁDÍ?	21
RADOST.....	22
ČISTOTA PŘÍBYTKU	26
NEROVNOST MEZI DĚTMI.....	27
DĚDÍME PO PŘEDCÍCH	27
VŠECHNO JE DŮLEŽITÉ	28
VELIKOST DÍVKY	28
LEHKOVÁŽNOST	29
JEN SE LÍBIT?.....	29
NIKDO MI NEROZUMÍ?	30
OSOBNÍ VELIKOST	30
NIC NEOPOMÍJET	31
DAROVÁNÍ SE	32
NIC PŘED ČASEM.....	32
VHODNÝ ČAS	33
Z LÁSKY K BOHU	34
OSOBNÍ KÁZEŇ.....	34
RODIČE PLÁNUJÍ.....	35
VE VŠEM JASNĚ.....	37
PŘIPRAVENA NA MOŽNOSTI	37
JEN NE V RIZIKU.....	38
ODVAHA NESTAČÍ.....	38
KŘÍŽEM KE STATEČNOSTI.....	39
ŽÁRLIVOST	40

MÉ "ANO"	42
VZÁJEMNÁ POMOC	43
VÁŽNOST SLOVA	45
JEN CO ZNÁM, MOHU MILOVAT	49
SPORY S MLADOU GENERACÍ	50
NOVÝ ČLOVĚK?	52
MATKA	54
SOUROZENCI	56
SHODA VE TŘECH	57
DÍTĚ VE SKUPINĚ	60
NĚKOLIK ZÁSAD VÝCHOVY	62
SYSTÉM VYCHOVATELE	62
RŮZNÉ PŘÍSTUPY	63
KDY, KDE ZAČÍT?	63
UMĚNÍ PŘIZPŮBIT SE TEMPU SKUPINY	63
PROSTOR PRO OSOBNÍ NÁPADITOST	64
PŘESNÝ PLÁN	64
MOŽNÝ KONFLIKT	64
SDÍLNOST	65
SAMOSTATNOST	66
FANTAZIE	69
SPOLUPRÁCE	71
NÁMAHA	72
SVĚTLUŠKY VE VÝCHOVĚ	72
STRACH	73
LEŽ	74
CTIŽÁDOST	75
DOMOV	75
EMANCIPACE?	78
ČASNÉ JARO	82
RODINA A JAK VZNIKÁ	84

PŘÍHODNÁ DOBA	85
GENERACE NAPŘED	86
OKÉNKO A OKNO	89
POJÍTKO RODINY	91
SAMOSTATNOST	93
ROZUMNOST	94
OBLÉKÁNÍ.....	96
KOUŘENÍ A PITÍ	97
SVATBA	99
ZNÁMOSTI S CIZINCEM.....	101
ŘÁD - DUCHOVNÍ POVOLÁNÍ.....	102
PRVNÍ SVATÉ PŘIJÍMÁNÍ.....	104
RADOST Z VAŘENÍ	106
DÍTĚ A LÁSKA KE ZVÍŘÁTKŮM	107
LÁSKA OTCE V ODLOUČENÍ OD MILOVANÉ DCERUŠKY	108
Z Á V Ě R	109
DODATEK	109

Na začátek

Je mnoho spisů, spisků, knih, kilometry básní o ženách, dívkách, o rodinách, o dětech osamělých i dobře vedených, o opuštěných ženách, o rodinách, které drží a o jiných, které se rozpadly. Jedni líčí bláhové scény nebo zlehčují krásu čistého života dívek ještě jako děti a jiní shrnují své dojmy do vnějších, někdy nečistých kombinací o dívce - o ženě.

Následujících několik kapitol se obrací v naději na pozorné čtenáře především v hovoru o dívkách a s dívkami, které poznaly, že v kráse jejich mladistvého života není nejmenšího důvodu, proč ztrácet naději i na umístění vnějším, když dokáže pro zachování duchovní krásy obhájit svoji statečnost. Dokud zůstane třeba jen jedna jediná rozesmátá, milá, ukázněná dívčina, není beznadějně o tuto krásu bojovat. Tolikráte ale musíme volat slovy Písma: "Kdo nalezne ženu statečnou." Proto nechceme být jenom rozborem, který by se odvažoval rozpitvávat vnější i vnitřní faktory života a jednání, nýbrž budeme podávat všechny činitele v jejich barvitě podobě, která přiblíží onu krásu, kterou Bůh obdařil každou dcerku, aby zjemňovala svět, který ji obklopuje. To je to poslání, které jim nepřidáváme jenom my, ale které považujeme za podstatu jejich skutečného vztahu k sobě i k těm, ke kterým se obrací někdy jenom pohledem, úsměvem, slovem anebo gestem. Chceme vidět znovu zase dívku v její nádheře stvoření, vykoupenou obětmi Kristovými a zdokonalovanou sebeobětováním vlastním. Je to odvážná, ale věřím, že radostná cesta, protože je nová natolik, aby ukázala tolikerým mladým lidem, že je potřeba všechno chápat nezatíženým

nitrem a očištěnou duší. Jít cestou víry! Jen ze skutků, ne podle řečí. Dbát o čistotu ve všech projevech již od nejtělejšího dětství.

ÚVOD

Vstupuji do přirozené kulisy. Nad hlavou se klene překrásná ranní obloha, mračné beránky zdobí celý obzor, na rostlinách i stromech se odrážejí paprsky v kadidlových paprscích visících na pavučinách, zavěšených k rannímu lovu pavoučky, kteří obývají prostředí, které procházíme. Našlapujeme na hrázi vedle zurčícího lesního potůčku, z pravé strany svah posetý mateřídouškou s vyšitými sedmikráskami, jehlice trnitá svou pestrou barevností připomíná léčivou sílu, bohatství, které je chráněno pod trny nádhernými kvítky. Trochu níže se vine třeslice, které říkáme ze zbožnosti Slzičky Panny Marie, suchopýr ověšený kousky vaty ohraničuje vlhkou louku, která končí v porostu rybníčním. Vyzývavě na nás ukazují svými palicemi orobince a za nimi se rozprostírá široká hladina, zdobená rdesnem nebo rdestem splývavým, které nám ukazují žluté květy stulíků a nádherné růže leknínů. Všechno jemně zahaleno kobercem okřehku.

Kolik vynalézavosti bylo potřebí, aby nám Stvořitel připravil takto vybarvený nádherný koberec? Leč čistým pohledem dovede změřit a obejmout tuto nádheru jen duše, která nepotřebuje nejdříve hledat odpuštění a čistotu, ale ví, že nitro musí být zlaceno dobrem, které je průbojné. Jak nenápadná to nádhera, jak podmanivá pestrost a bohatství barev! Všechno tak hýřivé bez toho, že by se vnucovalo, jemné, nenápadné, ale nikdo nemůže vytvořit vlastní rukou něco, co by se mohlo aspoň přiblížit této tak hrůzně krásné sestavě tvorů. Odmítnout voňavý vánek nad pasekou? To se nepodaří! Stejně tak nemůžeme odmítnout od sebe to, co Bůh nám dává, aby potěšil duši každého, i kdyby byla sebevíc rozbolavělá. Kolik nádhery vrací do duše, která je ochotna naslouchat jenom ten prostý zurčící lesní potůček zdobený blatouchy, lemovaný obrovitými lopuchy a devětsily jak přechází v onen nenáročný kokořík s dýmnivkami a sasankami. To jako by nám musela připomínat čilá vodní myška nebo vodní rejsek, kteří vesele přebíhají bez toho, že by je strašil náš hlomozný pochod nad porostem. Všechno k radosti. Může být někdo zlý v tomto prostředí? Může někdo ony nenápadné mechy a lišejníky, nad kterými se sklánějí lístečky drchničky, jen zlovlně zašlápnout?

V úžasu, do kterého se nemusíme nutit, naše rty oněmí a duše se hotoví k modlitbě a bez toho, že bychom si to uvědomovali, naše ruce hledají ono gesto, které žehná, nejenom přijímá, ale chce okamžitě rozdávat kus z této mohutné krásy jako budoucí naději. Co to však znamená, i kdybychom vypočítali všechno to, co je v přírodě velké, hlomozné, čisté, nenápadné, zdobené všemi možnými orchideovými příkrasami, proti jedné jemně čisté mladistvé duši dívčiny, která svým úsměvem dovede posvětit každou věc i každého člověka a podmaňuje touto Boží nádherou ve svém pohledu každého dobrého člověka pro ušlechtilost tvorů i Tvůrce. Všechno na světě může ověnit člověka touto nádherou. Ale všechno viditelné není ničím ve srovnání s krásou jediného pohledu, s jemností paží i hudbou srdce člověka - dívky - ženy, která nezradila své poslání být tím zjemňujícím, ušlechtilým ukazatelem i v tomto posmutnělém světě. Snad jen mužská hrubost může tuto nádheru pošlapat.

Dívka! Všechno zmíněné ve své kráse je jen chudobkou, jen kusem bláta ve srovnání s bohatstvím darovaným jedinému děvčátku, které ještě nic neodložilo z toho, co přijalo z nebe.

Proto nás nechte aspoň chvilku toužit, uvažovat, obdivovat a pochopit aspoň kousek té krásy, kterou Bůh uložil - jako do trezoru - do jediné dívčí duše.

Hrstka dobrých vyzkoušených rad, myšlenky, které jsou prověřeny i posvěceny léty, (životem plným, často po okraj naplněn i utrpením), vyvěrají ze zkušeností starších pokolení, ke kterým se obracíme s naléhavými prosbami, aby neodcházeli z tohoto světa bez uložení svého myšlenkového bohatství do mladší generace. Jedině tam se může zúročit všechno, co je pokladem staršího pokolení pro ty, kdo přichází po nich. Jde nám zde o dívky, ženy, které mají Bohem danou úlohu zachovat lidský rod a celým svým přístupem k životním danostem zjemňovat všechno, co náleží k této části lidstva.

Nemíním upadnout do přecitlivělosti vůči ženám nebo dívkám, jak se to přehání v románech, básních a v líčeních, která by chtěla z dívky udělat předmět obdivu anebo objekt své vášně. Naproti tomu my vycházíme z hodnocení celého pokolení Písmem svatým. Pro nás je výchozí pozicí Nazaret. Snad není mnoho věcí tak potřebných jako to, abychom vrátili anebo lépe, abychom ženám a dívkám přítomné doby dali zase ono sebevědomí, které jim patří od samého Stvořitele.

Každá věta i gesto, které posílí úroveň dívčiny již od nejútlejšího věku je vkladem, který ponese užitek. Čím víc se snížilo mínění a hodnocení nevěreckého světa vzhledem k ženám, tím jasněji vystupuje pohled víry, který odzírání důstojnost všech čistých žen od krásy života Matky Spasitelovy. Žena - druhá Eva, avšak též druhá Marie. O těchto krásách se chci alespoň trošku zmínit. Sám sv. František hovoří o tom, že ženy se nutně cítily méněcenné, že se utápěl jejich život ve smutku, že zapíraly v sobě všechny výsady jím Bohem dané - totiž onu ženskou jemnost, sebeobětovnost a nelíčenou radost. To je ten ustavičně k nám proudící jemný úsměv, který nesmí nikdy scházet. Chceme sledovat život formovaný vírou a oddaností jen ke všemu čistému. Ženy bez víry jsou často i ženy bez mravnosti, utápěné v karnevalových způsobech, v rozpustilostech, zapomínají na své nenapodobitelné přednosti. Pro mnohé je dnes křesťan synonymem smutku a zatím radost, a zvláště radost ze života, musí prýštit neustále formovaná vírou z každé dívčiny a ženy.

Nebude mnoho dívek a žen, které tuto knížku budou číst. Nebude mnoho rodičů, myslím tím mnoho matek, které by souhlasily s celým obsahem i požadavky, které považujeme za živé a životodárné, zladěné s vůlí Boží tak, jak to neustále hlásá církev. Odmítám zásadně tzv. nové názory i těch moderních apoštolů, kteří, protože jsou protěžováni mocnými tohoto světa, zlehčují a podkopávají všechno to, co my musíme nutně považovat za podklad každého šťastného života.

Jedním posláním těchto vět je povzbudit všechny, kdo ještě mají podle našeho názoru ducha Božího. Zadržet někdy slovem, někdy gestem, jindy pevným uchopením, aby nespadly další tisíce do stejné stoky, jak to pozorujeme kolem nás ve všech možných úrovních, anebo jak nám to sdělovací prostředky produkují, tentokrát zase z jiné světové strany. Mnoho z nás by mohlo namítat, že dívky vyrůstají ve stejných podmínkách jako hoši, jsou to přece sestry svých bratří, a proto mají usilovat stejně o spojení s Pánem. Ale zatím to není možné, protože našim závěrem v předešlých nástinech byla touha připravit synky ke službě oltáře. Proto je chci podávat se všemi problémy i s jejich řešením odděleně, neboť i taková maličkost, jako je služba u oltáře, je výsadou mužské mládeže. Pohybovat se na stejné plošině jako kněz, který mění chléb a víno v Tělo a Krev, přisluhovat mu, budou moci posléze v naší církvi jenom hoši, zatím co dívčiny nemohou než zůstat na okraji bohoslužebných úkonů. Jak rozdílný je přístup už i na těchto posvátných místech. Jak je důležité, aby mužové odvážným hlasem hlásali radostnou zvěst. To dívčí má zůstat vždycky v tom jemném očekávání, jako při zvěstování v Nazaretě.

Proto je tento svazek specifikován jen pro dcerky, vyzožímaný pro sestry Mariiny, neboť jejich poslání není jenom přivést děti na svět, dovést je objímat, ale celou bytostí je mají pevnou rukou, ale jemným srdcem, vtěšňovat do nadějného života. Dívka musí zůstat srdcem i náručí, a to zase nemohou bytostně dokázat synci. I když rostou oba dva spolu v rodině, i v rodině musí otec a matka brát odděleně obojí výchovu, mít jiné požadavky i míry pro dcerky a jiné pro synky, i když jsou si tak blízko. To, co je může spojovat přes všechno rozdílné chápání, je všeobjímající láska otce a matky. Proto je tak potřebné, aby tam byl otec a byla matka, aby dítě mělo jistotu a bezpečí, které je základem v rodině, ale růstem v celé společnosti. Kde by tyto skutečnosti chyběly, nemohou být nikdy nikým doplněny v prostředí mimo rodinu.

Jestliže nám jde o výchovu malých služebníků a navodění na systém, který je může nenápadně připravovat ke kandidátství ke kněžství, u dívek usilujeme o to, aby byly schopny vždycky čistotou, ušlechtilostí vlastního srdce připravit svou nezkaženou bytost na poslání matky. Proto mají být odvážné, ale jemné, bez bolestínského sténání nad oběťmi nebo nesnázemi, ze kterých může vyrůst v opravdovou nenapodobitelně statečnou matku. Chceme posílit všechn jen možný

optimismus radostnou touhou po životě plném ušlechtilého pohybu, bez výčitek, ale se stálým hledáním oné radosti, která se projevuje úsměvem a písní, i když musí vyzpívat tolikrát obtíže své i svých drahých.

Je opravdu vrcholný čas, aby nastoupila celá generace úplně nepodobná všem těm groteskám, které nás obklopují. Jinak nás též pohltí amerikanismus, ale nemravný, nebo se usadíme jen v pohodlném šeru frází a plytkého bezduchého života. Nemáme se zabývat ani v myšlenkách lži, klamem, přetvářkou. Každý, a zvláště dívčiny, musí být vedeny k otevřené přímosti, ochotě, ke všemu tomu, co rozšiřuje srdce i duši, protože jejich úloha je vedle sebe nechávat vyrůstat stejně ušlechtilým způsobem i syny - možné služebníky oltáře. Jen vedle sebevědomé čisté sestry může vyrůst sebevědomý rytíř - bratr. Proto jsou tak nutné úvahy o důstojnosti i sebevědomí a o síle, která může i tohoto člověka - dívku - ochránit před všemi útoky a zachovat ve velikosti, kterou jim Bůh přidělil.

Rozdílné generace

Je mnoho názorů a mnoho různých pojetí života dívek a hochů. Zásadně oponuji názorům, že je možný stejný společný model pro oba. Tato skutečnost není pochopitelná, a to už od samých základů, protože Bůh učinil člověka mužem a ženou. Emancipace nepřivádí mnoho radostného pro celý stav - žena. Není možné nebrat v úvahu zvláštnosti psychické i pohlavní. Ani v rodině není možná ona smíšenina, i když dívky a hoši vyrůstají vedle sebe, přece jen už od prvních okamžiků dívčina potřebuje zcela jiný přístup než snese hoch a je-li hoch vychováván stejně jako dívka, dostáváme tím odpověď na onu otázku, proč je v našich mužích tak málo mužného a proč jsou naše ženy mnohdy hrubší ve všech projevech, než se sluší a než je to únosné.

V rodině není možné upřednostňovat ani syna proti dcerám a zase není prospěšné zženšťovat příliš dívčí výchovou hochy, pokud se vyskytují v rodině. Přílišným ochraňováním před vším, co je tvrdší, před nutnostmi, které budou naplňovat den, by mohlo znamenat zbavit správné orientace, a to hochu i dívku. Harmonicky uspořádaná výchova spočívá již od dob očekávání stejně u hochů jako u dívek a není správné, jestliže už před příchodem dítěte na svět se vynáší úloha hochu proti skutečnosti dcerky. Bylo by to znehodnocení postavení dívky v rodině, která, i podle našeho mínění, musí mít vedoucí místo v dávání života i v jeho pěstění až k dosažení časného i věčného cíle.

Možná, že takový častý smutek u dívek, nesmělost a nesamostatnost, pochází z oněch situací, kdy otec anebo matka nebo i celá rodina si toužebně přeje syna a když přijde na svět dívka, berou to skoro jako potupu. Na jiné straně však ona nevděčnost v mravním ohledu, která uvrhuje mnoho i z tzv. našich rodin své děti do mravního bahna, má své kořeny právě v této počáteční době, kdy hoch i dívka mají dostávat ony základy, které se nemění celý život. Tzn. solidní přístup k mravním zásadám, k poznanému zákonu i ke každému modelu, který je vyzkoušen předcházejícími generacemi a činí lidi, třeba stejného rodu nebo klanu, šťastnými.

Stačí, abychom pozorovali jenom ty, kdo vyrůstají v mezích Božího zákona, prakticky ovlivňujícího celé dění a mezi těmi dětmi, které se vysmívají anebo ani nepoznaly ono zjevení Boží originality v řádu, dění. Několik zásad, které považuji za výhodné při úvahách o počáteční výchově dívek:

1/ růst není jenom věcí chování jiných anebo k jiným. Je potřebí od nejtělejšího, můžeme říci od prvního dne, úsměvně zaznamenávat všechno, co nedovolí jakousi koketerii v životě, ale neničí začátek přímé radosti. Zde začíná růst ušlechtilá osobnost.

2/ Jestliže matka nasazuje všechno na to, aby se jen líbila, skýtá se otázka a vynucuje si řešení, které pomůže, zvláště v dospívání děvčeti, aby nevyrostlo v postavu, která bude chtít být za každou cenu středem.

3/ U rodičů může být základem jen charakterová úroveň bez prázdnot, která se velmi rychle napodobuje jejich vlastními dětmi, tím více dcerami.

4/ V žádné rodině není prospěšné, aby se hodnota jednotlivých členů měřila jen podle úspěšnosti. Každé dítě je jiné, každé je potřeba vychovávat, i když společně, přece jen specificky zvláště a dobro to musí být, které je základem všeho přístupu k nim.

5/ Nepovažuji za správné, jestliže rodiče, ať otec nebo matka, se neustále před dětmi vychloubají svými kvalitami. Tím hůř, jestliže otec přeceňuje dokonalosti bratří.

6/ Od nejtělejšího věku se dá dítěti dobře pochopenou výchovou vsouvat do života úcta k poslušnosti, řádu ve věcech i v jednání, ochota, pohyblivost, která pak je vedoucí silou pro všechny děti. Takto vedené děti nezačínají svůj život onou osobní pýchou, kterou rodiče mařili všechno, co bylo jemně ušlechtilé ještě v nemluvněti. Prvním zájemcem celé výchovy musí být dívka nebo hoch a dívka o to intenzivněji, oč více ochrany si vyžaduje.

7/ Tvrdým zásahem se zdá ve výchově každého jednotlivého dítěte, jestliže velmi záhy jsou uváděny vlastními rodiči do kolejí, které odpovídají jejich plánům, výhledům a podle jejich společenského uplatnění už mají vytyčenou životní dráhu. To nejsou plány dívky ani hochy, ale někdy jenom důvod, jakým způsobem rodiče zahánějí své osobní pocity méněcennosti.

8/ Dívčina jemněji odzírá všechnu charakterovou dvojakost. Proto musí být vždycky jemnějším způsobem vedena i formována.

Nikde v přírodě neznáme pochody tzv. skokem. Nedá se nic jenom prolézt, něco vynechat a jiné protěžovat. Není možné, a to v žádném případě, jenom jaksi vychovávat mezerovitě, ale všechno sledovat, co je potřebné pro život a dávat organizovaně svým nejbližším. Žádné skoky ve výchově ani v růstu nejsou možné. Je nutný jen pravidelný, harmonický, nezatížený život všech jednotlivců zvláště a celé rodiny dohromady.

Jestliže u každého tvora existují zákony, které musíme brát jako věčně platné, tedy počítejme i s tím, že není možné překročit hranici mezi mužem a ženou, mezi hochem a dívkou. Je potřebí s největší úctou respektovat všechny zvláštnosti, které jsou spojeny s tímto daným zákonem. Za žádných okolností a v žádném případě se nám nepodaří tyto zákony zlomit a ztroskotat tam můžeme jen my sami. Proto je potřebné hluboké poznání celé stavby vnitřní i vnější hochů i dívek a podle něho upravovat i prostředí a měnit okolnosti. Dávat je do norem, které by pomáhaly jednoho i druhého zdokonalovat.

Nám se zde jedná o jemnější polovinu lidstva - o dívčiny, které tolikrát považují svoje zaměření ve společnosti lidí za znevýhodňované a zbavené jemné ohleduplnosti, kterou si dívka jako taková vyžaduje. Od prvního nadechnutí rodičů je nutná hluboká úcta k oné Bohem dané rozdílnosti. Každá povrchnost by nutně vedla k deformaci osobnosti dítěte a zůstává pro celý lidský věk. Pokud chceme aspoň zčásti pochopit rozdílnost ve stavbě mužské a ženské části lidstva, vnímejme všechny přirozené zákony jako světlo majáků, podle nichž se má celé lidstvo řídit, aby uvedlo v soulad své bytí i své jednání. Kdo z nás by pomíjel tyto zásady, nutně napomáhá k rychlému rozpadu osobností i rozpadu společenskému, protože přirozený mravní zákon naplňuje každého z lidí. Může se nám podařit jen jej přehlušit anebo zasunout vlastními zlozvyky do některého smetiště lidského jednání.

Prvními strůjci štěstí dětí jsou rodiče. Každá povrchní, lajdácká nepřipravenost v rodině bude znamenat pro celý život potomků nezodpovědný postoj, kterým se rozmrhají síly i bohatství, v tomto případě, bohužel, vlastních dětí. Tam se stává to nepochopitelné v lidské tvoru, že škůdcem člověka je sám spolupracovník na daru života.

Je nutné, aby v rodině od nejtělejšího, můžeme říct od prvního pohledu na svět, byly všechny okolnosti i vztah mize nejbližšími lidmi zcela kladný k občanským ctnostem, které budou odzrcadlovat jemnost, zvláště ve vztahu k dítěti - k dívčině. Nic nesmí stát na cestě v růstu směrem

k dosažitelnému dobru. Nikdo z nejbližších nemá právo, zvláště dívčinám, dávat překážky na této cestě.

Odkud život?

Možná, že se nám to už nejeví jako zajímavé, že se posunula hranice oné zvědavosti anebo zvědavosti, která se týká původu člověka. Jestliže dříve přišlo dítě, speciálně dívčiny v 5 - 6 letech s touto otázkou, kde jsme se tu vzali na světě? - dnes to můžeme čekat, snad vinou televize anebo přebýváním těch nejmenších i při hovorech starší generace, že přijdou i tříleté děti s otázkou - odkud jsem se vzala? A my se domníváme tolikrát, že nesmíme tomuto nevinnému dítěti přímo odpovídat. Mohu to říct tomuto nevinnému dítěti? Mohu mu zasahovat do jeho čistých prostor a doslova je zakýdat tímto věděním? A odpovídáme, proč vlastně ne? Nic to nemá společného s neviností, neztratí se nic z té krásy, kterou žije, jestliže bude vědět to, jakým způsobem Bůh ustanovil, aby dítě přicházelo na svět. Jen jedno je důležité, aby rodiče a vychovatelé respektovali zvědavost a odpověděli jenom přímo na otázku. Proto i v této souvislosti je třeba připomenout, že nikdo nemá právou vstoupit okovanou botou do porcelánu lidské dívčí duše, protože kolik je skryto v otázce, tolik má znamenat i odpověď. Nic se neztratí z onoho jasného, radostného záření dětských očí, i když jsme jisti, že dítě ještě nic neví o zlém. Ještě v něm není probuzena ona dravá chuť urážet Boha i nejbližší lidí. Vezměme jen zprávu o Zvěstování v Nazaretě. Maria se jistě vyznala ve věcech života. Proto vycházíme-li z tohoto poznání, víme, že nevinost nemá nic společného s nevědomostí. Není to tak rozdílná hodnota nebo ctnost, je to něco přirozeného, co si dítě na svět přineslo.

Křesťanství je víc než pouhá přirozenost, je to život v milosti a člověk má jistotu, že zůstává čist. Jistě pochopí každý, jakým způsobem bereme tuto povinnost informatiky nejmenších dětí.

Nevinost je hluboké neotřesitelné bytí v Bohu. Člověk ji dostává při křtu, rodiče ji mají pomáhat uchránit před poskvrnou jakýmkoliv hříchem, bránit před pokušeními, aby dítě neztratilo onen krásný nebeský lesk svých čistých očí. Tato nevinost je jistě milováním Boha a kdo Boha miluje, tomu stojí docela blízko i všechny divy a díla Boží. Ten ví a chápe i to, co je nevinost. Všechno vyrůstá vzájemně z tohoto kořene. A aby zůstala tato vyšší nevinost podepřena věděním, je potřeba k dítěti mluvit, vysvětlovat, ale v blízkosti, jakou zná člověk k člověku jen v hluboké lásce, a tu otec a matka vůči dítěti, zvláště vůči dívčině, musí mít. Každý i vychovatel musí učinit to, co by učinila každá matka. Možná, že jsme neměli čas, anebo rodiče nám ho nevěnovali, aby nám tímto způsobem otevřeli bránu do poznání skutečnosti života.

Člověk je nejstydlivější právě před nejbližšími, uzavírá se anebo se neotevře ani v otázkách a v jiných záležitostech. Ptáme-li se, jak ti to napadlo, jak přichází člověk?, dostaneme jemnou odpověď, je-li dítě z venkova, že pozorovalo, jak se rodí kuřátka anebo ptáčekové, ale nikdo, že jí nevysvětlil, jak přichází na svět člověk. Pozvolna nenápadným způsobem se dostává i toto vědění do života našich dětí a byla-li tato otázka hlasitě vyslovena, musí následovat i jasná pravdivá odpověď. Jen tolik, kolik pochopí, jen to, na co se ptá. Za žádnou cenu se nedopustit lži, nerozprávět žádné pohádky. Nedejme lacino napospas cokoliv z tohoto krásného údobí, které jsme prožívali sami. Tato ryzost zůstává jako náplň pro celý život, i v dospělosti. Řekni prostou pravdu, řekni to tak, jak to míní Bůh. Každé dítě přichází od Boha, i Liduška i Petřík, všichni i vy sami jste byli nejdříve u Pána Boha. Bůh myslel na všechny ještě před tím, než jste přišli na svět. Vy jste však jako to nejdražší, měli přijít k nám na zem dolů, k nám, k ostatním lidem, k mamince, k tatínkovi, do našeho domu. Ty ses měla stát naší milou sestřičkou a proto tě Pán Bůh odevzdal naší mamince. To, co je jemné a něžné, je opravdu cenné a je potřeba to chránit. A Bůh právě to nejkřehčí svěřil maminkám. Zde je všechno nejlépe uchováno. Dítě pochopí, jak je zobrazeno na fotografii se sourozenci, s matkou. Ale zde je ještě jeden článek, který předchází dítě dříve, než svým hláskem roztrhne ticho v rodině. Je vloženo do toho nejjemnějšího vatového polštářku a musí dlouhou dobu čekat, mnoho měsíců v naprostém spoluzití s matkou, až se dostane na světlo.

A protože se každá matka těžce loučí s touto blízkostí, proto i narození stojí matku mnoho bolestí. Každá matka má své dítě ráda, zvláště ty, co jsou jemnější, a to jsou dívčiny, protože každé dítě ji stojí mnoho obětí. Tak je to tedy s malými dětmi. A ty už to víš, jak to je krásné, že tě sem poslal sám Pán Bůh!

Víc ještě není potřeba vyprávět. Všechno ostatní zase až dívčinka vtěsná v otázku, potom je potřeba společně pátrat zase po jiných tajemstvích, vnořit se hlouběji do nich. My však poznáváme, že čím více zkoumáme ony hlubiny, tím jako bychom se více propadali do temné noci. Všude, kde se nalézá život, tam je s námi Bůh. On všechno osvětluje, on sám je Světlem.

Považuji za důležité, abychom si nejenom všimli, ale vryli hluboce do duše několik veršů z evangelia sv. Lukáše. První kapitola jeho evangelia je do té míry úžasným svědectvím nejhlubší víry spravedlivých dvojic, že ji podáváme s celou pravdivostí zmíněného textu. Od verše 5. do 25. zachycuje celou skutečnost v začátku našich dějin. Text zní následovně: (verš 5) "Za časů krále Heroda Judského žil kněz jménem Zachariáš ze třídy Aviovy a měl za manželku dceru z rodu Áronova, její jméno byla Alžběta. Oba byli spravedliví před Bohem, plnili všechny příkazy a předpisy Páně bez úhony, ale neměli žádného dítěte, neboť Alžběta byla neplodná. Oba byli již pokročilí ve svém věku. Stalo se pak, když podle řádu své třídy konal kněžský úřad před Bohem, že podle obyčeje kněžského úřadu připadlo na něho losem, aby vešel do chrámu Páně a zapálil v oběť kadidlo. Všechno množství lidu se modlilo venku v době zápalné oběti. Ukázal se mu anděl Páně, stál na pravé straně kadidlového oltáře. Zachariáš, když jej uviděl se ulekl a padla na něj bázeň. I řekl mu anděl: Neboj se Zachariáši, neboť je vyslyšena tvá modlitba, manželka tvá Alžběta porodí syna, nazveš jeho jméno Jan. Budeš mít radost a mnozí z jeho narození se budou radovat s tebou. Bude veliký před Pánem, nebude pít vína ani nic opojného a již v životě své matky bude naplněn Duchem svatým. Obrátí mnohé ze synů Izraelských k Pánu Bohu. Přejděte před ním v duchu a v moci Eliášově, aby obrátil srdce otců k dívkám, i nevěřící obrátí k spravedlivému smýšlení, aby připravil Pánu lid hotový. I řekl Zachariáš k andělovi: Po čem to poznám, sám jsem stár, manželka má je pokročilého věku? Anděl mu odpověděl: Já jsem Gabriel, který stojí před Bohem. Jsem poslán, abych mluvil k tobě a zvěstoval ti tyto události. Budeš však němý, nebudeš moci mluvit až do dne, ve kterém se ty věci stanou, poněvadž jsi neuvěřil mým slovům, která se naplní svým časem.

Lid očekával Zachariáše a divili se, proč prodlévá v chrámě. Když pak vyšel, nemohl k nim promluvit. Poznali, že měl v chrámě vidění. On jim kynul, ale zůstal němý. I stalo se, když se naplnily dny jeho služby, odešel do svého domu a po těch dnech počala jeho manželka. Tajila to po pět měsíců a říkala: Takto mi učinil Pán v oněch dnech, ve kterých vzhlédl aby odňal pohanu moji mezi lidmi."

Tato událost se stala před dalším důležitým historickým úkonem, ve kterém se začíná existence samého Ježíše Nazaretského.

Verš 26. "Šestého měsíce byl anděl Gabriel poslán od Boha do Galilejského města, které se nazývá Nazaret, k Panně, zasnoubené muži, kterému bylo jméno Josef, z domu Davidova a jméno panny - Maria. Anděl k ní vešel a řekl: Zdráva buď milosti plná, Pán s tebou. Požehnaná ty mezi ženami. Ona když jej uviděla, užasla nad touto řečí a přemýšlela, co to pozdravení znamená. Anděl jí řekl: Neboj se Maria, neboť jsi nalezla milost u Boha, počneš v životě a porodíš syna, nazveš ho jménem Ježíš. Ten bude veliký a synem Nejvyššího bude nazván. Pán Bůh mu dá trůn jeho otce Davida a bude kralovat v jeho domě navěky a jeho království nebude mít konce. Maria řekla k andělu: Kterak se to stane, když muže nepoznávám? Anděl jí řekl: Duch svatý sestoupí v tebe a moc Nejvyššího tě zastíní. Proto také dítě, které se z tebe narodí, se bude nazývat syn Boží. Alžběta - tvá příbuzná - též počala ve svém stáří a nyní je již v šestém měsíci ta, která byla neplodná, neboť u Boha není nemožná žádná věc. I řekla Maria: Hle, já dívka Páně, ať se mi stane podle tvého slova. A anděl od ní odešel."

Verš 30. "Maria vstala v těch dnech a s chvatem odešla na hory do Judova města. Vešla do domu Zachariášova, pozdravila Alžbětu. Jak Alžběta uslyšela Mariín pozdrav, dítě radostí zaplesalo v

jejím lůně. Alžběta byla naplněna Duchem svatým a zvolala velkým hlasem: Požehnaná jsi mezi ženami a požehnaný plod života tvého. Jak jsem si zasloužila, že matka mého Pána přišla ke mně? Neboť jak došel hlas tvého pozdravu do mých uší, zaplesalo radostí dítě v mém životě a jsi blahoslavená, žes uvěřila, že se vyplní ty věci, které ti byly předpověděny od Pána."

Žádné z událostí, které Nový zákon uvádí, nejsou tak důležité, zvláště pro naše nejmenší, aby jim vyjádřili celou pravdu o začátcích každého člověka. Jestliže naše nejmenší dívkinky, které poznávají už vlnění kolem sebe, myslím tím věk předškolní, kdy ještě v důvěře dokážou s podepřenou bradičkou naslouchat vyprávění svých rodičů, mohou z těchto textů, (které doufám, že jsou rodičům, zvláště matkám, známy), vycházet k těm poučkám, které jim zbytečně potom budou zlehčovat všechny lehkovážné vývody v prvních třídách školní docházky. Nechceme podávat přesný návod, jakým způsobem se přibližovat k tomuto velkému tajemství života. Přece však jsme přesvědčeni, i podle všech zkušeností, že z těchto biblických událostí se dá vyčerpát naprosto nekončící zdroj pravdy o životě. A každé dítě, pokud si udrží důvěru k rodičům (a pokud rodiče udrží ve své péči důvěru svých dětí), může dostat tak pevný základ, že se stává neotřesitelným pro celý životní běh. Je možné, že dítě se vyděsí, jestliže matka čte text - dítě se pohnulo v lůně matky - ale vycházíme z oné pravdy, že žádná skutečnost nemůže znesvětit tím, že vstoupí jako vědění do našeho vlastního nitra. Člověk může vědět, ba musí vědět celou pravdu, ale musí zůstat čistý. A tak je to i s tímto poznáním života. Na toto místo musí matka, otec anebo starší sourozenci, nejlépe sestry, navázat celou instruktáž, pokud je formována otázkami do té míry vyčerpávajícím způsobem, že dítě s uspokojením usíná, protože poznalo, že dříve, než přišlo na svět, bylo v takové těsné blízkosti své maminky, že na celý život nesmí být žádná událost, která by tuto blízkost mohla narušit.

Dítě se spokojí, dostane-li odpověď na to, co se ptá a my nemáme žádné právo předcházet svými, někdy dobře myšlenými výklady, skutečnosti, které by s neúspěchem narušovaly přirozené myšlení dítěte. Zvláště dívkinky jsou těmi tvory, které nejenom zvědavě rozpitvávají každý problém života, ale též chtějí mít, jsou-li dobře vedeny, jistotu, že tím nevstupuje žádná hrubost do jejich vlastní duše. Od těchto vyprávění, které jsou víc než jenom pouhou zvěstí, vychází pak celý růst, kde dítě pochopilo hloubku tajemství Božího, které vložil do síly otcí a matce.

Jedna správná zásada: ani ve výchově - nepředbíhat přirozenému růstu. Jak je formována otázka, tak upřímně musí být utvářena i odpověď. Šťastná ta rodina, kde dítě přichází k rodičům i s otázkou a spokojí se s jejich odpovědí. Velmi brzo dovede narušit celý tento ušlechtilý vztah ulice anebo party na ulicích, protože tam, kde bují sprostota, dovedou i děti rychleji zničit to krásné, co zůstává v čistém dítěti. A o toto nám musí jít - co možná nejdéle zachovat ono Boží dětství v těch, které Bůh uzpůsobil, aby znamenali pro všechno lidstvo to krásné, co může i člověku trpícím být víc než útěchou i náplní jeho těžkých dnů. Pokud nás zklamou tyto poslední poslové nebeských pravd, není doopravdy v životě, kde bychom se mohli odvolávat na ony pravdy, které nám Písmo svaté s takovou jemností předestírá.

I v našich rodinách, myslím tím ve věřících, je stále ještě pevně usazen zvyk hodnotit narození syna za požehnání, kdežto přijde-li na svět dívčina, můžeme pozorovat na mnohých rodičích protažený obličej a jakési zklamání. Nejenom, že z lidského hlediska to není správné, ale každé dítě musí být bráno jako dar od Boha a nezáleží na tom, jakého je rodu. Příchod každého dítěte je spojen již s velkým plánováním, které v mnohých případech znamená zcela determinování života novorozeněte. Pokud jsou však rodiče nejenom rozumní a věří, že plní poslání Boží (naplníte zemi), odpadá i tato starost, protože cítí jeden i druhý z partnerů, že dítě si nezaslouží nic jiného, než jenom nejhlubší lásku obou.

Pokud dítě přichází jako dívčina, jako první dítě do rodiny, zdá se zcela normální, že rodiče okamžitě plánují ještě syna. Nemusí jim to vycházet a jsou bláhoví, jestliže by sázeli jen na tuto kartu. Každé dítě má být očekáváno, z našeho hlediska vymodleno a připraveno sebezápory, které usměrňovaly i dobu známosti vlastních dárců života. I ve všech dějinných úsecích u národů vyspělejších nebo primitivních přece jen převládá větší úcta k hochovi než k dívce. V křesťanském

světě by to mělo být zcela vyrovnáno jen touhou postavit dalšího dobrého adepta do života a jistého kandidáta pro šťastnou věčnost.

Poznáváme, že bez víry se nedá ani hovořit o těchto záležitostech, tím méně ještě, abychom se domnívali, že společenský život rodiny by mohl být utvářen jakýmikoliv náboženskými motivy. Život zůstane jednoduchý, pokud rodiče dovedou jednoduše plnit všechny své povinnosti, které odzírají z přirozeného mravního zákona a z poznaného desatera jako normotvorné pro sebe i pro celou rodinu. Jako mor se rozšířilo i v naší oblasti mínění, které zdůvodňuje pohodlnost, která do té míry převládá, že dodatečně reformujeme své myšlení vzhledem k mravním normám. Tedy ne podle zásad zákona, ale podle svého pohodlného nazírání na řešení situací, které považujeme za vzorové. Chceme utvářet svůj život i život těch, kteří jsou přirozeným pokračováním dospělé generace.

Je zcela nepochopitelný úbytek mravního citu, který snižuje hranici i početi až do dětských let a tím dává pečeť na snižování tělesné i duševní výše u zmíněného adepta. Celá řada vlastností je podmíněna dřívější generací a nedá se překračovat zákon dědičnosti s žádným rošťáckým pojetím, které přezírá ty okolnosti, které vytvářejí v dítěti jako by dědičný podíl.

Lidé si bývají lhostejní až do určitého bodu, kdy dva jedinci různého pohlaví začínají všechno řídit podle vzájemných myšlenkových pochodů do té míry, že jsou všechny úkony podmíněné ohledem na toho druhého. Lhostejnost končí, jakmile poznávám v tom druhém partnera, který odpovídá na mé volání. Nesmí se ovšem jednat o onen ledabylý anebo ničemný vztah, jak se to šíří mezi mládeží přítomných desetiletí. Jestliže se to má přikrýt heslem "žít a užít", tedy je potřebné dát meze, abychom věděli, kdy "užíváme" a kdy se jen "vyžíváme". Další generace je vždycky slabší, jestliže předešlá nedovede nahospodařit svojí srdnatou statečností ony hodnoty, které může předávat jiným.

Hranice, kdy se dva poznávají a sblíží, se povážlivě snížila až do školních lavic. Pochybuji, že některé z dětí dovede samo udržet své vnitřní bohatství bez opory zkušenějších nebo starších vychovatelů. Ideál je, mohou-li v tomto období stát nejbliže rodiče. Je zajímavé, že přijde-li do naší společnosti, myslím tím mezi stejně mladé, určitý hoch anebo naopak dcerka, všichni najednou, jako by byli vyměněni. Je-li to v dívčí společnosti, dívky začínají hodnotit nejdříve osobnost. Podle vnějších ukazatelů jim imponuje mladý člověk, který dovede víc než je to většinou obvyklé. Přichází-li zteplého vzrůstu, černovlasý anebo zase blondatý, všechny dívky, jako by naostřily svůj pohled a jako kdyby byly ve spěchu, se snaží jakýmkoliv způsobem upoutat tohoto jedince na sebe. To je všechno přirozené, ale nedá se to popsat ani pochopit. Je tam nové ono napětí, ve kterém je možná i přirozená blízkost. Dívky, jako by si dávaly otázku, a to bez rozdílu: "Nejsem to já, na kterou se déle díval? Jistě mně podal upřímněji ruku, ohlédl se po mém obleku i po mém účesu." A tímto způsobem se tolikerá dívka začíná trápit, protože se domnívá, že tento náhodně příšlý hoch je tím jediným, se kterým je možno navázat nejbližší přátelství. Často ústí tento zájem na naprostých nicotnostech. Někdy jsou dívky k sobě navzájem plné ohledu, někdy dovedou být žárlivě protivné, ale celá situace se stává v tomto případě alespoň zajímavou.

I nejmladší dívčinky už pozorují toto napětí. Musíme s tím počítat, že příroda sama podle intencí tvůrce hledá tyto dva póly - muž a žena. Někdy ve velkém, i v tom nejmenším, jako by stály tyto dva body proti sobě. Ale všechno, co je štěstím, ale též i katastrofami lidstva, závisí od tohoto setkání - muž a žena. Zde přijdou už velmi drobné dívčinky s touto otázkou, proč vlastně je člověk stvořen jako muž a žena? Historie Adama a Evy je někdy odposlouchána jako povídka nebo román. Je to ale nádherné vyprávění, jak Adam - jediný mezi rozumnými tvory - všechno jmenoval vlastním jménem tak, jak si je přibližoval a přitom zkoumal, že žádný z těchto tvorů není s ním totožný. Tuto hranici samoty nedovedeme pochopit. A Bůh odpovídá na jeho smutek - není dobré, aby byl člověk sám - a dává mu za průvodkyni ženu a od tohoto okamžiku zazářilo slunce nového života i tomuto, možná do smutku propadlému, Adamovi. "Toto je teprve kost mých kostí a maso z mého masa" a dal jí jméno Eva. A rodiče, pokud se rozhodnou vstoupit do úzkého blízkého společenství, jeden s druhým se stávají jednotou, která jediná je oprávněna brát vážně příkaz

Stvořitelův. Tím se stává člověk člověkem plným, kterého Bůh stvořil tak, jak je chtěl mít, jako muže a ženu.

Teprve teď se stává svět otevřeným. Muž ve všem, jak se namáhá, přemýšlí, koná své povolání a plní své zájmy a žena, která je vždycky povahou útlejší a citlivější svým smýšlením, vděčná za všechno nejmenší, vidí jednotlivosti, kdežto muž pohlíží na celek i na celkové řešení všech možných problémů. Žena od nejtělejších dívčích let se kloní ke klidnému domácímu a domáckému, hoch od svých dětských let zase touží po všem, co je širé i vzdálené a vrhá se někdy odvážně i do všech pomyslných nebezpečí. Poznáváme už od nejtělejšího věku, oč jemnější vnímání je u dívčinky a dovede to zjemňovat už ve svém nejtěleším srdíčku, které nutí pomalu, aby se projevovalo v tom nejjemnějším tónu - pojď a čeká na odpověď - přijď. To je to nejzajímavější ve vztahu již v předškolním věku, protože tento vztah je živý od prvních okamžiků, kdy si dívčinka anebo docela nepatrný chlapec uvědomují, že jsou rozdílní. V životě se budou potkávat ke společnému úkolu.

Ti dva mohou vytvořit teprve onu jednotu, ze které může vyjít život. Jimi dvěma může být život vzbuzen, počat a musí být opatrován. Tak to je již od dob stvoření a takovým způsobem je třeba pěstovat už v těch nepatrných dvou bytostech z duchovního a náboženského hlediska všechno, co vede k prodloužení této krásy dětských očí. Ono pronikání do sebe navzájem přijde tak, jak se budou měnit dětská léta. Není třeba se obávat, že by v tomto vztahu bylo něco, co je mravně nebezpečné. Je to tak správné a i ty nejmenší bytosti to musí takto cítit. Jen jde o to zachovat co možná nejdéle ono ryzí, jemné, čisté nazírání na život vlastní i život toho druhého. Je třeba vést už od prvních krůčků samostatného života, zvláště naše dívčiny, aby měly v sobě pocit, že ony jsou, kdo musí chránit nejenom v sobě ryzost čistého života, ale též s ženskou jemností pak musí být silnější než partner, který se může brzy přihlásit. Nedá se v žádném případě nic urychlovat, tím méně ještě, aby našly někoho ze starší generace, která bude přehlížet anebo dokonce schvalovat to, co je právem dospělých, a to jenom v tom případě, že jsou ochotny vzít na sebe celý závazek odpovědného života.

Jestliže je hoch vychován jako svérázný, sveřepý, namyšlený, stane se jako muž neúnosným zjevem. Jestliže bychom se však pokoušeli vychovat z dívčiny jenom ryzí ženu bez jemného vztahu k jiným, byla by též k nevystání. Tak jak není myslitelný svět bez mužů, tak není ani skutečný bez ženy.

Jaké je to štěstí, jestliže dětem neschází matka a otec. Již od prvních okamžiků počítejme s tím, že dítě vnímá. A běda, jestliže by mělo dítě odrážet samovládu matky anebo krutovládu otce. Bůh chce, aby bohatství života pramenilo z obou. Proto by to byla nenahraditelná škoda, kdybychom se domnívali v jakémkoliv okamžiku života, že dítě je ještě velmi nepatrné na to, aby sledovalo, chápalo, popř. kopírovalo způsob jednání rodičů, když v prvních dnech může být celá atmosféra naplněna krásou vzájemného vztahu. A dítě to poznává svojí spokojeností, odpovídá na krásu, kterou tito dva vedle svého nepatrného dítěte prožívají.

Zde nezáleží na postavení, ani na vzdělání. To základní vězí v onom vztahu, který je otázkou i odpovědí v jemném úsměvu otce či matky. Otec i matka právě v tomto počátečním životě svého dítěte přináší každý odlišnou způsobnost, která se musí vzájemně doplňovat. Je to to velké společenství duší, které vyvstává jako celoživotní úkol a dítě bohatne z každého i sebemenšího projevu této vzájemné jemnosti. Zde nejde jenom o přátelství dospělých, i kdyby byli svatí. Jde o celoživotní snahu, která se projevuje obětí času i schopností, která někdy až v rozmařilé štědrosti dává dítěti záruku, že bude mít možnost vypsět až do oné plnosti, pro kterou je stvořeno.

Nikdo z nás si nedovede představit, co by světu scházelo a v jaké míře, kdyby nebylo žádného volání mezi mužem a ženou. Oč méně by bylo krásy, která pramení ze vzájemné lásky. Ani nebe, ani země by nemohla existovat, kdyby zde nebyla vrcholná láska, kterou je Bůh a On je právě ta láska, která se vtěsnává i do nepatrných lidských tvorů. Proto je zločin, jestliže by to, co je v životě nejjemnější, nejkrásnější a čisté, člověk zlovolně pošlapal vědomým znevážením Božího příkazu - "i ty čiň podobně". Mnoho z našich, i věřících, upadá do onoho omylu, že je nejdříve tuze brzo

nebo, že je už čas anebo, že neexistuje nebezpečí pádu tam, kde cítíme ono volání jako něco normálního. Dítě začíná žít. A je to natolik důležité a významné, že starší generace musí zvláště dívčině pomoci, aby začínala život ve správných zásadách. Zde je důležitý každý kontakt, zvláště s tím jemnějším členem rodiny, ať se jedná o úsměv, pohledy, pohlazení, oslovení. Všechno musí být zbaveno napětí, které dovedou lidé, i nejbližší, vytvořit, že celé prostředí jakoby hrozilo vznikající bouří. I toto nepatrné dítě se nesmí začít bát před těmi dvěma, kteří by pozorovali, že u nich začíná jakási inflace ve vzájemné lásce.

Je to ale nerozumné, jestliže rodiče sami dávají dohromady již v základní škole ty, kdo se pro ně jeví jako možní partneři. Není pravda, že by se ona rošťácká volnost nepřelévala i na ty druhé. Ve školních letech můžeme mnohokrát opakovat každý den různým dívkám nebo zase naopak, že je máme rádi. Běda, jestli se pustíme ještě dál a ještě více uvolníme ony zásady, které udržují mezi námi posvátnou hranici. Není to pravda, že by třeba ono objímání a líbání i u dětí nevěstilo onu volnost, která nedovolí, aby jeden i druhý zůstali na výši. Ono posvátné vnitřní i vnější sjednocení se nesmí tuze brzo vyplývat, zvláště ne v těchto letech, kdy jeden i druhý ještě nemají představu o obětech, které budou muset jeden pro druhého podstoupit.

Ptáme se, není-li to nerozumné, že chceme ovlivňovat nebo formovat už v tom nejtětlejším věku dívčinu nebo i hocha tím směrem, aby si byli vědomi, že všechno to, co je bohatstvím krásného života v dospělosti, se nejenom rodí v dětství, ale začíná svůj neomylný růst. Jestliže si děti dávají velmi málo záležet na svém vztahu k druhému, rozplývávají ty nejcennější síly, ve kterých roste ono bohatství, které mohou bez předsudků dávat další generaci. I děti nejtětlejšího věku se již dostávají do velkých nebezpečí, jestliže jsou přenechávány bez dozoru anebo mohou volně užívat svého času. Většina celoživotního zklamání má své kořeny v tomto nedobře formovaném volném čase. Je třeba pěstovat onu jemnost, nevidět v dívce jen ženu a nemyslet jen na ony konce, které, zvláště v posledních desetiletích, vzaly takový nedobry smyslný závěr. Dívka není jen pro hudbu, pohyb jako hračka, musí zůstat skutečným spolutvůrcem oné krásy, kterou má být schopna darovat, a to někdy dost brzo tomu, jemuž vloží svoji dlaň do jeho. Člověk musí mít už od nejtětlejšího věku čas naplněný.

Litujeme upřímně všech těch dětí, které vyrůstají jen v obrovských panelákových aglomeracích bez možnosti pohybu na zdravém vzduchu, na slunci nebo u vody. Zůstává jim tolik volného času, že většina těch, kdo zklamávají v dětství, musí žalovat právě na okolnosti, ve kterých vyrůstaly předešlé generace. Tam je místo už v útlém věku na onu nevyrovnanou dvojsmyslnost, která ubírá správný náhled na jakýkoliv detail z celého života. Člověk není stvořen jen proto, aby měl přítele anebo přítelkyni. To by byla degradace onoho velkého volání po otcovství nebo po mateřství. Proto je důležité v nejtětlejším věku chránit všechno to, co připravuje život naší dcerky anebo dívčiny pro její budoucí život. Dívka musí zůstat jemnější. Proto i způsob výchovy musí být rozdílný, musí si zachovat čistou důstojnost a ušlechtilou přirozenost přípravy pro ono opravdové darování.

Byl by velký omyl, kdybychom se domnívali, že všichni jsou tvořeni jakousi šablonou. Každá dívčina i každý hoch je zcela jiný a každý potřebuje mít pevné rámě vedle sebe. "Musím být dobrým člověkem, aby ten druhý mohl mít člověka jemného, pevného po mém boku". Jedná-li se o dívčinu, má v ní vyrůst matka příštího života. Proto všechno, co zlehčuje toto poslání anebo znesvěcuje dívku jako jemnější bytost, je škodlivé, nebezpečné, hříšné a bere už dítěti ono krásné sebevědomí, které zahalí všechno do jemného úsměvu proti smutku, který pohltní každou bytost, která podlehne předčasně volání krve. To je ten zástup ponurých lidí, který tvoří život těžkým, někdy nesnesitelným právě tím, že pošlapali v sobě ono bohatství čistoty, lásky a věrnosti. Jaká je to výhoda, jestliže zvláště dívčina má vedle sebe někoho, kdo ctí od prvních okamžiků v ní její poslání. Doba vyžaduje víc než to, po čem bude volat pohlaví mladého člověka. I generace mužů je slabá úměrnou slabostí těch dívek a žen, s kterými se setkávají. Bylo by to malomocenství, kdybychom se domnívali, že tyto problémy mohou být bez řešení.

Jestliže říkáme o každém člověku, že je potřebí, aby byl sebevědomý, tzn., aby si byl vědom své důstojnosti, zdůrazňujeme to obzvláště u našich dívkách. Celý život se musí skládat z úseku růstu a

vývoje tak, jak se každé dítě nejdříve učí zvedat, posedávat a pomalinku pozorovat svět. Tak to platí ve všech fázích života, zvláště v oblasti duchovního vývoje. Je důležité od nejtělejšího věku, tzn. od doby, kdy si začíná dítě uvědomovat sebe, vést ho k naprosté pravdivosti a pravdomluvnosti, protože každý člověk, který by hrál jen své schopnosti, musí se ve lži stále pohybovat. Oč jednodušší je přiznat skutečný stav.

Tuto přímou se učí dítě od svých rodičů. Má vědět, co ovládá. Rodiče nemají trpět jeho sebechválou a od raných měsíců má dokázat přiznat to, co nezná, nejenom stavět celý celý svůj vztah k jiným na chválách. Před rodiči nemá mít ostych. Je to zapříčiněno většinou tím, že následky neupřímnosti, lži anebo nešikovnosti bývají tvrdě rodiči postihovány. Není to v žádném případě únosné. Žádný náladový otec anebo matka nemůže vést dítě k plné zodpovědnosti, aby poctivě přiznalo svoji skutečnou úroveň. Zlomit dítě přílišnou tvrdostí by mu zamezilo učinit jakýkoliv krok k nápravě. Dítě, pokud se naučí naslouchat a pohybovat se jemně v trpělivém ovzduší plném otevřenosti, porozumění, snadno i pro svůj dospělý věk získá onu nenahraditelnou přímou, ve které bude skutečně žádoucí na každé úrovni.

Největším neštěstím v tomto věku je, když klame člověk sám sebe. Někdy je to jenom vyložená frajeřina, do které dítě vrůstá a pro dlouhou dobu, ve které se v tomto klamu pohybuje, se již nepodaří této neupřímnosti se zbavit. Není dobré, jestliže se setkává v raném dětství s tím, že si je rodiče anebo příbuzní kupují, že dávají přednost třeba neupřímnosti, ve které dítě hraje svoje kvality spíše, než je žije.

Bylo by velkým omylem přinutit dítě, v tomto našem případě dcerku, aby odzírala všechny vlastnosti dospělých. Jedna z nich může být radost z toho, když se podělí o své věci. Kus výchovné snahy mají rodiče vložit do oněch instrukcí, gest, akcí, ve kterých jejich dítě dovede rozdělit to, co má, tedy své vlastnictví nabídnout ke službě i jiným. Dítě je od přirozenosti většinou náchylné, aby své věci opatrovalo samo a někdy vyrůstá tento vztah k věcem až do pustého sobectví, ve kterém odmítá jakoukoliv komunikaci s jinými. Zde je na rodičích, aby poznali, jakými nároky mohou své dítě zahrnovat a vidíme jasně, že jedině rodina dovede plně pochopit a patřičně reagovat na všechny požadavky této malé osobnosti.

Proto se ostře stavíme proti přílišnému podléhání vlivu dát dítě do péče cizích lidí, abychom my dospělí mohli být více svobodni. Nikdo nenahradí onu upřímnost, dobrotu, ale též i přímou v pohledu i v gestech, jestliže dítě bylo o ni připraveno tím, že bylo svěřeno do útulku. Výhoda rodiny je, že hledá pravý okamžik, ve kterém má zapůsobit a otec a matka jsou způsobilí mezi všemi tvory, aby vystihli chvíli i způsob, jak dítě získat, posílit a školit pro celý život. Každý máme mít v sobě pocit podělit se o to, co máme. To je první, co i toto nepatrné děvčátko poznává a potom podělit se i o to, co víme. A vedeme je k upřímnému projevu, který teprve prohlubuje vzájemný vztah mezi rodiči a dětmi. Nikdy nesmíme trvat příliš před dětmi na svých názorech nebo představách, tím méně ještě je vnucovat do té míry a žádat absolutní poslušnost. Jemná náročnost v požadavcích na patřičné přání je prvním předpokladem k tomu, že dítě zabere.

Právě v tomto ohledu využíváme všechnu jemnost k tomu, aby se zjemnil i vztah mezi rodiči a zajistil bezpečný chod života v celé rodině. Od nejtělejšího věku musí naše děvčátko vyrůstat v osobnost, která je si vědoma hodnot i toho, co může přivést k pádu.

Nepřezírejme ani gesta, ani chování spontánní rodičů. Tam, kde chtějí rodiče doopravdy nejenom hrát svůj vzájemný laskavý vztah, tam je potřebí, aby v každém gestu hledali iniciativu a dávali energicky najevo svoji chuť žít tak, aby mohly děti následovat jejich příklad. Má-li vyrůst z našeho dítěte dítě chápavé, iniciativní, je potřebí, aby vidělo vedle sebe rodiče, kteří se mají doopravdy rádi. Naučí je to prožívat svoji svobodu právě onou důvěryhodností, které rodiče dokazují neustálým naplňováním toho, co druhého uspokojí nebo i nadchne. Nesmí hledat své problémy u toho druhého. Hlavní program i problém, který musí řešit, je právě ve mně samém. Pokud si rodiče - otec nebo matka uvědomují tento vztah, nedopustí se těch chyb, které by z jejich dítěte udělaly buď mazánka anebo dítě nerudné, nepřijatelně tvrdé. Úsměv se odzírání a následuje. Dobrota srdce nesnese ono hledání, ve kterém rodiče teprve připravují jakési normy, ve kterých by bylo možno

vychovávat. Dítě má být pohyblivé, radostné, plné chuti následovat ta gesta, která vytrídí ve svém jednání jako následování hodná.

Ptáme se, jakým způsobem je možno, aby dítě pochopilo, že je třeba už jeho pracovního nasazení. Zde se nesmí začínat, zde je potřeba, aby i ten malý človíček pochopil, že může spolupracovat ve všem, v čem plní své poslání otec nebo matka. V prvních měsících samostatného pohybu může spolupůsobit při úklidu, přípravě stolování a přechází pak k oněm činnostem, ve kterých se dá jenom jemně svoji matkou nebo otcem vést a radostně pohlíží na konečný efekt, který druhým buď ulehčuje nebo dodává též upřímné radosti. Hra je důležitá, ale není všechno. Je velmi prospěšné, jestliže činnost je nejenom protkávána, ale proměněna v ustavičnou hru pod pečlivým dozorem rodičů. Zde není dobré, aby se odděloval přísným dělítkem čas rodičů a vychovatelů. Mají být neustále k dispozici ve všem, kde mohou i v nejmenším pozorovat pokroky u svých svěřenců. Jde ovšem o děti, které jsou alespoň průměrně i zdravotně na takové výši, aby nepotřebovaly obzvláštní péči.

Dospělý svět v dítěti

Každý dospělý člověk by se klamal, jestliže by předpokládal, že může před dětmi skrýt jakýmkoliv gestem to, co naplňuje jeho vlastní nitro. Zvláště to platí o hovorech, které se týkají věcí, které je dobré nevyjevovat na veřejnosti jako záležitosti normálního řádu. Dítě velmi brzy pozná, co je neslušné a co vzdělává. Hovořit mu přímo o lásce, o mateřství nepochopí, jestliže to bude podáváno způsobem odtazitým. Dítě velmi bděle sleduje i gesta a snadno pozná, co si vyžadují dospělí jeden od druhého. Začíná to nehlídanými pohledy, kterými sledují vlastní rodiče, pronásledují starší sourozence otevřenými pohledy a zjišťují, že většina dospělých lidí, kteří se pohybují v jejich blízkosti, si žádá na druhém jen to jediné a oni vědí, že to musí považovat už od svého dětství za věci, které nevzdělávají, nepomáhají k dobrému, ale sundávají. Neodmítejme tyto hovory jenom proto, že dítě tomu nerozumí. Velmi brzy bychom uráželi jeho cit a to, co je nejjistější, je hrozící hrubost, kterou dítě nutně prožívá tím, že sleduje jednání dospělých, kteří se k sobě chovají bez studu a bez hanby.

Je to jisté, že kolem nás se pohybuje mnoho lidí, kteří neznají normu slušnosti. V mnohých případech stud je až to poslední, co by je ovládalo, ale není potřeba, aby člověk ztrácel důstojný pohled na všechno to, co bude naplňovat jejich život v dospělém věku. Jen před jedním je potřeba je chránit - před zneužíváním darů, které mají člověka udržet ve vnitřní nezávislosti a v čistotě. I nejmenší dítě již pozná vztah dospělého, je-li drzý, sprostý, je-li jejich jednání nešetné. Brání k nesprávnému nazírání už v nejujtějším věku sama přirozenost. Dítě velmi brzy pozná mravní zodpovědnost, je-li vychováno v Boží přítomnosti a přirozenost sama ochrání jeho stud, jestliže dokáže s důvěrou předložit otázkou to, na co si žádá od rodičů odpověď. Je dobré protkávat i vlastní praktický život, ať je to v kuchyni, v ložnici nebo tam, kde si dítě hraje, těmi příklady, které již tohoto vnímavého malého tvora upamatovávají na důstojné prostředí, které dává vyrůst v dospělého člověka, vědomého si přítomnosti Boží. Nic, co je velmi cenné, neházejme jenom do zaskupky s odpadky. To, co je drahocenné, musí být vždycky ochraňováno a člověk nesmí dovolit komukoliv z cizích, aby se přehraboval v těch věcech, kterých my si vážíme. Možná, že toto vysvětlení už postačí i našemu nevinnému dítěti, aby nedocházelo k něčemu, co pomáhá otupit cit anebo zašlapat stud. V přírodě je všechno přirozené, proto mají velkou přednost děti z venkova proti těm, kteří vyrůstají mezi panelákovými monstry. Vidí, jakým způsobem přicházejí živočichové na svět, jakým způsobem se přibližuje jeden ke druhému a jak přichází nový tvor do viditelného vesmíru.

Jsou předměty, které jsou tak vzácné jako perly a ty nesmí být v žádném případě pošlapány v bahně. Proto dítě velmi snadno pochopí, že je potřeba zachovávat posvátné tajemství ve všem tom, co znamená život, jeho růst a zachování lidského rodu v životě. Je to velká událost, kterou je potřeba chránit posvátným mlčením jako závojem. Lidé, kteří jako dospělí nemají stud před věcmi přirozenými, které považujeme za posvátné, nejdříve zapřeli svoji přirozenost a někdy jim k tomu

pomohly jenom prázdné neslušné hovory, kterými chtějí před očima všech vystupovat jako zkušený páni nad životem.

Pozorujeme, že třeba naše starší dcerky nemají nazbyt mnoho toho, co příroda chce mít utajeno posvátností čekání. Ona necitlivost v těchto jemných věcech zlomí to přirozeně čisté, takže se marně pídíme po tom, kdy dítě ztratilo tento lidský čistý vztah k sobě i k jiným. Nepomůže usilovat o jakousi zbožnost, zůstala by pomyslná, kdyby člověk odhodil onu ohleduplnost, která z lásky udělá docela nepochopitelně hrubý úkon násilí. Dospělý někdy nepochopí, odkud se vzal onen věčný shon za věcmi smyslů, ale ono rozbití lidské důstojnosti, to, co křesťanství označuje za čistotu, bylo nejdříve odmocněno v dětském věku, že z tohoto způsobu života vyvanulo všechno to, co křesťanství nazývá vanem Ducha svatého. Každý dospělý, který si ve svém běhu udrží smysly upřené k hodnotám věčným, ovládne svoji vlastní duši a může být oporou všem, kdo stojí blízko. Ona snaha se jemně prolíná s celým vnitřním i vnějším životem. Člověk cítí, že je jediným celkem, že přirozenost a nadpřirozenost musí vzájemně růst ke stejné výši.

Není pravda, že křesťan si nesmí nic dovolit, že se nesmí ničeho odvážit tak, jak to říkali Rusové - u vás je všechno hřích a všechno je peklo a vedené strachem před tím. Všechnen náš jemný vztah k tomu, čemu říkáme stud, je posvátná bázeň a nikoliv strach. Můžeme si dovolit dokonce víc, protože i svůj vnější i vnitřní život vedeme po vyšší úrovni. Hledíme je přizpůsobovat hlasu Božímu a ten musí být shodný s voláním přírody, takže nedochází k žádným rozporům tam, kde člověk neodhodil ohleduplnost na to, co zjemňuje po přirozené i nadpřirozené stránce. Proto dospělý snadno přichází k onomu poznání, že žádostivost je to, co by zotročilo, kdyby se mohlo bezmezně rozprostírat v celém našem přirozeném vztahu k druhému člověku. A zatím přirozenost je tak podivuhodně stvořena a Boží milostí se zázračně obnovuje, že každý sebezápor v tomto ohledu je novou silou od Boha a zvětšuje čest Boží v nás i v jiných. Bůh navázal trvání lidského rodu právě na tuto stránku. Člověku dává oprávnění, ale též moc, že může spolupůsobit na všem, co má zvětšovat jeho slávu v tvorstvu. Je třeba pamatovat na to, že člověk nemůže vzít svoji úroveň jako něco hotového, ale je třeba každý den víckrát se setkávat s tím, kdo obrazně natahuje pero jeho životních hodin.

Tvůrce života je tím velkým mistrem, který chce mít ale člověka připraveného, aby teprve v pravý okamžik použil svoji sílu k tomu, aby příroda žasla nad pokračováním jeho života. Dítě vnímá rozdílnost muže a ženy, kteří se hledají a musejí se nalézt ve vzájemném poznání, a to v zájmu života samého. Není to jenom duchovní setkání, byl by to blábol. Jejich tělesná vzájemnost proudí vzájemně do sebe. Muž musí mít ony vlohy, které spolu s ženou vytvářejí život. On má sílu dát kus svého já tomu druhému a v této jednotě teprve může přijít na svět to, co nazýváme dítě. Bylo by tvrdým omylem domnívat se, že je možné děvčátkům vnutit nějaký systém života, který by nebyl už dříve vybroušen onou jemností, kterou před ním žije muž a žena jako otec a matka. Mužova síla musí být jeho pýchou, jeho sebevědomé umístění v životním celku musí být ukazatelem, na který mohou hrdě poukázat ti, kdo se pohybují v jeho blízkosti.

Kolik vloh je potřebí docvičovat neustále, aby vzájemná síla vyvolávala ono otecké a mateřské co znamená teprve jednotu schopnou dávat život dále. Toto poznání, i když přichází v raném dětství, není ničím, co by znesvětilo. Není to ono, co si myslí celá řada lidí, kteří znesvětili život dříve ještě, než jej naplno poznali. Každý život je darem, ale teprve tenkrát se naplňuje, jestliže se vykoná onen úkol, ke kterému je člověk postaven do vesmíru jako muž a žena. Uspokojení, požitek a radost je tím, co naplní úsměvnou pohodou i nejbližší prostředí našeho dítěte. Podaří-li se i sportovní výkon, cítíme povýšenou náladu, radost. To, co se nám vzájemně podaří nemůže působit jinak, než onu radostnost, ve které se všechno vyvíjí v onom řádu, jak chtěl Bůh. Dospělý musí prožívat požitek na úkolu, který mu byl svěřen, ale též musí dokázat žít radost i z něho.

Jaký je to rozdíl mezi uchvácením a mezi dáním. Tam, kde jeden anebo druhý by si vyžadovali jen požitek, tam by se vzájemně olupovali. Cítíme, jak jsou okradeny ty děti, kterým schází ono zaměření na úkol posláni a na splnění toho, co je dáno samým Tvůrcem. Sami musí utíkat před sebou, protože požitek není nikdy nic trvalého. Bůh chtěl, aby lidé spolupracovali na dávání

života. Nepřicházejí jako dospělí, bylo by to potom bez lásky. "Rost' a množte se k dílu Božímu a k počt' Božího řádu". Vzájemný život manželů nemá nic společného s hříchem prvních lidí. Tato skutečnost stojí již na počátku samých lidských dějin. Ten ovšem, kdo chce něco věnovat, může vázat i tento účín na určitý řád, na povinnosti a může vložit určitá omezení. I lidé musí uznat, že Bůh měl právo i tyto posvátné záležitosti dát do mezí svého zákona. Proto požadoval čistotu v myšlení, ve slovech, ve skutečích, proto zdůrazňoval na tolika místech, že je potřebí žít ve vzájemné shodě a věrnosti. Není to omezení, které vtěsňáváme do věty - to nesmíš, anebo to vůbec nesmíš, ale chtěl, aby člověk prožíval své štěstí.

Pocit'ujeme sami, že i zde by to bylo proti přirozenému i nadpřirozenému řádu, kdybychom nedokázali dát meze i těmto svým, někdy jen choutkám. Zde je třeba pamatovat, že sankce samé přírody bývají někdy tuze tvrdé, než abychom je mohli jenom přejít. V člověku, a tolikrát i v rodičích, ožívá znovu touha nedat se spoutat žádným řádem, neuznávat žádný zákon, kromě uvolněného zákona krve. I zde poznáváme, že by to souviselo s životem hříchu, obdobnému, kterého se dopustili první lidé. Všechno ve světě stojí a padá řádem lásky. Bez ní by nemohlo nic vzniknout ani pokračovat. Mohlo by to vypadnout z tohoto řádu a člověk by pak ztratil svoje umístění jako tvor stvořený ke chvále Boží. Bůh obmyslil dát člověku na starost udržování života. Jistě poznáváme, že toto velké poslání nemůže být bez přesného řádu. Jak by to bylo strašné a nepochopitelně neúnosné, kdyby i vzájemný vztah nebyl řízen řádem lásky. Život by byl roztráštěn.

Z a m i l o v a n o s t

Období, které nazýváme takovým jednoduchým jménem, začíná nepřekonatelnou snahou každé dívky, někdy již ve 12 - 14 letech. Snaží se vyniknout před svými spolužačkami a již v letech školní docházky hraje svoji milou úlohu s úsměvy, nepochopitelnými pohyby a některé dívky již ve svých 10 letech začínají koketovat se svými spolužáky, kteří na oplátku chtějí upoutávat zase svým zevnějškem. Někdy můžeme poznamenat, že i chvályhodně usilují o upozornění na sebe lepším prospěchem nebo úspěchy ve sportu, takže ona touha imponovat druhé polovině lidstva má svůj základ, který můžeme označit za ušlechtilý.

Najednou se z party stává společenství, které ztratilo zájem o celek a jednotlivci, kteří jej tvoří, přestávají přinášet výsledky své práce nebo dovednosti na účet dřívějšího společenství. I dívky se snaží o silácké kousky, ale všechno je jakoby již zaměřeno na to, aby upoutaly jenom jeden pár očí, jen jedny ruce, jen jednoho člověka, který se stává středem a dívky se vytahují jedna před druhou, aby se chválily, kteří a jak vynikající kluci míří za nimi. Hranice, kdy začíná ono vzájemné sblížení, se pronikavě nebezpečně snížila. Málo kdo v tomto věku, a to může být již v 11 - 12 letech, slyší rád anebo vůbec odmítá varování starších. Děti dneška nechtějí čekat, nechtějí brát vážně žádnou ze zkušeností starších, dcerka jen vzdorovitě pohodí hlavou a hledá každou sebemenší příležitost, kdy může být ona a vysněný on o samotě.

Tento nový způsob života je jako výbuch. Ať to zkusí starší anebo kdokoliv z vychovatelů zadívat se i na tyto děti v divadle, v táboře, při hrách anebo nakonec i při pobožnostech a vidíme, že hranice, kdy hledají a snaží se připoutat partnera k sobě, pokročila již na obecnou školu. Vzájemná blízkost se mění někdy v mazlení, které podníceny televizním pozorováním velmi často překračují hranice slušnosti. Děti dnešních dnů jsou navyklé z domu při sledování televizních programů nevybírat jejich kvalitu, takže i ve svém soukromém životě navazují velmi snadno partikulární přátelství a často tím ztrácí svoji osobní ušlechtilost a stávají se v dobrém nehybnými. Podotýkám, že tento proces probíhá bouřlivě u dívky i u hochy.

Je to opravdu ještě všechno dětské? Úsměv, jas očí, nenápadné hledání ušlechtilého pohledu. Touto nastupující volností zvětrávají do povrchnosti života. Tato doba je podle mého soudu nejdůležitější k tomu, aby ještě dítě poznalo nádheru zachovalého osobního charakteru. Jak je to jednoduché ztratit najednou onu nádheru blankytných očí nebo dřívější podmaňující úsměv. Jak těžce pozorujeme tuto ztrátu již i u našich vlastních dětí. Místo onoho odlesku nebe začínáme

pozorovat, zvláště v našich městech, zapsaný smutek, místo kvetoucích luk, které jsme vídávali při pohledu na naše děti, se setkáváme doslova se smetištěm, místo jáсотu nad krásou, kterou potkávají nebo ve které vyrůstají, nastupuje tolikrát posupné mlčení, místo nadšené písne jakoby jenom skřehot unavených mladistvých ještě nedospěláků. V tuto dobu, jak chtějí rychle vyrůst do forem i způsobů dospělých lidí, se začínají vyhýbat silným osobnostem, uhýbají pohledem a vyhýbají se setkání. Jako by každé nové setkání s osobností znamenalo pro ně připomínku krásy, kterou si nejdříve neuvědomovali a nyní pozorují, že ji nenápadným způsobem ztrácejí. Kdyby bylo možné jen v jediném případě pozorovat ryzost a jas duše, považovali bychom to za možné i v jiných případech. I kdyby jednání těchto dívcin, nyní již dospívajících, bylo možným jen okrajem lásky, jistě by se projevila v každém pohlazení, že hledá nový jáсот duše, která se ještě nesetkala se zlem, myslím tím ve smyslném hříchu.

Kolik těchto dospívajících dívcin nevydrží výsměch, nechtějí vystupovat jako nezkušené a tak začínají první lži života. Některé rafinovanější se vychvalují svým modernismem, myslím tím, že vyčítají všem, které zůstávají zachovalé - čisté onu krásu, kterou jim závidí a někdy jenom ve fantazii dávají na odív svoji zkušenost. Běda těm, které se setkávají už jenom se zašlou zdeptanou krásou vlastního nitra. Největší neštěstí, a to si neuvědomují ještě v těchto letech, je právě nastartováno tím, že nic z těchto nedůsledností se nedá vrátit. Jako by se v přítomné době nedalo zadržet nic z toho, co je stahuje do oněch propadlišť moderní nečistoty.

Nebo dá se čekat ještě ona velikost, ke kterým jsou dívky postaveny do světa, aby všechno, říkám všechno, zjemňovaly a zmírňovaly to napětí, které tolikráte zavíní jen pouhá nedůslednost? Kdo z nich čistě odpoví ve svém dospělém věku na Stvořitelovo volání "naplňte zemi"? Kolik těchto nezodpověděných otázek během tisíciletí, kdy lidstvo žije a vyvíjí se, kdy se formovaly dějiny. Jak málo dovede přítomný člověk odpovídat svým ano vyšším hodnotám, zatímco nejčastější odpovědí je - chci žít a nic mi není po tom, co se nazývá krásou vesmíru a velikostí Boží. Já jediný nebo já jediná chci žít a užít.

Tyto děje přicházejí nějak přes noc, rychle. Dívky dodnes pozorné, učenlivé, ukázněné, pořádné a ochotné se přestavují na skutečné cestovatele fantazie. Nedovedou v tomto období ani upřít pevně pohled na nic a na nikoho, nesvedou zakotvit myšlenku, soustředit svoji mysl na jeden střed. Dívcina v tomto období se stává poutníkem roztráštěným, který bloumá po lidech, krajích, utváří si vysněnou budoucnost. Je to naprosto ztělesněné hledání bez spočinutí. U některých typů trvá déle, u některých, a to říkám, mají-li šťastného průvodce nebo průvodkyni, rázně dovedou změnit v ušlechtilý svůj vztah k lidem, k věcem i houževnatost v zaměstnání a tím odsunou často nevlídnou odmítavost všeho cizího. V tomto období ubývá úsměvu a každá problematičnost se stává křiklavější, a to ve vlastním jednání i ve vztazích k jiným, nejdříve k rodičům, sourozencům a pak k lidem, kteří usilují jakýmsi způsobem brzdít ono probouzení zlého v duši našich oblíbenců. Moment obdivu, a v tomto případě i zamilování, je diktován do té doby nevypočitatelným upnutím jen na jedinou postavu. Dnes už se nebojíme říct, že můžeme mluvit o štěstí, jedná-li se skutečně o jediného člověka. Složitější život nastupuje, a to někdy již v těchhle letech nedokončené školní docházky, jestliže nedokáže ovládnout své vztahy a doslova je ochotna pobláznit všechny, kdo jakýmkoliv způsobem přijdou do blízkosti. Zde buď začíná vyrůst, anebo v opačném případě se zhroutí ona křehká krása, které ubývá každou nekázní v životě i v jednání. Jestliže v tomto období nastoupí hrubost v jednání, která je podmíněna pochybeným myšlením, poznamená to i naši dívcinu navždy nepochopitelným smutkem.

Najednou jakoby ztratila chuť projevit svůj cit v radostné, nadšené zaujatosti pro to, co je v každém životě krásné a co zůstává vždycky čisté. Jen vzpomínkami uzavírá mnohá dívcina to, co v dětství bylo krásné a některá, jestliže sklouzla do povrchnosti anebo do závadného způsobu myšlení a života, začne považovat s posměchem za prehistorii svého života všechno, co v ní bylo dětsky jemné a čisté. Najednou odpovídá oním drzým - "já musím žít a užít, nikdo mi nesmí zasahovat do mého života". Hranice i této neomalenosti se velmi snížila. Děti zhrubly právě opakovanými projevy hříšně řešených procesů ve veřejných sdělovacích prostředcích a v televizi. Už ve svých 13 - 14 letech vyjekne na otce, na matku, který se pozastavuje nad uvolněným

způsobem života - "nebudu na ocet, chci mít jméno a to jméno musí být mé. Nenávidím každého a všechno, co by mi bránilo hledat štěstí tímto způsobem".

Protože uvažujeme o dívčinách, které aspoň do jisté míry byly vedeny k revizi vlastního života v potvrzení svého svazku s Bohem účastí na svátostech, zjišťujeme se smutkem, že vynechávají účast na bohoslužbách, vyhýbají se povinností, začíná vzdor proti rodičům i proti všemu, co jim připomíná celé Desatero. Všichni, kdo jakýmkoliv způsobem chtějí formovat v dospívání tyto naše tvárlivé objekty, se stávají doslova zapomenutým přežitkem nebo-li stručně starým nepřijatelným zákonem. Dívčina se nechce v ničem lišit ani tím, že mezi zlými by vystupovala jako (ctnostná Háta). "Z diskotéky si přijdu, až já budu chtít". V tomto údobí života nedovede ještě poznat, která událost ji doslova spálí. Většina uskutečňovaného vzdoru je provokována televizí a podporována všemi zábavami bez hranic. Musím poznamenat, a to říkám velmi nerad, že se ona uvolněnost rozšiřuje velmi okázale i v tzv. věřících rodinách a ono zplošťování hodnot rozloží i vzájemnost v dobře formované věřící rodině.

Život v houfu začíná ztrácet najednou svoji přitažlivost, ať je to studium, škola, kroužky, dřívější chuť třeba ručních prací nebo cvičení hudby či jiných dovedností, najednou jsou odkládány s velkou nechutí. Dívčina začíná zaměřovat všechno na druhou osobu. Vysmívá se každému sebezáporu. Snad jenom ono vtěsnávání se do o kolik čísel menších riflí se jí zdá největším projevem modernosti. Je ale ochotna i ve svých 13 - 14 letech přinést jakékoliv riziko anebo oběť či odříkání za tím účelem, aby nepozorována proklouzla do blízkosti vysněné anebo již fakticky obdivované osoby. Najednou se zdá, že jenom tento vztah vyvede dívku a jejího hochu z obvyklého světa. Tento ještě nehotový tvor zosnovává ideály, které někdy neznamenaají nic jiného než smrtelný skok do neskutečna. Jestliže přichází tento vztah zamilovanosti velmi záhy, nedivme se, že vytlačí zájem o všechno ostatní. Najednou jde dolů i prospěch i oblíbenost. Ona jizlivost, která se usazuje proti všemu a všem, kdo by chtěli navazovat anebo vstupovat do osobního světa této dívčiny, stává se neúnosným zlem. A proto najednou se zavrtává jakoby do kokónů necitlivosti k celému okolí. Snad jenom výjimky hledají dále ještě onu ušlechtilost, která činí člověka milým do té míry, že i rodiče hledají výrazovou formu, aby poděkovali za to, že to je zrovna podle jejich představ, jak jedná, jak se chová, jak vystupuje. Toto vysvědčení by vlastně mělo patřit každému dítěti. "Neznám nic krásnějšího než život s tebou". I když žijí v tomto období ještě jen ve vysněných ideálech, najednou chtějí vidět svoji budoucnost a takhle ji představují jiným jako jasnou, průhlednou a radostnou a proto nechápou, že by kdokoliv byl schopen anebo mocen z této vize štěstí něco ubírat nebo ji měnit. Vidí všechno jen světlé a nepřekonatelně krásné.

V dospějším věku, v tomto naivním pohledu, může zkrachovat všechno - škola i řemeslo, záliby i umění ve vzájemném zakotvení v zamilovaném pohledu, jako by chtěly zdůrazňovat, že nemají nic většího, co by ztratily, než když my dva zůstaneme. Škoda tohoto rychle odloženého dětství, protože tato neuvědomělá krása přinese velmi málo síly pro další zkoušky v dospívání. Dívčina se domnívá, že toto nevýslovné štěstí, které měří pohledem do zrcadla, bude trvat podle jejich představ bez konce. Tento mladý člověk se pohybuje v každodenním procesu jako v opojení z pouhého faktu zamilovanosti. Měří-li okolní svět, všechno se stává bezcenným, za hodnotu považuje jen ten čas, který žijí se svým zamilovaným školákem. Ať je to četba, hry nebo přátelé či rodiče, nikdo nedokáže ubrat cokoli z této vzájemnosti, která začíná-li záhy a trvá-li déle, nemusí být nutně čistá.

Někdy však v případě neúspěchů v tomto ohledu upadá i naše školačka až do onoho nihilismu, který je tolikrát vysloven v hrubé větě vůči rodičům nebo vychovatelům - "nezáleží mi na ničem, všechno může zajít, všechno se dá nahradit, jen nikdo mi nesmí sáhnout na naše vzájemné štěstí". Zde musí nutně nastoupit někdo, kdo stojí svými zkušenostmi i charakterovou úrovní na výši, aby zdůrazňoval, že je nutné vítězit nad sebou. Zde každé cvičení, sebezápor mají nesmírnou cenu a důležitost celého života. V tomto období musí nutně nastoupit jasný obraz víry a s ní též prožívání ctnosti i názor na hříchy proti kterémukoliv přikázání. Z onoho bloumání po vzdálených předmětech i lidech se musí jakoby probudit do toho, co je ryze osobní a co bude pak základem celého (podle našich norem) nejkrásnějšího způsobu života, který může každá z dívek, jestliže tento úsek prošla

vítězně, prožívat jako nejskvělejší odpověď Tvůrcovu na někdy bezmocné volání. To je onen rámeček Božího zákona, který netísni, ale dává pevnou oporu a sílu i hloubku, která se zračí v každém projevu života. A dítě se naučí přesnosti, vytrvalosti v dobrém a věrným naplňováním těch rad, které vyzkoušeny u starších vychovatelů, naplní i toto naše dítě nadšením u tvora Božího. Zde musí ustoupit každá rutina. Ono monotónní naplňování dne má být vystřídáno uvědomělým radostným pohybem. Všechno musí být nadnášeno touhou vyniknout v tom, co je krásnější, ale co zůstává vždycky čisté. I vzdálený pozorovatel se potěší onou jasnou pohyblivostí mladého pokolení.

Jakoby každá tato dívčina se znovu dožadovala obdivu, pozornosti, jako by čekala na odpověď "přece za to stojím". Vyžaduje si to tolikrát již ve svých 13 - 14 letech. Myslím ovšem tím ty jedince, kteří svými zlými zkušenostmi nevytvořily ze stavby svého života ruiny. Jak je to často bláhové, když si tyto děti slibují bezmeznou oddanost, spoléhají jen a jen na sebe, věří v onu pevnou vzájemnost ve všem a ještě nemají ani sebemenší představu o možných i častých zradách. Je-li tento osobní vztah ryzí, nedá se již nikdy napodobit. Je to originál, který nemůže nikdo jiný žít stejným způsobem a nic nemůže těmto mladým lidem rovným dílem jeho ztrátu nahradit. Dívčina se chce líbit, proto hodnotí všechno svým vlastním pohledem. Nehledí na celkovou cenu. Proto často nepozorně zamění tretky života za ztracený drahokam. Je dobré, jestliže si dává pozor na vnější úpravu, touží po tom, aby se mohla lépe strojit a hledá, jakým způsobem by mohla vystupovat přesně, snad někdy upjatě podle ve filmech odkoukaných vzorů. Jen nepochopí ještě, co je film, divadlo a co je opravdovým životem. Někdy dokáže tak výmluvně svým gestem odpovědět anebo se tázat, že stačí jen pohled a onen druhý, v tomto případě milovaný hoch, pochopí, o co se vlastně jedná. Nechce si připustit v tomto období žádnou obavu, že by si nerozuměli, protože odmítá každé znamení, které by jí dokazovalo, že je to všechno jen dočasné a nechápe, že velmi dočasné. Někdy je té roztržitosti tolik, že zapomenou na řadu důležitých záležitostí, které musí naplňovat jejich den. V tomto období se zamilovat je velmi snadné a lidské, ale pochopit, že tento stav není věčný, je o mnoho složitější.

Jestliže se však tyto dva rozejdou tím, že vyvanulo ono horování jednoho pro druhého, cítí, že vlastně už nejsou tím, čím byli dříve, že to ryzí nevypočitatelně dětsky krásné se ztratilo z jejich duší. Ještě o mnoho hůře, jestliže musí poznamenat v těchto letech, když cítí, že už nikdy nemůže být na té úrovni jako dříve prožitky, které zranily a nechaly jizvy.

Z našeho pohledu věřícího člověka žehnáme za každý pocit štěstí, zvláště za všechno, co vyrůstá láskou v mladém člověku. Každý z jednotlivců má potom odpovídat na onen požadavek, který se vyjadřuje často jen pohledem, tolikrát prosebným "věnuj mi svůj čas, svoji námahu, později svůj výdělek a já ti nabídnu celé své srdce, celou svoji bytost. Přijdeš-li domů, bude tě vítat vždycky má vřelá náruč, jestliže se vzdálíš z domova, pamatuj, že mé srdce zůstává s tebou". Jaké je to štěstí, když každá námaha, práce i utrpení je zladěna ještě stálou modlitbou! Ze své strany považují za nutné upozornovat každého, kdyby byl naplněn sebevětším štěstím, že ve světě nic nezůstává trvalé a nemůže být. Je nutno počítat s rizikem, jen nemáme počítat s možným zlem. Mezi lidmi spolehejme na přítomného Boha, hledejme ve všem a všude jeho vůli a pak nemůže být jediný člověk, ve kterém bychom se mohli zklamat.

Kolik je to jenom let od chvíle, kdy i toto sebevědomé dítě, které si říká slečna, bylo jenom malým dítětem jako kus mýdla, ukňourané nebo tiché, ukázněné nebo od narození roztržité, od narození zdravé anebo neustále stonající. Tenkrát všichni upírali svůj pohled a svůj zájem na onen předmět a zdůrazňovali "to je naše dítě". V tom je velikost člověka, že může spolupracovat na onom největším díle podle příkazu Hospodínova - "naplňte zemi". Jen hrubiáni si neváží tohoto daru, jen zvrhlíci pohrdají a znesvěcují tuto Tvůrcem darovanou čistou sílu. Všechno žilo tenkrát tímto malým tvorem. Žádný třetí nemůže mít v celém životě ryzejší vztah, nikdo jiný nemůže lépe pochopit, kolik možností, krásy a síly Bůh vložil do kdysi nepatrných dlaní, jen ti dva, kteří láskou vyvolali tento život.

Dítě! Jistě je to naše nejpěknější, bude nejchytřejší mezi ostatními, bude krajně úspěšné a zatím si ani rodiče nepřipouští, že ona kresba života jejich vlastního dítěte je tuze matná a nejistá, takže ono hodnocení přece jenom je jistější, je-li přenecháno Bohu. Ani sebešťastnější rodiče nevědí, jakým způsobem se bude vyvíjet jejich vlastní, tolikrát vytoužené dítě. Každý z dospělých má příkladně dokázat odevzdávat své starosti, v tomto případě i dítě, do rukou Božích. Jestliže ze své strany tyto spolutvůrcové vykonávají všechno, jak mohou nejlépe, nemůže Bůh nijak jinak, než žehnat.

Co vlastně já mám ze svého mládí?

Většina našich dívenek to vyjadřuje touto větou - "na jedné straně nám připomínáte, že na nás záleží, ale všechny ostatní síly pracují proti tomu, abychom se naučili čekat, ať nejsme tuze vyzývaví" - počkat, počkat, ale na co? Je to v jediném výrazu, až budete větší. Já nechci čekat, já chci mít něco ze života právě dnes. Dnešní dívčiny nezajímá to, co bude kdysi nebo jakým způsobem mohou vyniknout, až mine nevím kolik let. Domnívají se, že mohou být šťastny právě tím, že nebudou respektovat žádné hranice mezi já - dívčí a mezi ty - chlapecké. Chci využít všech svých sil, které mě ženou k jednomu, abych teď, když všichni se rozplývají nad mladistvou láskou, mohla dát k dispozici všechno, o čem vím, že cílí za tímto naplněním. Právě teď cítím v sobě touhu, že mohu být šťastná a že mohu stejným způsobem učinit mladého muže šťastného aspoň pro ty okamžiky, kdy nám okolnosti dovolí, že můžeme být spolu. Všechno jakoby žhavě volalo po tomto naplnění. Cítím onu bezbřehou propast, kterou mi představuje rozevřená náruč možného hochy. Nevím v žádném případě, zda bych byla dost silná, abych odmítla, když by kdokoliv přišel, zda bych chtěla s ním jít. Nevím - ale domnívám se, že bych to učinila.

Zůstává ve mně živá otázka. Proč Bůh dává již v těchto letech takovou nespoutanou sílu, když ji nesmím použít? Nerozumím tomu, proč musím udržovat v sobě ještě dále onen pocit dítěte, že nemám vlastně mnoho vědět o těchto věcech a že v žádném případě nesmím city realizovat v této podobě. Mít rád tak, jak tomu rozumí většina stejně mladých dívek. Nakonec přece nejde o nic závadného ani závazného, jen ona otázka pálí neustále, proč bychom se nesměli obejmout, políbit, proč nemáme vědět, jak skutečně vypadá láska? Jsem jistá, že by i srdce bylo lehčí, že bych mohla být dříve ženou a tak, jako bych se vrhala zpátky - jsem ještě dítě.

Proč?

Ono bolestné proč se ozývá vlastně v nás a zvláště v jemném, nezkaženém dívčím srdci neustále. Na toto proč, které zaznívá v mladé duši, je třeba zase jenom čekat, až člověk dospěje k poznání, co je důležité a co je potřebné. Bůh přece nedává síly, aby člověka trápil, ale proto, aby vyspěly do patřičné síly a výše.

Proč?

Proč máme čekat? Protože všechno tuze předčasné je nebezpečné pro ty, kdo se nedovedou vtěsnat do skutečnosti možného budoucího utrpení. Stejně však bolí, jestliže člověk přijde k poznání až tuze brzo. Může to znamenat, že ono pozdní objetí a píseň lásky je tou poslední labutí písní, kde dívka pozná, že přece jenom náruč sevře prázdnotu. Stejně jako na cestách tuze brzo může být mnoho bolesti a utrpení a snad i krve, když jde o záležitosti tuze pozdě. V celé přírodě má všechno svůj pevně vymezený čas. To je zákon života i života každé dívčiny. Z něho se nedá uniknout, ale z těchto hodnot se též nedá příkrádat. Nemůžeme v žádném případě uniknout z této Bohem vymezené cesty beztravně. Jako každý rok má své jaro, svůj podzim, ale též i klid zimy, bylo by nesmyslné, a je to bez životní logiky, nutit v prosinci stromy ke květu a v lednu chtít trhat ovoce, když zákon ukazuje, že všechno má svůj pevně vymezený rámec.

I děti potřebují svůj čas než přijdou na svět. Je třeba umět čekat, aby v lásce, v dobrotě a ve velkodušnosti rodičů vyrostly. Tak, jak my potřebujeme čas, abychom se naučili řečem, nebo řemeslu, protože nikdo nemůže být mistrem dřívě, než se vyučil, stejně je to i s láskou, ke které je potřebí časem vyzrát z onoho tolikrát bláhového jara, které je plné květů, až do oněch žní, ve

kterých se člověk může a musí dávat. Tak, jak potřebuje každá rostlina k zrání svůj čas, tak v životě i zrání ke skutečné a zodpovědné lásce. Ať žádná dívka nepodlehne moderně hlásanému bludu, že je lépe příliš brzo anebo čím dříve, tím lépe, že je nutné, aby si od dětství na sebe zvykal hoch a dívka, aby nenacházeli ve vzájemném vztahu nic závadného. Přítomná doba odmítá jakékoliv moralizování v tomto ohledu a tolikrát odbývají přísnější pohled jako zbytečné starosti zatuchlých tetek, kterým říkáme věžní mury. Nejlepší pro celý život podle těchto názorů je přátelství bez pevných svazků nerozlučnosti. Na to není potřeba mít mnoho let, abychom se setkali i s těmito názory. Potkáváme je v autobuse i ve vlaku nebo ve škole a to v jedenácti nebo ve dvanácti letech. Je to jako by peklo chtělo všechny tak vážné záležitosti označit za omyl, a to ať se díváme z hlediska mravnosti anebo z hlediska růstu.

Určitě každá dívka to cítí, že musí nutně projít zdravým čistým životem, chce-li doufat v takovou budoucnost. Cítíme to od dětství, že vrůstáme do určitého, někdy nesnesitelného napětí mezi hochem a dívkou, mezi mužem a ženou. A chci už na tomto místě upozornit a upamatovat na to, že není žádné hranice věkové, která by toto napětí setřela nebo zlikvidovala. Uvolněnost mravní je propagována ve všech laciných časopisech, v amerických laciných filmech a potom všemi zkaženci, které potkáváme na každém úseku svého života. Už v tomto věku je potřeba přemýšlet o zařazení do plnohodnotného života v dospělosti. Zde nezáleží na tom, jestli máš chuť být baletkou nebo sólistkou v opeře nebo jen koncipistkou v některé zatuchlé kanceláři či prodavačkou v obchodě, zda chceš být matkou anebo odejít ze světa k životu odříkavému - do kláštera a opatrovat ty nejnemožnější lidské tvory. Jde o to, poznat, že je nutné žít tak, abychom každodenně mohli chválit Boha za to, že rosteme nejenom v poznání, ale též v oné lásce, která má svůj podíl z věčna. Kolik rodin již zašlo z jednoduchého důvodu, že právě toto krásné dětství nedovedly brát jako školu života a byly zkaženy dříve ještě než začly žít. Ať se k tobě blíží nejlepší sportovec, tanečník anebo muž, který dává normy života, je třeba vědět - na mně samotné záleží, já musím být natolik silná, abych všechny jakéhokoliv věku, kdo mají ke mně důvěru anebo cítí náklonnost, mohla je nejenom upamatovávat na řád věcí, ale též nadchnout pro život bez vady.

Radost

První, co je nejdůležitější ve věku, kdy opouštíš svých 10 a 12 let, je doopravdy ono pravidelné kontrolování a cvičení radosti, která se musí projevat v každém pohybu, pohledu, v celém jednání tvého jarního úsměvu. Nic se nesmí dělat jenom kvůli lidem anebo z touhy se zalíbit. Uvažuj, že v tomto ohledu je dobré se vžít do zurčení horského potoka a nechat tu druhou tvář, která má být kdysi po mém boku, na té druhé straně oné čisté vody, neházet si hodnoty vlastního života na brod tohoto dělicího pramene, ale v lásce, která je očišťována dálkou vědět, že musí zůstat všechno tak ryzí, jako onen horský pramen. Řekneš si už ve svých dvanácti, že je to snad vzpomínka ze starého kalendáře našich babiček, a že nejenom není možné udržet svůj vlastní život v těchto mezích, ale že jsme směšni pokaždé, když se nepřizpůsobujeme myšlenkovému světu těch, kdo tvoří prostředí, ve kterém se pohybujeme. Je ještě vůbec možná tato romantika? A my říkáme, že ona je jediná, co může zachránit kus oné Boží ryzosti v člověku. A dívka musí právě to Boží dokázat v sobě nestrádat a z procent tohoto svého vlastního cvičení dávat všem těm, kdo nás obklopují.

Radost

Dříve jsme se domnívali, že v osmnácti letech je to ještě brzo, aby dítě poznalo celý smysl onoho napětí mezi já a ty. Nyní ale pozorujeme, že se hranice posunula až k hranici 12 - 13 letům, kdy si tito mladí lidé vynucují volnost ve styku jednoho s druhým. Protože je otřesena mravnost rodiny, domnívají se už i naše děti, že na sňatek se nedá pomýšlet, ale proč by měly klást hranice své přirozenosti, když my se přece máme rádi a je to kupodivu, když takový otec 13 - 14 leté dívky řekne, no nic krásnějšího jsem v životě neviděl, než stejně staré děti, jak my říkáme, jak ony se dovedou k sobě blížit a mět se rádi. Jak je to zavádějící, jestliže rodiče sami nejenom se ani nediví, tím méně ještě, aby bránili této volnosti, ale dávají sami ještě návody k tomu, jakým způsobem už i

v tomto dětském věku žít spolu, a to jako důsledek zesměšňované nevinnosti. "Musíš být chytrá, abys do toho nespadla".

Tímto a podobnými způsoby se otupuje vědomí hříchu, viny, nutnosti žít podle Desatera a běda každému dítěti, jestliže se podaří, ať prostředím anebo zlým přátelům či vlastní rodině doslova sepsout obrazotvornost do té míry, že už toto dítě nedokáže se vzepnout k žádné vznešené myšlence, tím méně ještě k čistým činům. Omlouváme tuto praxi tím, že vlastně takhle žijí všichni. Běda nám, jestliže sami rodiče ještě mají na doložení této své nemravné teorie příklad někoho, kdo byl viděn v kostele anebo ještě prakticoval život svátostný. Jak je to důležité, aby si dítě zvykalo, a to už od prvního úkonu kajcnosti, sledovat dobré, co může vykonat anebo co vykonat bylo potřebí, ale též zodpovědnost za zlý příklad, kterým může pohoršit, anebo stáhnout z mravní úrovně někoho ze svých blízkých.

Není dobré mnoho hovořit o oné, říkám hrbaté pokoře, protože dítě potřebuje především vyrůst k hrdé statečnosti, která vychází z vítězných bojů o kvalitu, které z ní činí teprve dívku usměvavou, ryzí, čistou, jak říkáme květ, který nám nebe poslalo do cesty, abychom viděli, že život má v každém bodu mnoho krás. Nesmí scházet hrdost dítěte, která musí nutně vést i v dospělosti každou dívku nebo ženu.

Jestliže má už dospívající anebo dospělá dívka znamenat pro celé své okolí opravdovou sílu dobrým životem, pak nesmí dát nic na ony defetistické nálady, ve kterých si dívčina nařiká - "jestliže nebudu po vůli, nevdám se, já nechci zůstat na ocet" - slyším už od patnáctiletých. "Jestliže mi přichází s nabídkou společné cesty už stejně starý hoch, nesmím tuto šanci zahodit". Ať si pamatuje každá naše dívčina, že to musí být ona, která zodpovídá, a to celoživotně i za mravní zklamání své vlastní i onoho muže, kterého k sobě připoutala třeba jenom málo uvědomělým hříchem. Každá dívka je zodpovědná, že využije svoji sílu k tomu, aby dovedla hochu udržet na úrovni v hrdosti a v oné radosti z krásy, která pramení z každého čistého poznání. Jestliže je slabá dívčina anebo ještě podbízivá, podtrhne jistým způsobem pevnou půdu pod nohama každého, kdo by přemýšlel o celoživotní dráze s vysněnou dívkou.

Ani dívka ani muž nesmějí neuváženě pospíchat. Přitom stavějme na oné jistotě, že v každé zdravě rostlé dívce musí být zřejmý tah k rodině. Ono ženské a mateřské již samo o sobě volá hochu a muže k zamýšlení. Není přece možné, abychom rozplýtvávali tímto způsobem své síly dříve, než je to úměrné našemu poslání, jinak přetrháme všechny vlnové délky, na kterých nám mají zaznívat písně i v budoucím manželství. Jestliže je dívka zdravě a mravně rostlá, touží po onom okamžiku, kdy se bude moci podívat přímo do očí svého vlastního dítěte. Avšak která dívka v 15 - 16 letech může ručit za své smysly, může ovládnout své touhy, jestliže bloumá v zásadách stejně jako v neproniknutelném lese? Zvláště mladá láska musí být chráněna! Bůh sám ví, jak je to nebezpečné, jestliže by vrůstal do duše onen osten, který bude připomínat začátek společného života v hříchu. Hlad po využití všech sil může být docela slepou silou, jestliže není ovládána onou kontrolovanou touhou dávat sobě i jiným důkaz ryzího života.

Již v létech dospívání se ozývá u mnohých dívek opravdový strach z osamělosti, a proto, aby se vyhnuly onomu pocitu osamělosti, vrhají se bezhlavě po vzoru laciných dovážených filmů do dobrodružství, které je zbaví kontrolujícího sebevědomí. V tomto období zůstává největší nebrzdou, ale silou vědomí, že Bůh tu je a záleží mu na tom, aby si každý jedinec udržel ono velké vědomí - jsem dítětem Božím, i když už v létech. Většina z našich dívek, a to nesmí vadit ještě těm několika, které zůstávají nedotčeny, žije jakoby Boha vůbec nebylo, jako by jeho zákon bylo něco tak staromódního, že ho nesmí respektovat. Nic neví o tom, že Bůh chce žít v nich a dává jim onen impuls k opravdové čisté osobní i vzájemné lásce. Chtějí pryč od těchto zásad, a proto se zahrabávají do mravní bída, která musí znamenat zřícení všech vytoužených přání. Pak je opravdu šťastná každá dívčina, která v hloubi vlastní duše ještě aspoň poznává, že je tu přece On, který čeká a počítá s vítězným koncem v těchto obtížných bojích.

Tak, jako Kristus čekal a přijal Magdalénu nebo ženu nedobrou či Samaritánku, tak čeká na každého zbloudilého človíčka, aby mu na cestu požehnal tou nádhernou větou - jdi v pokoji, ale

nehřeš. Bůh zůstává tím Bohem milujícím i tam, kde člověk, a to člověk mladý, zradil tuto nejvyšší lásku. Jen nezapudit ze svého vlastního nitra to velké slovo Bůh.

Nikdy se nepouštějme do tuze řečnických výčitek ani dívce, které se nepodařilo vytrvat v dobrém. Tam je potřeba pamatovat na to, že láska Boží, a to jedině s Boží pomocí, může všechno pominout, odpustit a přijmout jako skutečnost, ze které je potřeba brát poučení i sílu. Jestliže přijde dítě, je to právě ono, které musí probudit i toto chybující srdce, protože v každém okamžiku by připomínalo tvrdost vlastní mámy.

Tento závěr nedobře prožitého mládí znamená ztrátu celého nevinného dětství, dívčí věk jako by byl zasazen do věnce bodláků. Všechno to, co bylo dříve volné, radostné, bezstarostné v životě i v zábavě, je najednou v troskách. Je-li ale na cestě již pokračování, i když v bolestech, pak je potřeba se vyrovnat i s tímto pádem a poznávat svoji úlohu, která musí zmnohonásobit právě tento bídně pokažený život. Jak vzbuzovat lítost nad oněmi zážitky, které chce mladý člověk vynucovat svým někdy i drzým postojem vůči dospělým i proti těm, kdo jsou zralejší a zkušenější v životě. To pochopí jenom ten, kdo procházel mnohonásobným utrpením ve vlastním životě, nedal se zlomit, utrpení překonal a v jeho síle hleděl napravit všechno, v čem poznává ztrátu toho, co v každém životě je doopravdy to nejkrásnější.

Přes tyto zkušenosti však nesmíme chápat lásku, protože ta je na místě jedině tenkrát, když jsme ochotni pohotově posloužit všude, kde se dá, pozvedat každého, s kým se střetáváme a být silný natolik, aby z této naší síly mohli i ti druzí čerpat svoji odvahu. Je to příprava snad na skutečnou apoštolskou práci. Tito lidé pochopí víc ubolavené bližní, a to důkladněji než ti, kdo přichází jako by se svoji porcelánově křehkou povahou, bez zkušeností, jako by přímo z dětských let. Tato dívka potřebuje právě oporu, aby dítě nevyrostalo ve stresu, který často přichází ze strany oněch puritánů, kteří se pohoršují nad cizím pádem a sami nedovedli žít jinak. Nešťastná matka, která slyší od vlastní dcery - "ty nám nemáš co zakazovat, ty nás nepoučuj, sama jsi nežila jinak" - je to onen stín, který se bude znovu a znovu objevovat v několika generacích po sobě. Jaký je to rozdíl, jestliže vítězně probouje naše dívka svůj zápas kolem mladé lásky, uchová pro celý svůj život duši na úrovni, prostou zklamání, bez omylů, protože vzdorovala onomu vlnobití, které často k nevydržení vnucují ti, kterým snad chtěla věnovat svoji lásku.

Zde zase vyvstává otázka, k čemu je mužná i dívčí síla, jestliže čas, kdybychom ji mohli používat, je pro nás uzavřen? Zde je potřeba víry, jinak nikdo z mladých lidí nepochopí onen těžký závazek nahospodařit pro okamžik dávání života takovou sílu, aby z ní mohly být vlastní děti celý život živý právě tímto vlastními rodiči žitým ideálem. Zde je víc život a jemu musí sloužit všechny naše síly. Všechno menší musí být k dispozici pro onen okamžik, kdy člověk bojuje o toto pouto, které neradi nazýváme čistotou. Ani pohlavní zralost mladého člověka tu není jen pro sebe sama, ta má sloužit celému lidskému rodu. Je-li člověk již hotový, je-li z dítěte žena a z hochy muž, teprve tenkrát se dá uvažovat o dávání života.

Všechny děje, které v člověku procházejí až do okamžiku spojení, jsou jistě natolik známy, že nepotřebujeme znovu připomínat posvátnost všeho toho, co je přirozeným vývojem i procesem. Každá mladá dívka potřebuje ohleduplnosti, šetrnosti, a to ze strany blízkých a sama musí mít tolik přehledu o sobě, o duši i o tělu, ať je to v práci nebo ve sportu, aby nic z těchto velkých procesů nemohlo škodit anebo přivádět do rozpaků. Příroda si pomáhá v tolikerém případě, že nemusíme ztrácet rovnováhu anebo klid, jestliže necháváme působit přirozené síly tak, jak se hlásí anebo uskutečňují. Tam, kde nejsme ochotni brát vážně tyto skutečnosti, musíme nutně ztratit úctu i k vlastní matce, sestře a ještě v pozdním věku se setkáváme s tímto poznáním jako se zážitkem zkušenostním ze svého dětství a mládí.

Tyto věci musí pro nás vždycky zůstat pohrouženy do posvátného mlčení a ohleduplnosti, i když projevy jsou zjevné i navenek. Je třeba taktně s úctou řídit i předmět hovorů, nezesměšňovat ony okolnosti, kdy se mění přirozenost ve skutečné vyžívání a dospívání. Přestali jsme být dítětem. Zde i to přirozené v mladých letech má takovou důležitost, že vyspět v řádné síle může jenom ten, kdo nerozplýtvá přirozené síly a cit v době, kdy všechno teprve čeká na zrání. Jak by to bylo

těžké, kdyby dívka zůstala nevyvinuta, nezdravá, zaostalá v růstu, bez skutečného mateřského citu. Musela by se jevit jako poloviční, života neschopný člověk celý svůj život. Proto je potřeba zvláště v tomto raném i pozdním dospívání nekonečné šetrnosti bez provokování, které přinutí i siláka, aby ztratil sílu a bojoval.

Je mnoho těch, kdo právě pro zneužívání oněch sil v dětství a v dospívání se nemohou stát tím, čím by při normálním vývoji mohli být. Je to rozplýtvaná síla, kterou mohla přirozenost i duše vypěst. Stojíme-li opodál, je nám to nepochopitelné.

Každá dívka z přirozeného hlediska touží po lásce, po dítěti, po krásném, pevném domově. Hoch zase po jemné, milující bytosti. Chce být zaštitěn i tenkrát, když cítí v sobě hrubost, chce prožívat radostně všechno, co jen si člověk dokáže ve svém dospívání vysnit. Všechno, ať jsou to nejjednodušší myšlenky či snění, každý pocit svírá, tenkrát srdce útočí, obtěžuje a úzkostí naplňuje i svědomí. Kolikrát nevyřešené, nepochopené tělesné pochody zapříčiňují napětí a zmatky v organismu, v nervech i v duši. Některá z našich dívků cítí, že je hnána z jednoho neklidu do další úzkosti. Je zmatená, uvažuje nakonec o sobě jako o bytosti, která je svou přirozeností špatná. Zde je potřeba jemného vedení, aby se nesměšoval hřích s přirozenými pochody. Zde je třeba vědět, že jenom zlo úmyslné a chtěné přestupuje Boží zákon. Jen tenkrát zrazujeme, jestliže bychom v sobě pěstili a vyvolávali pocity, o kterých víme, že se nevejdu do Božího řádu. Je potřeba oné statečnosti, kterou člověk potřebuje jako vedoucí sílu v každém nebezpečí. Kolik je to záležitostí, ve kterých se člověk, a zvláště mladý člověk, musí rychle rozhodovat. Nikdo se nesmí domnívat, že v mladém člověku jsou síly, které by se nedaly zvládnout.

Bůh dává dost odvahy, síly i srdnatosti, aby člověk zbrkle úzkostlivým způsobem nevyklízel pole ryzího dobrého života. Nic není na člověku špatného, nic nedovoleného, nic zakázaného, pokud nepřekročíme možnosti využívat vše k danému cíli. Pro velikost určení a důležitost i pro drahocennost čistoty, kterou Bůh tak vysoko váží, je nutno zacházet opatrně s každou silou i s každou kvalitou, kterou Bůh uchovává v těchto útlých bytostech. Jak jemné musí být svědomí, aby se člověk nepřenášel přes počáteční problémy, které jej nakonec musí nutně vidět zklamaného. Kolik je to loupeživých rytířů, kteří pořádají své nájezdy doslova proti nic netušícím mladým bytostem, které musí nutně potom bédovat nad tím, že ztratily smysl pro všechno, co je vznešené a krásné v lidském životě.

Je mnoho nebezpečí a jejich záludnost je podporována přemírou obrázkových časopisů, které bezohledně deptají stud. Kolik je to programů v televizi, kdy každá ušlechtilá myšlenka je zesměšněna, city pošlapány právě onou bezcitností i třeba akademicky vzdělaných chlapů. Je sice pravda, že v tísnivých poměrech, kde vícečlenná rodina obývá jen jednu místnost, je těžké pěstovat jemnost, ale je-li to v rodinném společenství, je dán i způsob, jak se všichni jednotlivě udrží dobří, ohleduplní, taktní a plní jemnocitu v životě i v jednání. Není to pravda, že v tomto, i třeba tísnivém obydlí, není možné žít čistě.

Každá dívčina musí sama cítit, co je možné a co se nesluší. Musí znát hranice, které není dovoleno překročit. Hřích proti studu nepřichází v jednom okamžiku. Přichází většinou od nedobře vedeného výchovného úsilí rodičů, kteří chtějí hlásat kamarádství, ale zapomínají na to, že jsou věci, záležitosti i úkony, které si vyžadují opravdový takt. Jestliže se naruší opakovanými hrubostmi schopnost odporovat, je to jako by dívka byla vydána napospas jako hrad, kde se posádka vzdala. Snadno se zdolá ono poslední, kde toto, snad ještě dítě, ztrácí své zázemí. Je zle, jestliže toto poblouznění bude adresováno vlastním rodičům. Není možné, aby matka jen s lehkým srdcem přehlížela nedůslednosti, ve kterých se brodí její děti.

V žádném případě nepřispívá k síle a k dobře žitému budoucímu životu, jestliže si neodnáší z rodiny čistou obrazotvornost. Těžká atmosféra, kterou vytváří svojí nerudností některý z otců a nešetrností matka, se nakonec vymstí u jejich vlastních dětí. Kolik je nutných bojů, a to vyhraných, aby dívka mohla vítězně pohlížet na svá nejkrásnější léta.

Jestliže se vyžaduje statečnost u dívek, pak je třeba počítat s tím, že v záležitostech čistého duchovního růstu musí být silnější dívka, protože mladík ztrácí snadněji nadvládu nad sebou, nad svými smysly. Snadno přežene svůj vztah k jemné výrazové podobě, jednodušeji se zbavuje vědomí čistého života. Nesmí za žádnou cenu vymazat ze svého obrazu obraz čisté dívky. Čím se však může v tomto zápolení chránit? Dovede-li se modlit, je to správné, dovede-li se účastnit na svátostech, je to nezbytné, ale balzámem třeba už na rozbolavené nitro je otevřená rozmluva s důvěryhodným zkušeným člověkem, který může pomoci, který může osvětlit všechny problémy a vnitřní boje. Je nutná angažovanost manuální, aby případné neúspěchy v jejich osobním životě jej neodvedly od duchovního růstu. Pohyb v přírodě a sport dokáže zbavit nepřirozeného napětí. Nejdůležitější je však ryzí čistota z vnitřku navenek, ale též čistota smyslů, kterou nitro roste.

Mladý člověk nesmí brát nic nečistého do rukou, ničím špinavým se nesmí obírat, musí přirozeně pozorovat všechno a chránit ve všem za každou cenu to, co pozvedá nejenom mysl, ale co napomáhá k onomu sebevědomí, tuto hranici nepřekročím. Tímto způsobem dojdeme v onom skoro zbožném očekávání i k jistému a vytouženému cíli a život bude naplněn opravdovým rozjímáním o čistém protějšku. Někdy se člověk cítí tuze stěsnán, utlačen, je příliš plachý na to, aby se mohl rozjásat. Cítíme sami, že je potřeba někdy se nepoddávat oněm radostem, které nabízí okolní svět, aby byl zachován zrak duchovní i vnější v oné nádheře, kterou tak lacino tolik z mladých lidí zahazuje. Jaký chvalozpěv musí pak zapět takový hoch i dívka za dar mládí a síly i za zachování toho, co jej činí tvorem Božím. Pak necítíme nic jiného, než onu vděčnost za to, že jsem dívkou nebo že jsem hochem.

Čistota příbytku

Snad nikdo tolik nepotřebuje vidět kolem sebe věci uspořádané, zladěné, ozdobené květinou nebo vyšíváním, jako právě rostoucí malá dívčinka, která to, co není vrozené, musí odzírát ze svého nejbližšího prostředí. Mluví-li Písmo svaté k člověku důtklivě, tak připomíná nutnost vyrůstání v řádu. Škoda, že v tolika našich, zvláště venkovských rodinách anebo v rodinách rozvrácených dítě nevidí věci v řádu a zažívá hrubost těch, kdo obývají s ním, třeba jenom jedinou světlici. Člověk se diví, co všechno vejde do prostého příbytku. Žasne nad nekázní v jednání i ve věcech a tolikrát se úplně musí s odporem odvracet od neuspořádaných, špinavých součástí domácnosti a říká si, co všechno ti lidé dokážou udělat, aby si zprotivili společný život. Jenže horší je, že v mnohých rodinách ani dospělí, tím méně děti, nevnímají nepořádek, neuspořádanost ve věcech a výrazovou hrubost, která jenom dotvrzuje nemožnost společného života. Vidět tolik špíny, často i v rodinách, ze kterých přicházejí k nám synci nebo děvčátka docela pohledná, nadaná, dobrá v každém ohledu. Je žalostné, jestliže vidíme, k jakým závěrům i toto dítě musí nutně jenom pouhým prožíváním v tomto neladu dospívat.

A zde mluvíme pouze o nepořádku ve věcech. Oč horší a děsivě působí, jestliže vejdemo do domu, kde je některé slabomyslné dítě. Rodiče zdravých dětí si tolikrát ve své hrubosti neuvědomí, jakým požehnáním pro ně i pro jejich vlastní děti je dar zdraví. Domáci si zvyknou na všechny i na ty, kdo nejsou obdařeni ani podobou ani zdravím, takže z pouhého zvyku přichází do jejich jednání ona lhostejnost, ve které jejich postižené dítě tolikrát bývá tím otloukaným objektem, který jim bere všechnu chuť do života. Horší, jestliže přijde někdo na návštěvu jen náhodou, neví o tomto postižení a pronese odsudek, který toto ubohé dítě samozřejmě vnímá. Kolik je to dětí s vodnatýma hlavama, s křivými zády, znetvořenými údy nebo s uslintanými ústy a přece jsou to děti - tvorové k podobenství a obrazu Božímu, kteří dokazují mnohonásobenou nutnost péče od všech, kdo je obklopují. Nemluvíme zde o utrpení matky a otce, kteří o toto dítě pečují. Pokud je to bez jejich viny, myslím tím bez zavinění nekázní anebo dědičným zatížením, dá se pochopit i vyrovnání, s kterým toto dítě zařadí mezi ostatní sourozence. Neštěstí, jestliže toto dítě je jakoby postaveno na okraj bez toho, že by je přijali jako jedince, který vyžaduje obzvláštní péči. Obdiv patří všem těm, kdo se dokážou jen vyrovnat a vděčnost všem, kteří nezatěžují státní ústavy a starají se s láskou a s odevzdaností i o toto své dítě, které právě potřebuje největší péči.

Nerovnost mezi dětmi

Je to zlé i pro děti, které přicházejí, aby si pohrály nebo aby se bavily s ostatními sourozenci, jestliže na ně postižené dítě koulí očima, anebo vykřikuje nemožnými skřeky, aby si ho všimly. Celou situaci v tomto případě dovede zachránit matka, jestliže nenáročným, jemným způsobem připomene častěji svým i jiným dětem, je-li jich více nebo i kamarádům - "to je též naše dítě". Těžká záclona musí obestřít však rodiče, jestliže vidí, že je to následek opilství nebo nezřízeného sexuálního života. Hlasy, které slýcháváme v těchto případech, nejsou ničím, co by chlácholilo nebo posilovalo rodiče anebo sourozence takového dítěte. Většinou je to určení takového postiženého dítěte do domova, kde velmi často i sami rodiče hledají úkryt svého postiženého člena rodiny, protože se domnívají, že padá na ně stín této existence.

Všechno, co je negativní v tomto ohledu, pochází z onoho ustavičného sporu, zda je dítě člověkem, není-li plnohodnotné, stejně jako veřejně vyslovované pochyby o tom, že zárodek je již člověk. Naše nauka to jasně potvrzuje, že je třeba chránit všechno to, co dosvědčuje, že tento jedinec, i když ne ještě zcela vyvinutý, je plnoprávným člověkem, tedy osobností. Tak jak v každém jádru je obsažen celý strom i s listím, květy a plody, tak v každém semeni setby je celý klas se stéblem i plodem. Kde by se to jinak vzalo, kdyby nebylo již v podstatě obsaženo v tomto nepatrném začátku? Z ničeho nemůže též nic vyrůst. Každý zárodek však ve své podstatě má už i všechny dědičné sklony, které vychází, můžeme říci, z hmotné návaznosti prarodičů, rodičů i z dřívějších pokolení.

Dědíme po předcích

Uvnitř každé rodiny žije doslova všechno dějinné z celého rodu. Proto tak často říkáme o dětech, že se daly třeba na dědečka nebo na bratra, otce či na babičku.

I zcela vnější věci se dědí. Poznáváme to často při pohybech rukou i v chůzi. Někdy i ve vlohách, které dítě rozvíjí - někdy umělecké, jindy sklon k nepořádku. Málokdy však najdeme děti, které by nebyly ničím podobny svým předkům. Stejně tak to může být i se sklonem k nemocem (slabost dýchacích cest) nebo se mohou dědit i nálady, hněv i mravní slabosti. Může být v zárodku již sklon k opilství anebo k lehkomyšlnému životu. Jaké je to odsouzení předků, jestliže je dítě tázáno na předchůdce a přitom musí s hanbou připomínat, že otec byl pijan a matka lehká žena.

Jestliže na hochovi se odráží, můžeme říci z mnoha procent to, jak žili jeho předkové, oč více se otiskuje jako do plasteliny všechno do duše, do nitra i do povahy dívčiny. Nedá se jenom vycházet z toho, že bychom mohli všechny nesnáze anebo též i všechny sklony k velikosti odzírat od předchůdců. Každý je jedinečnou skutečnou osobností, která není pouhou kopií. Každý je osobností obdařenou svobodou vůlí. Je potřeba počítat s dědičností, a to zvláště u dívek, ale prostředím, výchovou a přístupem starší generace se dá všechno do té míry upravit, že zvláště dcery mohou být opravdovým pokladem rodiny. Mohli bychom upadnout do bludu nauky o neuniknutelném osudu. I když je co snášet třeba s vlohami, které jsou negativní, může při troše solidního přístupu rodičů a vychovatelů vypracovat v sobě každý, ať hoch či dívka, to nejvzácnější, co bude ozdobou celého lidského rodu. V nikom, (a zvláště u dívek, je potřeba na tom stavět), není jen vloh negativních. Výchova i sebevýchova pomáhají udržet to Boží v člověku.

V některých našich rodinách se přeceňují mužové, hoši, synové a nic se neudělá proto, aby dcery netrpěly pocitem méněcennosti. Není nejmenšího důvodu pro nikoho z věřících lidí, aby dívka byla méně než-li hoch, leč tuto úlohu přenechal Bůh těm, kdo život dávají. Zde je potřeba s důvěrou očekávat, se zbožným zanícením přijmout a s opravdovou láskou spluvytvářet všechny kladné hodnoty, jak jen je to možné. Složit všechno negativní jen na Adama a na Evu? Přitom bychom mohli zcela odmítat tuto teorii a říct, že nám po nich nic není, protože my jsme tímto způsobem zákon Boží nepřestupovali.

Jestliže Bůh vložil do každé části i jednotlivosti přírody zákonitost, je třeba, abychom si podmaňovali podle jeho příkazu všechno, co může být silou, kterou člověk dokáže zvládnout i vnější i vnitřní. To největší, co člověk má a může v životě dokázat, nespočívá v dosažení žádoucího, ale v prostředcích, které užívá.

Všechno je důležité

Hluboký smysl, tedy i ve výchově, zvláště dívek, musí mít na světě všechno, v čem se kdokoliv pohybuje. Bůh vkládá sílu člověku do svobodné vůle. Všechny jeho vnější přirozené síly jsou řízeny touto vůlí buď k jeho blahu, ke chvále nebo mohou způsobit záhubu, jestliže je budeme používat proti zásadám, kterými Bůh chce člověka usměřňovat.

Každá dívčina musí uchopit své možnosti pevně do jemných dětských čistých rukou. Je to její životní odpovědnost, aby byla uschopněna stát se matkou. Tou se nestává člověk teprve, když se narodí dítě. Svým smýšlením už musí k tomu dospívat v nejranějších letech. Proto se nebraňme ničemu, co naše dívenky nutí k péči o všechno živé, maličké, slabé, o to, co vyžaduje pomoci. Musíme pozorovat v nich a podporovat i ve hrách i v jejich snění všechno to, co se ukládá jako bohatství do dívčí duše, aby byla schopna v rozhodně nejvážnějším období svého dětství a dospívání udržet v sobě ony zdravé zásady, které jí pomohou k tomu, aby nejenom toužila po dítěti, ale aby do důsledku připravila tělo i duši na tuto největší Boží příležitost vesmírného dopadu. Jen z čistého dětství a dospívání může dospět v opravdovou matku, manželku, tj. ono velké dědictví, které bude rozdílet vlastním dětem.

Velikost dívky

Následující pokolení budou velebit krásu jejího dětství. To je to velké, co musíme odčítat z oněch velkých rodokmenů dřívějších rodů, aby si zvláště dívka uvědomila, že svým vstupem do života dospělého buduje vlastně nový seznam pokolení, ve kterých se nemá odrážet nic z toho, co by bylo unavené, chabé nebo zlé. Všechno, co by se projevovalo v jejím životě už v nejranějším jako pocit méněcennosti, musíme odstraňovat do té míry, že každá dívčina má žít jakoby se pohybovala v kvetoucím udržovaném sadu. Ona to bude, kdo zaručí anebo ohrozí zdraví, čest i čistotu a váženost dalšího pokolení. To je ta velká věta z Písma sv.: "Blahoslavít tě budou všechna pokolení". Toto slovo Matky Boží mají rovněž platit pro každou naši dívku, ženu, pro každého jednotlivce, který zakládá rodinu.

Je důležité, aby už dítě cítilo zodpovědnost za dědičný náboj ve svém životě. Proto musíme, nejenom můžeme, vybudovávat plnou zodpovědnost už v raném věku, aby cítilo odpor ke všemu, co snižuje člověka (sprostáctví, opilství a hrubost v jednání), jinak se nemůže vyvinout normálním způsobem. Musí v sobě vypěstovat, tak jak to zdůrazňují některé děti, které měly možnost sledovat život rodin v zahraničí, pevnou zásadu "takovýmto způsobem mohu vytvářet svůj život anebo takovými metodami si svůj domov nemíním budovat". Nemohou se vázat, a to je potřebí v těch dětech jemně pěstít, na žádného, kdo svým životem neskýtá záruku slušnosti a vnitřní i vnější kázně.

Varujme se hrubců, lhářů a lidí, kteří jsou zatíženi nevyhláditelným břemenem. Zodpovědnost, zvláště u dívek, nepřijde až v dospělosti, ta musí vyrůstat už v dětství, protože cítíme, jak lehkovážně se většina našich dcerek pouští pak bez kritiky do života, který je předem určen k neodpustitelné tíze.

Není vůbec únosné, aby se opakovaly ty případy, které byly obvyklé v minulých létech a staletích, kdy dívky z urozených kruhů byly provdávány jen z vypočítavosti za vyžilé, staré zhyralce z rodinných nebo i majetkových důvodů. Kolik toho dědictví zůstává i mezi námi, to může dotvrdit každý, kdo se neustále pohybuje mezi mladými lidmi. Naše dívky se již nenechají v žádném případě, i když třeba tuze mladičké, prodávat. Toto sebevědomí musí pomalu vrůstat do každé naší

malé dívky, jinak bude postavena na křižovatku, na které si nebude vědět rady a nebude mít sílu, aby odmítla každý nemravný nátlak.

Lehkovážnost

Hrůzným pohledem působí lehkovážnost našich ještě dětí, které se nebojí toho jednoho velkého slova, které přes všechno chlácholení nemravných vychovatelů musí být nazváno hříchem. Zvláště v dospívání není možné zlehčovat ono dělítko mezi dobrým a zlým, mezi čistotou a mravní uvolněností. Jak chceme zodpovědně připravovat budoucnost pro další generace, když cítíme, že tu stávající bychom opomenuli vést tak, aby mohla v sobě cítit ono velké povolání být matkou anebo být otcem? V žádném případě, a to podotýkáme doopravdy, nesmí ani zkoušet to, co dovedou někteří naši zkažení vychovatelé omlouvat - pití, kouření anebo volný vztah, ve kterém, zdůrazňuji, je nutné jenom se chránit lecjakými vymyšlenými prostředky, ale v žádném případě nezdůrazňují, že nesmí pošlapat poprvé to, co je nejvzácnějším darem života - čistá duše. Nemoci, které si může získat již dospívající anebo dítě, jsou takového rázu, že znamenají hrozný rozklad duše i těla.

Zde stačí jenom, aby si rodiči sami především přečetli, pokud neznají, praktické důsledky uvolněné výchovy. Kolik je to nešťastníků, kteří vyžadují péči mnohých ošetřovatelů a vychovatelů, kteří lehkovážně poslechli ty, kdo je stahovali k onomu nedobrému způsobu života. Není na škodu, aby rodiče, zvláště dívkyně, někdy převedli nemocnici anebo útulky, kde jsou stejně pěkné děti, ale postiženy a tím jim zdůraznili onen velký závazek udržet si zdraví duše i těla tak, aby mohly jiným ukazovat krásu vděčnosti za dar, který je v životě největší, a to je zdraví. Nepotřebuje naše dítě, v tomto případě dívkyně, znát celou podstatu oné hrůzy, která jako nevyčísitelná nemoc se projevuje v zákeřné podobě. Až časem přijde k onomu poznání, může už stavět na oné rozhodné síle, kterou si získávají děti právě dobrým přístupem vlastních rodičů a sourozenců.

Základním kamenem růstu duchovního i vnějšího pro každou z našich dívenek musí zůstat nenarušená, čistá obrazovnost, která je schopna celý život zpracovávat nejjemnější součásti duchovního života. Jestliže se podaří zachovat v období růstu ten krásný obzor, nenarušený naučenými zlozvyky, hrůznými představami a závadnými obrazy, můžeme spoléhat, že dítě bude přijímat i v dalším období ono jemné vanutí Ducha svatého. Jen tam, kde zůstane tento řád zachován, se dá počítat s opravdovou součinností s Duchem Božím. Není potřebí v žádném případě tuze často připomínat ženicha nebo definitivní volbu povolání. I když dítě ve 12 letech už musí vážně uvažovat o těchto záležitostech, přece jen nechce slyšet přímé hrubé narážky na tyto tak závažné problémy vlastního života. Je třeba v každém případě rozlišovat to, co pomáhá k duchovní velikosti a co je jenom reklamou všech nemožných tzv. vůdců, kteří propagují svůj, a často zcela nemravný, systém života. Máme-li nést zodpovědnost za sebe i za jiné, nesmíme, a to nikdy, upadnout do oné nedůslednosti, která nejenom nestaví, ale přezírá nedůslednosti všedního dne.

Poctivost, věrnost, ryzí optimistický přístup ke všem požadavkům denního rodinného života musí být nejenom hlídán, ale veden tak, aby to byla se všemi a ve všech jednotlivostech milá, jemná, radostná spolupráce. Tato důvěra otce a matky, která připouští již v nejranějších letech dítě jako spolupracovníka, pomáhá k vybudování pevného charakterového rámce. V dospělém věku pak dítě bude vděčně nejenom vzpomínat, ale bude následovat všechno, co získalo v období, které bez bolesti učilo všem způsobům nutným k radostnému životu.

Jen se líbit?

Naše dívkyně někdy podléhá snaze se líbit a tím zakrývá mnohdy i ony malé záludnosti, takže vyzývavě se vlísává do přízně někdy i nedobrých hlučnějších jedinců. Starší vychovatelé však musí rozumně zasahovat nejenom v těchto případech, než vyrostou v nepřekonatelný zvyk, ale též mají usměřňovat i v těch věcech, ve kterých se dívkyně může znelíbit, jestliže nedbá na maličkosti

svého vystupování. Od dětství dbejme, aby co do oblékání nebo pózování byla prosta veškeré vyzývavosti, takže nikdo nebude moci nikdy označit její chování za vlezné anebo ještě více za svádění. Tam se nemusíme bát řešit tyto problémy raději dříve, než by mohly přerůst v nějaký nešvar. Každá dívka je náchylná omlouvat, přijímat na milost, nevidět i některé výstřelky, zvláště u hochů, kteří o ni usilují. Tyto nedůslednosti se stávají často příčinou neštěstí celého života. Příští zdraví, život duchovní i fyzický je radostným závěrem jemně žitého mládí.

Nikdo mi nerozumí?

V mnohých případech se setkáváme s onou nedůtklivostí, která vyjadřuje nechuť k naslouchání důvodů jiných. "Jak vy mi můžete rozumět? Přece žijete v jiných poměrech, máte jiné vzdělání, nezažili jste tolik bolestí, co zažívám já, když pozoruji, jak mi každý závidí. Se mnou je to přece úplně jiné a já nejsem náchylná k tomu, abych své city nosila na dlani a vysvětlovala, jakým způsobem se dívám na problémy a jak je chci řešit". Ať se nikdo nediví, ale ať se též nikdo nezlobí, jestliže patří do starší, jak my říkáme, již přešlé generace. Nemá ponětí, co prožívá dnešní mládež.

A tak mnohá dívčina odmítá jakoukoliv poučku, radu anebo dokonce některé skoro životní romány, které ji chce někdo (z těch starých) předkládat k tomu, aby se nedočkal právě na této dívčině zklamání. "Já nechci svůj zájem upírat na nikoho jiného, než na tohoto opravdického hochu, kterého **doopravdy miluji**. Nemyslím na nic jiného, neuvažuji o ničem jiném ani o nikom a vám, když stojíte stranou se ani nepodaří mi dokázat, že nejednám správně. Tím méně ještě, aby mi někdo přišel s radou, že je to pro mně tuze brzo, anebo že je to tuze pozdě, kdy hledám doběhnout ten svůj pravý rychlík. O to hůř ještě, jestliže mi někdo chce vymlouvat, že tento hoch není onen pravý, s kterým mohu být šťastna. Nikdo, kdo stojí stranou to nedovede pochopit. Nepochopí ani moji skutečnost, tím méně ještě náš vztah. Chci nyní doopravdy hovořit o skutečné lásce, kterou žijeme my dva. Cítím, že to je můj pravý čas", a to tolikrát vám bude tvrdit dívčina v 15 - 16 letech, která ještě není ničím vyučena, je v polovině gymnázia anebo chce hovořit o opravdické lásce k člověku a nemá ji k sobě, protože nespravedlivým způsobem se zbavuje svého nadšení a chuti učit se vzdělávat anebo získávat dovednosti, aby mohla v životě lépe obstát. "Nechci a nebudu nikomu vysvětlovat, co to je, taková mladá láska, jakou my vzájemně se svým hochem prožíváme". To cítí každý, že na to pochopit tento cit, je každý jiný krátký.

Osobní velikost

Každá dívčina to cítí, že prožitek musí být osobní, že je potřebí tolikrát, aby vztah zůstal jemný. Je třeba i celou řadu věcí nejenom procítit, ale protrpět. Jak málo je jedinců, kteří pochopí, že opravdová láska je skutečným tajemstvím, a to nejenom pro ty dva, ale pro každého, kdo tímto způsobem míří ve svém životě. A na to není nikdo ani příliš mlád ani příliš stár. Též není nikdo proti případné lásce, která může vzplanout v jakémkoliv období života, dostatečně obrněn. Kdo chce pochopit do té míry, aby dovedl vysvětlit, proč tento pocit, kde dva jedinci, kteří si donedávna byli naprosto cizí, najednou jako by se vynořili proti sobě z nepochopitelné temnoty, začnou se vzájemně obdivovat, kořit, vzplanou touhou po sblížení a nakonec po sblížení, které jim neustále zní v uších i v duši - my dva přece patříme k sobě. Jsi to skutečně ty, kdo mě může učinit šťastným, anebo šťastnou?

A zde začíná ono snění, ve kterém si dívčina začne namlouvat, že ve všech představách to byl tento přítomný hoch, na kterého myslila, kterého hledala, že to byl jen a jedině on, po kterém toužila a hledala, jakým způsobem by se mohla jiným vyhnout. Nastoupila tedy ona nekonečná (často) lež, kterou chce přítomný okamžik naplnit uskutečněním toho, k čemu tyto dva póly jsou na světě stvořeny. Každý - on i ona, a mohou být sebestarší, najednou hledají zcela osobitě sblížit svůj vlastní svět s dějinami toho druhého, i kdyby to mělo stát rozchod s vlastní rodinou, povoláním, se zájmy, i kdyby měly být obětovány všechny sklony, ale mnohokrát i mravní úroveň.

"Já chci své štěstí nyní, hned a naplno. My dva jsme dost silní na to, abychom vytvořili vlastní dějiny. Ty ve mně, já v tobě, nekonečný epos lásky, který doposud není uskutečnitelný ani v této podobě, protože to podstatné na náplni tohoto pojmu, schází.

(Láska je možná jedině tam, kde jsme si vědomi nutnosti oběti pro druhého). Hovoříme-li s takto zaměřenou dívčinou najednou zjišťujeme, že vystupuje jako osoba zkušená, která dovede vyprávět dlouhou dobu o svých záměrech i zkušenostech a chce se dožít oné změny, aby ji každý uznával se všemi právy, i když každý nezasvěcený poznává, že jde jen o bláhové představy. Není to neobvyklé, když se ze zcela tvrdé, nepoddajné osoby stane najednou vláčná dcerka, jakoby s domácím a tichým, přemýšlivým způsobem. Najednou jako by byla šetrná ke všem, kdo by se mohli jakýmkoliv způsobem zmocnit, byť jenom nepatrné části jejího soukromí. Nikdo z lidí nemá právo, jak neopomene zdůrazňovat, vstupovat do její radosti.

Každá, i lidská láska je tajemstvím, ale též představuje nepřekonatelnou sílu. Je-li čistá, vstupuje jako znovu utvářející mohutnost, která ztvární člověka do nové podoby do té míry, že najednou každý musí poznat, že se i s touto nepatrnou dívčinou něco stává. A znovu zase poznáváme, že žádná láska nemůže být bez bolestných projevů tak, jako kdyby vždycky bylo nutné všechno slunně krásné prožívat se vzlykáním. Můžeme to pochopit z jiné strany tak, že všechno, co má být projevem lásky, je opravdu tím nejkrásnějším, co člověk prožívá, protože ji přijímá i obětuje zároveň s utrpením. Láska není v žádném případě jenom povrchní cit. Není to jenom nálada nebo zážitek. Je to mohutnost, která dodává sílu. Musí dodávat, protože cílí k manželství a v něm se osvědčuje jen ten, kdo je skutečným silákem ducha. Proto skutečný vztah k druhému nemůže trvale zůstat jen jako kamarádský vztah, je to víc, je to cílevědomé tíhnutí všech přírodních sil v člověku k onomu splnutí v manželství. Že se toho lidé skutečně mohou odvážit, je zásluhou právě lásky, která je přímou odpovědí na vzájemné volání.

Nebo může někdo tvrdit, že není třeba odvahy k tomu, aby člověk druhého pochopil, aby se vžíval do jeho přirozenosti a aby pochopil, že je to zcela nový stav, tak jako je nová událost, jak tito dva jedinci, podle Písma sv., se stanou jedním člověkem? Jenže většinou přichází tento první pocit dříve ještě, než se dá takovým směrem, že je již zacílen na uzavírání do vzájemné jednoty. Často se domnívá tato mladá bytost, roztoužená, že by byla ochotna obětovat zcela všechno, jen aby mohla už už zažít ono naplnění, které snoubence přivádí do vzájemné jednoty. Nedomnívejme se, že má někdo takovou účinnou sílu, aby zbavil onoho vysněného kouzla právě tyto dva, někdy nedospělé jedince.

Nic neopomíjet

Většina chyb, které pak trvají celý život, anebo drahnou

dobu, přichází právě ze skutečností, ve kterých jeden i druhý vzájemně promíjejí zlozvyky, nesnáze, nedůslednosti, nepřesnosti, jako by to byla doba, ve které nikdo nehovoří pravdivě o skutečném stavu. Tvrdím, že v těchto chvílích, plných nadšení, je opravdovou sprchou, jestliže jeden nebo druhý pozná, jaký jeho partner skutečně je. Často to bývá překvapení, které z pohádkového mlžného kraje vstoupí do skutečnosti přítomné hrubosti. A v tomto období bývá též nejvíce nešťastných mladých lidí, kteří jsou zlomeni tím, co si dříve nemysleli na svého partnera. Ještě nikdo nikdy se nesbližuje s pohádkovou bytostí, nikdo nedovedl ještě druhému ani odpustit, ani jej pochopit bez opravdové lásky, nikdo to nedokáže delší dobu, jestliže denně na sebe nebere odvalu nejenom pochopit, ale i prominout a vzít člověka v té podobě, v jaké skutečně je. Jestliže pak dokáže prožívat skutečnost, ať je to s tebou i třeba tak, že mně to bolí, přece tě mám ráda, je možné, že silou této lásky překonají i nesnáze a vydrží spolu až do stáří.

Jenže na tento prostor tyto děti ani nevstoupí, ba utíkají od této představy, protože celá trasa, po které oni putují, je již jako by ověšena všemi tzv. moderními plakáty, které lákají k volnosti, slibují jen to sladké, oblažující, jen to tělesné, které nemá zcela nic z toho, co Bůh vložil do člověka jako pouto lásky. A bez ní ani jednu noc úzkosti nikdo z nás nemůže prožít. Co by bylo pak i z toho

budoucího manželství, o kterém velké procento mladých lidí ani nechce uvažovat, protože jsou nakaženi oním moderním, jako by názorem, že manželství je nesnesitelné pouto, kdežto přátelství, že očisťuje a nechtějí dávat slovo jeden druhému, které by je vázalo k věrnosti na celý život. Láska musí být takovou silou, že necouvne ani před smrtí. Nesmí být nic, co by ji mohlo umenšovat anebo dokonce odplavit jako povodeň. Ale o těchto záležitostech dovede vážně uvažovat až člověk, který pomalu vyžívá, který nerve nezralé plody a neotravuje svoje nitro, ale též i ti, kdo jsou mu nejbližší svými nevypočitatelnými nápady, které neznamenají nic, než omlouvání jeho bezbřehého lajdáctví v životě.

Darování se

Pokud chtějí tito dva mladí jedinci prožít krásně, jemně i čistě svůj vztah, nemohou si v žádném případě odmyslit ono velké darování jednoho druhému bez toho, že by se obávali, že tím vzájemně ztrácejí. Každým projevem lásky v manželství musí ten druhý růst, protože naplňuje Bohem daný řád. Přijal na sebe zcela nové poslání, že tolikerá i mladičká manželka dokáže v manželství znovu a opět odpustit, přijmout a jít odevzdaně dál, a to jen tím, že žije láskou. Kdyby nevrostli právě do tohoto velkého vzájemného sebeobětování, jak by pak mohli kus svého vzájemného mít jako rezervu a bohatství pro obohacení vlastních dětí? Jakou silou musí být k sobě vázáni, aby byli ochotni třetímu anebo dalšímu dítěti říct své ano? Do této výše může vyrůst právě jeden i druhý z tohoto zamilovaného páru, jestliže budou uvažovat zcela ve skutečné podobě o celoživotním svém vzájemném vztahu. V tomto období jsou nejlépe připraveni, aby přijali to, co bude po nich požadovat život jako obětování někdy sebe i svých někdy obdivuhodných osobních tužeb.

Kdyby nebylo kolem nás těch, kdo dovedou ve skutečnosti v manželství vycházet spolu jemně, s pozoruhodným, s obětavostí a láskou, domnívali bychom se, že je zbytečné se vázat pevným slovem. Ale jedině trvalé pouto, které je vykováno odvahou mládí může znamenat sílu, která ponese celý život. Přátelství je málo. Někdy onen vzájemný vztah nebude ani přátelstvím, ne tak aby překonal onen prah slabošství anebo jenom nebyl prchavým či už uprchlým citem první zamilovanosti. V tomto případě by to nemohlo být nazýváno ani manželstvím, protože by nedávalo žádnou sílu ani jednomu z partnerů.

Je nutné opět a opět připomínat, že jen to chtěl i Bůh a jen to je opravdová láska, která vede k oběti i k sebeobětování. Proto každá dívka se musí včas rozhodnout, jakým způsobem se chce obětovat, protože volání po manželství anebo po sebeobětování v námaze pro jiné i cizí, kupř. jako sestra, je tak hlasité a tak živé, že se musí dokázat rozhodnout pro to, co třeba ještě dneska nechápe. Je-li však tento čistý vztah zavalen všemi možnými úvahami o pohodlí, výdělku, kariéře a není veden trpělivostí, která učí čekat, není předpokladu, že by z tohoto začátku vzájemnosti mohl vyrůst celoživotní pevný svazek. Jestliže dívka cítí, že je k tomu povolána, nemůže než přijmout na sebe povinnost učinit všechno se sebou, pro sebe i pro toho druhého, aby život v této vzájemné lásce byl především možný. Jak často i těmto ještě dospívajícím dětem se předhazuje zkušenost neblaze žijících předků, anebo se setkávají naše dívčiny se zkušenostmi, které znečistí poslední blízkost člověka k člověku.

Nic před časem

Není to odvážné tvrzení, ale skutečnost, že čím dříve a čím intimněji se pustí naši nejmladší do vzájemného láskování, stane se tím snadněji vzájemný vztah, tedy i nutná láska, jen tělesnou záležitostí. Již se nedá hovořit o lásce jako obětavosti a touze uspokojit druhého a pomáhat mu výše, nýbrž jde jen o odezvu na neuspořádané žádosti, které se těžko zvládají právě opakovanými úhyby z mravního kodexu. Jak blízko je od této žádostivosti ke všemu, co dráždí, ale nikdy se neutíší. Každé flirtující láskování vzbuzuje nenávisť k tomu, co je nutno vázat povinnostmi. Neptejme se pak, proč je naše dívka, budoucí manželka, najednou zamlklou, chladnou, popř. i tvrdě odpovídající nenávisťnicí a proč se z našich hochů stávají mužové se zvrácenými choutkami,

se záletnickými úmysly, se zákeřností. Tam, kde člověk zavčas neprchne před tím, co ho okrádá o smysl pro spravedlnost vzájemného vztahu, ale též o čisté svědomí, tam nevybuduje ani jeden z nich onoho klidné, vyrovnané vědomí domova. Těžko si dovede představit jeden nebo druhý ony krásné svatvečery po námaze, kdy člověk žije rodinou a přemýšlením o tom, jak učinit jiné šťastnými.

Vhodný čas

Jak položíme otázku, kdy tedy začít a jak máme jednat dál?

Odpovídá nám jasně jenom výraz tváře, který nabere tupou, neradostnou podobu, jestliže dívka nezná nic jiného, než právě hledání toho, co uspokojí na chvíli tělo, ale nedovede dát pokoj pro život. Ona bezduchá tupost se brzy odrazí i ve zvrácené duši. Nakonec to pocítujeme i v posledních letech, že zvláště naše dívky, a to už od raných let, ztratily onu radostnou jiskru, pro kterou je Bůh postavil do světa jako článek, který má rozprostírat před jinými jen úsměv a pochopení. Dáme-li si otázku, jak je to možné, že i dívka z dobré rodiny, s předky ukázněnými, může tak hluboko klesnout, že se může tak zapomenout? Nedojde tak hluboko jenom ze dne na den, je to velký skok, můžeme říci propastný, z oné jemné zamilovanosti ve školním věku, přes všechny skrývané temné tajnosti s přítelem, drobné lži a podvody vůči rodičům. Ty to byly, které pokrývaly charakter, že je dívka najednou i ve svých 16 letech nekomunikovatelná pro kohokoliv.

Cítíme, že není možná žádná láska bez trpělivosti. Není možná tam, kde se necvičí síla umět čekat. Nemůže vyrůst tam, kde není zdrženlivosti, kde se spoléhá jenom na pudy těla. Ty dokážou smýkat od jedné nesnáze k druhé, vedou k onomu hrubému klopýtání přes všechny nezachovávané příkazy až k onomu otroctví, které ve své hrůzné podobě vidíme na našich silnicích anebo na ulicích našich měst. Přirozenost jako sama od sebe netáhne k věrnosti. Ta sama si vyžaduje střídání, ale cítíme, že nic není nevyčerpatelného, ani ona hlavní síla, která jakoby byla tím jediným vytouženým a žádaným objektem dnešního i mladého člověka. Nastoupí ono opotřebování sil a je o to horší, čím dříve jsme o růst k tomuto velkému cíli neměli zájem.

Největší hlubinou je vždycky žena, která netouží po ničem jiném, než po nabídnutí a prodání sebe za kapitál, který chce nahromadit. Kolik z nich i v mladém věku je ochotno si vydělávat peníze, a to s vědomím anebo s posláním od vlastních rodičů. Proto jsme bezmocní, kdo kážeme. Domníváme se, že můžeme usměrnit, zastavit. Najednou jenom pochopíme, že již není možné nic, co by bylo podobné lásce.

Jak nelidská je to sprostota prodávat to nejcennější, čím Bůh vyznamenal člověka jako spoluvůrce dalšího života. Žádné zákonné a policejní předpisy tyto zkažené jedince nedovedou udržet ani v mezích. Jak nejistí si připadáme před muži, ale též i před ženami. Jak upadla mravnost přítomného věku, to poznáváme i z našich velkých jednáních vedoucích osobností, které se snaží o líbivou, řekněme populistickou politiku, a to právě pro ty nejslabší a nejzkaženější. Jenže kdo může, ať formuje dívky v nejranějším věku do té míry, aby měly tolik síly navíc, a nemohly ani upadnout do oné beznaděje, kterou musí prožívat vždycky, kdykoliv se upoutá na zkaženého hochu či muže. Jen to pouto je nezničitelné, které upoutá člověka k Bohu. Všechno ostatní může vést i k zoufalství.

Myslím, že o těchto záležitostech je nutno nejenom hovořit, ale jednat tak, aby bylo možné z věrnosti brát téměř vzor pro svůj osobní život. Když nebudeme mít lásku, nejsme schopni dosáhnout posledního cíle, kterým je Bůh, protože Bůh je láska.

Zde nezáleží na procentech těch, kdo svojí zkažeností otravují ulice, dílny, školy i duši jednotlivců. Ve svém základě každá láska, která nemůže být ve své podstatě jiná, než čistá, vychází od Boha a přes něj může být mířena teprve stejně nezištným, čistým způsobem k lásce lidské. Člověk musí žít nadšeně proto, aby jiným mohl pomáhat výše. V opačném případě zvlčí jeden i druhý a místo, aby zušlechťoval úkon vzájemnosti, vede k pustému prožívání toho nejnižšího, co v člověku je. A pak se už nedivme - je to jenom pryč od zákona, pryč od Boha,

všechno pak táhne níže. Kolik i z takto zrazených mladých lidí se dovede i po bouřlivých dobrodružných zkušenostech zastavit v opravdové lásce v řádném manželství. To musí být poslední záchytná síla, stejně jako může být lékem i silou odhodlání obětovat se pro jiné. Kolik z našich dívcin najde rovnováhu u oněch ztracených tvorů, kde svojí náručí pomáhá zachraňovat ubohé, postižené děti. Snad nikdo na světě není tak zkažený, aby v něm aspoň někdy neodeznělo to Boží, které volá po uskutečňovaných projevech bliženské lásky.

Z lásky k Bohu

Je těžko žádat po mladých lidech, aby pochopili nutnost ryzí čistoty ve vzájemném vztahu, jestliže by se nezamyslili nad láskou k Bohu. Milovat Boha znamená nalévat do své vlastní duše onen nektar, po kterém člověk může žíznit, ale nepotřísni ani svoji představivost, ani svoji duši, ale roste neustále k oné upřímné radosti, kterou ožívá a dovede nakazit i jiné. Je mnoho mladých lidí, kteří se dívají nedůvěřivě, jestliže se hovoří o této nezištnosti. Kolik z nich si myslí, že každý zbožný úkon by je zatížil, že každý hovor o věrném plnění Božího zákona by je snižoval, zbavoval svobodného rozhodnutí, že by rozbouřil jejich vlastní život? Málo kdo se zamýšlí nad tím, že právě vztah k Bohu je onou silou, ve které oba dva mohou vyrůst v obry duchovního života. Odkud pak by měli vzít naši mladí lidé sílu k trpělivosti, k sebeovládání, k dobrotě, k věrnosti, ale též i k čistotě své lásky i před manželstvím i v něm? Každý, kdo se snaží milovat Boha, se stává součástí jeho bytí. Bude ho plný a bude rozmnožovat všechny své schopnosti směrem k bližním.

To je ta nádhera, kterou člověk v sobě stěsnává, aby nezešílel štěstím, ale též, aby si nezoufal v těžké době. Jen tyto mladí dovedou pochopit, jak je to těžké a daleké dosáhnout této jistoty a mravní velikosti v poctivém plnění Božího řádu. Proto je tak důležité nenahospodařit si v dětství i v dospívání jakýkoliv špatný zvyk. Zde nezáleží na řádu, který přestupujeme, ale jen na tom, zda nepřestupujeme kterýkoliv řád vůbec. Mnozí neztroskotají tím, že se stanou zlými, jen, že najednou pocítí, že nedovedou mít rádi s vědomím, že je nutné se obětovat. Člověk, který nečistě prožije období vrůstání ve vážné známosti, nemůže mít nikdy opravdovou účinnou a silnou lásku. Život není pak tím čistým křišťálem, který rozkládá a zastavuje všechno zlé a vede člověka k jasnému Božímu světlu, ale je kulhajícím ztroskotancem, který se nedovede nadchnout ničím ve svém životě, tím méně, aby dokázal jiným cokoli zjemňovat.

Osobní kázeň

Být schopen pro lásku znamená - z lásky se dokázat ovládat.

Mladý člověk si nesmí zahrávat s vládou nad sebou, nesmí odkládat rozvahu z jednoduchého důvodu, že by mohl zjistit, že roste k sobectví a nikoliv k tomu, aby měl druhého rád.

Druhého musím umět chránit a zde je prostor právě pro dívku, jako později pro ženu, protože ony jsou stvořeny, aby byly silnější a dokázaly nejenom leccos tvrdého snést, vydržet, ale aby dovedly svojí ráznou láskou druhého vytrhnout z nebezpečí anebo udržet na výši.

Tyto síly, které mají udržet neustále onu jemnou, krásnou, mladistvou lásku, mohou být zase jen štípeny na kmeni Božím. Zvláště mladá dívčina se nesmí ani pokoušet jakýmkoliv způsobem zklamat v této velké úloze dokázat se obětovat.

Proč bychom si neměli věřit? Vždyť Bůh nám vložil do duše tolik důvěry, postavil nás do opravdové lidské svobody a jako mladé nás chce mít opravdovými uskutečňovateli těch úradků, které od něho vycházejí a které k němu vedou.

Nebuďme netrpěliví, jestliže nás dobří rodiče upozorňují na způsob vzájemných vztahů v této tak důležité jemné době, když nás varují před místy pustými, před samotou, protože chápající svědek může být naším zachráncem, že si zachováme svobodu v čistotě duše. Jak často je třeba dokázat svým výmluvným "ne za žádnou cenu" nebo "není možné", že naše láska je opravdová, že to není jenom lákání do bezedných vztahů.

Kdyby mladý člověk dokázal mít skutečně rád, dovedl se obětovat a byl silný natolik, že svého partnera uchrání od zlého a vede výše, bylo by to skutečné nebe na zemi. Ty k němu můžeš ale přičinit všechno, čím se stane mezi vámi toto nebe možným.

Rodiče plánují

Pisatel navštěvuje jednu mladou rodinu. Maminka pilně manipuluje se vším na plotně a okamžitě s utěrkou u dřezu utírá nádobí, ukládá na patřičné místo. Pisatel, který je zrovna na návštěvě chce uplatnit svoje vzpomínky na domov, bere utěrku a noří své upachtěné ruce do teplé saponátové vody, aby dokázal, že chce i v tomto společenství být platným členem. Představitelka domácnosti mu bere s hlasitým - prosím vás nechte toho - utěrku z ruky, směřuje ho ke stolu a upozorňuje - to přece nesmíte, to by se nám Evička nevdala. Kdyby se chtěla vdávat v tomto okamžiku, musela by být ve věku své matky a tak se ptá, kolik je jí roků - a ona odpovídá docela hrdě - má tři roky. Byla to věta, která jej úplně přivedla z rovnováhy. Takováhle mladá holčina a matka už jí nalinkovala celou její budoucnost. Snad si ještě vzpomněla na zřízení, které bylo obvyklé ve středověku, že zrovna s narozením se určovalo i jméno ženicha a ona bez rozpaků opakuje - ona musí jet v těch kolejkách, které jsme jí určili, aby nebyla v životě nešťastná a proto už i ona má toho svého a nebude se muset celý život starat.

Bylo by zajímavé promítnout do úvahového prostoru všechno to plánování rodičů, kteří již brzo po narození vymýšlejí, na kterou pilu, statek, do které kanceláře nebo do úřadu umístí toto své, v tomto případě nebohé dítě, které je zbaveno svobody rozhodování dříve ještě, než mohlo svoji vůli vyslovit. Musí přece oni především jako rodiče mít více rozumu než děti mohou nachytat v celém jejich dětství, mládí a dospívání. Jaký to je teror, jestliže matka ve 14 nebo v 17 letech svého dítěte už trvá na tom, aby si pomáhala z domu. Může být její plán sebelépe vymyšlený, může máma být jedna záře ze štěstí, které potkalo její dcerku, přece jenom by si měla vážně odpovědět, zda je to rozumné a má-li vůbec na to právo. Dítě předčasně vdané do rodiny, kde se nepotřebovalo doopravdy o nic starat, může potkat ona hrůza, kterou si bude vyčítat celý život.

Snad do roka přijde dítě a co když to bude opravdový chudáček, který bude jenom žít a bude vyžadovat celou péči matky i otce, kteří se budou hanbit před ostatními, že přivedli na svět dítě, které nemůže rovnocenně zapadnout mezi ostatní. Kolik je těchto mladých matek, které poznaly jenom ono násilí, které jim z dětství udělalo pusté plánování a po vdavkách snad připravili nepříznivou kulisu, která nedovolila, aby se dítě, nyní už paní, dokázala postavit rovnocenně mezi své vrstevnice. Jaká je to katastrofa, jestliže rodiče této dívčiny zjistí nakonec, že ji připoutali k muži, který byl plný zlovyků, ať to bylo pití, které ho bezmezně poutalo do hospod a z domova, ať to bylo nemírné požívání drog anebo jeho dřívější volný způsob života, který přinesl tu nejhorší nemoc do začínajícího manželství. Kolik to je těchto mladých a nejmladších žen a matek, které sice obletovány všemi příbuznými, zahrnuty bohatstvím, ale ve vředovitém vztahu k tomuto neukázněnému manželovi. Kolik jich umírá předčasně nakažených od těchto neurvalců. Co to pomůže, jestliže je sebevelkolepěji vypravený pohřeb, jestliže hrob je plný bílých růží, jestliže zaznívá bolestně - Mařenko, cos nám to udělala, my jsme ti přece jenom chtěli připravit krásnější život... Tak mladá a musíš ze života. Jenže my bychom mohli právě k tomuto tak mladá přidat ještě a tak hloupá.

Zde platí zásada, že nikdo, tedy ani rodiče nesmějí použít ono znásilnění i vlastního dítěte, aby je nutili do sňatku z vypočítavosti a ne z lásky. Kolik je to vypočítavých matek, které se vysmívají čisté známosti a spekulují jen s rychlým navléknutím onoho čepce, na který je právo jedině po opravdu ryzím, dobře žitém čistém čase známosti. Co kdybychom si tuto otázku položili k jedné i k druhé, i ke všem dívčinám, se kterými jsme v kontaktu? Jakou odpověď bychom dostali, kdybychom se tázali, jak si představuje dívčina ve svých 14 - 17 letech svého nastávajícího průvodce životem? Kolik z nich by ustrnulo jenom na tom, že musí být pohledný, krásný, přijatelný, ve vystupování opravdický muž. "Musí mít velkou postavu a rusé vlasy, musí být jemný ve vystupování, musí být rytířem tělem i duší. Samozřejmě, že si nevezmu žádného

bezdomovce, bez zajištěného postavení. Je potřebí, aby neměl zajištěn jenom důchod, ale dobré bydlo s titulem, dnes zvláště, ať má charakter jakýkoliv, musí být s akademickým vzděláním". To přirozené musí, zaznívá jako by s ďábovým chechtotem.

Kolik dívčin ale je ochotno vzít si méně pohledného co do postavy, třeba nešikovného, bez titulu, s prostým zaměstnáním dělníka, ale duchovně na výši a milého, který dovede udělat člověka šťastným? Jsou ještě mezi vámi dívčiny takové, které uvažují podobně?

Každý člověk musí mít možnost zvolit si sám a každý má na to právo, aby si určil svoji budoucnost. Ale i to je pravda, že si má nechat tolik času, aby si mohl doopravdy vybírat. Je nešťastná každá z dívčin jako manželka a matka, jestliže nedovede dát správné pořadí těm hodnotám, ve kterých vyrůstal její nastávající anebo již přítomný průvodce životem. Ono neštěstí přichází právě buď ze soucitu - "bylo mi ho líto, jak byl sám a jak byl nepořádný, proto jsem si ho vzala". To je políček, jestliže to dokáže před cizími lidmi ještě zdůrazňovat.

Nestačí jenom mít rád, to může být láska zcela bláhová. Je potřebí podle možnosti mít opravdu rád a zvolit si toho, kdo tuto pravdu může uskutečnit. Nevěřme nikdy na osud. Nedá se v žádném případě uspokojit s těmi, kdo jako třetí, anebo páté osoby nám chtějí vstupovat do života, aby z toho nebylo - "musím si ho vzít, nemohu jednat jinak, protože chci mít konečně pokoj".

Jestliže přichází jako živá pochybnost, že by jej měla pustit k vodě, a to skutečně takového, který nesplňuje požadavky, o kterých jsme hovořili, pak to musí udělat, je k tomu vázána svědomím. Jak může být šťastna každá dcerka, která dovede hodnotit situaci a rozlišit možnosti růstu anebo nenápadnou cestu ke krachu!

Připravít se na ono poslední, definitivní "ano", to je ono správné pojetí ve vztahu k vyhledanému partnerovi a na mně nezbyvá, než nejenom kontrolovat projevy, ale zcela se odevzdat. Je třeba mít vedle sebe člověka, který může převyšovat, ale musí mít cit a srdce, aby to dokázal přes lásku, která bude vynalézat den co den nové způsoby, jak dokázat, že je to možné i mezi nenávisníky vytvořit prostředí, ve kterém člověk může být šťastný. Ať utíká každá dcerka, když vidí, že se k ní blíží hoch, i třeba lépe "oháknutý", jako divoké zvíře, jestliže nedokáže držet na uzdě svoji smyslnost a zákeřně, násilně se zmocňuje toho, co je v životě vždycky považováno za nejkrásnější. Nesmí to být onen chlapecký typ, který si všechno dovoluje. Je potřebí změřit pohledem a v dobrotě srdce hledat na druhém pólu odpověď pro svoji tužbu i jednání. Hoch musí být odvážný, ale vychovaný, aby dokázal přijmout, ochránit a vést. Jenže jestliže dívčina nemá takt a dokáže vydráždit, pak ať s tím počítá, že je nemožné vrůstat do čistého vztahu a bude to vzájemné zápolení dvou divočáků. Všechno, co je jemné, opravdu úctyhodné, co je ušlechtilé ve vztahu jednoho ke druhému, za to musíme být jeden druhému vděční. Ale jak to zdůrazňuje sv. Pavel ve XIII. kapitole ke Korint'ánům, musí to všechno vycházet z oné lásky, která dovede vše nabídnout, darovat a pro sebe nechce nic jiného, než jenom ono uspokojení, že druhému pomáhá k duchovnímu růstu.

Cítíme, že se dostáváme na pole, které nemá se smyslností nic společného. Dívčina i hoch vrůstají v onu krásu, ať je to v jednání anebo v pouhém pozdravu, protože všechno je řízeno onou touhou vidět své štěstí právě v tom druhém.

Jsou chvíle, ve kterých jsou si natolik blízko hoch a dívka, že je možné podlehnout buď z jedné nebo z druhé strany. V těchto okamžicích se zvláště pozná, kolik ceny má dívčina, protože v těchto citech vždycky převažuje. Tvrdím, podle všech zkušeností, že hoch je na této cestě nerozhodnější, slabý, ale má-li vedle sebe dívčinu, která ne neurvale a hrubě projeví jemný smysl, dokáže varovat před oním nebezpečím, které by mohlo jednoho i druhého přivést do neštěstí, překonají nesnáze. Jedna z našich dívek to vyjádřila slovy: "stačil jeden okamžik a doopravdy krvácím tím, že už nikdy se nemohu vrátit na onu úroveň, na které jsem žila dříve".

Proto když neradíme, jak dlouhá má být tato doopravdy zkušební doba, ono přibližování se, přece jenom je třeba otevřeně promluvit o pojetí života, o tom, co se týká zdraví duše i těla. A to již hodně brzy, ještě dříve, než jsme ochotni jeden nebo druhý vyplýtvat svoje city větou - půjdeme

spolu celý život. Tedy dřív, než mám odvahu jen povrchně slíbit nebo hovořit o možnostech kamarádského sblížení, je třeba nevypočítavým způsobem žít tak, abychom se v žádném případě ani jeden, ani druhý nezahazovali. Varujeme však dívčinu, aby lehkovážně nekoketovala s duší, srdcem, se životem a se ctí nebo i s pojmem věrnosti s hochem, který to myslí upřímně, doopravdy. I když je velké nebezpečí v tuze raném předčasném sblížení, přece jenom od prvního začátku je nutná ona věrnost, která dává záruku pro příští období, že jeden i druhý si budou pomáhat výše. Tíha se uvalí na známost v tom případě, když se domníváme, že můžeme bezohledně vyčerpávat všechny skutečnosti, ke kterým máme volný přístup teprve tehdy, až si kvalifikovaně můžeme slíbit, že z lásky půjdeme společně životem.

Ve všem jasně

Je třeba velmi brzy hovořit též mezi sebou, jaké je pojetí a názor o dítěti. Co bude znamenat pro nás dítě? Jak jsou šťastni ti, kteří jej již vidí mezi sebou jako výsledek vzájemné sebekázně, jako květ, který vyrostl z jejich, i třeba těžkých sebezápů, jsou-li poněkud horkokrevnější, než je obvyklé. Je těžké vidět, že by bylo možno mít mezi sebou to nejdražší, jestliže dívka sama vysvětluje, že za žádnou cenu dítě nechce, že se bojí jednak o své zdraví, o postavu nebo o pohodlí. Nebo zase, že připustí, aby z jejich vzájemného vztahu přišlo jen jediné děvčátko, aby měla koho strojit, o koho se starat a komu hledat zase možné i nemožné ženichy.

Zde musí hoch vidět, že skutečně nenašel tu pravou dívku, která by jej učinila šťastným. V těchto zápasech o ryzí myšlení je potřebí mít ono sebevědomí, které ani ze zdravotních ani z jiných důvodů nenechá na pochybách, co je možné a jakým způsobem může být uskutečněno i onen zápas o pokračování jejich vzájemné lásky v dítěti.

Chci zdůraznit, že každá dívka, která nepokrytě hovoří o dítěti jako o nemírném přepychu nebo jako o tom, co ji zbaví všech kladů života, dělá ze sebe chytrou a nestydí se vyprávět o všech prostředcích, jak právě vymanit své "já" z tohoto područí, je skutečně zkažena vším, co se v žádném případě nevejde do křesťanského myšlení. Zde říkám jen stručně - správný hoch v tomto případě ví, co má udělat - zavčas prchnout.

Je možné hovořit i o výhledu hospodářském, o bydlení, o všem, co bude naplňovat společný život. Má to být vyjádřeno v oné prosté modlitbě - "Pane, ať nejsem ani příliš bohatá, ale ne též příliš chudobná, obojí se těžce snáší. A obojí může ohrozit i vzájemnou lásku. Proto mi Pane dej velkou míru lásky anebo jestli se ti zlíbí i bolesti, jenom zachovej ve mně takovou víru, abych cítila, že je to od Tebe".

Lituji každou dívčinu, ať je jí 14 nebo 18 let, která fantazíruje a ztrácí smysl pro skutečnost. Není potřebí naivně horovat o vyplnění vlastní, ještě ne zcela formované duši. Je to stejně nebezpečné jako se zapřádat do všech možných duchovních slibů, ze kterých nezůstane uskutečněno nic, jestliže nemá řádné vedení. Nehledejme vždycky poučení u cizích. Člověk má být i v této podobě dospívající anebo mladé dívčiny natolik samostatné, aby si své problémy svým způsobem dokázaly ohodnotit a řešit. Každá dívka musí vědět, a to je povinnost rodiny, o pravých hodnotách věcí i záležitostech života, ale v žádném případě si nesmí nechat zkazit chuť do života, anebo se zavalit do smutku, který by byl neúnosný pro jejího nastávajícího hocha a manžela, protože každý z mužů čeká nejenom oddanost, ale též chce vidět na tváři své nejbližší průvodkyně neustálý upřímný zájem i úsměv. Ať přemýšlí o tom, jakým způsobem bude rozdávat dobrodiní vlastníma rukama.

Připravena na možnosti

V každém prostředí má být dívka jako doma. Většina nesnází přichází právě z oné neskutečnosti, která se vtěsnila do jejich úvah a přivedla ji až k oné irealitě v pojmání prostředí, do kterého se provdává. Není možné, aby z velkoměsta, z paneláku nebo z kancelářského celoživotního zaměstnání okamžitě pochopila všechno, co je potřebí na poli, na dvoře, v domácnosti, nebyla-li k tomu vedena doma. I toto je důležité uvážit už v dospívání, protože ono vrůstání i do těchto

vnějších záležitostí je možné jen tenkrát, jestliže má vedle sebe ty, kdo ji jemným, nenáročným způsobem poskytnou tuto školu. Jak bychom chtěli, aby každý nebo každá byli uzpůsobeni být hospodyní, hospodařit nebo vést obchod, jak bychom chtěli, aby pěstovali kytičky anebo obsluhovali počítače, když by jejich výchova byla zcela opačná. Proto, jak není možný žádný skok v lásce, tedy od nenávisti až do stadia, kdy jsme ochotni se obětovat, tak není možný ani onen převratný způsob, který by z večera na ráno uzpůsobil dívku k životu, který po ní bude vyžadovat ze zcela opačných principů její budoucí manžel. Takovéto skoky byly možné jenom v pohádkách, které vždycky mají dobrý výsledek.

Naše zkušenosti nás však vedou, že dívka, která je nepoučitelná a doslova se "zabouchne" ve svém dospívání do někoho, kdo stojí na zcela jiné platformě, nemůže být než jenom nešťastná. I tyto vnější záležitosti jsou podkladem pro možný duchovní růst. Jak může udržet řád ve věcech, pořádek v prostředí, ve kterém se pohybuje, jak se může rychle naučit vystupovat nezištně, jemně i třeba s příbuznými manželovými, když má toto své bohatství jen v naivních představách, které se nedají uplatnit v daném konkrétním životě?

Jen ne v riziku

Všechno má být postaveno na odvaze a nikdo ji nepotřebuje víc, než opravdová, říkám ale zbožná, sebevědomá dívka, která ví, že nemůže začínat v jakékoliv nejistotě s rizikem, že i ona je nucena začínat s těmi jistotami, které nejsou jen vybájené, vysněné, ale jsou skutečnou branou do společného, a to šťastného života. Jen se přizpůsobit je málo a jen se odvažovat do něčeho, na co nemohu stačit, je zbrklost.

Kolik z našich dívků je do té míry bláhových, že se domnívají, že se usadí do teplého hnízdečka, kde nebude žádného prášku, který by musela odstraňovat, že bude vytvářet jenom hodnoty bez toho, že by musela cokoli ze svého života jako nepříjemného přijímat? Jak jí může ušetřit život všeho, co je nutné prožít, když nechce pro to jít kus té cesty, která musí být vykonána právě v dětství a v dospívání? Teprve to, co vím, co znám a co dovedu vykonat svojí odvahou, může prohloubit skutečnou lásku, ať to je v době známosti nebo po daném slibu věrnosti ve společném životě. Musí mít ve svém životě pevně zakotven pojem domova. Ale domovem není jen bydlení, to je ono ovzduší, ve kterém člověk požehnání dává i přijímá.

Zkusme jednou zaměřit svůj zájem na vyprávění prarodičů a rodičů, kteří se zmiňují o tom, s jakou vynalézavou láskou koupili z první výplaty ve společném životě nějakou věc, která pak sloužila celé rodině.

Odvaha nestačí

Jak by se měla však naše dívka něčeho odvážit, kdyby neměla důvěru v sebe, ve své poslání a důvěru v ty, kteří budou tvořit její nejbližší prostředí. Musí vyrůst v onu hrdinku, a to je potřebí chápat zvláště v této roztržité době, která bude své pevné pouto připravovat a ukovávat již od svého dětství. Zde není potřebí se zaměřovat na konkrétního rytíře vlastního života, ale musí, a to nutně, vyrůst ve všem, co jí nabízí život, rodina, nejbližší prostředí. Dívka se nesmí dát oklamat ničím vnějším. Jestliže lne k určitému hochovi, pak ať se neodváží promíjet nedůslednost, lajdáctví a naučené zlovyky. Jestliže je nedokáže odstranit před tím, než chce slíbit své sebeobětování nejdražší bytosti, pak klame především sebe i ty, které má považovat za nejbližší a drahé.

Nikdy ať nenaletí kterákoliv z našich dívků na ony sliby, které se mají uskutečňovat teprve po nastoupení společné cesty. Každá nespolehlivost, nevychovanost, chlad a netečnost půjdou životem jako neblahé věštky. Jak velké to jsou požadavky, jak strašné síly je k tomu třeba, aby se dívka nedala ohnout a později zlomit právě nesprávným odhodláním. Tuto úlohu bere od Boha a musí cítit, že já se ujmu svého skutečného průvodce životem a budu to já, kdo bude nejenom pečovat o jeho zdraví, ale musím ho i já vést až k prahu šťastné věčnosti. Toto je poslání Boží.

Zdůrazňujeme při každé možné příležitosti, že ten, kdo s důvěrou přijímá jakékoliv poslání, které Bůh dává, může počítat i s tím, že Bůh k tomuto účelu dává i svoji sílu. Lidské síly však dovedou vypovědět právě v tom okamžiku, kdy je člověk potřebuje, jestliže by mladá duše neměla návaznost na to, co je věčné. Považuji za správné vést děvčátka i dcerky dospělejší k tomu, aby vždycky mohly doopravdy vzhlízet ke svému průvodci a ochránci, tedy později k manželovi, jako k osobnosti, která stojí výše a na kterou je možno spoléhat. Zde je nejpotřebnější dobrý příklad, který ve většině našich rodin schází, aby otec dokázal jemným, nenáročným, nevtíravým způsobem být onou osobností, ke které se všechno může obracet a s důvěrou, s uspokojením odcházet.

K blaženosti oné i lidské lásky patří právě moci vyjádřit svoji důvěru k tomu, kdo si ji zaslouhuje, a to má být otec. Stejně tak i matka, jejíž úděl je jemnější, posvátnější, má mít ve svém manželovi oporu tam, kde rodina potřebuje zastání anebo řešení jakýchkoliv již rodinných problémů. Proto i ve výběru přátel, kamarádů a později snoubence má mít dívka vždycky jasno, že mladý muž musí být dobrý ve svých projevech, dokázat chápat rozpoložení věrné duše a v každém ohledu usilovat o zlepšení ve všech ukazatelích společného života. Jestliže nestačí na tyto požadavky ani povahou ani charakterem, nezačínejme ani s přátelstvím. Žádná dívka nemá právo na to, aby byla nešťastná.

Kdo z nás by chtěl pochopit anebo vysvětlit, jak protivné, někdy nesnesitelné typy se dostávají do vzájemné blízkosti anebo se odhodlávají ke společnému životu? Kdo to dovede vysvětlit, a kdo pochopí, jak se to často vidí kolem nás, že dívka s takovým jemným šarmem si vezme zcela hrubého, neotesaného, nevzdělaného, doopravdy bijce a tak zahodí celou svoji budoucnost. Ať utíká každá dívčina od všech těch osob, i kdyby to byla vlastní matka, které zlehčují slovo, které váže člověka a učí ho oné ledabylosti anebo ničemnému rušení toho, co bylo slavnostně slíbeno při uzavírání společné cesty. Není ideální žádná známost odvážné dívky a zamlklého jinocha nebo smutné dívky a tuze otevřeného chlapce, protože k překonávání těchto velkých rozdílů nebude často dost síly. Nač mají ztrácet čas z toho drahocenného společného putování, když je někdy zcela krátké a mladí lidé si ani nedokázali anebo si nevzali odvalu, aby vyslovili jistotu, že se mají rádi a že chtějí nejenom společně vzdorovat všemu protivnému, ale že využijí všech možností, aby zvrátili onu nepěknou životní praxi, ve které jeden druhého jen trpí nebo živí, ale v žádném případě nerespektují jako osobnost, která má Bohem dané poslání.

Ani hoch ani dívka nesmějí ve svém mládí přehlížet to, co uráží - neúpravnost, nerudné vystupování anebo příliš velký sklon ke společenským neřestem. Učme je od nejútlejšího věku, aby brali vážně všechno, co se děje kolem. Ať jsou to věci úsměvné pohody nebo vážné nebo odpuzující, učme zvláště dívčiny, aby pozorovaly pozorně každý děj, který je může buď ranit anebo postavit výše, ale též, aby od svého dětství věděly, že je nutné dát správné pořadí všem existujícím hodnotám.

Křížem ke statečnosti

Zde začíná ona pravá vzájemná láska. Proto je nutné, aby oba dva, tedy dívčina i hoch, byli ve svém způsobu a přístupu pravdiví, přímí, naplnění důvěrou a rozdávající se milujícím srdcem. Jeden i druhý musí vědět o smýšlení. Musí mít tolik citu, aby neuráželi, je-li jeden smutně zamlklý. Do důsledku musí znát jeden i druhý věrnost, opravdovost, ale též neustále mladistvý vzhled, aby srdce jednoho i druhého mohlo vrůstat do vzájemnosti, která má vydržet až do věčnosti. Proto musí především dívčina mít srdce otevřené, aby splnila svoji úlohu zjemnit život tolikrát bezradného muže. Na to nestačí mužný vztah, ale jemná ruka s vnímavou duší. Ať si vybuduje správnou představu o vzájemném životě.

Již od dětství má být formována k tomu, aby nechtěla ze společného života jenom službičky jiných, ale aby svou jemnou, čistou, mladistvou duší dovedla obětovat zcela ke službě těch, kdo budou silní právě jejím osobním přístupem. To je ten ustavičný Nazaret, ono obětování, ke kterému vyzývá manželství kolikrát každý den. Jestliže mjíme kříže nebo Boží muky v polích, které nás obklopují, pamatujme při pohledu na ně, že i v našem vzájemném vztahu budou osobní kříže, ale nad nimi se má vznášet kříž Kristův, ve kterém člověk pozná to dobré a najde rovnováhu i sílu,

aby se dokázal obětovat. Ať není zbrkle posedlá žádná dívčina, či už nevěsta po štěstí, které by chtěla hledat u jiných bez toho, že by byla ochotna obětovat něco ze svého.

Jakou výhodu má ale každý, kdo dokáže pochopit ono darování, jehož vzor máme v tom nenápadně jemném Nazaretě - chci sloužit. A právě, kdo v dětství se naučí vidět všude a v každém člověku objekt, kterému se dá posloužit, pomoci, ten má neustále otevřený obzor, ve kterém jako odpověď přichází uspokojení z krásy prožitého okamžiku. Výchova k této velkodušnosti začíná již při prvních krůčcích, kdy maminka anebo starší sourozenci dokážou zvláště dívčince vysvětlit, že nesmí všechno chtít, všechno mít i na úkor toho, že svéhlavě si to vynucuje i přes nutné obtíže, které způsobí rodičům anebo lidem nejbližším.

Není správným pochopením situace, jestliže již v raném dětství dokáže obrátit svoji nenávisťnou tvář vůči nejbližším - nemáš mě rád, protože mi nedáš to, co se mi líbí. Byl by to nedostatek autority, která má láskyplně dítě vést a podporování oné nevychovanosti, které se dítě, i jako dospělé, už v životě nezbaví. Není možné, aby kterákoliv dívčina ve svých 10 letech drze napadla svého otce - "za mnoho nestojíš, protože mi nechceš koupit nové lyže anebo přehrávač, který už každý v naší třídě má". A táta se rozpláče, protože vidí, že již v 10 letech prohrál to, o čem se domníval, že přemírou shovívavosti a lásky v dítěti vypěstil.

Nic není tak dojmavě krásného u žádné dívčiny, než ona neustálá spokojenost, která vede dítě k tomu, aby vědělo, že jí ctí ten způsob, kdy dokáže o všechno poprosit, za každou maličkost nenápadně poděkovat a v tichosti sledovat i vyprávění o věcech, ze kterých může bohatnout její vlastní nitro. Je to důležité, aby otec i matka viděli v dítěti, v našem případě ve své dcerušce, osobnost, člověka a nikoliv objekt jako hračku. Proto je nerozumné, jestliže se dítě předává z rukou do rukou, předhánějí se vzájemně v pozornostech, uspokojují všechny žádosti a dovedou se usmívat nad tím, když dítě svéhlavě uráží jednoho nebo druhého. Mějme na paměti, že osobní důstojnost tkví v každém člověku s návazností k Bohu.

Když uznáme tuto skutečnost, nezmýlíme se ani v projevech úcty jeden před druhým.

Žárlivost

Každý člověk, který je si nejistý, cítí nebezpečí od každého, kdo jakýmkoliv způsobem by zasahoval do jeho vlastního života nebo do způsobu jednání. Je to ale slabost, kterou je potřebí hned v kořenu překonávat. Žárlivost znehodnocuje každé jednání osobní, ale i vztah člověka k člověku. Jak chci dokázat, že mám ke svému partnerovi anebo k protějšku úctu, když za každou žárlivostí vězí neláska, podezřívání, sobectví? Je to vlastně jenom taková despotická touha, že člověk si chce svůj protějšek zcela podrobit. Jeden druhému musí věnovat čas, abychom viděli, že se našli jako osobnost každý sám a teprve podle síly svého vlastního vnitřního života je možné rozprostřít onen koberec dobroty, velkodušnosti vůči druhému. Člověk musí mít vždycky čas pro sebe, pro své povolání, musí mít dost volnosti, aby se mohl rozhodovat v jednotlivých případech i ve své rodině. Není možné, aby jakýkoliv duchovní život začínal, jestliže by scházela opravdová blízká láska. Úcta k sobě v tomto ohledu pomáhá ke všeobecné úctě i k člověku cizímu a v důležitých otázkách projevuje svoji nezištnost jako skutečnou lidskou lásku, kterou posiluje svým duchovním životem.

Je těžko říct, co si kdo představuje i pod pojmem ryzího čistého života. Dnes už je otřesen i pouhý pojem manželské cudnosti, ale ta může vyrůst jedině z oné síly, kterou člověk nenabourává při budování svého vztahu k druhému. Člověk musí uznat toho druhého se všemi schopnostmi i s dary, které jsou jeho majetkem a teprve tenkrát, až pochopíme, že jsme majetkem Božím, jako by půjčkou od něho samého, (abychom mohli oblažovat lidským způsobem toho druhého, v tomto případě, to má být dívka, žena, manželka, která dokáže všechno posvěcovat svojí velkodušností), jsme schopni skutečné lásky. Proto nemá právo nikdo otrokářským způsobem ovládat člověka, který je teprve tenkrát plnohodnotný, jestliže má naprostou svobodu ve svém jednání. Tak jako nikdo nesmí neposvěcenými rukama lehkovážně otvírat svatostánek a brát Nejsvětější do svých

rukou, tak bychom měli mít posvátnou úctu, respekt ke všemu, co patří druhým. Jistě tomu rozumíš! Tento kapitál se však získává jen usilovným studiem života. Jinak nepochopíme jeho pravou hodnotu, tím méně ještě, abychom si dovedli odpovědět, do jaké míry a jak daleko je možno vlastně jít. Kde zůstává hranice, ke které musíme být dost silní, abychom jí dosáhli?

Zde se nedá v žádném případě vytýčit přesně mez, kterou v určitých případech je nutno mít v úctě. Jsou hranice, které není možno překročit, jinak je v nebezpečí láska. Kdo však ve svém dětství, dospívání a v mládí neztratí svůj jemný pohled k těmto hodnotám, které představuje vlastní tělo i vlastní duše, bude silný natolik, aby v tomto ohledu nezhodil své velké lidské sebevědomí. Proto není zbytečné, když upozorňujeme, že zvláště dívka se pozná podle pohledu, způsobu jednání, podle toho, jak dokáže své myšlenky vyslovovat, jakým způsobem odpovídá na všechny 6 podněty ve svém prostředí. Podle toho se chápe i její hodnota ve společenství. Všechno, co je vyzývavé, hrubé, nešetrné, ponizuje každého člověka, tím více dívku. Kolik je to nešetrnosti, někdy i sprostot, které degradují na úroveň, kterou nesmíme v žádném případě opakovat. Proto je důležité, aby i hoch, pokud jde o známost, věděl, co všechno povznáší, ale za kterou mez nesmí se odvažovat, aby nestáhl ještě do stejných nesnází toho druhého. Žádný člověk nesmí se sebou nechat zacházet jako s věcí.

Proto volám docela tvrdě proti všem projevům despotismu, který si vynucuje vládné odpovědi, zvláště u nerozhodné dívky. Každý hoch může mít opravdovou úctu k dívce jedině tenkrát, jestliže si ničím nezadá, i když je to pro tolik členů našeho nejmladšího pokolení směšné hovořit ještě o ryzí lásce a čistém životě. Přece jenom krása duše je to jemné a drahocenné, co je třeba za všech okolností chránit, jinak jsme vydáni všanc onomu amerikanismu, který všechno považuje za dovolené a před ničím zlým neutíká, protože se odvolává na nutnost projevu svobody. Každý hoch musí cítit vůči vám - dívky, že je ochoten právě pro takovouto bytost všechno zkusit, všechno dokázat, všechno udělat tak, aby se nejenom zalíbil, ale aby posílil svoji lásku a podepřel touhu dívky zůstat na oné Boží úrovni. Kde není úcta, tam nemůže být ani láska. To všechno se dá pochopit teprve až v čistém manželství, o kterém se i tolik našich věřících domnívá, že je v něm všechno dovoleno.

Každá dívka musí být tou, která bude určovat úroveň zacházení se sebou, když už budou ve vztahu jako manžel a manželka. Jediná dívka, žena, manželka má ve svých rukou ony otěže, ve kterých jejich spřežení půjde stále výše. Pokud si může muž udržet velký názor na svoji partnerku jako na chrám živého Boha, příbytek Ducha svatého, potom bude schopen i onoho ryzího vztahu, který velí i stupeň oběti, kterým se mohou udržet a růst. Popírám onu touhu většiny našich mladých, v tomto případě nejen duchovně žijících hochů a dívek, že je nutné všechno vyzkoušet nejen v duchovním a v duševním, ale i po stránce vnější, (jak toliký hoch anebo dívka chápe svoji svobodu - nepůjdu přece do rizika). Jak hluboký byl pohled jednoho do nitra druhého, tak intenzivní může být dobrý vzájemný život. Je potřebí vnořit se doopravdy do světa toho druhého, protože jinak nepochopíme nic z lásky, která nesmí být vystavována svévolně na zkoušku.

Ve známosti, která není ničím jiným než takovou předehrou skutečného dospělého života, musí zvláště hoch cítit, že je s ním jeho dívka i duševně spjata a dovede se vmyslit do starostí, úskalí v povolání, do jeho plánů a má touhu všechno zaštitit tím, že ho může mít opravdu ráda. Cítíme sami, že to není možné oproti hrubému, tvrdému jednání anebo povaze, která chce uchvacovat jen pro sebe. Vzájemná láska před sňatkem i po něm vyžaduje celou obojí bytost. Ničím se nezhazovat, ale každým pokynem, větou, úsměvem, jeden i druhý mají mít péči o krásu budoucího společného života. Několikeré běda těm, kdo nemají možnost a lehkovážně vstupují do této blízkosti, jako by poslapali ještě dříve, než pochopí práva i povinnosti, všechno to ryzí a čisté, co zůstává doopravdy tuze křehkým nádobím. Je potřebí se umět otevřít tomu druhému, ale v žádném případě nesmí člověk vyprodat celé svoje nitro tak, aby musel bědovat nad tím, že už jemu nezůstalo nic jako osobní jmění. Všechno stojí za to, za jeden pohled, pohlazení, objetí. Jenže v těchto vnějších gestech nemá být nic víc, než jenom viditelný důkaz toho, co jeden druhému znamená. Není možné se zbavit oné krásy, kterou člověk čistý cítí při myšlence anebo při hodnocení svého vztahu vůči vlastnímu tělu i vůči bytosti toho druhého. O to hůře, jestliže se to stává ještě v době, kdy vrůstají

do vzájemné blízkosti. Jak je to důležité, aby všechno, držení těla, oblékání i gesta byla projevem rytířkosti u hoch a jemnosti u dívky.

Ať nikdo z dívek neomlouvá nerudnost, neomalenost nebo zlozvyky hoch, s kterým se domnívá, že půjdou společnou cestou, ať si nedělá naděje, že bude moci něco z tohoto zlého arsenálu vypudit, jak se mnohá těší - až se vezmeme. Je pozdě.

Důležitá je otázka volby. Nebezpečí spočívá v tom, že tuze brzo, bez možností poznání původu, úrovně mravní i vnější, se pustíme do tuze intimního vztahu. Celá řada nesnází, které znamenají v životě mnoho zklamání a katastrof, má své kořeny právě v tomto ještě nedospělém dětství. Není možné, abychom porozuměli všemu očima náboženství, to cítíme, ale kde oba dva jsou zakotveni svojí pevnou vírou v Boha, tam je to jednodušší rozlišit nebezpečí od hrozícího zla a rozhodnout se včas pro to, co pomáhá duchovnímu růstu. Co to pomůže, jestliže zdůrazňujeme slovy, že máme rádi a přitom bychom ulpěli jen na věcech vnějších. Je potřeba počítat hned od začátku, a to už v onom vrůstání, že zklamat může každý člověk, a to stejně jako každý člověk je schopný lásky, ale jen v úctě k tomu Nejvyššímu. Nepřibližujme se k nikomu, kdo není podle našich představ na úrovni alespoň průměrného věřícího člověka. Jak se mohou domluvit lidsky, když se nemodlí? Jak urovnají své osobní spory, jestliže nad nimi není onen společný Bůh? Jestliže je nespojuje společná víra, je těžko předpokládat, že by si mohli být zajedno, stejně jak je těžko pochopitelné dělat si bláhové naděje, že mě může milovat ten, kdo odmítá lásku k Bohu.

Láska ve své podstatě je pohyb milujícího člověka k Bohu. Bůh je láska, a proto nesmí být první otázka kolik vydělá, jak může být umístěn na společenském žebříku. A jestliže z toho vychází vypočítavé dívčině anebo hochovi kladné položky, padne otázka, kdy bude svatba. Dívka i hoch musí cítit, že právo na kvetoucí bílé růže má jen ten, kdo je dříve nepošlapal.

Mé "ano"

Jak je to bláhové těšit se jenom na onen den, kdy se spotřebují tucty pečených kuřat, vysrká se svatební polévka, vyrobí a pojí se metráky cukroví a vypijí sudy všech možných druhů alkoholu. Čím je všechno dražší, tím se domnívají mnozí z lidí, kteří uzavírají sňatek, že jejich svatba je opravdu zážitkem. Kolik z mladých lidí ještě uvažuje, že důležité je ne to, co dává vnější rámec, ale náplň. Pro nás nemůže být výrazem odhodlání žít společný život jenom zaopatření, získání nového jména, být někým uváděn do společnosti. Proto vyvstává otázka - je-li potřebná ona shoda, vyjádřená před oltářem anebo stačí jen úřední notářský akt, který tyto dva označí za manžele? Kolik je i našich věřících, kteří si oblíbili občanský způsob, který je předně více rozezpíván, svatební hala víc vyteplená, než to bývá v našich kostelích, "a přece on ten starosta to říká ze své vlastní zkušenosti". Proto schvalujeme, aby i naši mladí uzavírali jen občanský sňatek. "Stejně je to jednodušší, když se budou chtít rozejít, je to bez formalit, které církve vyžaduje".

Tak tedy s oním šuškaním se vnoří mladí do svatebních šatů, svůj úsměv zakryjí velkými kyticemi a vplují do radničního ruchu. Jakoby to byla pravda, že tento nádherný pár dává záruku, že i národ nepřijde zkrátka. Na úřadě to může být kratší, je to bez mnohých formalit, podle libovůle mohou rychle odejít a většinou tito mladí pak pospíchají, aby stačili vypít všechno a jejich první společná cesta, aby nebyla ve střízlivém stavu. Dá se to udělat na úřadě mnohem jednodušeji a zvláště pro mladé lidi, kteří nemají rádi velký občanský ruch, chtějí být sami se svojí slávou a tolikrát už se zničenou láskou. Jen to mít za sebou! Co bývá důležité, že mnoho z mladých lidí nesnáší mnoho těch, kdo ohlížejí oblek, chování, popř. pohnutí? Ta krátká formalita na výboru, to je jenom kvůli pořádku. Kolik mladých se domnívá, že církve nemá práva na to, aby vstupovala do jejich společného vztahu. Protože většina z nich nevěří anebo má víru otřesenou, proto se táže, co tam bude dělat ten pop. Nic to nezmění, jestli se máme rádi nebo se nenávidíme hned zkraje. Máme-li opravdovou lásku k sobě, pak je tu skutečný a potom nic nám nepřidá a neubere slibování požehnání. To jsou otřesné věty, neuvážené anebo ze zášti vyřčené, které znamenají celý další způsob života.

Představa, že tento den musí být nádherný, zastře i všechno to ostatní, co vyžaduje ušlechtilou duši. A proto se pokračuje většinou jenom v tom, co bylo povrchní napřed. Pak bude propastně vzdáleno od krásy vnitřního života i po společném prohlášení, že chtějí žít jako manželé.

Vzájemná pomoc

Nemůže být nic doopravdy na světě krásnějšího, než když se dva lidé doopravdy milují. Nic není většího než shoda, a to i blízkých lidí. Velikost jejich společného života spočívá v touze podělit se o všechno, ne jenom o radosti, ale též jejich síla roste tím, jak si vzájemně pomáhají. Jak je to velké, jestliže tito dva dovedou brát všechno to, co je nenávistné kolem, co naplňuje svět i jejich prostředí sprostotami, výsměchem, hrubým znevažováním toho nejposvátnějšího v životě.

Všechno ono znesvěcování jako nový důvod ke sblížení a ke stupňování vzájemné lásky. Kdo pochopí z těchto mladých, kteří se teprve včera setkali, že národ i církve může přežít a růst jediné ze vzájemného ryzího vztahu. Všechno v lidstvu se udržuje i rodí jediné tímto skutečným vztahem a láskou. Národy mohou třeba vymírat, může se ztrácet i zástup věřícího lidu, ale lidstvo jako takové, bez omezení, podle úradku Božího, vymřít nemůže.

Všichni lidé mohou naslouchat i svým vášním a nemusí je to zbavovat důstojnosti. Nemusí je to stahovat dolů, nýbrž teprve naplněním vůle Boží - rostete a množte se - vzniká skutečná jednota v lidstvu. Zdůvodnění onoho řádu, ve kterém se musí pohybovat mladý i stárnoucí člověk, vychází z onoho Božího uspořádání vesmíru i všech událostí v něm. Každý musí mít určitý rozvrh, řád, ať je to lov anebo vedení podniku či urovnávání sporů. Tak musí být zachováván řád i ve vztahu k pohlaví.

Z celého uzavírání sňatku nám zůstává z mnohé barvitosti jenom nepatrná ceremonie. Za ní však následuje výraz budoucího řádu a z něho povinnosti nejenom mezi dvěma, ale vzhledem k celému společenství. V tolika lidových obřadnostech se udržuje mnoho jemnějšího vzájemného citu. Kolik velikosti spočívá jenom v onom veřejném prohlášení, kde mnozí již nevidí nutnost, aby bylo vykonáno před kvalifikovaným svědkem církve, tedy před knězem. Jestliže máme jiné názory, je potřeba, abychom uvažovali o úrovni svého křesťanského života. Lidská přirozenost je obnovována svátostmi, je pozvedána, zušlechtěna, zjemněna, ale má být posvěcena svátostným úkonem. Jak je to nerozumné, jestliže naši mladí, kteří též vyšli z věřícího středu, odmítají od sebe právě v tomto ohledu to, co dělá teprve z jejich vzájemného vztahu svátost. Vrůstání do společenství Kristovy církve je tím nejkrásnějším symbolem i zástavou, že chléb, který budeme společně krájet a dávat sobě i dětem, onen plod, který z polí svezem pod naši střechu znamená udržení života, je v obraze Krista, v chlebě leucharistickém, skutečným životem v čase i ve věčnosti.

Každá účast při eucharistickém stolu nám může dodávat novou odvalu, abychom se přeměňovali stejným způsobem v to, co je Boží. Potom teprve budeme chápat všechno i u svého průvodce nebo průvodkyně, i jejich vnitřní život, který může být každým přiblížením i úkonem manželství znovu posvěcován až do velikosti lásky Kristovy. Neopovrhujme posvátnými ději našich svátostí, protože ty dovedou naplnit prázdná místa v našem vzájemném vztahu. Jsou schopny posílit všechno, co ochabuje ve vztahu člověka k člověku a dodá mu oné radosti, že zůstává Boží.

Již jsme byli jednou proměněni ve svátosti křtu v dítě Boží, stejně i ve svátosti manželství nastává ona proměna, kdy ze dvou je jen jedno tělo a jedna duše, takže požehnání knězovo stvrzuje onu velikost, kterou člověku uložil sám Bůh. To, že může přicházet Kristus mezi ně, je teprve to základní, co život potřebuje. Vstupuje požehnáním kněze a jeho svědectvím ono ano, které znamená pro oba celý život. V tomto znamení je celá proměna. Každý z nás, pokud má ještě špetku víry, musí cítit, že je to Kristus, který je bere do své blízkosti. Je to stejné, jako když vstupuje do onoho chleba, který je proměňován. Všechno můžeme v životě vychutnávat, všechno můžeme srovnávat, ale zde je to Kristus sám, který je náplní příštích dnů.

Můžeme pozorovat i ona civilní manželství. Po vnější stránce jsou manželství jako stovky jiných. Jsou to páry stejné jako ty, kterým požehnal kněz, ale přece nemůžeme pominout onen základní rozdíl. Tam je jen lidská dobrá vůle bez touhy, aby mohl spolupůsobit Kristus. Zde je on sám Nejvyšší, který proměňuje i v nejhudším společenství jejich vzájemný vztah, to nejkrásnější, co je podobností vztahu Krista k církvi i jeho lásky k církvi. Mladý, odhodlaný muž na místě Kristově - to musí představovat i sílu pro jeho manželku. On představuje v tomto okamžiku církve, ve které jsou lidé schopni být věčně šťastni. Zde jsou tito dva jako církve malá a představují onu důstojnost, ke které je znovu zase zve a chce udržet sám Kristus. Proto všechno to, co se v takovémto manželství vzájemně dává, i to, co je nejmenším gestem úsluhy, to pomáhá k oné jednotě, ke které volá Kristus. Přijímáme tělo, ale poznáváme, jaká síla z něho pramení, jestliže síly přirozené jsou posvěceny tou velkou touhou být jednotou s Bohem.

Každé manželství je vlastně dáním se sobě navzájem, ale odevzdáním se Kristu. Kolik obrazů si můžeme vyčíst z dějů Kristova vykoupění. Všechno, co následuje, ať je to obět', ať je to kříž, ať je to jeho zmrtvýchvstání, to všechno je pro nás neustálou denní připomínkou, že můžeme nejenom přijímat, ale dávat, dávat život, a to jedině v oněch rozměrech, kdy počítáme anebo žijeme s Bohem. Proto je tolik posvátný každý úkon ve vzájemném vztahu, protože tyto děje jsou nejenom pro nás samy, ale je to skutečná služba Kristu. Každé přirozeně uzavřené manželství má naplnit své poslání. Jak se může člověk drze odvážit nějakým násilnickým způsobem dávat život nové bytosti, vychovávat bez návaznosti na Boha a jeho zákon, když by své poslání viděl jen v onom uspokojení, později v živení a v šacení těch, kterým život dal, bez navázání na Boha. Jestliže mají mladí zcela pochopit své poslání, pak nemohou se odpoutat od onoho požadavku brát podíl na svátosti, kterou zprostředkovává Kristus.

Člověk plní své přirozené poslání, zapadá do života druhého, přivede děti, vychovává je, když žije v řádu ve své rodině a ve shodě, ale to není ještě mnoho z toho, čím má být naplněna jeho věčnost. Naplnění lásky, která přetrvává věčnost, může být odvozena teprve z přítomnosti Boží v člověku. Cestou svátostného manželství se tito dva zavazují, že budou žít v řádu svatosti. To je ten velký úkol, který stojí před všemi mladými lidmi.

Úkol, který je programem mládeže dnešní doby. Jaké to je velké povolání, co to může znamenat pro nás, pro rodinu, pro církve i celý svět! Jestliže církve stavěla tolikrát na mučednictví, dnes chce vybudovat království Kristovo na vzájemné a odvážné lásce mladých lidí. Tak, jak bylo potřeba v každé době mít zástupy hrdinů před sebou, tak dnešní doba nás nutí zase k tomu, abychom se stali svatými. To je naše osobní poslání, ale též obnova světa není možná, jestliže nevyjde od vás, kdo si troufáte jít společnou cestou. Nikdo neudělá onu obnovu světa ani církve, ať jsou sebemoudřejší papežové nebo biskupové nebo hlasatelé evangelia. Toto je jedině velkým Božím posláním, zvláště mladých mužů a žen v řádném manželství, z kterých jedině může vyrůst i kněžství.

Posvátné pokolení celé budoucnosti musí vycházet z takto žijících svazků, jinak všechno velké, čisté a svaté i v církvi je jenom zbožnou vzpomínkou. I tito světci minulých tisíciletí vyšli z rodin, kde jim muž a žena - jejich rodiče - předžívali opravdovou možnost lásky. V tolika našich nejmenovaných rodinách zůstává ona svatost ducha, poctivost a věrnost, na jejichž síle je potřeba vybudovat celý příští řád.

Není toto skvělý program pro vás, pro všechny mladé? Nebo považujete i toto volání Kristovo za něco zcela řádově podúrovňového? Není to nic neobvyklého. Musíte být svatí, jako já svatý jsem. Kdo může pochopit, ať pochopí. Celá skutečnost svátostného manželství stojí na víře. Nepochopí to ten, kdo nemá víru a kdo nestaví na lásce k Bohu a k člověku. Pro toho, kdo nevěří, je i obřad vstupu do manželství jenom něčím jako epizodou, která může být kolikrát se zlíbí, opakována v životě. Pro člověka víry je to však nesmírné tajemství, protože spočívá v Kristu a v církvi.

Chceme-li tímto způsobem žít, přinášet oběti a jiným ukazovat cestu k lepší budoucnosti, je potřeba posilovat všemi způsoby mladistvou víru, která nemůže být jenom pomyslná, ale

podepírána uvědomělými dobrými skutky. Jak jinak pochopíš svoji velikost, jestliže nebudeš spolupracovat tělem i duší na vybudování onoho velebného chrámu, který je tvořen z lidských duší?

Vážnost slova

Je možné, že většina mladých lidí neuvažuje, že slovo, které dávají, je zavazuje, a to v každém případě, pokud je v okamžiku, kdy je vysloveno, dáváno s vážností. Jak jinak bychom si vysvětlili ono ledabylé chápání daného slova i manželů. Cítíme, že víra je otřesena právě tím, že věříme i konáme to, co přikazuje jenom podle metody "jakoby". Je pravda, že poslední desetiletí nepřeji onomu pevnému postoji, ať je to v čemkoli. Většina se domnívá, že ztrácí tím, že považuje řadu věcí za závažné. Zkusme se jenom zadívat na chvíli na první okamžiky po svatebním veselí. Kolik kolektivů, které vyslovily svá přání, zůstává natolik střízlivých, aby mohly posoudit hodnotu uplynulých okamžiků, kdy i dva mladí si slíbili, že spolu půjdou a vydrží až do smrti. Stačí jenom se zadívat na hodinu po odchodu mladých manželů. Jak jinak pochopí smysl daného slova ti, kdo se neukvapili ani v nalévání alkoholu, ani v rozpustilostech, jak je to běžné, zvláště v našich městech, ale s vírou v poslání, které jim svátost manželství uděluje, jdou, aby si připravili též svůj společný příbytek.

Naši předkové měli v mnohém pravdu, ale nejvíc ji měli tenkrát, když považovali první okamžiky společného života opravdu za společné, tedy i věci, které si dávali do svých příbytků, byly už jejich společným nejenom jměním, ale též nejbližším cílem. Čím méně věcí, které ruší, přichází do příbytku, tím více se mohli jeden druhému věnovat a oddat. V tomto ohledu musí vést dívka, žena, manželka. Mužové mají vždycky víc upřen pohled do budoucnosti. Žena se dívá na přítomnost a jemně pozoruje všechno minulé. Mladý muž musí v každém případě respektovat tento svět, jinak nastoupí hned od začátku řada hrubostí, které bolí pak někdy celý život.

Jak je to dojemně krásné a pravdivé, jestliže přicházejí domů a přitom jeden visí na pohledu druhého a mladá manželka - nevěsta bere svoji aktivitu do svých vlastních dlaní. Musí tento silný moment vydržet po celý život, když dokáže vzít z těch mnohých nebo nemnohých balíků, které je obklopují jeden předmět, který s úctou vyndává. Kříž - a jde tiše k hlavní stěně a jakoby toužebně patřila na svého průvodce životem, pronese tichým hlasem: "Tento okamžik si musíme pamatovat na celý život. I tento symbol nám musí vydržet život celý." On tiše pozoruje, s jakou úctou bere ten předmět, který si už připravovala v době známosti a ona pozorně sleduje svého manžela, jak zapevňuje první skobu do jejich společného bydlení. Rozpřažené ruce Kristovy na kříži jim oběma znovu mají připomenout, že musí přes všechno, co je může potkat, mít své paže též neustále připravené obejmout toho druhého i třeba s jeho hranatým chováním anebo přes neúspěchy, kterými musí jeden nebo druhý procházet. Ty rozpřažené ruce Kristovy na stěně mají být tou branou, kterou zase najdou i v době těžké k sobě znovu cestu. Manžel si jen vydechne to prosté "ano". A ona - jeho paní, jako by jen ozvěnou, zašeptá totéž "ano" a to je stvrzení již podruhé ve stejném dni, že chtějí po vzoru Krista všechno snášet svým kladným přístupem.

Jako kdyby manželství bylo něco víc než to odhodlané "ano, souhlasím, beru všechno jako své". Je to sice dojemné, když při obřadech jsou sledováni všemi příbuznými, jakým tónem opakují on i ona to své "ano". Jestli je to jen chabý hlásek nebo pevné slovo nebo dlouhé váhání a lidé, i když sami stíhání katastrofami, dělají z toho závěry, jak velká může být jejich přichylnost a láska. Kolik je však jenom i těch nejbližších příbuzných, kteří pochopí, oč se zde jedná? Zde přichází obojí vůle a slévá se v jednotu. Je to vlastně dávání práva toho druhého a přísné odmítání každého třetího, který by chtěl být stejně blízko, jako jsou si tyto dva. Právo tak neuhazitelné, že ani papež se neodvážil je jakýmkoliv způsobem rušit. A nikdo z lidí je nemůže vzít zpět, protože toto posvátné právo je dáno Kristem a on otvírá i zavírá bránu do lidské duše.

Kdo z nás (a možná ani kněz) nechápe v tomto okamžiku, co velkého se děje před námi? Jen zvuk slova, který rozdírá prostor, to by bylo málo. Musí nám pomoci víra, abychom pochopili, že všechno, tedy i tato svátost, se uskutečňuje v přítomnosti Kristově, že do svého času přijali tyto dva odvážní lidé kus Boží nekonečnosti. Teď musí být posvátná každá píď, na které stanou tyto dva

páry nohou. Měli by se bát, on i ona, jít společnou cestou v nějaké hřmotné obuvi, měli by obdivovat onu krásu, kterou mohou svými měkkými chodidly křížovat. Pak by jim nechyběla ani víra, aby v kterémkoliv momentě svého společného života vložili jeden druhému dlaň do dlaně a opakovali to neustálé "ano".

S kolika páry se setkáváme, které touží jenom po kostelním prostoru. Jdou za zvuky varhan, které dovedou rozetnout prostor a utvořit onu slavnostnost, která jn nenapodobitelná v každém jiném prostoru, i třeba svátečněji vyzdobeném na státních úřadech. Je to přece připodobnění v čase sňatku Krista s jeho církví. Od tohoto sňatku je obraz i podobenství. Na Krista se má upínat všechno, i symboly, které se používají v tento slavný den. Nevěstin závoj vždycky platil na světě v celých dějinách jako odznak něčeho tajemného. Má to být jakoby zahalení onoho velkého tajemství, které se uskutečňuje právě v Kristu, neboť od něho dostává i svátostné povolání i úkol. Proto zdůrazňuje sv. Pavel, že člověk stojí jako pod závojem. Jaká je to nádhera, jestliže nám připomíná právě závoj, a může být sebeprostší, onu tajemnou, ale jemnou dobu bojů o čistotu v době známosti a o její zachování. Zde vítěz dostává jako by punc hrdiny, věnec vítězství před oltářem.

Jak by se rozjásal dav na celém světě, kdybychom vždycky mohli nést toto vítězné znamení životem. Kolikrát to cítíme, že je to přímo rouhání, jestliže mnozí i z mladých lidí se neptají, co manželství znamená a hledí jen na jméno, na zaopatření, na výhody, které jim má nový svazek poskytnout. Kdyby dovedli rozjímat jen to prosté "ano", které dává právo jednoho na druhého, nemohli by bez hrubého pohnutí nevzpomenout na to, že si kdysi již loupeživým způsobem toto právo sami vzali. Pak ani tato ceremonie není ničím jiným než novou prázdnotou, která jako by byla jenom pokračováním oné jalovosti, kterou tolik našich mladých lidí prožívá a přežívá v době, kdy se sbližovali. Nemůže být než prudkou bolestí a nic jim neznamená první vroucí objetí, když už dávno nevěsta neměla právo tento závoj nosit. Je to snad velký skok od oltáře ke svatební noci?

Rozdělme to. Jedno je církevní a slavnostní, a to druhé je teprve to vlastní, to co naplňuje. Onen skutečný souhlas v prvním dnu je společenství, do kterého se oba dva vnořují. Splynutí v jednu bytost je odpovědí jejich zachovalých fyzických sil. Tělo je uzpůsobeno jako tělo muže a ženy, aby nejenom o sebe bojovali, ale aby dokázali uhájit ono ryzí, krásné, statečné mládí i ve svém dospělém životě. Nyní teprve dostává žena ono poslání, aby byla spoluúčastna tvůrčího úkonu, ke kterému Bůh člověka tímto způsobem utvořil. Teprve tímto "ano" se dostává těmto mladým lidem právo jednoho na druhého. Víc se nikdo na světě nemůže přiblížit, než jak se přibližuje muž a žena. Nemohou se víc vpít do sebe a pevněji se spojit, nemohou silněji prožít a procítit až do největších hloubek svůj život, jestliže by jim scházelo ono dobrovolně vyřčené a přijaté "ano". Nic nezůstane nezachváčeno, ani tělo ani duše. Tito dva se stanou jednou bytostí. To je ono teplo i tep života tak skutečné, že se nedá tento okamžik, pokud je po tomto svátostném úkonu první, v žádném případě odsunout do zapomenutí.

Jak Bůh obmyslil i mýnil člověka zahrnout touto lidskou láskou! Proto ať se nikdo nedomnívá, že může považovat křesťanské manželství jako bledé, bez krve, plané, jako by bylo jenom duchovní. Právě toto spojení je naprosto plnokrevné, které proniká hlubiny celého člověka. To je teprve ono, co dělá posvátným i tělo jednoho i druhého. Bůh to tak myslil, aby člověk byl plným člověkem a chce, aby využíval tohoto spojení k darování nového bytí. Ať se nikdo nedomnívá, že tyto chvíle jsou rezervovány jenom tenkrát pro tyto dva, když by chtěli dát život dítěti. Ukončený celý je teprve člověk tímto spojením, protože Bůh jej stvořil podivuhodně jako muže a ženu a tak tento nový, plný člověk ve své spojené síle může život dávat dál.

Ale teprve v tomto posvěceném okamžiku má podle vůle Boží začínat každý nový život. To je naše náboženské přesvědčení, protože zde začíná lidské i Boží v jedné rovině. Člověk se stává oltářem i obětí. Ale jaký by to byl oltář bez svatostánku? Proto má uzavírat každý den vždycky v sobě to, co je Boží, má zůstat čisté a má to být trvalé. Proto podle nauky církve je ona slavnost svatební před oltářem jedním posvátným úkonem. Ono "ano" u oltáře je splněno a posvěceno i tou nocí, která je schopna vyvolat nové bytosti do života. Jak velké Boží i lidské je uskutečňováno v tomto těle!

To tajemství bylo nejdříve přislíbeno Kristem a je zjevné a viditelné teprve životem v církvi. Je potřeba to náboženské odlučovat od všeho, co je rušivé, co zasahuje mezi svatební ráno a onu posvátnou noc. Je rozumné, aby i ti, kdo nás obklopují v tento velký posvátný den, nebyli jenom lidmi tuze světských choutek, nálad, aby nezprostředkovávali jenom to vnější, rušivé, jen to, co zavrhuje i sv. Pavel, aby jejich bohem nebyl jen žaludek, tedy jídlo, pití a tančení. Jak málo je pak lidí, kteří rozumějí tomu, co se děje v nitru. I když to odmítáme jako řeči z minulého věku, přece jenom musíme zdůraznit, že člověk, který věří, pozvolna dovede pochopit též, že hodnota manželství spočívá v tom, co nitrem chceme vzájemně posvětit. To je teprve ta jednota, je-li žita ve víře, mezi mužem a ženou, to je náboženství všedního dne.

Jinak bychom těžko pochopili ty, kdo žijí spolu celá desetiletí a jsou neustále plni lásky i věrnosti. Jeden bez druhého nedovedou žít a vyjadřují ve svých modlitbách jen jedinou prosbu, kéž bychom mohli spolu též odejít z tohoto světa. Opravdová láska se bojí, že bude zbavena blízkosti milujícího. Zde zase člověk žije vírou, jestliže cítí, že vlastně vyplnil jen jediný verš, který byl písní na ono velké "ano", a že nesmí scházet ani v tu chvíli, kdy pro svět budou již mrtví.

Tento způsob života jistě není jen tak samosebou. Proto zase s upřímností i vroucím přáním vracíme svoji mysl do oné doby, kdy jsme se začínali sbližovat. Je potřeba znovu vzpomenout na všechna nebezpečí, na možné poklesky a omyly, které by mohly docela nešetrně umazat řadu jasných barevných efektů našeho minulého i přítomného života. Všechno dovedeme pochopit teprve tenkrát, jestliže jsme i ve svém mládí hledali nejdříve to Boží v sobě i v jiných a potom ostatní věci jsme podrobovali právě těmto vysokým požadavkům. Všechno je možné a všechno je uskutečnitelné pro člověka, který věří a má rád. Teprve tenkrát může být i manželství tvořivé touto čistou a všeočisťující láskou. Potom slova neznamenaí vůbec nic, odmítáme jakékoliv básně, které neznamenaí skutečný život tak, jako si nebereme vzor pro svoji praxi z ničeho, co je jenom filmem anebo divadlem ve filmu. Takový život není lehký, protože nezůstane jenom svatebním dnem a svatební nocí. Budou se k nim přidružovat někdy i dny a noci těžké a obtížné právě pro vzájemnou lásku.

Kolikrát se ale osvědčíme, tolikráté můžeme připsat nový růst. Je to zase ono "ano" proslovené poprvé u oltáře a opakované při prvním objetí ve společném bydlišti. Vcítit se do onoho svátostného, čistého manželství není dnes vůbec jednoduché. Kolik z mladých lidí, ať jsou to dívky nebo hoši, mají jenom nepřirozené, fantastické představy. Domnívají se, jestliže nežili vírou, že je to stav, který je bude sice vázat, ale nemá v sobě nic jiného než jenom pokračování toho, co už dávno uzurpovali pro sebe ve volném svazku známosti.

Cit je málo, není-li řízen pevnou vůlí. Ono já a ty ustupuje tomu, co je vyjadřováno slovem my a naše. Jak mohou být šťastni ale, jestliže tím polem, ke kterému se vážou, zůstává Kristus, jeho síla a možnosti v něm.

Bude mnohdy tuze těžké pochopit muže s jeho ohnivou touhou po ženě. Je silněj_ poháněn, vášivěji požaduje, o čem se do_nívá tolikráté neurvale, že je jeho právo a je těžké má-li zdůraznit jeho žena, že je utvářena docela jinak. Jenže to by neznamenaí skutečné svátostné manželství, kdyby se nejednalo o něco jiAého, než jenom-to úkon, který z% nich činí lidi tohoto

světa. Na ženě záleží, i na její síle a odhodlání, jakým způ)obem budou i po této stránce moci spolu žít. Není možné jen slepě poslouchat chtíče muže, není vůbec možné a únosné, aby byla podrobena otrocky slepé vůli svého manžela. Jen neustálé vycházení z lásky je tou jedinou hnací silou, jinak každý vztah se zvrhne v to, co je bude nutit, aby se vzájemně odcizovali, popř., aby se vzdálili bez toho, že by se mohli komukoliv podívat rovně do očí. Musí to být rozhodnutí vůle a musí to být ono "ano" z celé duše. Jinak začínají anebo pokračují v oné komedii tak, jak nám to představují, zvláště vše zlehčující, televizní programy.

Byl by to jenom odporný úkon, kdyby alkohol hrál jakkoliv i nepatrnou roli v tomto vzájemném vztahu. Nic není ošklivějšího, než pekelný dech alkoholika, než kovářské objetí hrubiána, který jako bez duše vynucuje u svého protějšku jen to, co je tělesné. Mezi těmi, kdo se opravdu milují, není žádných práv a žádných povinností, které by musely být odměřovány a váženy, kde by musel

člověk vytyčovat hranice odkud kam a jak daleko. Ti, kdo se mají rádi opravdovou láskou, mají v sobě už onu míru, která vidí dříve a jemněji co je potřebí dělat a jak je třeba se ovládat. Teprve tam, kde je skutečná láska, je všechno možné. Všechno to, co je zpočátku bouřlivě jasné, to čím člověk překypuje, je počátečním právem, ale je potřebí, aby zůstala odvaha zjemňována tou vycvičenou láskou i pro noci a dny, které budou naplněny starostmi, utrpením, nejistotou zodpovědností. Ale teprve v těchto okolnostech ona vzájemná láska dorůstá. Tam není potřebí, aby hovořili tuze o sobě, je prostá, připravená, je účinná a touží po naplnění v celém dávání.

Některá dívka od narození má v sobě ono mateřské. Jsou okamžiky, kdy se sama sobě diví, že ještě není matkou a touží po tom, aby svůj život naplnila dáváním života dětem. Kolik by bylo smrtelně nešťastných, kdyby věděli, že zemrou bez toho, že by mohli dát vlastnímu dítěti život. Musí to být i zdravá touha všech zdravě žijících manželů. Jaká je to nádhera, když žena cítí, že její život má hodnotu teprve tenkrát, když je plný starostí. Mezi ně bere i lásku k muži a nabízí ji denodenně celému prostředí, ve kterém se pohybuje. Jak těžký ale musí být tento společný život pro každou dívku, která nutně musí být i společnící, jestliže v době dospívání byla vedena sobectvím, nechutenstvím ke styku s ostatními a hrála si na velmi důležitou.

Již od dětství musí dbát i na svůj zevnějšek, aby mohla být onou společnící, která bude žádána manželem i těmi, které společně budou navštěvovat. I tenkrát, když bude mít nejvíce práce, musí nutně považovat za důležité, aby byla vždycky upravena, čistá, aby se líbila především těm nejbližším z jednoduchého požadavku, že člověk má rád kolem sebe čistotu a řád. Jak je to ale ponižující, jestliže muž se stydí za svoji manželku, ale o to více se mu chlubí jemnou, krásnou, upravenou paní. Mládí je jedinečným prostorem, ve kterém mohou svoji přirozenost dotvořovat v oné podobě skutečné pomocnice, aby se dovedli vžít do práce, starostí i do utrpení jiného, v tomto případě vlastního muže, aby nerozlišovala ve svém dětství anebo v dospívání věci, které odmítá jako suchopárné, jako neužitečné pro život, ale vzdělávala se ve všem, co může nést i ji v jejím vlastním nažívání. Ona musí být tím hnacím pérem i váhou všeho, co v manželství může zůstat krásným. Některá žena má však daleko k tomu, aby se cítila skutečnou dárkyní života i hodnot, které život bude v sobě obsahovat.

Kolik bychom toho mohli říci o vzájemném vztahu mezi manželem a manželkou? To všechno má už být uloženo jako poklad, který v pravý čas bude vydávat úroky i v mládí, kdy se dorůstá do oněch velkých společných ideálů. Každá z našich žen, tedy už i dívek, se musí připravovat na to, že bude tvořit střed. Ten musí být tak přirozený, jako je srdce v těle. V manželství, v rodině, v každém společenství, kde bude vystupovat dívka, žena, matka, musí pociťovat tuto velkou povinnost být skutečným živým tepem celého prostředí, ve kterém se bude pohybovat. Dívka musí mít vycvičené srdce svojí ušlechtilostí, když dorůstá, svojí odvahou, když je dospělá. Musí mít tolik tepla vnitřního, aby dovedla přinášet všem, kdo budou s ní v blízkosti, jen to, co je dobré, krásné, co potěší a zůstává čisté. Pocit domova je tvořen právě ženou, která tak, jak ji opěvává Písmo sv., svojí aktivitou a jemným pohledem dovede spoutávat všechno v ono klubko, které i nejmenší požadavky rodiny budou moci rozvíjet. Jestliže muž je hlavou, pak počítejme vždycky s tím, že i on musí být řízen k jemnosti právě rukou ženy. Ona má vést ve všem, co se týká obstarávání onoho jemného oparu rodiny. Žena a dívka to musí být, kdo dovede napřed uvažovat, přemýšlet a dotvořovat všechny obrazy skutečného společného života. Teprve to tvoří skutečnost rodiny a domova.

Jak je to krásné, jestliže tuto skutečnost dovede tvořit v přítomnosti Krista, který zůstává hlavou jiného společenství, totiž církve. Nedá se upřít, že každé společenství musí mít hlavu i srdce. Žádná dívka nesmí v sobě vypěstovat svéhlavost, panovačnost, popř. onu touhu, která se označuje onou úsměvnou větou "že manželka musí mít vždycky poslední slovo". Ona to musí být, kdo dopřeje každému, aby se vyslovil ke všem problémům otevřeně. Ona jediná dovede ve výchově dětí naučit všechny členy své rodiny té velké povinnosti darovat dobrotu srdce a lásku. Nemůžeme tento problém přecházet s tím, že v rodině má vždycky jenom jeden pravdu. Zde jde nejenom o kompromisy, ale o opravdovou domluvu. Musí tam být pravda otcova i matčina. Žádná pře nesmí vyrůst do takových rozměrů, aby jeden hleděl hlasitými argumenty překřičet druhého. Nedá se to

snadno říci, kdo v které rodině má větší anebo úplnou pravdu, ale v žádné rodině nemá vyvstat jakýkoliv svár mezi otcem i matkou, tedy i tato debata je nadbytečná.

Nikdo ať se nedomnívá, že i svazek manželství, ať je uzavřen jakkoliv, je něco hotového od samého počátku. Kolik je to dívek, které už ve svých 14 - 15 letech by se daly nazývat paní. Kolik dívkám se nemůže dočkat, až tou paní skutečně bude. Jestliže ale touží tuze brzo, neví o úskalích, o nebezpečích a nutnosti řešení problémů, které se budou hlásit mnohokrát denně. Ještě neví o tom, že láska není jenom roztoužený pohled anebo měkká náruč nebo nalhávání do ucha, ale že skutečné manželství může být vytvořeno teprve plnou láskou, která žije z oběti a ze služby jinému. Není možné, aby v kterémkoliv věku mohl jeden nebo druhý (myslím tím pasivnější polovina) prohlásit, že má jediné pravdu a druhý se musí nutně podrobit pod tihou důkazů, které podává. To je asi to nejtěžší zříct se kusu vlastní vůle a o tom v dospívání či v raném mládí ještě nemůže mít ani dívka potuchy.

Jak je to složité vmyslet se do povahy manžela nebo manželky. Není přece možné, aby třeba člověk chtěl, byť jenom myšlenkově, vpadnout do cizího náruči, aby hleděl druhého využít a hledat splnění prvního cíle. Proto radím a žádám to důrazně, aby už při prvním uzavírání i přátelství anebo vážné známosti, se každá z dívkám vyhnula hochovi, který je sobecký, panovačný, násilnický. Tyto vlastnosti se nedají překonat ani tím, že je bude spolu s manželkou nějakým způsobem chtít likvidovat ze svého života.

Jen co znám, mohu milovat

Manželství svým počátkem stojí na začátku poznání jednoho i druhého. Jeden ani druhý nesmí mít pocit, že toho druhého vlastní. Tak, jak je to v Písmě sv., i Adam poznal svoji manželku. Jestliže poznal, tedy se snažil pochopit její bytí, zvláštnosti. Poznal i její duši a teprve tu chtěl mít blízko. Poznání předpokládá úvahu, přemýšlení, požaduje jemný cit. Jeden musí hledat onen souzvuk s životem druhého. Jestliže pozná dívka v době známosti, že bude pro svého nastávajícího jenom zajímavá svým tělem, ať uteče zavčas. Celá bytost je duše i tělo. Tedy s plnou ohleduplností musí jeden i druhý přijmout celou podstatu duše i těla. To je ta jemná odevzdanost manželčina, kterou si může získávat teprve přichylnost a opatrnost muže.

O těchto záležitostech je třeba vědět, přemýšlet a je zít ještě dříve, než začne ona doba, která bude vyžadovat okamžité přítomné řešení. Jestliže jsme nepropadli onomu modernímu trendu brát manželství jenom jako přátelství, musí nutně předcházet ono láskyplné vrůstání do tohoto posvátného prostoru, protože teprve vzájemně utvářená láska může ve skutečném řádném manželství vytvořit domov. Rodinný stůl, ať ve všední den nebo v neděli, je potom oním oltářem, kde se obětuje i nabízí, kde se dovede všechno utvořit tak slavnostně, aby každý jednotlivý člen rodiny žehnal tomuto společenství. Jak malá vzdálenost je pak od onoho oltáře, kde s celou rodinou budou účastní oběti Nejvyššímu. Jestliže by jenom to vnější tělesné tvořilo podstatu manželství, pak by to záviselo jenom na náladě, na touze, která nemusí být vždycky čistá, na onom okamžiku, který dovede vydráždit a přiblížit tělo k tělu.

Nemůže v žádném případě spočívat, a to musí poznat už každý ve svém dospívání, jenom na úkonech vnějších. Jak pustý, prázdný a docela nezáživný musí být tento život, kde doopravdy tito jedinci nehledají nic jiného, než jenom okamžitý prožitek. Církev ne zbytečně připomíná, že všechno, co je v manželství řádně žité, musí být utvářeno jistotou, posvátností, kterou Bůh vkládá do lidského nitra. Jen tak je možná láska a tak se stane všechno počínání ve společném životě skutečně slavnostní a posvátné. Jestliže hovoříme o věcech všedního dne, staráme se o to, co opatřit, anebo jakým způsobem řešit věci vnějšího života. Nepovažujme za škodlivé hovořit i o tom, co je zahaleno rouškou očekávání. Co nám má být společné, to musí tvořit i předmět našich hovorů, starostí i naší tužby.

Manželé, tzn. on a ona se musejí nejenom hledět, ale musí se sjednotit ve všem, jinak nepochopíme jeden druhého, nebudeme vědět, co je tím míněno. Všechno závisí od dorozumění, i když není potřebí mnohých slov. Láska, věrnost, rodina, časné blaho, ale též i touha po věčném teprve může přinést skutečný klid a mír do všech srdcí. Uvažuj, že ve svém mladistvém věku ještě není možné pochopit celou tuto zralost dospělého života. Je potřebí přečkat i zkoušky, osvědčit se v

onom zápase o ryzost svého vlastního názoru i o čistotu vztahu k jinému a potom teprve vytvářet v sobě to, co může přetrvat celý život.

Jak je to povzbuzující, když nad nimi doopravdy nejenom visí kříž, ale když jsou tam ty rozpjaté ruce, které znamenají neustále otevřenou bránu, kterou je možno v každé situaci projít. Kříž bude připomínat mladým, i těm, kteří přijdou jako další generace, že člověk nutně potřebuje pevnou náruč, ve které najde rovnováhu tehdy, když ho svět rozkolísá. Jak rádi bychom přiblížili toto tajemství všem, kdo nyní ve svém mládí ještě jenom roztouženě hledí za naplněním svých přání a snů. Rádi bychom upozornili, že jedině pod tímto znamením se může nalézt zase i všechno ztracené z krásného života. Tímto znamením se může zase člověk znovu obrodit k úsměvné pohodě.

Spory s mladou generací

Tato kapitola by byla hodně obsáhla i zcela nechutná, kdybychom neviděli nějaký možný kladný výhled do budoucnosti, ve které chtějí i tyto děti žít šťastně, spokojeně a v poměrném blahobytu. Má to ale vůbec cenu, abychom se bavili s mládeží, která znevažuje všechno to, co vytvořily dřívější osobnosti? Někdy mávneme jen bolestně rukou, protože cítíme, že zůstáváme i v tomto úsilí zcela osamoceni. Ale to nás nesmí opravňovat k tomu, abychom zcela vzdali i tento boj. Je nutné hovořit s nejmladšími i s dospívajícími, nejdříve zapomenout na svoji převahu let i zkušeností, nestavět je v žádném případě na odív a pozorně vyslouchat všechno, co je životem poslední generace. Tato revoluce, kterou oni vyvolávají, je jen úmyslným bouráním všech v minulosti postavených staveb, kterými jsme se honosili. Naše obavy jsou odůvodněné, jestliže se stýkáme s těmi, kdo nabírají dech pro svůj dospívající a dospělý život. Snadněji pochopíme jejich svět, jestliže se nebudeme vyhýbat nejbližšímu kontaktu s dětmi i s dětmi dospívajícími, jestliže jim necháme jejich svět a jen jaksi nenápadně povedeme mladého člověka srovnávací metodou k tomu, co tu zůstává jako jediná hodnota minulých desetiletí.

Toto rozjímání o revoltě nejmladší generace by bylo bolestné pro každého, kdo by chtěl vidět okamžitý úspěch a jakoby podřízenost těch, kdo v žádném případě nesahají svým vzděláním, zkušenostmi anebo přetrpěnými boji ani k patě těch, kdo se vzrušují právě nad touto revoltou.

Dáváme si otázku, jestli zrovna my, se zkušenostmi, kterými jsme prošli a s ranami, které jsme utrpěli, se máme učit naslouchat těm, kdo se teprve probouzí k životu? Co nám to pomůže, jestliže budeme jenom vysloučovat těžké útoky našich zástupců mládeže proti hříchům otců. Mají pravdu a mají ji v mnohém, jestliže nás jako starší generaci obžalovávají z dvojí tvářnosti všeho, co žijeme a co požadujeme po jiných. Je to onen rozpor mezi požadavkem a skutečností, kterou člověk prožívá, který jim dává zbraň do rukou, že doopravdy cesta, kterou starší generace nastoupila, vede k falešným cílům. Jestliže naše generace touží jedině po zisku hmotném anebo po uspokojení z nadvlády nad těmi, kdo se nejméně dovedou bránit, pak musíme zdůraznit, že doopravdy je celá řada přítomných pracovníků s mládeží, kterým nezáleží na ničem jiném, jen na onom uspokojivém přátelském vděčném pohledu mladých, kteří mohou být obdarováni právě bohatstvím proudícím ze zkušenosti starší generace.

Byli jsme velmi závislí na nečisté politice, mnoho nás znepokojovaly rozdíly v představách. Velkou vinu neseme právě tím, že jsme setřeli rozdíl mezi pravými hodnotami a mezi tím, co je jenom skutečným myšlenkovým i faktickým podvodem. Mladé generaci nenecháváme ono kritérium hodnot, takže právem musejí být rozčileni při hovorech starší generace a hledají prostředky, aby mohli revoluční metodou zlikvidovat všechno a neuvažují, že po rozbití hodnot musí být po ruce již nový program, který by bylo možno uskutečnit. Vypadá to jako skutečný útok proti oněm provokacím, jak to nazývají, kdy dogmaticky žádáme poslušnost vůči normám, které jsme si vytvořili.

V čase druhého vatikánského koncilu jsme slyšeli mnohokrát a z mnohých úst onu strašnou odsuzující větu: "My se nemíníme podrobit oněm předpisům, které potí ze sebe tito starci" (mysleli tím kardinálský sbor, který se pokoušel formovat normy pro příští desetiletí). Někteří

členové nejmladší generace jsou výbojní a svojí rozhodností strhávají i třeba do kalné vody svých snah ty, kdo nevědí, jak se rozhodnout.

Tak, jak jsme si zvykli vymlouvat se na bezbožný komunismus anebo na americkou obchodně materialistickou společnost, tak je nepravděpodobná i naše výmluva na možnost změny pomalou vývojovou cestou. Tolikrát drzost, arogance, nesnášenlivost a mnohdy i násilnictví jsou odpovědí na požadavky mládeže bez mravnosti. Snad je to už většina mládeže, která odmítá každé moralizování i mravní předpisy a odvolává se na onen humanismus, který všechno v kompromisech dovoluje. Zaujmout pevné stanovisko vůči tomuto revolučnímu bourání je věcně velmi obtížné, jestliže budeme pozorovat spojitost s celkem světového vývoje. Nakonec musíme zdůraznit, že všichni ti, kdo chtěli revolučním způsobem rozbít dřívější řád, (v našem případě usilují velké masy zdeptat nepravděpodobnou morálku, hlásanou církví), byli nakonec zklamáni tím, že jednotlivci i masy se obrátili proti nim jako proti podvodníkům, kteří jim vzali pevnou půdu pod nohama. Musí to být teorie, která je podepřena solidním životem, jinak nevyjdeme doopravdy z nekonečných revolučních pochodů, které necítí ani jednotlivci, tím méně ještě celé národy. Výsledkem jsou otevřené války posledních desetiletí. Zde už přestává mít cenu dítě i dospělý, v obchodním ohledu jen pracovní číslo a člověk je tím posledním článkem, který nemá od mocných ani ochranu.

Není možné ale všechno rozbít. Jednotlivec i celá společnost poznávají, že je třeba kladných hodnot, které musíme vytvářet tam, kde nejsou a tam kde jsou, musí být chráněny neomylnou, pevnou rukou, aby byl možný v příštích desetiletí jakýkoliv život společnosti. Je bláhové se domnívat, že touto revolucí můžeme přejít do šťastnějšího zítřka. Je nespravedlivé označovat všechno minulé za lež, podvod a loupež, zrovna jak je bláhové domnívat se, že to, co bude vytvořeno bez ohledu na stav a mravní úroveň nejmladší generace, může být oním pochodem do slibovaného ráje. Mladý člověk, který nemá od svého počátku mravních zábran, se nikdy sám ze sebe nebude obracet k předpisům, které v každém případě znamenají pro něho omezení jeho nesplněných přání. Mladá generace se domnívá, že na ní spočívá odpovědnost nejenom za úspěch revolučních snah, ale za kladný vývoj celé budoucnosti. Proto nalézáme celou řadu přímo fanatických propagátorů - můžeme to nazvat léčením šokem. Touto metodou už chtěla zlikvidovat celou minulost minulá éra komunistická a přitom skončilo žalostně celé její počínání. Snad bychom mohli zmínit aspoň některé činitele, proti kterým mladá generace vystupuje.

- 1/ Odpor proti obchodnění moderní společnosti,
- 2/ Boj proti všemu církevnictví,
- 3/ Znevažování státních útvarů,
- 4/ Odmítání ryze kapitalistických metod,
- 5/ Přítomnou kulturu i civilizaci,
- 6/ Odpor proti rodině jako instituci.

Při hodnocení aktivního úsilí přítomných desetiletí nemůžeme jenom s despektem pohlížet na tyto snahy. Je potřeba hledat možnost domluvy, která je o to obtížnější, čím déle z dříve jmenovaných tříd občanů se zabývala destruktivními nápady. Nezáleží na tom, jestliže s mládeží pracujeme nebo ji jenom pozorujeme. Je o ktom napsáno velmi mnoho, ale obraz, který nám skýtá literatura anebo obrazovka, je velmi roztržštěně nejednotný.

Někdy to přeháníme s hodnocením rozkolísané mládeže, stěžujeme si na nechutenství ať k získávání vzdělání anebo marně hledáme uznání těch sil, které usilují o zdokonalení společnosti. Někteří pracovníci veřejného života chybují naprostým popíráním kladného úsilí mládeže, odmítají tzv. kulturu mládeže a neuznávají cokoliv vychází z mladých rukou. Mládež jako taková ve svém jádru touží se prosadit i za cenu, že na sebe upozorní záležitostmi, které znesnadňují život generaci starší. Žádají uznání, ale přitom netouží po jakémkoliv komandu generace starší. Z našeho hlediska věřícího člověka musíme si všimnout bytosti rozumem obdařené od prvních počátků existence. Je

pravda, že člověk dorůstá rychleji. Chce též mít všechno téměř hotové, nerad se přizpůsobuje ve své velké části i řádu studijnímu nebo výchovnému, i když by to mělo být zcela naopak, protože ve všech vývojových stupních dokazuje poslední generace, že předčí mírou, vahou i rychlostí úsudku všechny dřívější stupně.

Urychlené vývojové zrání neznamená ovšem, že harmonicky dozrává mladý člověk fyzicky i rozumově. S tím ale v našem případě nastupuje i rychlejší zrání pohlavní, a proto je potřebí zcela jiného přístupu i ohledu osobnostního vztahu anebo též ve vztahu k jiným. Jakési zrychlení tělesného dospívání je spojeno i s většími výkony ve fyzickém ohledu. Nemůžeme zcela potvrdit názor, že právě rychlejší zrání tělesné znamená zaostávání dospívání duševního a duchovního. Zde, a o tom bych rád tvrdil více, je velmi důležité, z jakého dědičného prostoru přichází, jakým způsobem žili předkové a z jaké je prostředí, ve kterém mladý člověk vyrůstá. Je nutné si všimnout zvláště období nejmladšího, a to jak u dívek, tak u hochů. Co dříve bylo obvyklé až v době dospívání, je nyní už skoro samozřejmé před 10. rokem v raném dětství.

Není však nutné, abychom považovali mládí jako takové za jednotku celého společenství lidského. Přitom mladý člověk v žádném případě není jenom jakoby zmenšeninou dospělého člověka. Vychovatelé posledních desetiletí právem považují za bolest, která je negativním činitelem v dospívání, přílišné spoléhání na pomoc starší generace, přitom akcelerace života mladé generace by měla znamenat opak. Dále je to ono loudavé nechutenství k zapojení do jakékoliv činnosti. Vystupuje tuze ono nebezpečné jáství a odmítání jakékoliv činnosti, která adresně neukazuje přesný cíl, který může být buď člověk anebo práce pro cizí společenství. V tomto ohledu můžeme mluvit o naprosté většinové retardaci ve snaze zapojit se do celospolečenského procesu, ať je to v jakémkoliv ohledu.

Není potřebí, abychom oddělovali v tomto ohledu výchovu dívek a výchovu hochů. Zvláště ale s jemným přístupem musí brát každý, ať jsou to rodiče, anebo následně vychovatelé mimo rodinu, každou dívčinu, protože v žádném případě již od nejranějších let nemůžeme dávat do společného jmenovatele výchovné snahy.

Naším požadavkem z tohoto hlediska zůstane touha za všech okolností, kde může kdokoliv z vychovatelů zasáhnout nerušivým způsobem do růstu ať duchovního či fyzického, abychom přicházeli jako ti, kdo mají nejenom na mysli blaho, ale též je dovedou nenápadným způsobem uskutečňovat. Každé dítě pochopí velmi snadno dobré srdce svého vychovatele a rádo přijímá i jeho důvody a napodobí i jeho praxi. Ale od nejtělejšího věku dovede kopírovat to, co vidí ve svém okolí. Čím je jednodušší normativ, kterým dítě ovlivňujeme, tím snadněji pochopí dívčinka i hošík, že tyto vlastnosti mu zůstanou na celý život.

Nový člověk?

Každý, kdo chce pochopit člověka jako dceru, syna, otce, matku, nemůže pominout onen dlouhý pochod, který končí uzavřeným společenstvím spořádané rodiny. Proto do naší struktury nutně musíme zařadit ono jemné vrůstání dítěte. Tedy si všímáme člověka o jednu generaci dříve, než se může postavit zcela zodpovědně jako samostatná osobnost a začít přijímat, spořádat i řídit své i společenské záležitosti. Kdy ale začínat? Při narození je již pozdě, protože předchází ta nejjemnější nutná příprava, která nesmí v žádném případě být něčím, co by pokulhávalo za ideálním stavem, kdy všechno negativní je odmítáno od základu. Má-li mít mladý život všechny předpoklady, podle našeho slovníku snad dostatek vlnových délek, aby mohl vnímat všechny popudy bez brzd, které uvalí na další generaci často nezřízený život předešlé generace, je nutné, abychom spolu do začátku života již vtěsnali onu krásu, která se vyjadřuje jen tím, že jeden pár očí se dokáže ponořit do studny očí partnera a s největším pochopením pojmu i náplně lásky dovedou společně připravovat ono tiché, jemné hnízdo pro nový život.

Je dost literatury, která se věnuje těmto záležitostem, ale je jí jenom velmi málo, kde si všímá onoho velkého Božího volajícího hlasu, který vyzývá člověka, aby pokračoval v jeho stvořitelském díle.

Pochopit velikost nového života můžeme jenom opravdovým nejnvtřnějším prorozjímáním těch tajemství, která se otvírají jen duším, kterých se nedotklo něco jako zatížení. Kdo nevidí největší krásu v možnostech, nepochopí ji ani ve zjevných projevech života. Jednu generaci musíme mít jako přípravu na to, aby bylo možné pochopit celou šíři možností, ve kterých se bude vyvíjet generace další. Než se odvážíme formativním způsobem představovat nový, nepatrný ještě, bezbranný život, musíme vylíčit onu odvahu, kterou předpokládáme a nutně musí být i předpokládána všeobecně - odvaha, sebevědomí i síla u mladého člověka, který na sebe vezme tento velký úkol pokračovat ve stvořitelském díle. Smysl rodinného vzájemného nažívání pochopíme jediné z pohledu na vzory, které braly svoji náplň ze vzorů Božích. Myslím tím svatě rodiny a těch, kdo v jejich šlépějích hledali i pro sebe své stopy.

Jde tedy

- o podstatu rodiny,
- o poslání, které přijímá každý pár v tom okamžiku, kdy se rozhodne láskou podepírat svého partnera a v jednotě dát začátek dalšímu životu,
- o smysl rodiny
- o její sílu a účinnost života,
- o krásu názvu otec a matka,
- o úskalí, kterými spořádaný život musí procházet.

Rodina i podle našeho modelu splní své poslání jediné tenkrát, když všechny svoje výchovné povinnosti vykonává správně, s nadšením a tak pozitivně přistupuje ke každému řešení, že se dá odzítat od těch, které má formovat, každý způsob i všechny jednotlivosti jako vzorové. Rodina musí vytvořit prostředí, které dovede vyřešit všechny negativní problémy v uzavřeném prostoru, ale dokáže též vytvořit tolik kladného, že není potřebí ani zbytečných debat od kohokoliv, kdo k ní patří. Všechny možné anebo nastupující konflikty se musí řešit přímo, pravdivě a vždycky s láskou, aby neutrpěla autorita ani otce ani matky. Hovoříme tedy zase o rodinách, které jsou úplné, kde oba dva základní činitelé zůstávají nejenom jako vzor, ale jako skuteční tvůrci všech těch hodnot, které půjdou v druhé generaci. Nesmí to být jenom dohled. Nesmí to být ale jenom komando, které si vynucuje plnění vůle. Zde je třeba sáhnout k Písmu suatému a Nazaret je tím pravým znamením, kde člověk člověku je doopravdy služebníkem, tzn., že dovede na sebe vzít povinnosti a s vděčností využívá i svých práv, aby se klenula shoda a vzájemná láska v tomto prostředí.

Jestliže přicházející děti mají být opravdovým obrazem šťastného kolektivu, musí být správně zařazeny do prvotního sociálního celku, kterým zůstává prostor mezi otcem a matkou. Naplnění všech tužeb, přání, ale též i programové vyplnění v tomto prostoru zůstává. Nemůžeme pominout strukturu rodiny, a to každé, protože zde bude záviset na sociálním postavení, na početnosti, na mravní úrovni, na vztahu k náboženství.

Otec a matka jsou vždy zařazeni, ať pracovně, povoláním anebo svojí úrovní do jiného sociálního uspořádání. I to se bude odrážet v rodině na jednotlivé členy i na rodinu jako celek.

Je důležitý vzájemný vztah mezi manžely, ale též manželů k stávajícím dětem a k jejich problémům.

Mnoho záleží na výchovném systému, s jakým přistupují k nejmladší generaci. Tam buď rostou ve vzájemném poznání i lásce, anebo jejich hranatý přístup může znamenat narušení už v prvopočátku. Rodina má-li mít i pro společenství vnější hodnotu, musí doopravdy splnit ty předpoklady, které vychovávají člověka připraveného pro život i práci ve větším kolektivu. Proto je důležité, aby rodina v každém svém důsledku splnila očekávání rodičů i dětí a připravila i

sociální zařazení do onoho okruhu, ve kterém mohou kladně spolupůsobit jako pokračování tendencí vzatých z rodiny. Každá rodina zklame, jestliže nepřipravuje pro společenství širší.

Vycházejí-li z jakéhokoliv rodinného prostředí děti, které si nedovedou nic odříct, nedokáží nic vykonat pro druhé, nedělají své věci s radostí, znamenají jenom zátěž pro každé prostředí, do kterého budou zařazení. Jak je důležitá výchova ještě před tím, než je dítě samostatné, tak je potřebná, zmnohonásobená, ba nutná péče v době přelomu - dospívání, a to v našem období již od devátého či desátého roku. Je třeba počítat s jakýmsi rychlejším tempem i fyzického růstu a duchovní vyspělosti. Proto rodina zklame, jestliže začíná působit později nebo tuze pozdě. Není žádná přesná systematika, která by to mohla zařadit do určitého pevného schématu.

Individualismus se musí prosadit, protože každý člověk je postaven jako osobnost svébytná i svérázná, která potřebuje osobitý přístup. Aby dítě pochopilo nutnost určitých zařízení a jednání ze strany rodičů a sourozenců, a nepocíťovalo to jako protivnou nadvládu dospělých, musí být vedeno tak samozřejmě jemně a přítomně v každém období svého růstu, aby bez bolesti přijímalo tyto povinnosti jako samozřejmé a nenaježilo se proti čemukoliv, co požaduje otec anebo matka. Jde tedy o nutnost žitého "já".

Matka

Jednoduché, krátké slovo, ke kterému je potřebí onu náplň, která znamená pro člověka samého, ale též pro všechny, které se matkou stane, jistotu širokého srdce, jemných dlaní a pevných beder, které unesou nejenom svoji tíhu, ale též dovedou s láskou přijmout všechno to, co může být někdy obtížné, těžké, nesnadné od kohokoliv z členů, se kterými bude žít ve společné rodině. Je zbytečné se tuze rozněžňovat tam, kde člověk cítí, že je potřebí doslova chlapské odvahy a inteligentních zásahů ať vůči dětem anebo vůči těm, kdo by jakýmkoliv způsobem chtěl zasahovat do jejich výchovných snah. Matka znamená v každém případě pro nás onen vrchol sebeobětování. Zde cítíme, jak je pravdivé, že kdo chce ovládnout, musí nejdříve službou dokázat vládnout sobě a projevovat tuto nezištnost jiným.

Písmo sv. nám podává tuto jemnou scénérii při zvěstování, které musí zůstat vzorové pro všechny ty naše mladé dcerky, které vidí své poslání právě v zaměření na rodinu. Je-li mým údělem rodina, pak nemohu v žádném případě jen lehkovážně přecházet ty problémy a jejich řešení, které činí z dívky dívku statečnou, silnou. Zde vystupuje žena jako budoucí matka, služebnice, jako dcera všeho toho, co se bude jejím přičiněním ve světě rodit jako nové. Celé zaměření k příštím generacím, můžeme říci i Boží říše na zemi, je odkázána na tuto bytost. Není potřebí jasnějších příkladů, než jsou ve druhé knize Makabejské (VII, 24 - 30).

Představa makabejské matky převyšuje svým jasným mateřstvím, svojí vznešeností všechny dosud obvyklé formy i chápání mateřského poslání. Dnes jakoby ve zvětralé formě je líčena její podstata i povinnosti jako venkovská idyla. Na druhé straně zase se straší hroznými úzkostlivými starostmi, které jsou překrývány péčí o všechno časové a pomíjející, jako bytost, která si strachem chce zajistit bezbolestnou budoucnost svých dětí. Jakoby tam byl neustálý vzlykot nad ztrátou mládí, krásy i pohodlí, jakoby každá moderní matka musela vzdychat nad tím, jaké břemeno ponese.

Matka je ve věčném úradku Božím naplněním plánů Stvořitelových. Tak jako si těžko dovedeme představit pokřivený paprsek, který by vycházel ze zářiče, tak je těžko si myslet, že by matka mohla být jenom jakýmsi matným odleskem věčného světla, protože Bůh je láska. Tedy ty paprsky, které vycházejí z něho a uskutečňují se v praktickém životě našich matek, jsou odleskem věčnosti. Proto naplnění plánu matkou v čase znamená přípravu budoucnosti i celých příštích generací. Z věčnosti bere svoji sílu a pro věčnost má připravovat. Jako kdyby se stávala najednou matka tvorem bez časového omezení.

Zde nemůžeme minout příklad Evy, která lehkovážně rozplývala onu důvěru, kterou Bůh v ní vložil, měla být matkou všech nedotčených potomků, ale zradila právě svojí svéhlavostí, svým zklamáním Tvůrce pro tvrdohlavost, s jakou přestoupila úradek Nejvyššího. Z tohoto pohledu

pochopíme dědičný hřích, který nás zbavuje jako lidi všech těch lehkostí, s kterými jsme mohli překračovat nesnáze života a nejenom se vyhnout zlému, ale svůj život naplnit jasným světlem. Všechna utrpení pocházejí od této pramáti. Ale Bůh chtěl nejenom zmenšit, ale chtěl odstranit právě od této postavy všechno, co je stínem, prokletím, co je zlolajným výkřikem proti nebi tím, že obmyslil lidstvu dát matku svého syna - Marii. Teprve v ní se dostává ona odpověď, na kterou čekaly věky, a to v tom, že se chce stát služebnicí Nejvyššího i všech živých.

Bylo by zradou se domnívat, že je možné se vymknout z tohoto nejvyššího řádu. Teprve takováto dívka - žena, teprve matka s těmito vlohami může být považována za dobroditelku příštích pokolení. Její syn vzal na sebe podobu služebníka. Marie vzala na sebe všechno to, co odmítla vyplnit Eva. Stala se matkou Boží milosti tím, že nám darovala Spasitele. Proto je nustále i pro nás zprostředkovatelkou darů nebes, milostí. Marie jako matka Spasitelova je vzývána církví jako příčina naší radosti, a tak to má být v každém dobře žijícím rodinném společenství, protože ona musí dokázat, má-li splnit své poslání, onen živý tok, který vede k prameni radosti z věčna. Marie splnila plán vykoupení, proto církev se vtěšňuje do záhybů jejího života. Nedovedeme si ji představit bez matky Spasitelovy stejně tak, jako žádná rodina nemůže být představována jiným způsobem, naléhavějším, než matkou, která je si vědoma, že blaho celé rodiny závisí od ní. Nejde tedy jenom o ideál, zde jde již o naplnění požadavků Božích.

Matka musí být služebnicí rodině. Toto ať si žádná z dívek nebo žen nedá vzít, protože její velikost spočívá právě v závaznosti její služby všem členům jejího klanu. Je to služba ustavičná, námaha bez odměny, bez rozpustilých víkendů, bez násilně vynucených dovolených. Nejdříve slouží vnější činností svojí námahou i prací, ale nejdůležitější je, aby byla vždycky přítomna pro ty své, aby byla připravena pro životy těch, kdo patří do její náruče, aby to považovala za svůj vlastní život a s nimi jej spolunažívala. Toto spoluúčastenství jejího života se rozšiřuje na všechny příbuzné, sousedy, přátele i na přátele jejich dětí, které musí rozlišujícím bdělým okem rozdělovat na ty, kteří pomáhají její výchově a odmítat všechno i všechny, kdo by jakýmkoliv způsobem napadali tuto její Bohem danou úlohu. Svým dětem slouží už od začátku svého vlastního bytí. Proto je důležité pro pochopení jejího poslání i velikosti vidět celou krásu jejího života už o jednu generaci dříve. Matka roste už tenkrát, když začíná první moment její existence. Jak je to důležité, aby to pochopili rodiče, kteří berou svoji nevinnou dcerušku do svých dlaní, aby už v ní ctili budoucí ženu statečnou a matku jako dávkyni života. Zde poznáváme, že všechno, co by bylo sobecké, plané, by bylo na škodu příštím generacím.

Není to bláhové, jestliže věříme, že krása života se utváří ještě dříve, než na ni kdokoliv pomyslí. Má-li matka v našem pohledu znamenat pro čas i pro věčnost rozhodující hlas, musí být její píseň svým začátkem posazena dříve, než bylo možné vnímat začátek jejího života. To ostatní přijde dospíváním a v dospělosti, kdy se dokáže teprve s čistým soustředěním upnout na osobu, která může být jejím průvodcem.

Šťastná matka, která dokáže brát svůj život jako pokračovatelka Marie z Nazareta, jako služebnice Pána. Jak nebetyčná je to důležitost, že ten, kdo rozjímá o velikosti matky jako postavy budoucnosti, musí vlastně na kolenou a se sepjatýma rukama prorozjímat toto velké tajemství. Nesplnila by matka své poslání, kdyby nebyla opravdovým andělem strážným všech, kdo k ní patří. Dá se to pochopit tenkrát, když jsou děti ještě nepatrnými tvory, bezmocnými, kdy jsou odkázány ještě na ni. Ale jakobychom umdlévali její ruku vést ještě dál, když dítě dospívá, když se rozhoduje o svém vlastním zaměření buď k rodině anebo k rodině Boží. Jak by to bylo povzbuzující, krásné a výchovné, kdybychom mohli zase všechno to, co vidíme anebo sledujeme na životě našich matek, opravdu zahrnovat uznáním a úctou. Pak bychom neupadali do onoho pokušení, můžeme říci posledního moderního člověka, který znevažuje počátek života a tím znevažuje matku jako takovou.

Matka ale musí být opravdovou ochránkyní a vůdkyní i otce svých dětí. Teprve v jejich jednotě se stává matkou a jako by se pomíjela velká úloha toho, koho ona může svojí jemností nejenom chránit, ale i vést po všechny dny společného života. Musí svým klidem, jasným úsudkem,

pevností svých zásad i jemností v řešení všech, i třeba choulostivých záležitostí, převládat svým sebevědomím, dávat jistotu správnosti nastoupené cesty. Ono mateřské vychází z poslání Božího uskutečňuje se ve všech vnějších úkonech a naplňuje teprve onou láskou, která nikdy nesmí ustávat. To je její pravé bohatství, z kterého musejí nutně bohatnout i ti, kdo k ní patří. Proto je důležité, aby matka nezůstávala na primitivním stupni i poznáním. To všechno, co je vnějším projevem, musí být vzorovým jednáním ve všech projevech, zvláště pro děti. Matka nesmí v žádném případě dávat příčinu svým dětem, aby se za ni stydělo. Nemyslím tím její chudobu, ž ale tolikrát ledabylost v úpravě, nepořádnost nebo tuze hlasité projevy. Ty mohou znamenat ony rány, které nepřebolí celý život. I v tom nejnižším, co vykonává pro svoji rodinu, musí matka zůstat skutečnou dámou pro všechny, kdo se k ní budou utíkat. Na jejím chování i jednání záleží i její vztah k okolí, k lidu, k církvi, k celému lidství. Není možné ani jediný případ vzít jako izolovaný a vyloučit ho z onoho celkového rámce. Jak je to důležité, aby děti měly ve všech svých projevech vždycky vzor ve své matce. Naše matka je skutečným odleskem vůle Boží. Její existence i její působení nesmí být daleko od ideálu, který je opěván v tolika písních a básních. Kolik to je literárních děl, které zpívají o oněch maličkostech, které činí teprve z matky, tedy i z naší, velikána.

Sourozenci

Vždycky jsem vycházel a trvám na tom, že je třeba od nejtútlejšího věku rozlišovat všechny výchovné metody pro dívky a pro hochy. Může někdo namítat, že vyrůstají spolu, ale přece jenom je řada záhybů, a to každý den, ve kterých matka i otec i sourozenci musí rozličným způsobem působit na dívčinu nebo na hochu. Jestliže by byla dívka vychovávána chlapeckým způsobem, bude z ní v každém případě postava, která může dokonce i děsit svým chlapským stylem. Kdyby byl vychováván hoch zase jenom dívčím, tedy zjemňujícím způsobem, mohl by být měkkotou v celém svém životě. Není možné doplňovat to, co se zanedbalo v přítomném čase jejich vývinu. Někdy nastává mezi sourozenci napětí, které působí buď blahodárně anebo rozněcuje v jednotlivých duších sourozenců trvalý odpor. Je řada sil, které právě zesilují svoji účinnost tím, že v klínu rodiny se vyžaduje okamžitá, včasná a únosná reakce. Jaká je to krása, jestliže jeden sourozenec cítí vůči druhému nejenom náklonnost, ale povinnost pomáhat, chránit, spoluvzdělávat, spoluvyrůstat. Jak je to velké, jestliže dívčina již od svého útlého mládí považuje za svoji povinnost, stejně jak já to určujícím způsobem dávám dívce za úkol, aby znamenala všechno to jemné, slunné, květnaté, krásné, ale rozhodně i pro sourozence - hochy. Ideály každého hochu musejí vyrůstat právě z tohoto rodinného napětí. Jeden druhému hledí vyhovět, a to dříve ještě, než prosloví svoje přání. Bratři dovedou zaskočit všude tam, kde je potřebí projevit rozhodnost, sílu nebo výkonnost. Dovedou obhájit i slovem anebo i pěstí tam, kde by byla napadána čest jejich sestry. Jemnost jejich sestry nesmí nikdy být chápána jako slabost. Hoši jsou sice náchylní, aby si nevážili tuze jemné nenápadné péče o domácnost, protože všechno, co je tuze nenáročné je většinou hochů odmítáno. Dívčina je náchylná k tomu, aby právě toto odmítavé stanovisko svých bratří posuzovala tvrději. Někdy to považuje za chybu charakteru, jindy se domnívá právem, že je to jen nepravdivé dávání na odiv předností, o kterých se někdy jen domnívají, že jsou jejich skutečným pokladem. Dívčina dovede po svých bratřích jen jemnějším způsobem vynuocovat služby, citlivě má ale vždycky reagovat na všechno, co by mohlo znamenat určitou hrubost v maličkostech jejich vzájemného škádlení. Jejich nesoulad někdy ztěžuje společný život celé rodiny. Dívčina má úlohu, která vyrovnává nesnáze.

V poslední fázi vztahů mezi sourozenci a rodiči musí každá dívčina zastávat úlohu onoho paprsku, který vždycky radostným způsobem rozzáří a vyřeší případné temnoty vzájemných neshod.

Obtížně bychom hodnotili všeobecně platnými normami nesnáze, ve kterých se může rodina pohybovat. Zvláště nepříznivě působí na vývoj dívky přílišná těsnost bydlení, zejména když nemohou být bratři a sestry ve svých "tichých koutcích". Brzdí to jemné vnímání hlasu druhého, nutí k hlasitým projevům, někdy všech členů rodiny. Někdy stačí nezaměstnanost buď rodičů

anebo několika členů rodiny, aby se rozhořely opravdové boje a nekončící útoky jednoho proti druhému. Z toho vyplývá často i nesoulad mezi rodiči a dětmi. Matka si nemůže dovolit v žádném případě naddržovat komukoliv proti autoritě otcově. Zvláště ne, jestliže by obhajovala někdy až do nemožnosti volnější způsob výchovy u dívek. Jestliže by matka byla ochotna hájit svobodný vývin kterékoliv ze svých dcer, mohlo by to znamenat jejich zplanění do té míry, že půjdou do dospívání už jako zkažení jednotlivci.

Velkou sílu a vzájemnou podporu znamenají společné modlitby. Ty dovedou nejenom udržet, ale podporují onu vzájemnost, ve které se zvláště dívčiny nenápadným způsobem vklíní do starostí všech členů rodiny, ale též vedou k oné radostné atmosféře, která vždycky má dost rukou na to, aby pomáhala, kde je to jenom potřeba i v širším společenství farním anebo obecním. Tato ochota se učí v nejranějším dětství, zoceluje v dospívání a přivádí až na úroveň spolupráce v onom období věkovém, ve kterém se dcerka stává již platným členem širšího společenství. Každá dívčina má právo vidět před sebou matku, která spravedlivým způsobem a správným tónem oslovuje ty, kdo jsou členy její rodiny. Bylo by málo, kdyby rodiče chtěli být jenom kamarádi a někdy zlé, kdyby táta chtěl být vlezlým kamarádem svým dospívajícím dcerkám. O možných katastrofách víme víc, než je zdrávo a celá řada nešťastných bytostí přichází už narušená tímto způsobem z našich domovů. Tam, kde je dost společenského zájmu, kde matka zůstává pravým vůdcem, ochotna vždycky pomáhat veselým, lehkým způsobem. Tam zůstává i v dětech ona tvůrčí radost, která pomáhá k ochotné pomoci, kde jenom je toho potřeba. Takovou sestru musí, nejen mohou, mít rádi všichni bratři, i když jejich přirozený vztah zůstává někdy chladnější. Teprve příští léta přivádějí i tyto hochy k onomu vážnému zamyšlení nad krásou vztahu i nad nutností tuto křehkou krásu ve svých sestřích chránit, takže taková rodina znamená sílu i oporu mezi sebou navzájem, ale též působí výchovně na všechny ze širšího okolí, kteří nejenom život pozorují, ale též hledají příklad k následování. Není to jen začátek dobrého života, je to víc, je to už pokračování v tom, co znamená pro každého člena z tohoto rodu opravdový solidní život ve společnosti.

Shoda ve třech

Není krásnější příležitosti v žádné rodině, ať je početnější anebo jenom rodiče a jedno nebo dvě děti, než je krása společného života v několika okamžicích, ve kterých obě dvě strany jsou ochotny vzájemně si naslouchat. Otec, matka, děti anebo sourozenci mezi sebou musí najít doopravdy každý den, bez větších časových mezer, dost důvodů k tomu, aby měli volno jeden pro druhého. Láme to hroty, které by mohly být namířené proti druhému, učí ohleduplnosti a přitom dodává jakéhosi nadhledu nad poměry, ve kterých se pohybují anebo nad věcmi, které je třeba řešit. Jak šťastná je i nejmenší rodina, kde aspoň některý z členů vidí napřed, co je potřeba druhému nějakým způsobem ulehčit. Nezáleží na tom, jestli je to jenom oprášení nábytku nebo vyčištění obuvi nebo zašití některé součásti oděvu, či ochotné vyžehlení kalhot. To všechno pomáhá k sjednocení mysli a k takovému souladu, kde doslova jeden druhému bere z rukou nástroje, aby šetřil síly i čas blízkému člověku, kterému není pak potřeba vyprávět o tom, že jednomu či druhému vzájemně na sobě záleží. Někdy jenom přišití knoflíku dovede rozšlápnout hněv a zaplašit neshodu a jenom nenápadný úsměv je potom otázkou i odpovědí.

K tomu je potřeba ale vést už děti od nejtělejšího dětství. Neříkám, že je to doména, ve které by měly dívčiny vést, protože tam, kde jsou sourozenci - dívky i synci, je třeba, aby dokázali oboje. Nic tak nepodporuje ducha jednoty jako ono sdílení povinností, které je potřeba vzájemně zvládat. Nedobrym vysvědčením pro vzájemný vztah mezi rodiči a dětmi, anebo mezi sourozenci, je někdy jenom označená jedinou bolestnou větou matky anebo otce: "Tak dobře, tak to udělám sám". Tam ať ví každé dítě, že právě prohrálo jednu příležitost, která je mohla vzájemně sblížit.

V předškolním věku jsme někdy náchylní tuze se mazlit s nejmladšími sourozenci anebo dětmi. Snad se to dá vyjádřit tím lidovým výrazem "čínčat". Může to znamenat prodlužování onoho nesamostatného dětství, které si potom vyžaduje velký skok k onomu zařazení mezi dospělejší sourozence anebo kamarády. Tímto způsobem, ne zcela výchovným, ztrácí rodina onu sílu, ve

kteře dává svým členům onu přípravu do společenského nažívání. Nejranější dětství, má-li mít hodnotu všeho, co zůstává do dospělého věku, musí být prosto hrubých výrazů, sprostých gest, nešetností jednoho ke druhému, protože nikdo nedovede vstoupit do duše dítěte, aby poznal, která hrubost jej poznamenala do té míry, že si to zvláště dívčina ponese až do dospělého věku. Žádné nadávky ani nějaké přezdívky, které obyčejně zůstávají už pro celý život, nejsou tím nejrozumnějším, co si děti z domova může odnést. Od nejtělejšího věku je třeba se vyhýbat všemu, co zesměšňuje. Dítě, zvláště děvče, ztrácí zájem o všechno, kde cítí riziko výsměchu anebo předpokládá možnost neúspěchu. To považuji za povinnost rodičů, aby nejenom odstraňovali možnosti pádů u vlastních dětí, ale aby zvláště tam, kde se jedná o mládí dívčí, udrželi všechno v oné korektní podobě, která se již nebude měnit celý život.

Zvláště dívčiny potřebují mít už v předškolním věku možnost pohybovat se mezi sobě rovnými. Šťastné děti, které mají sourozence, kteří si navzájem rozumí, v jiném případě se nesmějí vyhýbat dětem blízkým, třeba sousedů nebo známých či příbuzných, jinak se v nich nevyvíjejí harmonickým způsobem ty vlastnosti, které zvláště dívčiny udělají přijatelnými a milými pro celé okolí. Někdy se ptáme, odkud se bere ono mlčení nebo můžeme říci vtažení do sebe, takže těžkým způsobem získáváme informace od malých i od větších dětí. Ve většině případů však to pochází od onoho rizika, které dítě musí podstupovat, kdykoliv se pokoušelo cokoli samostatně zvládat v domácím prostředí. Otcí je někdy ke smíchu, matce ke zlosti, takže dítě se nedostává na onu úroveň spolupracovníka a ztrácí možnosti být už v dětství sebevědomým hochem anebo dívkou. V rodině by měli dokázat všichni členové vzájemně odzírát potřeby, ale též odčíst všechny možnosti, ve kterých mohou jeden druhému pomáhat anebo i ranit. Již v dětství je však potřebí dávat pozor a říct své "ne" ke každému přátelství, i třeba blízkých lidí, kde by dítě nabíralo hrubší formy. Tím méně ještě, abychom tuze brzo začali používat hrubé tělesné tresty. Jestliže dítě ve svých pěti letech se nedovede vzepřít, v 10 už jej může zlomit každá hrubost ze strany matky anebo otce.

Je zajímavé, že mezi sourozenci mohou být ony výkyvy od přátelství, porozumění k hrubým škádlivým způsobům velmi blízko sebe. Ale to je právě výhoda rodiny a říkám rodiny větší, která je ochotna tyto mzáležitosti brát jako součást výchovy, pokud nepřekračují nor,y slušnosti a nepřijímají na sebe podobu něčeho, co druhému škodí.

Co je důležité - pěstovat zvláště u našich dívčin onu nezištnou ochotu pomáhat. Podlit se, dát to, co má třeba jako oblíbenou háčku, protože tato vlastnost je něčím tak trvalým, že nebude potřebí v žádném příštím období reformovat směrem k nezištné chuti pomáhat, kde jenom bude příležitost. V každém případě je nutné a efektivně formovat dívčiny jiným jemnějším způsobem, než se to vyžaduje při vedení hochů, protože i když v některých případech může být dívčina tvrdší, přece jenom její poslání bude celý život správně chápat situaci a zjemňovat, zkrášlovat všechno, co jakýmkoli způsobem zasahuje do jejího prostoru. Musí dokázat chránit sebe, ale využívat svého osobního zaměření k tomu, aby s ní bylo vždycky bezpečně a mile. Mezi sourozenci to musí být právě sestry, které dovedou mírnit i někdy neukázněné bratry. Vedme je už od nejtělejšího věku k tomu, aby ochotně zaskočily tam, kde by bratr třeba nemotorným způsobem zvládal povinnosti, které mu rodiče ukládají. Nic dražšího ani krásnějšího nemůže být ve světě, než když si sourozenci dovedou bez jakéhokoliv rozmazlování vzájemně pomáhat.

Tato shoda schází ve většině našich rodin a v této negativní praxi je třeba hledat i kořen onoho nechutenství, které se táhne celý život. Zde se vsazuje do života zvláště našich dívek síla, která bude schopna vzít na sebe i věci nepříjemné a vytrvat. Zde začíná výchova už i k věrnosti k danému slovu a ona touha být za každou cenu přijatelná pro kohokoliv z prostředí, do kterého bude zasazena. Jestli se nedá pomíjet jakákoliv negace u hochů, tedy u dívčin tím více. Zde se nesmí ptát ani otec, ani matka, ani učitel či vychovatel po vhodném okamžiku. Je třeba jednat tak, aby v tomto dítěti vyrostla úcta k přítomnému okamžiku a učilo se už od prvních krůčků oné samostatnosti, která využívá všechno k takovému milému splnutí s melodií domova.

Naše dívčiny dostávají většinou negativní výchovu ještě v předškolním věku, pokud zůstávají doma nebo získávají od svých hůře vychovávaných kamarádů nebo od dětí z neúplných rodin rysy

hrubosti, které nepřekonají již v žádném úseku svého dospívání. "Nedám si do svého života zasahovat, nemůžete nám rozumět, my jsme přece ještě mladé". Nevím, proč se vynořuje tak často onen rozpor mezi starým a mladým nebo starším a tuze mladým, když úlohy, které leží pro mládí i pro stáří, musejí korespondovat, aby bylo možno dosáhnout cíle. Proč vyvstává tato napětí je v přítomné době jednoduché zjistit. Mládež, speciálně děti, ve většině jsou zanedbávány v individuální výchově. Školka a první třídy školy je nedovedou naformovat na to, aby dokázaly pochopit smysluplnost rozkazů, které starší generace dává. Proto tak často, a zvláště u děvčátek, vyvstává ona tvrdá věta "počkejte, až já budu větší", anebo "přece nejsem děcko". Je to zajímavé, že pokud je někdo mladý, touží po tom, aby mohl co nejdříve mít vhléd do světa velkých, pokud dospívá, snaží se za každou cenu zapírat svá léta, chce být mladší v tom, jak má být chápán od starší generace, ale zkušenosti chce převzít už od těch, kdo jsou životem nejzkušenější.

Být starý nebo dospělý pro nás musí znamenat obsah, tj. náplň, kterou se člověk stává zralým a zdokonaluje svoji sebevýchovu. Je celá řada údobí, ve kterých člověk cítí, že zestárne. Dobrota, úsměv, lehkost musí být oněmi ukazateli, ve kterých se dítě nesmí změnit, i když už bude dospělé. Bývá někdy opravdovým dráždidlem, jestliže se setkávají hodně s lidmi, kteří už se nachylují nad zem, opakují často své těžkosti, mluví hodně o utrpení, o kráse minulých let v jejich mládí a o bezesných nocích. To jsou dráždidla, která nenechávají ani jemným dětem klidu. Člověk má pomalu vyzrávat, ale ona radostnost a úsměv musí být vlastnostmi, které mají být tak vžité, že je není potřeba cvičit. Jen nebuďme nikdy unaveni natolik, abychom nepřipomínali právě dívčinám jejich základní povinnost zkrášlovat celé prostředí, ve kterém se budou pohybovat. Jimi musí vstupovat do každého společenství kus nového světla, jejich věty musí být jakoby ohlašování písně o kráse, o vděčnosti, o samozřejmosti dobrého vztahu ke všem. Jestliže se podařilo ještě v předškolním věku naformovat naše dívčiny na Boha, je polovina výchovy až do jejich dospívání zajištěna právě tím, že dokáže s úsměvem brát každou událost i každý den, protože chce před Bohem vyhlížet vždycky jako v okamžiku, kdy člověk může říct - jsem Boží.

Nebuďme skoupí, abychom jim připomínali tuto skutečnost. Je-li náš pokyn jemný, nenápadný, nevtíravý, každé děvčátko snadno pochopí, že jde o nejlepší úmysl, který mu chce zajistit i zdůvodnit šťastný výhled do jeho růstu. V nejranějším věku však neopomeňme připomínat povinnost být vždycky ustrojeny tak, aby bylo milo se na ně podívat, i když se pozorují v zrcadle, ale též musí být bezvadně čisté a vyžehlené, když je budou hodnotit lidé z okolí. Jedno velké nebezpečí je přítomno u každého dítěte, jestliže se opomíjí právě vnější úprava a chování, kterým se představuje i před cizími. Šťastná rodina, ve které je neustále pod jemným dohledem otce a matky, takže si nezvykne na žádnou ledabylost ani při běžném styku, tím méně při stole anebo při příležitostech, ve kterých rodina jako celek uvažuje nebo se modlí.

Úcta k rodičům nesmí být něco vyumělkovaného, vynuceného, nesmí být ze strachu, ale z oné touhy dokázat, že bytosti - otec a matka - jsou ti první z lidí, kteří pro ně znamenají skutečný poklad. Kdo tímto způsobem dovede působit už na ony dorůstající předškoláčky a školáky, dává jim věno na celý život, ze kterého budou moci čerpat jako šťastný vztah k životu všichni, kdo se s nimi setkají. Nepropadněme onomu těžkému bludu, který chce udržet za každou cenu dětinskost v dítěti, ať povrchním šišláním s dětmi nebo zdrobňováním jejich projevů v dětství. Brzdili bychom jeho růstu. Dítě má od prvních možných setkání s dospělými lidmi poznávat, že s ním počítají ne jako s drobnělinou, ale jako s člověkem, který se může rovnocenně postavit vedle otce, vedle matky nebo starších sourozenců. To velké se naučí právě v těchto nejmenších povinnostech i projevech, ve kterých necítí žádné znásilňování svého svobodného projevu. Dítě roste jako spolupracovník. Čím dříve, tím snadnější bude jeho utváření při dalším dospívání. Ví, že má svoje místo, které nikdo jiný nemůže zastat do té míry hodnotně jako ono samo.

Více než jenom doplněk znamená tomuto dítěti, zvláště děvčeti, možnost starat se docela samostatně o živé tvory. Proto radím, že tam, kde děti mají vyrůstat k zodpovědnosti, mají mít jemným způsobem ve své péči něco co žije, co roste a o co mohou pečovat. Zde nezáleží na tom, je-li to papoušek, křeček nebo morče. Jen aby cítilo zodpovědnost, že potřebuje péči každý den a někdy několikrát za den. Uměle vytvořené hračky tuto úlohu v žádném případě nemohou nahradit.

Zde je třeba kontaktu s živým tvorem, ať je to kocourek anebo pesek, ale ať se o něj musí starat. K tomu ale je třeba radostného zápalu, aby dítě zvláště dovedlo už takovým sportovním způsobem vykonávat povinnosti, které by musel někdo z dospělých, možná se vzdycháním, vykonávat. Zvláště dívčiny mají mít péči o živé květiny, ať je to v květináčích, kpokud to není možné v zahrádce anebo na záhonku. To může být první hodina náboženství, která přiblíží velikost Tvůrcovu a lásku tvora k Němu, který chce všechno utvářet do té podoby, aby se to nejenom líbilo, ale bylo po všech stránkách výrazem jeho lásky a krásy. Takto naplněný den je skutečným požehnáním pro dítě i pro celou rodinu. Není nouze o předmět hovoru a nenápadně se vtěsnává do jeho praxe to, co je jako zodpovědnost nutnou předpokladovou vlastností pro každého dospělého člověka. Jaké je to bohatství, jestliže dítě už ve svých malých létech poznalo, že je potřebí zodpovědně přistupovat ke všem povinnostem.

Velkým požeháním pro každý rodinný kolektiv zůstává ona tichá hodina, tak jak to v dřívějších rodinách známe - černá hodinka nebo při rozžaté svíci na rodinném stole a jemné hodnocení všech událostí kolem. Dítě se učí nenápadně zpytovat, přemýšlet o hodnotách, ve kterých otec a matka zůstávají jako samozřejmí soudcové nad jednáním i nad životem. Zase jeden velký předpoklad, který musí splnit především rodiče jako oni starší, kteří vedou, dávají směrnice, hodnotí, odměňují anebo někdy zůstávají dlužni odměnu tím, že dítě musí podstoupit určité sankce za nesplnění. Vždycky ale v dobrotě, s úsměvem, v lásce a samozřejmou dobrovolností. Fyzické tresty nepřichází v úvahu, pokud se nepřekročí ona norma, ve které, jako by si zvláště bujně mládí koledovalo o tyto zásahy. Není však možné, abychom tuze brzo dali celou zodpovědnost do rukou ještě nezodpovědných synků a dcerek, jinak bychom jim umožnili onu drzost, ve které pak je těžko usměřňovat ty, kdo se domnívají, že nad ně není. Prosté hodnocení a jednoduchá odměna za splněné povinnosti jsou jediným motivem, ve kterém otec a matka nebo starší sourozenci hodnotí pokroky svých nejmenších dětí.

Úcta ke stáří není něco samozřejmého, ale zvláště děvčátka musí být vedena k tomu, aby pozorně dokázala naslouchat třeba s podepřenými bradičkama tety, babičky anebo strýce, kteří rádi vyprávějí a přitom neužívají žádné hrubé výrazy anebo lži. Ty snadno dítě odzírání. Musí být i v každé rodině dny, ve kterých se zvláštní láskou vzpomenu vlastní rodiče na své dárce života, protože tím vedou své svěřence k oné úctě, která musí být i posledním výrazem vztahu jejich vlastních dětí k tomu, co rodiče budou žít anebo trpět.

Dítě ve skupině

Za základní povinnost rodiny považují všichni vychovatelé nutnost vychovat dítě ke společenství (Gesellschaftserziehung).

Záleží ale na metodě, s jakou přistupujeme k těm, kteří dokážou vytvořit jakkoliv velké společenství. Dvě děti už je mohou vytvořit, jsou-li tři, je potřebí je brát vážně. Metoda, kterou je můžeme oslovovat, musí vzbudit hned od začátku jejich osobní zájem, který jasně poznává jako touhu přivést je k opravdovému šťastnému prožívání přítomnosti. Naše metoda nesmí v žádném případě znamenat jenom nějaký trik anebo technické zmanipulování mladého člověka. V každém případě ale tvrdě odmítám jakýkoliv schématismus, který by neznamenal nic jiného, než zautomatizování výchovných metod do té míry, že bychom chtěli vytvořit jakýsi předpoklad k tomu, aby do jedné šablony mohly být vtěsnány všechny výchovné zásady. Není to v žádném případě ale ztráta samostatného přístupu ke komukoliv z dětí. Osobní a osobnostní zájem je to první, co musí naši metodu ovlivňovat. Musíme být připraveni na vydávání počtu z každého dne i z každého vztahu, stejně jako při řemeslných dovednostech je třeba každý výrobek hodnotit zvláště. Je dobré, jestliže vychovatel považuje i ty nejmenší úseky za natolik důležité, aby nebyly vedeny žádným omylem anebo podvodem. Nadšení mladého člověka zůstává tenkrát živé, jestliže nemusí přijímat cizí recepturu.

K našemu postupu radím:

1/ již v nejranějším období vést dítě a zvláště dívčiny ke každé pomoci, ve které se může již uplatnit. Zde nezáleží na tom, jestli jenom bude podávat utěrku anebo jablíčko, které maminka připravuje. Čím dříve dostane do vědomí jistotu spolupráce, tím snadněji i pro dospělý věk bude aktivním spolupracovníkem i na společném díle. Obraz dnešního člověka, anebo můžeme říci projevy přítomné kultury, musí zůstat, ať je odpor tolika pracovníků veřejných výchovných ústavů jakýkoliv, zcela na náboženském podkladě. Všechno, co Evropa nabízí, má svůj původ v křesťanství. Jsme jako křesťané jisti svojí jedinečností, jako člověk, který ve svém povolání pracuje s přesvědčením, že jediným cílem zůstává volání k šťastné věčnosti? Leč my máme každému dítěti připomínat neustále každým úkonem i každým slovem, pokud jen to je možné, onu nutnost své štěstí, jak to Písmo svaté naznačuje, "království Boží", dokázat žít čile, živě, pohybově, s radostí, že můžeme prospívat bratrům a sestrám. To dokáže nejjistěji právě prožívat nejmenší a malé dítě. Jako povinnost, zvláště děvče, to bude cítit, že musí být šťastný každý, kdo je s ním v blízkosti. Pro nás to neznamena nic menšího, než onu touhu vycházet z požadavků i úkolů přítomného dítěte. Každý vychovatel je tenkrát platný a účinný svojí metodou, jestliže jeho požadavek je tím, co si dovede vyvolit dítě dobrovolně.

Obsah našeho výchovného působení je potom naplněním přítomného času dítěte. Všechno, co je obklopuje a dělá šťastným, je náplní i našeho snažení. To jsou účinné základy vedení dítěte. V žádném případě nebudeme bojovat proti přítomným názorům vychovatelských směrů, ať jsou z jakéhokoliv oboru. Všechny použijeme, ať jsou to z medicíny, biologie, z antropologie, psychologie či sociologie nebo sociální psychologie. Všechny můžeme brát za základ, ale je třeba je do té míry zosobnit, abychom porozuměli co možná nejlépe člověku, dítěti a mohli mu pomáhat k jeho neustálému mravnímu růstu.

2/ Kdo dobře rozlišuje, dobře učí.

Pro nás je potřebné vytvořit srozumitelný slovník, tedy užívat výrazy, které jsou blízké i pochopení dítěte. Jedině tak je možné dorozumění v zodpovědném postupu při učení i učení se. Nejdříve ale vychovatel musí sám projít touto cestou sebepoznání i poznání svého klienta, aby mohl dále uvědoměle spolupracovat se vším, co udržuje naše děti ve společném životě a společenském, nebojím se říci, napětí. I když připravujeme program nezávisle na dítěti, musí poznat, že není nic vyumělkovaného, nic vynuceného, tím méně ještě, abychom jej chtěli přinutit buď mnohými řečmi anebo pohrůzkami k porozumění souvislostí, které požadujeme. Proto každý z vychovatelů musí nejdříve projít cestou pochopení vlastních omylů, aby se nedopustil omylů u cizích. Tato metoda se bude zdát každému vychovateli tuze náročná a nákladná co do využívání vlastních zkušeností. Tolikrát musíme používat i příklady a zkušenosti zcela cizích nebo vzdálených lidí. Stejně obtížně se řeší otázka, jakým způsobem naplnit volný čas už nejmladších adeptů, abychom je přivedli k zodpovědnému přístupu k tomu, co bude naplňovat jejich vlastní čas.

Vedme ale každé z uvedených dětí k tomu, aby pociťovaly zodpovědnost ve využívání času. Všechny zkušenosti, které kdokoliv získal, můžeme zcela nezištně nabízet a využívat. I v obtížnějších situacích se dokáží potom tyto naše děti rozhodovat zcela samostatně nebo spontánně a s porozuměním. Jakoby s citem reagují na požadavky i popudy vychovatele nebo jiných lidí. Proto se požaduje vždycky vyrovnání ve dvou liniích. Vychovatel se musí sám vyučit, tím připravit na nečekané možnosti, ale reagovat tak, že obstojí jeho jednání v každém jednotlivém případě.

3/ Každý vztah vychovatele nebo otce či matky je ve vztahu k dítěti podání pomocné ruky jako odpověď na to, co potřebuje můj svěřenec nebo svěřenkyně. I přátelství, tah ke společenství, ke kamarádství nebo jakékoliv potřeby si vyžadují své uspokojení. V tomto ohledu nesmí žádný vedoucí dospělý zklamat. Tato pomocná metodika musí v každém případě vést k poslednímu cíli a tím je dokonalý jedinec. Přátelství, sympatie hrají vedoucí úlohu. Nezapomeňme však v každém případě na nutnost zachovávaní odstupů, abychom najednou nebyli jenom líbiví kamarádi, kteří se chtějí dotazovat a jednají teprve následně podle vůle svěřenců.

4/ Má-li naše výchovná metoda být metodicky zladěná, předpokládá ve všech jednotlivostech řád. I každý postup musí nutně připomínat možnosti dosažení cíle. Zájmy svěřenců jsou rozmanité, ale vychovatel musí mít ve svém výběru mnohem víc, aby dovedl správně reagovat. Všechny zákony, které chce uvádět v činnost, musí být zladěny v příčině i v následku.

Několik zásad výchovy

Téměř všechny pokroky i zásahy do výchovy, zvláště těch nejmenších, závisí od velikosti vnitřního života rodičů a vychovatelů nebo vedoucích. Tedy i spořádanost a velikost z jakékoliv skupiny, kterou dokážeme vytvořit již i z předškoláků, závisí na mravní úrovni a schopnostech vedoucího. Farnost má už jenom navazovat a má dokázat sjednocovat všechny organizace mládeže, mají přebírat jenom po rodičích to, co oni jako základ postavili. Jestliže rodiče předávají děti do péče cizích vychovatelů, pak nezáleží jen na samozřejmém vlivu vychovatele, nýbrž na pocitu zodpovědnosti, které už i to nejmenší dítě musí přinést jako vklad z domu. Každé dítě je schopno pochopit správné argumenty. Těžkosti a konflikty nastupují teprve tenkrát, když se kříží vůle rodičů s vychovatelskými praktikami těch, kdo nastoupili do jejich šlépějí. Jen dospělý vychovatel by měl nastoupit na místo rodičů. Vidíme to zvláště u dospívajících, jestliže tuze mladí vychovatelé, můžeme vzít třeba mladé katechetky, chtějí usměrňovat dospívající, je výsledek nejistý. Žádný z vychovatelů však nesmí znevažovat to, co si dítě přináší z domu. Není správné, jestliže zdůrazňuje: "Rodiče to chtěli po tobě tak, ale u mně se budeš potit podle mého receptu". Jedná-li se o využívání volného času, je jednodušší pravidelné působení, můžeme říci po krůčcích nebo po kapkách. Jde-li o život v táborovém zřízení, tedy o několik týdnů, kdy se má prověřit to, co v předešlé době dovedli, dokázali nebo čeho dosáhli, pak je nutné, aby do nejmenších podrobností vedoucí zvládal nejenom systém využívání volného času, ale i všechny zvláštnosti svých svěřenců bral s opravdovým sebevědomím a poznáním. V žádném případě nesmí být vedoucí jenom jakýmsi zpravodajem, který pozoruje a používá docela volně všechno, co zjistil u svých svěřenců. Tato praxe je možná jedině jde-li o závody, ale nedoporučuji ani v nejmenším, aby cokoliv z poznání soukromého života i těch nejmenších svěřoval jiným - buď aby je bavil nebo aby je jejich příkladem odstrašoval.

Systém vychovatele

Všichni vychovatelé bez rozdílu, ať se jedná o družiny, oddíly vedené ryze skautským systémem, mají vycházet od hodnoty vedoucího. Soužití mezi sourozenci i v družině nebo v oddíle, stejně tak jako reakce na přání, pokyny a rozkazy, mají být s naprostou samozřejmostí uváděny v praxi. Nepřichází v úvahu ani despota, který tvrdě vynucuje poslušnost ani tuze měkký vedoucí, který za každou cenu chce udržet svoji oblíbenost. Obojí musí být zladěno do té míry, že i to poslední dítě ho bude brát jako osobnost, která je celistvá a plně zodpovědná.

Všechny zvláštnosti a aktivity musí vedoucí propracovat do té míry, že není podroben, a to v žádném případě, náhodným závanům nebo libovůli svěřenců. Není třeba vyjevovat dětem napřed úmysly, kterými je chce aktivizovat, ale jeho přijatá zodpovědnost se musí rozprostírat nad všemi. Je to důležité připomínat zvláště rodičům, aby neupřednostňovali kohokoliv ze svých dětí proti jinému. Přátelský, téměř neosobní přístup jemného učitele je zárukou, že žádný z jeho popudů nebude brán jako jednostranně výhodný anebo nevýhodný jen pro někoho z nich. Žádné sobectví, ale přesnost může být tou první výrazovou požadovanou hodnotou od vedoucího či od rodičů. Zvláště při výchově děvčátek, že se nesmí dlouho trpět nedokonalé hláskování nebo vynechávání určitých slabik. Řeč je první nutná komunikace, která má být od svého začátku v dokonalé podobě. Není to pravda, že se dá s touto úpravou řeči čekat dlouho. Není správné spoléhat na to, že se věci nějak vytříbí. Vedoucí je musí spoluvytvářet a spoluformovat.

Různé přístupy

Nikdo z vedoucích, tedy ani rodiče, nemohou uplatňovat touhu po individualizaci, ale všechno vedení jemně zladit do výchovy společenské. Každý jednatel musí cítit, i když je v sebevětším kolektivu, a zvláště u nejmenších a malých dětí je potřebí na to dbát, že může dosáhnout určeného cíle. Všichni jednoznačně poznávají rozumnost, třeba i nejzábavnějším způsobem, jak se mohou nejenom líbit, ale jak mohou neustále růst. Nikdy nevynechejme v žádném kolektivním přístupu tyto pohnutky. Porozumět a jít stále za určitým cílem, který s jemným vkusem vybírá otec, matka anebo na jejich místě vedoucí. Je rozdíl, je-li dítě formováno v domácím prostředí, ve škole, na ulici nebo na výborně vedeném táboře. Podotýkám, jen výborně vedený tábor, který není kopírováním jakýchsi modelů předešlých táborů, ale je přizpůsoben právě tomuto konkrétnímu kolektivu. Teprve na této půdě je možné čekat, že vyroste jedinec, který schopně pochopí, jaké je jeho místo a jakým způsobem je musí zastávat v dětství, dospívání i v dospělém věku. Vedoucí by v tomto období neměl za žádnou cenu před ostatními vypichovat bolesti, nesnáze anebo neúspěchy. Děti jsou tuze zranitelné. Jen všechno, co posiluje sebedůvěru, odvahu, sebevědomí, tzn. důvěru ve vlastní růst, má být tím, co sledujeme právě v nejtěplejším věku. Některé z dětí dlouho chybují výslovností nebo se zakoktavá, nabírá trapným způsobem dech, když hovoří, skáče do řeči nebo je tuze hlasité, jiné zase docela trapně mlčí do té míry, že je potřebí je namáhavě nutit k otázkám i k odpovědím.

Kdy, kde začít?

Každý, kdo jakýmkoliv způsobem jenom přemýšlí o spolupůsobení ve výchově, musí zcela zvládnout povahové rysy, klady i zápory všech jednotlivých členů jakéhokoliv souručenství, do jehož čela se postaví. Musí mít správné představy o hodnotách, které jsou zachovány v dětech, o dovednostech, ve kterých jim pomáhá se orientovat, ale též má poznat možná úskalí, na kterých kdokoliv z jeho členů by mohl klopýtat. Doslova musí vědět, na jaké úrovni kterýkoliv člen z jeho skupiny, stojí. Náš vedoucí se nestává proto ani magnetofonem, který neohebně užívá určitých forem působení, ale není též jenom ohebným proutkem, kterým mává kdokoliv z jeho dětí. Jak je namáhavé už pouhé přistupování k jednotlivcům, tak se nesmí jeho působení podobat jenom naučenému zívání, aby získal čas a rozmýšlel teprv v běhu, jakým způsobem je chce formovat. Byl by podoben mluvčím z televize, kteří, když nevědí jak dál, nabírají dech s oním mekotem našich politiků nebo si zapalují cigaretu či upíjejí piva v naději, že zatím je napadne, co mají říkat dál. Každý začátek má být z našeho hlediska vždycky nejdříve ztišení a aspoň několikaveršinné soustředění na Pána vesmíru. Žádné pouhé stavení před alternativu - chceš věřit nebo nechceš. Ty co věří, to musí dokázat už svým jemně dětským přístupem. Ti co nejsou k tomu vedeni si musí, a to co nejrychleji, chtějí-li zapadnout do kolektivu, uvědomit ne nutnost ale výhodu svého zaměření směrem k Bohu. To není zrada na naprogramovaném způsobu života z jejich rodin, nýbrž plně zodpovědné vedení k věčnému pořadateli i k řádu tak, jak k tomu nabádá i sám zakladatel Baden Powell.

Umění přizpůsobit se tempu skupiny

Pokud se vedoucí anebo vychovatel chce nenápadným způsobem vtěsnat mezi nejmladší generaci, nesmí je ani uspěchávat ani je brzdit, ale má je zformovat právě tím, že se přizpůsobí nejdříve jejich tempu a nezáleží na tom, jak rychle pak nadiktuje postup svůj vlastní. V tomto ohledu je jistě správná metoda - po kapkách anebo krůček po krůčku. Dojde se ke stejnému cíli, jen žádný zbrklý spěch nebo ztratí onu možnost být této skupině vším, tedy i mluvčím v nejdůležitějších otázkách, s kterými i nepatrné dítě většinou má jít ke svým rodičům.

Prostor pro osobní nápaditost

Každý máme jiné tempo a jinou pohotovostí odpovídáme na vržené otázky anebo navrhujeme sami řešení problémů. Zde je třeba na jedné straně nespíchat, na druhé neznerozňovat děti tím, že bychom jim ještě v procesu jejich nápadů chtěli brát jejich samostatné rozhodování anebo náhledy. Na jedné straně by to mohly být primitivní formy násilného potlačování soukromých rozhodnutí a na druhé straně nepřiměřené zasahování, které může být osobně zcela vzdálené a nepřijatelné. Tato výchovatelská práce již připravuje dítě, v tomto případě i děvče, pro životní možnost působit i na ostatní. Naučí se samostatnému chápání i rozhodování. Tato příprava musí probíhat nutně už ve věku, kdy dítě začíná chápat. Rozkazy je dobré dávat tak, aby se jevíly vždycky jako vůle těch, kdo jsou vedeni. I když se vychovatel ptá na jejich rozhodnutí, třeba v tak jemných záležitostech, jako je účast na bohoslužbě anebo počet modlitebních úkonů při jejich setkáních, má to vyznít jako jejich osobní vůle a rozhodnutí.

Přesný plán

Pro každou družinu, tedy i pro každou rodinu, musí být i denní rozvrh v jednotlivostech zcela osobně rozdílný. Trvejme jenom na základních požadavcích, které prodlužují den, učí dítě cíle slušnosti, pomáhá i k onomu pohybovému praktickému využívání schopností, vedou k jistotě v jakémkoliv působení, a to ostatní musí nést v každém případě pečeť osobních rozhodnutí a kvalit. Tedy i dítě v nejtětlejším věku snadno poznává rozumnost denního programu. Všední den se liší od nedělního, zvláštní sváteční ráz musí mít ty dny, ve kterých již od nejtětlejšího dětství dítě poznává, že jsou všichni sdílnější, laskavější, že lépe chápou vůli jeden druhého (viz narozeniny, svátek, církevní svátky v roce nebo zvláštní příležitosti, ve kterých je potřeba aspoň o květ více na stole nebo o solidnější úpravu účesu a oděvu). Zvláště u dívků za žádnou cenu nepomíejme tuto úpravnost. Z ní je možné teprve vycházet na možnost utváření krásy nitra a dítě to pochopí.

V každém dni, a možná kolikrát za den, je třeba mít čas a nalézt dost pochopení pro všetečné otázky a odpovídat na ně právě v tom okamžiku, kdy jsou položeny. Odmítnout při jedné otázce znamená, že už další nepřijde a dítě může být zlomeno jedním odmítnutím více než pomalým působením zla z jeho okolí. Vedoucí musí vždycky mít čas i chuť brát každého tazatele s největší vážností. Jsou určité hranice, které se však nedají překračovat na úkor ztráty sebevědomí vedoucího.

Možný konflikt

Těživé, někdy i neřešitelné situace nastávají, jestliže se setkávají dvě zcela rozdílné povahy. Mohou to být i sourozenci, kteří neměli dostatečnou formaci ve vlastní rodině. Mohou to být děti z různých rodin, které svými ostrými lokty si vynucují onu hlasitost, která se nedá opomíjet. Zde zvláště musí rodiče anebo vedoucí dítě brát právě takové jaké je - bez falešných představ, bez velkých, někdy vysněných plánů, protože formace musí zůstat v každém období, a to už od prvních krůčků, tak osobní, že se nikdo z vedoucích nepokouší je vtěsňovat do nepohodlných norem jimi vymyšlených systémů. Každý je schopen omylů. Někdy jsou to právě tyto chyby, kterých se dopouští i dospělý, tím více dítě, které přivádí k novým a možná skvělým řešením. Zavčas odhalit ty slabiny, které by mohly ranit i třeba ještě ostatní děti. Jde o onu velkodušnou chápavost všech popudů, podle kterých musí zasahovat dospělý člověk. Tenkrát se stávají i chyby něčím pozitivním a někdy jedna taková chyba je chybou poslední, protože dost výmluvně ukáže všem členům nutnost se těchto úskalí vyvarovat.

Pamatujme, že už v nejtětlejším věku každé dítě, a zvláště dívky, potřebují být vychovávány v nejjemnější ohleduplnosti pokud jde o oblékání, tedy ono strojení, které dokáže být už v předškolním věku vyzývavé, protože stud není každému vrozen, ale musí být přijat jako jediný

možný systém nejenom osobní oblíbenosti, ale též osobní síly a statečnosti. Tak, jak krása v tomto ohledu se učí doma, tak první otřesy přicházejí též právě z onoho nešetrného vztahu mezi rodiči a dětmi. Jistě není správná ona tuze plážová volnost, ve které se nedbá ani na základní principy slušnosti. A není to pravda, že v rodině nic neuráží. Nic právě neurazí tak hluboce, jako nedobře řešené procesy výchovy, pokud jde o vztah k tělu i k tělům jiných.

Sdílnost

Musíme zmínit jednu krásnou vlastnost, kterou každá dívka sebou přináší již do života, a to je chuť svěřovat se se vším, co zažije nebo co řeší, čím plní svoji vlastní malou dušičku. V tomto milém období musíme být doslova jedním uchem v její blízkosti. Hned, jak začne dítě žvatlat, a zvláště dívky dovedou být v tom tak milé, že musíme využít jejich chuť k tomu, aby nepoznaly jakoukoliv naši nechuť naslouchat a nevtěšňovat se do jejich vlastního života. Zatím jsou ještě nemotorné ve svém počínání, nedovedou si poručit, ale nesmějí v žádném případě narazit na nechutenství, odpor anebo na vynucený smutek. Má-li naše dívka vyrůst v dítě odvážné, statečné, nesmí ani kořínkem zavadit o zbabělost, tzn., že jen ten může vychovávat dobře, kdo co možná nejdříve děti přijme za spolupracovnice. Nečekejme v žádném případě na příhodnou dobu, až se jim bude chtít. Udělejme jim z toho sport, ať se jedná o malou pomoc při přípravě brambor nebo nádobí nebo malé povinnosti, kdy sbírá smetlička. Ale přecházejme v tomto období neznatelně k oněm milým čtvrthodinkám, kdy třeba s obrázkovou knížkou se pomalu rozšiřuje jejich poznání o přírodě, předmětech, ale též začínají poznávat nutnost počítat s Pánem Bohem.

Už toto nepatrné dítě má smysl pro řád a pro pořadí hodnot. Jen musíme mít pro ně sluch a čas. Nevycházejme z obavy, že ještě nestačí nebo že může cokoliv zkazit nebo nám nebude rozumět. Porozumí vždycky, kdykoliv uvidí laskavou tvář, která neutíká před žádným šelestem ani zvědavou otázkou, ale staví na všem kladném, co mu dovedeme s úsměvem a láskou nabízet. Velmi brzy pochopí, že se musí podělit s tím, co dostane, půjčit hračky anebo pomáhat svými malými silami ve všem, co se děje kolem. Jaký je to rozdíl, jestliže je dítě tímto způsobem vedeno bez mazlení, bez hlasitého hovoru a napomínání, ale samozřejmým stylem přebírá všechno, co vidí ušlechtilého na své mamince anebo otci. Nejlépe toto dítě právě pozná, kdo je dobrý anebo komu se má vyhnout.

Nezanebejme žádnou i sebemenší příležitost, abychom je cvičili k pravdomluvnosti. Proto ani rodiče nesmí v jejich přítomnosti hovořit o chybách druhých. Ten, kdo mluví pravdu, má svůj vyzkoušený systém. Ten kdo jednou zalže, upadá do mnohých zmatků. A naše děti mají být prosty tohoto rizika. Dítě musí poznat už ve svém nejtěplejším dětství, jakým způsobem může dosáhnout nejnázeť u sympatií u těch, kdo je vedou anebo cíle, který chce i toto děvčátko dosáhnout. Dovede si položit otázku proč a za tím musí následovat vždy účelový výklad těch, kdo je vedou. Každý pozná na dítěti, a to už v raném dětství, v jakém prostředí vyrůstá. Ale jen tam, kde se staví na pozitivních hodnotách, tam kde se používají jemné nevtíravé prostředky k dosažení potřebného účinku má i dítě záruku, že se nic neztratí ani pro dospělý život z toho, co se po něm nyní vyžaduje.

Už toto nepatrné dítě dovede vyjádřit svoji vůli. Ale nesmí být uvolněno do onoho systému, který je vychová v dítě svévolné. Každé dítě chce vidět bezprostředně uskutečnění svého chtění, nedá se slibovat, odkládat na dlouho anebo vyhrožovat trestem až někdy, všechno musí stít v jedné řadě a blízko sebe. Mysl naší dívky je spojena vždy s očekáváním a s možným řešením, či-li reakcí dospělých, kteří ji obklopují. Nesmíme v žádném případě dopustit, aby vyvstal rozdíl mezi my velcí a vy šušníci, kteří se musíte jenom nějakým způsobem přiživovat. Už nepatrné dítě dovede svým gestem znázornit, co si přeje a po čem touží. Nedovede ještě pochopit, z čeho vyplývá naděje na pěkné počasí, ale velmi snadno poznává, jakým způsobem má jednat, aby ti, kdo je vychovávají, mohli děkovat úsměvem.

Již v předškolním věku, anebo v prvním tříletí nastupuje u dětí, které nejsou neustále ve výchovné péči, ono svéhlavé vynucování si splnění toho, co žádá. Nejlepší cesta, jestliže zanedbáme v tomto okamžiku příležitost k výchovnému zásahu, aby celý život z tohoto dítěte vyrostla dívka anebo žena, která si sveřepým způsobem bude vynucovat řadu věcí a nemá žádná kritéria o jejich

hodnotách anebo prospěšnosti. U těchto nepatrných dívků je třeba dobře formovat předsevzetí, ale nepočítat s tím, že stačí jedno připomenutí, aby dítě cítilo setrvačnost v dobrém. Jeho cílem většinou je, aby se samo mělo dobře anebo bez rizika, ale též, aby ti, kdo je obklopují, je brali zcela vážně jako svého partnera. Kamarádství v tomto případě je šidlavé a je ho málo.

Život každého dítěte, zvláště dívků, je utvářen anebo aspoň spoluformován okolím. Nepodléhejme v žádném případě omylu, že dítě do tří let není schopno prakticky odzírat nebo kopírovat jednání těch, kdo mu jsou nejbližším okolím. Je třeba, aby dítě překonávalo momentální depresi, kterou trpí každé, zvláště děvčátko. V rodinách, kde cítí, že je buď navíc nebo že je upřednostňován hoch před ní, snadno podléhá vnitřním depresím, které ji nutí dávat to najevo bázlivostí, chůzí, gesty, které jakoby byly jenom odzíráním prostoru, do kterého může vstoupit. Už pohledem poznáme, jestli dítě zůstává i ve svém třetím nebo čtvrtém roce na místě váženém, anebo je pozorováno a zacházeno s ním s despektem. Prosté vztažení ruky dítěte nám dává jasnou odpověď, za co považuje svůj úkol anebo jak se dovede postavit oproti dospělým. Většina těch, kdo jsou i zpožděné v řeči a nesmělé ve vystupování, upadly do tohoto zlovyku s nemožností prosadit se úměrně svému věku. Dítě poznává, že se dopouští mnoha omylů, ale nesmí zažít v žádném případě zesměšňování od tzv. dospěláků, i kdyby to byli vlastní rodiče, protože v tomto věku zůstávají rány nezahojené. Dítě ani ve školním období už se nevzchopí a bude vždy pozadu za těmi, kteří byli vedeni zcela opačně, tedy jako spolupracovníci a jako ti, kdo se mohou projevit v každé situaci úměrně svému poznání. Že dítě nedůvěřuje dospělým, je zákonitě právě z tohoto vztahu, do kterého se dostává už ve vlastní rodině. Jakoby očekávalo vždycky "kdo ví čím nás zase budou ti velcí otravovat".

Šťastné dítě, které se naučí vyhledávat pomoc u těch, kdo mu jsou nejbližší. V tomto období se tvoří pojem autority a úcty k ní. V této době, myslím tím v předškolním období, nachází přesné rozdělení mezi dobrým, zlým, mezi prospěšným a tím, co musí odmítat a zároveň se učí zvládat všechny situace, do kterých se může dostávat. Musíme zvláště našim dívkám zajistit takový růst, aby již od nejtěšnějšího věku se mohly projevit samostatně, vždy s patřičnou mírou optimismu. Poznáváme, že jestliže některé dítě je deprimováno v rodinném prostředí, jeho nesmělost se projevuje ve větší míře mezi cizími.

Samostatnost

Můžeme pozorovat, že každé děvčátko, které bylo nějakým způsobem sráženo v prostředí domácím, nedovede napnout svoje síly tím, že by se zařadilo svojí odvahou na patřičnou výkonnost, úměrnou jejímu věku. Ono zaostávání i schopných, nadaných dětí, je ve většině případů zaviněno vnější nevšímavostí anebo despektem. V předškolním věku je nejlepší příležitost k navázání na jistotu přítomnosti Boží. Obratnost, kterou cvičí třeba jen se sourozenci anebo už v nějakém cvičení, je-li podepřena touhou za každou cenu si udržet sebevědomou čistou malou ještě duši, znamená budoucí vítězství celého života. Toto dítě v nejhorším případě bude déle imunní proti zlým návykům, zlovykům a hrubostem než každé jiné, které bude vychováno zcela laicky. Je velmi prospěšné, aby zvláště dívka věděla, že všechno nemůže vědět, zvládnout ani předvádět druhým, ale veďme je vždy k tomu, že i když neumí mnoho věcí, to jedno přece jenom může dokázat. A navazujeme každý den na to, co dovede a příští den nebo příští týden přidejme další dovednost nebo dokonalost, aby i toto nepatrné dítě pozorovalo, jak po obojí stránce roste.

Neobratnost a zaostalost kohokoliv z našich dětí je v mnohém zaviněna tím, že se nedostávají mezi rovnocenné partnery. Zde nezáleží jestli se jedná o hry nebo o prosté vyprávění nebo o pozorování přírodních jevů, ale dítě, které vyrůstá mezi sobě rovnými, myslím však inteligentními a ukázněnými dětmi, mnohem rychleji dorůstá do forem jakési dokonalosti, než dítě, které odchází z domu jako rozmazlený jedináček anebo jako dítě, které je zastrášováno při každé příležitosti, že zůstává nesamostatné. Různé projevy navenek nesmí být nikdy natolik hranaté, aby ani toto nepatrné stvoření nevystupovalo jako neukázněnc, dítě nešikovné nebo natolik odkázané na dospělé, že si neví s ničím rady. Nic je nesrazí tolik jako posměch kamarádů, kteří jsou v

samostatnosti kousínek dál. Má-li dítě možnost konfrontace v jakémkoliv ohledu s jinými sourozenci, má úžasný náskok právě v tom, co znamená výchova k společenství. Nestejné zacházení s dětmi nebo dávání přednosti jednomu či hýčkáni, mazlení a nedůslednosti v odměnách či trestech od dospělých, vyryjí vrásky na celý život. Tato neúprimnost, která není ničím jiným než snižováním před ostatními, je výchovnou praxí právě těch, kdo by svojí rodičovskou moudrostí měli položit pevné koleje na celý život. Ať rodiče nebo vychovatelé, kteří přejímají jejich funkci, nenutí dítě v jakémkoliv stupni vývoje do něčeho, co je specializováno právě pro jeho nejvíce dětský věk. Všechno, co dostává, má mít tvar jemnosti dítěte, avšak trvanlivost celoživotní. Zvláště je třeba si všimnout děvčátka, které ze zdravotních důvodů potřebuje řadu ohledů. I tomuto dítěti není nic tak protivného, jako věčné vemlouvání se do role ošetřovatele. Musí být zahrnováno dobrotou, láskou a úsměvnou pohodou, ale ničím, co by je změkčovalo anebo co by mu ublížilo do té míry, že ztratí odvahu jednat s dospělými.

Neblaze působí v každém ohledu odstrkávání, zvláště, jestliže je dítě nemanželské anebo z neúplné rodiny. Ať jsou to děti neúplných rodin - rozloučených, rozvedených nebo těch, kdo ještě udržují divoké styky mimo rodinu, vždycky nechávají v každém z dětí nezodpovězenou otázku života. Hodnota se scvrkne na neustálé pochybnosti, že je v životě vůbec možné nalézt člověka, kterému by se dalo věřit. A důvěra, zvláště dítěte, je do té míry důležitá, že znamená víc než vřelé objetí.

Každé dítě a zvláště děvče, je přílišnou přisností sráženo až na jakéhosi němého svědka, který je nucen, aby se poddával vůli mocnějšího dospěláka. Úctu k autoritě si nemůže nikdo vynutit, stejně tak, jak se nepodaří ani dospělému ani dítěti vnutit lásku ke komukoliv. Nejmenší tvor nesmí mít též, byť jenom nepatrnou příležitost, učit se zlovykům. Dítě z přirozenosti rádo opakuje a přichází někdy i s výrazy, které musí vymýtit ze svého slovníku i dospělí, a to tolikrát i z našich rodin, protože i mezi věřícími dochází k onomu střídání názorů a projevů a někdy otec i matka spoléhají na to, že to dětem unikne. Jestliže synci dovedou leccos přeslechnout, děvčátko nikdy, a proto ona výzva sv. Pavla ke Koloským III, 21 - "Otcové nebuďte tuze přísní ke svým synům a dcerám, aby neztráceli odvahu". Před nikým nemáme mít větší úctu, než před dítětem, které ještě nepoznalo zlé a běda, jestliže první představy o zlém jednání si získá za rodným prahem. Pamatujme na to, že tam, kde se užívá hrubých trestů, se vychovávají duchovní i tělesní mrzáci. Má-li se naše děvčátko osvědčit v létech, kdy dorůstá jako nejenom vychovatelné, ale jako vychované, jako optimista, který nešetří jemností a úsměvem, pak nesmí poznat v období, kdy žije v péči rodičů nic z toho, co i dospělého dokáže zbavit odvahy. Nejlepší způsob, jak je naučit mít strach přetvařovat se anebo chtít se vlísávat do přízně, je právě ona hrůza, kterou chceme nahánět nepravým způsobem našim dcerkám. Ať se nikdo neodvolává na jakoukoliv výchovnou metodu, která radí nešetřit kyje. Je to doslovné mrzačení toho, co Bůh chce mít jemné až do onoho období, ve kterém se dítě postaví na vlastní nohy. Nezdůrazňujme příliš svoji autoritu, protože tam, kde je třeba ji vyzvedat, tam ji nikdy nemůžeme získat.

Otec anebo matka mají mít svojí podstatou autoritu u všech, kdo jsou v jejich péči (auctor znamená rozmnožovatel). Tedy rodiče mohou získávat úctu od svých svěřenců, jestliže dovedou rozmnožovat v nich všechny činitele, které jim pomáhají k růstu. Žádná autorita není stvořena pro sebe. Mýlí se tedy otec i každý vychovatel, jestliže by si ji chtěl nějakým způsobem vynucovat tak, aby mohl posilovat svoje sebevědomí. Z tohoto vynuceného vztahu by nemohlo vyrůst nic jiného, než jenom nesvoboda a z toho neúcta i k tzv. autoritě i ztráta sebevědomí toho, kdo je podřízen. Je namístě, aby už v nejujtější věku rodiče v lásce, dobrotě a blízkosti k dětem dovedli vysvětlovat smysl a důstojnost čtvrtého přikázání. Nesmíme podléhat onomu omylu, že čtvrté přikázání bylo dáno jen těm, kdo jsou podřízeni, tedy kdo jsou pod autoritou cizí. Ta vyžaduje splnění mnohých požadavků, které jsou kladeny na toho, kdo má operovat autoritou zcela přirozeně, nenásilně, neosobně. Záleží jen na vztahu, který má vychovatel, v našem případě ještě otec a matka ke svému dítěti nebo svěřenci. Nikdy nesmí překračovat ony meze, které jsou dány právě nadřazeností, někdy jenom věkovou, mezi dítětem a vedoucím. Jen otec a matka nebo vychovatel pochopí ono podřízení, jestliže sám dokáže sejít až na úroveň oné nenápadné, jemné dětské přichylnosti. Tímto

způsobem se dá vestavět úcta k autoritě v duši každého dítěte. Nedá se to vybudovat v duši žádného dítěte jinak, než jenom neomezenou láskou. To je ona vazba, která jde až na Boha, i když si to rodiče anebo vychovatel nebudou připomínat.

Tam, kde bychom museli přílišně zdůrazňovat svoji nadřazenost, nekopírujeme svoje jednání do duše dítěte jinak, než jenom jako sobecké sebeprosazování. A z toho ono přezírání, které dítě hodnotí grimasou, která dovede ranit i dospělého. Ten, kdo si je vědom svého vůdčího postavení, nepotřebuje zdůrazňovat. Musí být něčím tak samostatným a samozřejmým, že vzbuzuje u svěřence jedině úctu.

Tak jako hubí přílišná tvrdost anebo snaha jen všechno trestem vynucovat, tak může deformovat lidskou duši i přílišná rozněžnělost. Dítě čeká na jemnost, ale v žádném případě nechce být doslova "pejskem", který je objímán, laskán, oblejzván, jak to už čtyřleté dítě dovede tvrdě vyjádřit. Na uznání dítě nečeká, jemu znamená všechno pohazení anebo úsměv. Jestliže se dítě naučí chápat toto uznání, dostává úžasnou sílu ke zdolání všech nebezpečí, které by z něho udělali drzouna. Jestliže nevádí přílišná něha v předškolním věku, je nepochopitelná a musíme ji odmítat tenkrát, když dívčina dorůstá do svého desátého či dvanáctého roku. Předčasně probuzená sexualita, tak jak podle poznání je to o několik let dříve, než třeba před 20 lety, se docílí tímto nekritickým mazlením. Stejně tak pocit strachu, který nastává vždy, kdykoliv se dítě obává trestu a jakoby se vtahovaly všechny orgány do jedné dlaně, nemohou mít za následek nic jiného, než zúžení, zvláště břišních a vnitřních ústrojí. Tedy, je to jakoby vyprovokování k rychlejšímu dozrávání dítěte. V žádném případě si nesmí dovolit otec, matka nebo kterýkoliv z vychovatelů, kdo nastupuje do jejich kolejí, dítě srážet do té míry, že cítí svoji nicotu nebo výsledek našeho snažení nebude ani projev lásky ze strany dítěte, jen nedůvěra a jakési očekávání raněného zvířete.

Jestliže dítě vyrůstá jako jedináček, myslím tím rodinu, ve které nemohou mít další, snadno se cítí dítě ohroženo a matka propadá onomu strachu, že by mohla toto jediné dítě nějakým způsobem ztratit. Matka, někdy i otec, nasazují tedy svoji něhu do takové intenzity, že se dítě nemůže bez jejich obav věnovat žádné ze svých zálib anebo práci. Musí jednat doslova tak, jak to vyhovuje starším ochráncům. Ale přece jenom v každém případě je možné lépe se zbavit přílišné něžnosti, než odstranit pocit strachu z přepjaté přísnosti. Každá přílišná přísnost láme odvahu. Proto je jednodušší později dotrénovat, co bylo zaviněno jemností, než chtít nějakým způsobem zašít doslova prasklé srdce. V žádném případě nesmíme upadnout do těch dvou bludů - do přílišné přísnosti, tedy do přepjatého zdůrazňování autority a ani do zanedbávání odpovědnosti a vynechání jakéhokoli zdůraznění autority. Změkčilost nevěří nedostatům vlastního dítěte a bojí se často i nepatrných slz dítěte. Tam velmi snadno přenášejí děti do další generace chyby svých vychovatelů.

Zjednodušení celého výchovného procesu nastupuje tam, kde rodina dokáže zaplnit prázdný nebo volný čas tím, co nejenom sjednocuje, ale co zdokonaluje i ty nejmenší dovednosti dítěte. Tam se přimlouvám za onen schematismus, kde nejdříve otec či matka učí dítě následovat jejich instrukce. Pod jejich dozorem a laskavým pohledem dítě s jejich pomocí se snaží o uskutečnění toho, co má zhotovit. Potom otec a matka jen sledují, jakým způsobem se dítěti daří toto dílo přivést ke zdařilému konci. A nezáleží na tom, jestli se jedná o duchovní anebo vnější úkony, protože i tam, kde otec i matka je vedou k modlitbě a učí samostatnému myšlení anebo zdůrazňují některé tahy v ručních pracích, obojí napomáhá k zdokonalení života dítěte. Není to popírání hodnot duchovních, ale je to uvedení do souladu s poznaným vztahem k věcem, k lidem anebo k jejich myšlení. Tam, kde se dítě naučí už v rodině leccos ze svých věcí anebo zálib obětovat těm, kdo jsou potřebnější, tam rozšiřuje svůj pohled po tom, co mu bude představovat krásu obklopujícího světa. To je to nejkrásnější, co dovede rodina naučit. Dítě se zřídka pomalu sebe a učí se cenit více člověka potřebného.

Zvláště dítě a mezi nimi děvčátka, potřebují mít jistotu, že je má někdo opravdu rád. Šťastné děti, které nacházejí tento pocit ve svých domovech, kde neustále otevřená náruč je nejenom zárukou, že se nemusí ničeho obávat, ale též i rozesmátá tvář nejbližších členů rodiny jim dává jistotu, že oni jsou tím, kdo je nejdražší. To je možné ovšem jen v rodinách, kde otec a matka jsou si vědomi

svého poslání, které jim dal Bůh. Žijí podle jeho vůle a naplňují své dny tím, co nejenom uspokojuje, ale co je zárukou života podle vůle Boží. Jestliže dítě nemá tuto jistotu, nepohybuje se jakoby mezi rozkvetlými květinami, nýbrž cítí se ohroženo, již ve svém nejtětlejším dětství hledá někdy s plachým pohledem člověka, o kterého by se mohlo opřít. Je však důležité, aby žitým způsobem života rodiče dávali vzorový směr pro přemýšlení i pro jednání. Zase nám dává za pravdu rodina, která si je plně vědoma zodpovědnosti před Bohem i před lidmi. Jestliže však dítě pochybí v hledání svých přátel, může už v nejtětlejším věku rozbolavět svoji vlastní duši. Snad si můžeme všimnout některých zásad, jak i tento nepatrný človíček, můžeme říci ještě předškolák, může najít dobrého ochránce, přítele.

Je dobré, jestliže děti jsou vedeny hned od nejtětlejšího věku k tomu, aby příliš nezdobňovaly jména svých kamarádů, ale též, aby nečekaly, že se někdo bude neustále s jejich vlastním jménem mazlit. Které dítě je vedeno k tomu, aby se dovedlo podělit se vším, ať jsou to hračky nebo kousek sousta, které dostává k jídlu anebo ovoce či sladkosti, které rodiče dávají někdy za odměnu nebo jako úplatu, snadno nalézá stejně milé protějšky, s kterými může nejenom vycházet, ale může si též dobře rozumět. Za žádnou cenu však nepodporujeme kupování přízně nejmenších nebo i dospívajících dětí. Byla by to výchova k neupřímnosti a k lehkému pojmání života vůbec.

Protože nám jde o děti, které vycházejí většinou z našich věřících rodin, musíme v nich pěstovat od nejtětlejšího věku onu hrdost, která jim nedovolí, aby uzavíraly i dětská přátelství s dětmi, které jsou nevychovány, jsou problematické anebo už zlé. Zde musí mít každý z vychovatelů jistotu, že to dobré, co dítě získává ať doma anebo z kontaktu s dobrými dětmi, nezahodí kontaktem s dětmi, kterým se tato výchova nedostala. Dítě, které by bylo odsouzeno k osamocenosti, bude v mnohých ohledech znevýhodňováno, a to i tím, že jeho poznání bude brzděno právě prázdným časem, ve kterém nemá žádný společenský styk se sobě rovnými. Rodiče i vychovatelé však musí dbát, aby se někdo se zlým úmyslem nemohl vetřít do blízkosti nezkaženého dítěte. Šťastné děti, které dovedou za každých okolností udržet atmosféru, která je radostná a přející ve všem, kde se děti dokážou podělit. Ať každé dítě dovede již od prvních krůčků prohrávat, tzn. že nechá velkodušně s radostnou tváří vyhrát ty druhé. Tyto děti vyrostou ve velmi ohleduplné, jemné a velkodušné.

Žádná velkohubost nebo mnohmluvnost nemůže dítě ani usměrnit, tím méně ještě vychovat. Musí být protějškem, který může odzírat a následovat. Kdo chce nalézt vřelý vztah i k těm nejmenším, nesmí se obávat vstoupit nenápadnými otázkami do jejich života. To znamená, že musíme být do té míry přirození, abychom mohli být i přátelští a nevtírali se do jejich světa, který je jemný, ale křehký. Každé i sebemenší dítě chce mít jistotu, že dělá své věci anebo i třeba nepatrné povinnosti tak, že si zaslouží pochvalu. Tyto děti mají dobré předpoklady proto, aby všechno vykonávaly pro radost jiných. Dítě dovede odhadnout situaci, jemně se v ní orientuje a s důvěrou čeká od dospělého hodnocení svého vztahu. Tam nesmí nikdo z vychovatelů, tedy ani rodiče, otálet s pochvalou nebo s odměnou, která nesmí být v žádném případě nějakým přeceňováním anebo přehodnocováním za velkou odměnu pro vědomí, že dělá radost. I i dítě si dokáže ohodnotit svoje vlastní jednání tím, že v tiché modlitbě připomíná buď andělu strážnému anebo Ježíškovi co dokázalo udělat pro jiné. S otázkou, "že mě máš rád" považuje svůj úkol za zcela naplněný.

Fantazie

Jestliže od nejtětlejšího dětství vedeme naše dívky k tomu, aby se dovedly vcítit do života, který nám církev představuje fázovitě od narození Páně a jeho působení, není to jenom pouhé fantazírování, ale vtěsnávání svého vlastního "já" do onoho Božího prostoru, ve kterém chceme co možná nejdéle udržet všechny naše děti. Jen ten, kdo si udrží duši napřímenou a dovede odmítat všechno, co by mohlo jakýmkoliv způsobem ho stáhnout dolů nebo potřísnit, bude mít právo, aby se na něm splnila blahoslavenství - blahoslavení čistého srdce, neboť uvidí Boha - a jsem jist, že dítě dokáže Boha nejenom vidět, ale zcela vnímat a celou svoji činnost i přemýšlení přizpůsobí těm požadavkům, ve kterých vyrostlo. Být Boží! Každému dítěti připadá úloha, aby nejdříve

odstraňovalo ze svého prostředí všechno, co rušivě zasahuje, aby to, co je lidské, přeměňovalo svým jemným úsměvem, laskavým slovem, jemným gestem, stejně jako vroucím objetím milované bytosti do rozměrů, které zůstávají až do pozdního stáří vždycky něčím, co člověka rozteskní. To je to, co můžeme nazvat každodenním snem, který nesmí být v žádném případě nahražován bezradností anebo nejistotou, ať se jedná o hovor anebo o spolupráci s nejbližšími příslušníky vlastní rodiny. Toto dítě nepozná méněcennost, je přímočaré, odvážné, sebevědomé v jednání s kýmkoliv, protože odzírало od svých nejbližších přímočarost, ve které všichni, kdo jakýmkoliv způsobem zasahují do jeho života, jednali podle vůle Boží.

Dítě, které je vychováno v onom Božím prostoru, nikdy nepoužije onoho často slyšeného hesla - "počkejte, až budu velká, tak vám ukážu, co dovedu". Tato věta musí znít nanejvýš - "až budu velká, dokáži vám, jak dovede člověk mít rád a jednat opravdu podle nejjemnějších Božích zásad". To už není ono hubení vnitřního života. Je to hledání výšky úměrné jeho dětství. Kolik ze všech těch plánů a vysněných záležitostí může být uskutečnitelných anebo bude uskutečněných, to závisí na oněch skutečnostech, do kterých je dítě vtěsnáváno anebo do kterých může samo podle svého svobodného rozhodnutí vstupovat. Protože všechny předměty i lidé jsou vázáni na prostor, i dítě musí cítit posvátnost onoho místa, na kterém stojí vedle svých dobrodinců. Jistota, že se musí připodobňovat Božím požadavkům, zabraňuje všem možným konfliktům. Od nesplněných přání, která si nedovede vynucovat, protože nechce nikoho zarmoutit, je však jenom malý krůček ke zklamání, které bývá jenom nemožností uskutečnit to, co žádá. Dítě však nemá znát neuskutečnitelné požadavky, nemá s nimi útočit na otce, na matku ani na vychovatele nebo na kamarády. Má mít vždy v zásobě onu rezervu, která se dovede vtěsnat do mírné otázky, aby se nikdo necítil urážen, jestliže bude cokoliv požadovat.

Nešťastný otec a matka, kteří nedovedou vytýčit hranice mezi tím, co mohou splnit a mezi planými sliby. Toto dítě je vychováno jen k tomu, aby bylo neustále nešťastné právě tím, že nenalézá v dospělém světě člověka, který by dokázal udělat radost. Cítíme, že je nutná společnost i pro toto dítě nebo společenství, které je přijme, pochopí a podepře ve všech nejistotách. Každé dítě, tedy i naše dívčina musí vidět v ochotné pomoci jiným východisko z každé osamocení, tedy di ze své zoufalé samoty. Musí pídět východisko ze slabostí, ze kterých se dobrovolně dostává nahoru až podle skutečného hodnocení vlastních sil. Mnohé dítě však není schopno, aby opravilo své fantazie podle skutečností. V okamžicích nejistoty musí mít vedle sebe vnímavou duši, která citlivě dokáže odstranit každý pocit méněcennosti, stísněnosti nebo obav, protože toto dítě je ještě bezmocné v tom, co si vyžaduje řešení skoro dospělého člověka. Zvláště musíme být blízko naší dívčině tenkrát, když přelétají první mráčky nejistot anebo obavy z bouří, kterou mohou spustit ti dospělí, kteří často bývají jenom pohrůzkou, nikoliv posilou v jejím jednání. Jestliže dokáže však otec, matka nebo starší sourozenci napřimovat tuto malou mysl, nasměrovat na nadpřirozený život v milosti Boží, v hledání velkodušné pomoci jiným, tedy jak mohou se mnou být jiní šťastni, pak velkými, rychlými kroky toto dítě dospěje v člověka, který dokáže duchovně žít i v dětském prostředí.

Je mimo pochyby, že dítě musí mít v každém případě úctu k pravdě. Nesmíme však nějakým tvrdým způsobem kárat anebo trestat za první, jakoby zkušební lež, protože ta nebývá ničím jiným než zkouškou, jakým způsobem bude reagovat dospělý člověk na tyto možné pokusy. Všechno musí od nejtělejšího dětství spočívat v pravdě. Není však pravda, že by škodilo sebevědomí a prospívala pokora, které dítě ještě nerozumí. Musí vědět - já to dokáži, anebo - já vám mohu předvést co dovedu. Zvláště dívčiny musí mít sebevědomí již v dětství, protože nenápadným způsobem a někdy rychlým jako bouře, vstoupí do důležitého období svého dospívání a pak už každá slabost může být celoživotním zvykem. Tam musí nutně počítat s vycvičeným sebevědomím, které vychází ze zkušenostního prostoru vychovatelů, kteří byli dítěti nejbližší. Nikdy se nedá více cvičit síla vůle jako právě v tomto dětském období, kdy pomalým přidáváním úkolů, nenápadnou zátěží, dítě vrůstá do podoby statečného člověka. K tomu přistupuje po vplývání do dospělosti ještě vědomí, že musí zůstat v rozměru dítěte Božího. To znamená všechno nepříznivé, co by jakýmkoliv způsobem chtělo útočit na vnitřní city nebo ohrožovat čistotu

myšlení, musí být zcela tvrdým způsobem odmítáno, aby nakonec dítě nebylo závislé na tom, co ho zbaví možnosti rozhodovat se svobodně.

Správný vývoj duševní a duchovní závisí na jeho vztahu k tomu, co mu uchovává v každém okamžiku vědomí - jedná se správně. Tedy formování svědomí nezačíná u dítěte docházkou do školy anebo dospíváním, nýbrž přebíráním všeho toho, co dokáže kopírovat u lidí, kteří je obklopují. Odstraňovat nebezpečí, špatnost, nedůvěru v tomto období je zcela misijní činnost na duši dítěte. Všechno musí probíhat přirozeně, nenuceně, jemně, aby se nevydělilo tím, že něco nesmí nebo musí pod přísnými tresty. Dítě jemněji pozná, až kam se může odvážit, jestliže nebylo vtaženo doposud ničím do mravní nestálosti. Jak je to důležité naučit je již s prvními slovy, aby uctivě pozdravilo, poprosilo a poděkovalo. To jsou tři první pozitivní zásady, na kterých se dá postavit všechno, co může být v jeho životě krásné.

Spolupráce

Kdo pozoroval dítě, kterému se něco podařilo, ten se mohl domnívat, že pohlédl do nevinných očí mladé srnečky, protože tento šťastný paprsek, který šlehá z jeho drobných očí, svědčí o kráse vědomí - mně se něco podařilo. Velké umění učinit z něho spolupracovníka od nejtělejších let. To považují za zásadu, která je platná všeobecně. Úměrně měsícům a létům, ve kterých se naše dítě pohybuje, je můžeme přibírat už k těm úkonům, ve kterých bude náplň jeho příštích dnů. Snad se jedná u všech jednotlivých našich dětí jen o jakési službičkování v domácnosti. Nezmenší to nic na pocitu blaha, jestliže naše dívka již dovede hluboko v předškolním věku spolupracovat se svojí maminkou anebo staršími sourozenci v kuchyni nebo na dvorku či v zahradě. Výhoda této výchovy spočívá v tom, že dítě velmi brzy pozná, jak zušlechťující vliv má každý kousek radostné práce, která v něm stupňuje vědomí zmnohonásobené kvality modlitby. Nakonec to bude toto dítě, které i své starší vychovatele bude upozorňovat na to, že kdo odstavuje dobré dílo nebo kdo se rád zabývá zpěvem, že chválí Pána Boha nejvíce.

Jestliže se naučí vázat i tyto své duchovní prožitky na fyzické úkony, budou zakódovány do té míry pevně v jeho životě, že každé jiné dítě, které neprožívalo podobným způsobem své dětství, musíme vidět jen jako uboze chudobné ve srovnání s naším dítětem, které se dovede i svými fyzickými úkony upínat na Boha. Každé dítě potřebuje vidět možnosti spolupráce, i když se jedná jen o nejmenší prácičku. Jen tímto způsobem můžeme uzřejmit pocit hodnot, které budou znamenat vodítko pro všechny mravní normy života. Dítě velmi brzy pozná, že cena jím odstavené práce navazuje nutně na jakýsi zákon, (kterému ještě nebude dobře rozumět), ale zákon, který vyúsťuje do nadpřirozena a druhou polovinou se upíná na společnost, ve které dítě žije. Není toto ta nejkrásnější etická výchovná hodnota, kterou může každý vychovatel do libovolné šíře zvětšovat podle lásky, s jakou naše dítě vede? Dojde samo pak jako k neomylnému závěru, že bude spolupracovat se vším ušlechtilým ve společnosti.

Ať se jedná o sourozence anebo o členy jakkoliv velké družiny, pracujme tím způsobem, abychom je nutili ne k osobním ziskům a k prospěchu, ale dávali jim popudy ke společenskému projevu. Zde nezáleží na tom, jestli se jedná o věci, které jsou jenom líbivé jako hračky anebo jsou prospěšné jako krásně udržovaný záhon na zahradce. Při všem, co dítě v nejtělejším věku musí, má být na předním místě využívání volného času. Každý vedoucí, ať jsou to rodiče anebo vedoucí cizí, nesmí zanedbat onu touhu naplnit čas, ať je jakkoliv organizován vším tím, co zůstává jako trvalá hodnota. Není potřeba to dětem zdůrazňovat, ony potřebují v tomto pohybu žít a odzítat. Proto celá síla jejich růstu spočívá v tomto období jedině na příkladu, který mají co možná nejbližší a nejtrvalejší.

Dítě velmi brzy vynucuje hlasitými projevy anebo zase vlezným způsobem, kterým si chce získat oblibu, svoje místo ve společenství i třeba rodinném anebo v jakékoliv vnější družině. Učme je co možná nejdříve, aby byla, zvláště děvčata, připravena na to, že všechno je možné i bez jejich rad, i bez jejich zásahů. Nechat vedle sebe, aby se všichni mohla projevit. Všimějme si této výchovy zvláště u stolu, při společných příležitostech, ať je to u jídla anebo v modlitbě, aby si nikdo z

těchto malých spolupracovníků tuze náhlým anebo hlasitým způsobem nevynucoval své první místo. Jen tak se u nich může vyvinout ona nádherná vlastnost, tolik potřebná, že nechávají vedle sebe s radostí vyniknout kohokoliv ze svých sourozenců anebo členů družiny.

Ona nenápadnost je potřebná zvláště u našich dívek, a to v období, kdy dospějí a budou moci se samostatně rozhodovat i vést své záležitosti stylem sobě nejbližším. Je-li naše dítě vedeno tímto způsobem, nevšimne si ani, že všechny dívky jsou pevně upjaty k milé ruce matky, otce anebo jejich zástupců. Dítě se nezatvrdí proti dospělým, nevystoupí onen drastický rozdíl mezi velkými a malými tak, jak to často slýcháváme u hochů - "však až já budu velký..." a všechno to ostatní, co zní už v dětství jako výhrůžka.

Dítě se samo dokáže orientovat, přeje každému vyniknutí vedle sebe, dovolí, aby kdokoliv z družiny anebo ze sourozenců byl první jen třeba při prostém hledání hřibů anebo rostlin a naučí se mít radost zvláště z úspěchů, kterých dosahuje kdokoliv z jejich společenství.

Námaha

Každé i sebemenší dítě pozná, že každá práce i ta, která nám musí způsobovat radost a uspokojení, vede nutně k únavě. Jak krásně zde můžeme navázat na Písmo sv., kde v První knize Geneze - III. kapitole je práce takto pojímána trestem za první pád. Mnohý vychovatel však nepoznává, že i když je práce trestem, že práce je i prostředkem k překonání jakýchkoliv obtíží a důkazem důvěry v Boha. Každá sebesložitější anebo nenápadná práce má svoji vnitřní hodnotu a tímto nenápadným spolupůsobením s dítětem i ono pozná, že všechno má svoji hodnotu věčnou. Je to jediná možná cesta, jak očistovat neustále svůj život tím, že ať budeme vykonávat cokoli, když vedeme naše nepatrné dítě jakýmkoliv námáhavým úvozem, vždycky pozná, že může, ba že musí se snažit o radost z vykonaného díla. Tedy nejenom tíha, ale též nenapodobitelná radost, kterou může mít jenom ten, kdo dovede pochopit smysl úkonu.

I naše nepatrná dívčina již pozná, že se nedá vždycky udělat z každé práce zábava, hra nebo něco, co je zcela zbaveno jakékoliv tíhy. To by bylo falšování nejenom názoru, ale i hodnoty, protože jen to, co stojí určitou námahu a vyžaduje úsilí, to si podrží též hodnotu věčnou. Proto ani dítě nebude chtít, aby bez bolesti, námahy, rizika bylo obklopeno jakýmkoliv věcmi, i třeba ve svém dětském pokojíku. Chtít ale zaručit byt' nejbohatšímu z našich dětí život zcela bez námahy, bez rizika, je jenom neuskutečnitelnou utopií. Dítě však nesmí cítit jen onu tíhu, která tolikrát otce, matku anebo již dospělé sourozence dokáže připravit o klid a sklání je k zemi. V některých poměrech i dítě pozná, jak práce dovede být příčinou nesnází v prostředí, ve kterém vyrůstá. Jen tam, kde otec a matka dovedou s jemností jim vlastní a možnou, odstavit jakoukoliv i povinnou práci, tam může bezrizikově vyrůst naše dívčina v dívku statečnou, samostatnou a pohyblivou. Odpor získává teprve z nemožného systému některých hrubých zásahů starších vychovatelů, takže se zcela vymaže hodnota práce, radost z vykonaného díla a pocit, že tím slouží společenství.

Nastupuje místo všech těch ušlechtilých citů prázdnota a znechucení, a to již u dětí, které vstupují teprve do školy. Jestliže má i naše dítě pochopit, že je to úkol daný Bohem, pak i naše práce musí být jako viditelná modlitba.

Světlušky ve výchově

Pro každého vychovatele je mnohem jednodušší hovořit o nebezpečích, nesnázích, neúspěších než vytýčit řádnou cestu, po které, zvláště naše dítě, by mohlo s úspěchem dospívat v hodnotného, řádného člověka. Předepsat řádnou cestu a směr není možné. Každý z nás ví, že je méně námáhavé bojovat proti překážkám než předvádět svým životem, co vyžadujeme od dětí, aby pozitivně vykonaly. To je stejný zákon ve výchově jako v hygieně, ale nejschůdnější cesta je vždy ta, kterou předchází před našimi malými adepty dospělý vychovatel. Žádné negativní formy nejsou trvale únosné, je mnohem lepší předvádět to, co působí radost a pomáhá dopředu. Stejně tak nevychová nikdo ke statečnosti, kdo líčí jenom nebezpečí, i kdybychom byli sebevědomější, že všechno

dokážeme překonat. Odvahu do života získáme jedyě z odstavených statečných činů a z většího počtu překonaných protivenství. Šťastné je každé dítě a zvláště dívčiny, které mají vedle sebe vychovatele nebo vychovatelku, kteří je povzbuzují - "ty můžeš, smíš, dovedeš, dokážeš to". Tato slova by měla nahradit ony zákazy, které jsou shrnuty ve slově nesmíš. Není dobré jakýmkoliv i třeba nenápadným způsobem zanedbávat momenty přirozených schopností a s tím též pomíjet i onu nadpřirozenou pomoc, kterou zná věřící dítě. Žádné nebezpečí nepřekonáme jen stejnou mírou odvahy. Člověk by mohl být rozkolísaný, a zvláště dítě může ztratit onu sílu, která mu pomáhá, aby bylo opravdovou čilou radostí těch, kdo je vychovávají.

Strach

Nemusíme vždy útočit na předky, jestliže máme ve své péči ustrašené dítě. Někdy přichází strach, zvláště u našich dívčin z pouhého způsobu vyprávění starších lidí anebo v poslední době z přílišného nahlížení na krvavé scény v televizi. Všechny situace, ať jsou jakkoliv zakrytou formou podávané našim dětem, to platí i o různých pohádkách, kterými si naši rodiče a vychovatelé zjednodušují výchovný proces u dětí, mohou být ostrým nebezpečím naší výchovy k řádu vnitřnímu i vnějšímu u našich dětí. Kdo se pohybuje příliš často na této látce, která může prasknout nad hlubinou, ten uvidí celý život jen možnost neúspěchů, zklamání anebo pádů.

Jestliže u dospělého člověka vnitřní rozervanost zavinuje jeho hranaté nešetrné jednání s bližními, je to o to nebezpečnější u našich nejmenších dětí, protože neznají ještě využívání těch prostředků, které by je zbavily strachu v různých životních podmínkách. V mnohých případech je už strach, který provází některé naše děti, jen následkem neucelené výchovy anebo špatného způsobu života těch, kdo jsou dětmi odzírání. V dítěti se vytvoří rys nejistoty a z této nejistoty následný strach, který může být i trvalou náplní. Dítě nemusí vždy přijít do situací, které znamenají skutečné nebezpečí, aby se děsilo anebo utíkalo od záležitostí, které jiné dítě bez strachu s úsměvem zvládá. Onen stihomam u některých dospělých začínal právě touto praxí vlastních vychovatelů. Dítě si musí být vědomo vždy své hodnoty a je šťastné, jestliže dokáže nadpřirozeným způsobem odevzdání se do péče Boží, vnutit do rovnováhy, která neznamená v tomto případě pýchu této malé duše, nýbrž je to ona odevzdanost, která bude znamenat pro něj i pro okolní svět přístav, ve kterém vždy najde novou krásu svých dnů.

Některá z našich dívčin zvláště trpí ostychem, který může být přirozenou ochranou před drzouny. Nesmí však znamenat prokazování vlastní neschopnosti přizpůsobit se prostředí, do kterého dítě přichází. Dítě se stává nepřístupným a uzavřeným, jestliže předpokládá bezcennost svého vlastního jednání. Je-li ale sráženo dospěláky při každém projevu, nenechají-li dítě dovyprávět to, co považuje v tomto okamžiku za důležité, ztratí brzy velké vědomí o hodnotě skutků, které uskutečňuje. Každé dítě, a zvláště dívčiny, musí mít v zásobě celou řadu byt' sebedrobnějších vlastních úspěchů, bez výsměchu a znevažování vlastní práce někým z prostředí, s kterým se má dítě cítit dobře. Dítě nedovede vyjádřit hloubku svého citění. To dovede pochopit jenom ten, kdo je přijímá s láskou a trpělivostí je chce vést výše. Pak se dítě ani neostýchá zeptat se na jakoukoliv záležitost a prosit o vysvětlení. Bázlivé dítě nám vyroste z neustálého srážení dospělého člověka. Bude pak hledat neustále přítomnost rodičů nebo starších sourozenců. Bojí se zůstat samo, za žádnou cenu nevkročí do tmavé místnosti, tím méně ještě nebude chtít doprovázet bez pocitu strachu někoho na hřbitov. Bude se bát požádat i o pomoc anebo vysvětlení kohokoliv ze svého okolí. Dítě ustrašené se bojí vlastní nemohoucnosti, nakonec utíká před sebou samým, stejně jako před jinými. To může vést až k pocitu méněcennosti a k onomu propastnému odstupu od dospělých, před kterými se chrání, aby cokoliv ze svého osobního bohatství vyjevovalo. Jakoby neustále muselo bojovat s přízraky, které je nenechají v klidu.

Lež

Tato otázka je u všech synků i u dívků dost důležitá proto, že může vytvořit v mladém člověku nevykořenitelný zvyk zkreslovat pravdu. O úmyslné lži se u těchto malých dětí nedá ještě hovořit leda v tom případě, kdy by úmyslně a vědomě zakrývaly skutečnost, aby už ve svém raném dětství chtěly zkreslovat všem ostatním zjevnou pravdu. Tato neřest, pokud by vyrostla v pravidelné zvyklosti, by mohla dítě uvést do nepříjemného pocitu, že je každý z dospělých, dříve ještě než se začne projevovat, bude podezřívat z klamání jiných. Nesmíme ani z legrace u dětí trpět tyto výkyvy, protože dítě ještě ve školním věku někdy nerozlišuje mezi skutečností a mezi vzpomínkou anebo představou, kterou má jen z fantazie anebo ze snění. Nemá ještě žádnou zkušenost, která člověka dospělého teprve učí, jakým způsobem rozlišovat fantazii od skutečnosti. Považovat to však za normální fázi vývoje myšlení dítěte by se mohlo stát nebezpečným pro další výchovu.

Není však v žádném případě nutné za tyto dětské, spíše vývrtky než lži, tvrdě trestat. Zničila by se zcela důvěra ve spravedlnost dospělých. Někdo z dospělých může však uvodit tento zvyk tím, že rád vypráví žerty, má radost z bavení jiných, ale bez toho, že by upozornil jakýmkoliv způsobem, že se nejedná o skutečnost a tím zkreslí děj úmyslnou lží. Dítě začne později rozvažovat, co je moudré a co je jenom použitou praxí dospělého člověka. Snad upozornit jen na ošklivost tohoto jednání? Jednalo-li by se o skutečnou prolhanost, ve kterou se občasné lži změnily, je nutné použít nějakých výchovných sankcí. Nesmí však uvodit dítě do trvalého strachu. Myslím, že můžeme popřít, že by existovala nějaká vrozená prolhanost. Jestli ji nebudeme napomáhat, v žádném případě se nevyvine. Proto je velmi vážným mementem vést každé z našich dětí k naprosté pravdomluvnosti a působit tak, aby dokázaly zcela pravdivě informovat o skutečnosti, kterou vypráví.

Možná, že zvláště každá dívkina, touží po nějakém neprobádaném tajemství. Někdy stačí, když si to vyprávějí navzájem jako těžko sdělitelnou skutečnost a zavazují se vzájemně k mlčení. Je to jako v pohádkách, kdy se nesmí člověk zmocnit jednoho poznání. Ty ostatní jsou dovolené. Zde se dá nasadit aspoň připomínka, že všechno mohu, jen ne se dopustit hříchu. Každý zákaz však znamená omezování vlastní moci. Jestliže však dítě nedovede poznat, že nejenom kvůli tomu, že je určitá záležitost zakázána ji nesmí uskutečnit, pak je to málo ve srovnání s tím, když se mu otevře ono pole, ve kterém poznává dobré od zlého, hřích od ctnosti. Vyhybejme se v každém případě více zákazům a v žádném případě nesáhněme k trestům za neuposlechnutí, které by dítě ranily.

Některé i z nepatrných dětí už má jakousi, jak my říkáme, "pséčí" radost z toho, že mohly svým překročením zákazu triumfovat nad dospělými. Pak sáhne snadno ke lži, která má tyto přehmaty zakrýt. V době, kdy aktivita klesne, kdy se nejedná ani o vyprávění ať pravdivé anebo lživé, kdy je dítě ochotno být v blízkosti dospělých, využijme všech možností a schopností k tomu, abychom jemným vysvětlováním a domlouváním zapůsobili na ně, aby si vybralo vždy to, (jak je to ve všech pohádkách), co je krásné, co zůstává za každou cenu dobré a čisté. Jestliže budeme odmítat nějakým trvalejším způsobem snahu dítěte se představit anebo uskutečňovat, ztratí dítě odvahu se projevit a začne často vzdorovat. Každé ale vzdorovité dítě je nešťastné, a to nejenom v okamžiku, kdy je odmítáme, ale může to být trvalý kaz v jeho růstu. Jen láskyplné jednání nedovolí, aby vznikl vzdor anebo jej dokáže překonávat.

Některé děti jsou hlasité a je třeba rozlišit, není-li to jenom přehlušování pocitu méněcennosti vzhledem k jiným. Jestliže však v raném dětství jsme je naučili mít všechno, pak se nesmíme divit, že v pozdějším věku si budou vynucovat i třeba tvrdším způsobem uspokojení svých tužeb. Dítě nejdříve zkouší, a to každého dospělého. Není-li vychováno z domu ke kázní a k ohleduplnosti vůči dospělým, svéhlavým, hlasitým útokem bez ohledu, kdo je obklopuje, dovede terorizovat otce, matku, vychovatele i ty, kdo jsou mu nejbližší. Dítě musí vědět, že celé společenství dospělých chce jenom jeho dobro, ale je nebezpečné se vlísávat do jeho přízně, protože už nikdy nenabude onoho přímého vztahu ke komukoliv z účastných aktérů. Dítě má být ve svém jednání natolik jisté, že je přesvědčeno o správnosti, ale než k tomuto poznání dojde, musí od svých rodičů a

vychovatelů mít jasné normy občanské slušnosti. Tak mnoho jich chybí při dnešní výchově nejmladší generace. Je-li postaveno kterékoliv z našich dětí do skutečnosti, že přichází další malý sourozenec do rodiny, pak vyzoborujeme velmi rychle a bděle, jestli dítě je vítáno s radostí anebo čeká se škodolibostí, aby mohlo jakýmkoliv způsobem, i třeba nebezpečným, ale přece jen nepříjemným, dítěti dávat najevo, že ono s tím nesouhlasí. Je to většinou obava, že mu méně zůstane nebylo-li dříve vychováváno k tomu, aby se dokázalo podělit a nevynucovat si výhody anebo že bude až jako druhořadé v oblíbě u svých dobrodinců.

Není rozumné v jakémkoliv souručenství vypěstovat v dítěti nesamostatnost, že se nepouští ruky matky a otce. Tam se vytváří právě ono nevhodné lpění na přátelství, které nesnese konkurenci.

Ctižádost

Není třeba, aby vyrostla tato společenská nectnost jen u dospělých. Už i naše nepatrné dítě někdy touží po tom, aby za každou cenu vyniklo. Kolik z našich, zvláště malých dívků, je uražených anebo ponížených tím, že není upřednostňováno při všech možných záležitostech. Každé z dětí, je-li zdravě vedeno, musí v sobě mít touhu po vyniknutí. Ale musíme, a to tvrdím již v nejtětlejším věku, naučit i naše děti prohrávat, aby měl druhý pravdu, právo a to i tenkrát, když se musí rozloučit s nejmilejší hračkou. Tato ctižádost, která by mohla vyrůst v nezdravý pud, se dá zmírnit jedině tím, že povedeme naši dívčinku k takové upřímné radosti, kterou způsobí, když se dokáže se vším podělit i s dětmi z ulice. Žádný den nemá minout v jejich výchově bez pocitu, že udělalo radost někomu jinému. Zde je důležité, aby i almužnu, kterou rodiče chtějí dát třeba bezdomovcům, mohlo podávat jejich dítě. Předně každý se z těch nepravě prosících zastydí, jestliže uvidí nevinné dítě, které je vedeno k ohleduplnosti a potom snadněji zatouží i po oné tišině, kterou člověk prožívá ve své rodině. Touto cestou připravujeme dítě k opravdu úspěšným rychlým úspěchům ve vlastním životě. Vždycky nemůže být první a dítě to musí vědět, že jen jeden může být první, ale všichni se musí stejným způsobem snažit.

Velikost těch nepatrných obětí spočívá v tom, že umožní těm vedle sebe, aby mohly mít z čehokoliv radost. I pouhé sbírání hřibů může způsobit radost, jestliže dítě nechce za každou cenu najít všechny nebo najít ty největší anebo nejpěknější, ale má radost z toho, když někdo druhý, třeba rodiče nebo sourozenci, mají tento úspěch. Jak nádherná musí být večerní modlitba tohoto dítěte, když začne před spaním rozpočítávat ty okamžiky, ve kterých úmyslně bylo menší, méně šikovné než ti druzí, kterým způsobilo radost. Nejlepší metoda proti všem nervovým zatížením - dítě se uvolňuje ke všem úkonům právě touto nyní již nacvičenou dobrou vůlí a zmnohonásobuje svoje snahy být těm ostatním k radosti. Ctižádostivé dítě většinou lpí na rychlém úspěchu a neúspěch a neuznání považuje za hanbu. Proto se chce vyhnout všem situacím, ve kterých by nemohlo vyhrát.

Častý smutek i našich nejmenších dívků spočívá v onom uvažování o tom, že je lepší, že je šikovnější, že je hbitější než ta dívčina, která přesto vyhrála, i když na ní vidí tolik nedokonalostí. Tento smutek vede někdy až k neléčitelné závisti a v dospělém věku k zášti, která brání, aby optimistickým způsobem mohla zdolávat všechno to, co někdy zůstává neřešitelné, není-li dostatek výchovy k vzájemné lásce. Jen ten nechává jiným výhodu, kdo se dokázal zříci svých vlastních požadavků. A dítě to poznává. V pozdějším věku je vděčno právě za všechno to, v čem je utvrzováno neustále rodiči, kteří je vedou k nezištnému rozdělení všech darů, které ovládá. Jediný neomylný lék proti sobectví zůstává dobrota srdce v úsměvné trvalé pohodě.

Domov

Skupina, které si všímáme, vyrůstá podle určitého modelu, kterému budeme říkat domov. Jakým způsobem chápeme ono prostředí, které si zaslouží tento název, záleží na úrovni vzdělání, na životě podle víry nebo bez víry, v našem případě však jde o rodiny, které jsou vtěsnány, mohli bychom říci, do Božího protokolu. Nikdo z nás nepovažuje za domov jenom prostředí, ve kterém

vidí výzdobu obvyklou ve starších letech anebo stěny ověšené gobelíny, či stůl, který se prohýbá od hojnosti. Jde o ono ovzduší, ve kterém se dobře dýchá, kam se pospíchá vždy s radostí a odchází se smutkem. Není to ani ona rozesmátá něha muškátů a azalek či jakýchkoliv květinových výzdob za oknem. Domov není ani tvořen jen oním navoněným jemným vánkem hedvábných záclon, které propouštějí jen ty nejhezčí zlatité paprsky zeštíhlené jemnou tkaninou. Jde o těch několik prostorově omezených metrů, kde otec a matka jsou sluncem, měsícem, jsou životem onoho Božího kolektivu. Ne jenom pestré záhony aster, které mezi pyšnými mečíky a jirínami se vinou, ani zdi, které jsou obepínány přítulnými pažemi růží, stinná zahrada s bohatými jabloněmi, ztepilými hrušněmi a skromnými švestkami, ba ani radostně bublající život na dvoře, kde dlažba i střechy jsou lemovány tím, co příroda dovede svými poklonami člověku nabídnout. Domov není ani tvořen jen pokoji, kde se tísní i přírodní bohatství v odvážných tvarech nábytku mezi skříněmi, ztěžklými drahou výbavou. Domov netvoří ani portréty všech, kdo prošli tímto prostorem a ani památky, které obětaví dědové jako důkaz houževnatosti, lásky a věrnosti nechávali jiným generacím k obdivu. Domov nezní vždycky jen smíchem, neperlí se veselím, nenadýmá radostným vyprávěním, v domově nehledejme vždycky jenom trvalou pohodu.

Kdyby všechno toto byla pravda a kdyby to znamenalo odlesk onoho volání po domově, stačilo by nám to na to, abychom do této úchvatnosti krásy, kterou nám představují přepychově vybavené pokoje nebo i laskavost všech členů rodiny, že by svojí pestrostí dovedli člověku znovu vátit dobrotu a lásku? Nebo stačí k tomuto pojmu domov místo, kde jsem se narodil a kde se svými blízkými prožívám svůj život? Naplní mne pocitem skutečného blaha, vtiskne pevně do duše obraz štěstí, jestliže pozoruji i ve svém příbytku truhly, kterou jsou plné bohatství? Stačí na to jenom čas, který je zbaven obav o zítřek? Může mi být dost, jestliže se vrátím zkřehlý zimou k vyhrátému krabu, abych byl doma, abych tam cítil, že jsem za větrem přihnán nepohodou, nepřízní poměrů i počasí, někdy jako do centra, kde jsem se uchýlil před nevraživostí nebo před nenávisť jiných? Může to být jenom pouhý byt. A nemusí být vždy prostřený stůl, kde si mohu vybrat jídla, které se mi zachce. Nestačí láhve k napití, když by mně trápila vnitřní žízeň.

Jak málo dokáže uspokojit vědychtivost, kterou doplňuji z domácích regálů se stovkami třeba svazků knih. Z domova jsme zvyklí vycházet čistě oděni, někdy oblékáni nejnovější módou. Mělo by nám stačit, abychom jinde nehledali víc a poutavější příležitosti, aby se něco nezmocnilo našeho času i zálib, aby neupoutalo naši duši a neposílilo vášně a touhy, že bychom i tuto nádheru, zdobenou tolikerými jemnými kulisami, opustili a dali tak všanc svůj ctnostný život a věrnost danému slovu?

Domov musí být onou pevností, ve které žádné úklady nedovedou rozkotat pravdivost daného slova. Je to prostředí, které nenasytí smysly tak, aby nás neopustil jakýkoliv neklid. Nesmí to být ale smysly, které určují cíl i meze, nesmí to být ani oko, ani ucho či žaludek, co by mně poutalo jen k těmto několika čtverečním metrům, protože i tzv. domovy bývají tolikrát obětovány prokletí, které vyrostlo ze vzájemné nelásky těch, kdo tam vyrůstali. Domov je prostředí, kde se musí vydržet i smutek, kde se nerozbíjí pečeť, která je zámkem důvěrnosti, kterou každá rodina musí posvátně dodržovat ve svém prostoru. Tam se tolikrát plíží tíha i doslovné mučení, které stahuje člověka dolů. Mnohdy dokáže i tolikerá blízká tvář trápit a trýznit až k nevydržení anebo zbavit odvahy posupné mlčení, ze kterého se nedostaneme ničím jiným než skutečnou bezprostřední láskou ke všemu a ke všem. Každý, kdo přichází jako cizí, nemůže porozumět tomuto prostoru, který zbaven všeho, co je lehkovážné, špatné, zůstává mimo tento posvátný prostor. Z kolika takovýchto domovů utíkají i ti, kdo jej tvoří do hospod anebo mezi lidi cizí právě z jednoduchého důvodu, že nesnesou neustálé připomínky i třeba jenom čistým způsobem života, že domov musí vytvořit z člověka jedince statečného, rovného a čistého. Každý domov má mít tyto možnosti. Běda, kde se usídlel posupný svár, který bývá počátkem hlasitých hádek, ruznic, které dokáží naplnit až po okraj všechno, co znamená život v tomto prostředí. Jak často i zločinná zloba vypučí mezi sourozenci a příbuznými z pouhé počáteční přetvářky a osočování, z onoho ponižování, které obnažuje jednoho před druhým a nedopřeje mu spočinout. I toto má být domov?

Skutečná náplň onoho pojmu domov musí být nutně spjata se skutečnou láskou. Je to ona dvojice nepochopitelně měkkých hlubokých očí, která dokáže v sebe vtáhnout každého lhostejného člověka. Je to ona usměvavá, stále laskavá tvář, která člověka uchvátí, nepustí. Je to ona sladce laděná hebká řeč milované bytosti, která nevyčítá nic ani pohledem. Domov je zaklenut onou opravdovou věrností, která nezná trhlin. To je teprve ten vánek levandulí navoněných vlasů do onoho prostředí, které znamená současně přítomnost i dálku pouští i bohatství luk. Je to všechno to, co dokáže upoutat nejenom onu dvojici, která je základem tohoto prostoru i života. Je to ona dvojice sobě oddaných věrných paží, která pobízí, povzbudí vždy v každé situaci k novému rozmachu života. Jsou to ty bytosti, které varují v nesnázích, dovedou vyrvat i z hrozícího nebezpečí, pomohou, aby se člověk v porozumění dovedl zase přivínout k milované bytosti. Jsou to ony, a musejí to být, jejich zásluhou se udrží hořící krb i rozezpívaná zahrada, jsou to ony, které zažehnou duši oním teplem, které pak vyzařuje kolébka a dýše rodinný stůl. Je to to, co dokáží jako celek doopravdy uchopit svými přejíci pažemi. Mohou se perly svým třpytem vyrovnat tomuto zlatu, které dovede rozehrát každého člena, který patří k tomuto středu? Tam není žádný úsměv, který by vykradl duši. Je to Božím životem naplněné prostředí, kde ochota, trpělivost nikdy nechybí. To je ona země, kde není třeba pospíchat, kde se všechno přijímá i řeší v míru, lásce, shodě i v klidu. Je to skutečná fronta a musí být první linií pro ty nepatrné lidské bytosti, které se zde učí v první řadě oné statečnosti svých dárců života.

Zde se naučí i naše dívčinka bojovat s nepřítelem, odhadovat nebezpečí a odmítat je zavčas. Zde není namísto žádná nešikovnost, která by přivodila zlozvyky. Tou nejtvrděší odvetnou palbou každého člena je náruč maminky a otce. Skutečnými spolubojovníky musí zůstat sourozenci, kteří rostou, sílí a získávají svá povýšení právě v tomto jemném stanu. Jejich jedinou lstí proti nám je ono tiché vyčkávací mlčení, kdy přemýšlejí, jak svými projevy skutečné lásky k nám nás překvapit dobrým počinem.

V tomto prostředí najednou musí pozorovat každý i ten, kdo přijde jako nový do tohoto prostředí - jen jako pozorovatel, že novou jitřenkou září třeba unavené oko paní domu a prozradí, že Bůh jim požehnal novým životem. Všechno úsilí lidské i Boží vtěsnané do této dvojice se nebude dělit, nýbrž znásobí se právě tímto novým Božím tvorem. Je to náplň obou i bohatství celé rodiny. V jediném okamžiku začíná a bude růst tak blízko, jak jen je to možné tenkrát, když člověk svojí novou pouť začíná. Tento zvuk pak je oním skutečným jásotem člověka i zpěvem nového domova.

Cítíme strašnou zodpovědnost, ze které musíme vytvořit v každém našem děvčátku tento pojem i všechno, kde se může vytvořit opravdický šťastný domov. Místo, kde celou krásou budou ctnosti, kde trpělivost a obětavá láska našeho dítěte i všech, kdo jsou drazí kolem, bude znamenat bohatství, které je potřebí všemi silami uchránit. Může být ještě něco vznešenějšího, většího mezi povinnostmi, kde člověk může být tím opravdovým znějícím lesním rohem, který hlaholí před svými i před cizími i před celým světem sílu vzájemné lásky a velikost čistoty duše? To je teprve domov, který je naplněn nenáročnou, ale všechno přehlušující hudbou, která uživotní všechno to, co zůstávalo dříve jenom nevyslovenou touhou, jen do dálky upřeným pohledem a nyní je to hybnou silou, živelnou, tvořivou, ba všechno přetvořující. Je to stavivo, které má i v naší dívčině vytvořit onu květnatou zahradu i sluncem štěstí protkaný ochranný plášť.

Vezměme jemně i do svých rukou onu myšlenku nad životem těch, kdo nemají onu milost, že by poznali anebo mohli žít v domově. Myslím ale ve skutečném, nejenom v oné moderní noclehárně, jak jsme zvyklí to pozorovat v našich panelákových městech. Je třeba, aby už v té nejtěplejší dušičce byl doopravdy též umístěn i náš bližní, který je tolikrát hnán jen světem, svírán neřestmi a zlozvyky, který musí stále jen utíkat a všude si musí jen opakovat - nikde nejsem doma. I on má duši, která by byla doopravdy mladistvě ráda, kdyby si mohla stejným způsobem, jak my jsme zvyklí, oddychnout za některým prahem, mezi svými, kteří se mají rádi a mohla si odpočinout od toho, co je štváním ve světě. Měl by mít každý své místo, kde by si mohl odpočinout, ale ve svém, bez strachu z oné výpovědi, která dovede vzít i tolika našim známým dětem pocit bezpečí. Proto je potřebí přistupovat k člověka již v jeho neútlejším mládí, když ještě ve zdraví, v zaopatření, v plnosti života cítí jenom radost a pocit blaha.

Až člověka zachvátí nemoc a zeslábne tělo, až duše poklesne v naději a budou zašlápnuty všechny touhy po poznání i po objevech nových záležitostí světa, pak bude pozdě na všechno, co cítíme, že jsme měli žít v onom období, kdy člověk si mohl všechno přát a množství věcí uskutečňovat, kdy si mohl dát klid anebo mohl přidat na tempu, kdy mohl z onoho neuznání světa uchýlit svoji hlavu do pohody, do pevné náruče lásky vlastního domova. Veďme i naše nejmenší již k tomu, aby nikdy neutíkali z tohoto svého prostředí do země cizí, mezi lidi cizí, kteří nikdy nebudou mít pro člověka, příslého odjinud, navíc něco, čemu se dá jenom přibližně říci pochopení a láska.

Ať nikdo neupadne v onen neodpuštělný blud, že ty nejkrásnější chvíle našeho života jsou ty, kdy jsme mohli hýřit a utrácet peníze i mládí, kdy jsme je mohli lehce získat a nemuseli si jich vážit. Ať jsou okolnosti venkovní jakékoliv, v domově jako v pevném hradu máme nalézt pravou otázku, kterou beze zloby můžeme vyslovit. Hrad, ve kterém dostaneme i správnou odpověď bez nelásky a podezírání. Je to brlení, za které každou křivdu přeneseme jako závaží mimo náš osobní prostor. Nic nesmí být jenom kulisou, nic jenom zdáním. Ale do této pravdy musí vrůst každý už ve svém nejranějším dětství. Je to velmi chvályhodné, aby se utvářelo toto prostředí spolu už s nejmladšími jako vlastní domov, aby byl opravdový právě láskou k pravdě. Základ k tomu musí vytvořit každý sám. A k tomuto pocitu už dochází i to nejmenší dítě, které svým přispěním má zájem na úpravě, čistotě, na radosti, kterou zmnohonásobí třeba svojí chutí k hudbě, ke zpěvu, k pomoci jiným.

Žádné zlé sklony nesmí ani zapustit ten nejslabší kořínek. Nic, co by mohlo bránit vůli v jejím růstu. Do tohoto čistého prostředí domova si nikdo z nás nemá brát nic, co není skutečným věnem, kapitálem. To je zvláště prosba k těm, co vytváří nový střed domova. Za prahem musí zůstat všechno, co by bylo výčitkou. Proto je tak důležité, aby ti dva, kteří mají dát základ onomu šťastnému středu, byli čistí před lidmi i před Bohem. Tam musí zůstat jakoby před hradem celá minulost, všechny balvany, které by mohly znamenat pokračování i třeba lehčeji žitého života. Do tohoto nového příbytku jen to, co se vejde přes síto lásky. Kolikrát to může být právě naše nevinné dítě, které dokáže vrátit otci nešťastnému ze zaměstnání nebo nervozní matce z mnohého zatížení a starostí odvahu žít spolu. Naše dítě to musí být, které nesmí považovat nic za větší ve svém žitém dnu, než udělat radost těm, kdo mu musí v celém životě i v dospělosti zůstat prvními lidmi i ve světě. Domů má povinnost i právo každý přinést jen úsměv, porozumění, jen kus zapomenutí na sebe. Tam může být šťasten naším přičiněním každý, jen dovedeme-li vychovávat k nesobecké radosti z úsměvu jiných. Může potom někdo utíkat z tohoto prostředí, kde ti dva i jejich pokračování jsou plni porozumění a úsměvné lásky? Tam teprve poznávají, a zvláště naši nejmenší, co to znamená být někde doma.

I naše dítě musí vědět, že už má povinnost vytvářet v domově to, co zkrášlí a zjemní. Zvláště tam, kde někdy přichází mraky mezi manžely, to musí být naše dítě, jehož jedinou touhou je mít vedle sebe jenom ty, kdo dovedou v největším porozumění a lásce řešit všechny své problémy. To cítíme, že se to musí dít jenom jakoby polohlasně, bez trvání na tom, že já mám jedinou pravdu, bez toho, že bychom trvali na svém názoru i na svých přáních, které vyrůstají ve svéhlavost, jestliže jsme dítěti v jeho nejtělejší věku nedovedli být vedoucí silou právě na této jemné cestě.

Pravý domov? Ono místo, kde nebudeme cítit nic proti mysli, kde dovedeme být šťastní, spokojeni, plni houževnaté lásky vůči všemu a všem, tam, kde dovedeme v tiché nenucené a nekonečné lásce Boží prožívat blízkost těch, kdož svou povinností musejí i nás objímat láskou. Jak je důležité těchto možností využít!

Emancipace?

Považuji toto hnutí, i když má kolikeré odůvodnění, za vylhané odvádění našich žen od skutečného poslání, jím dané Bohem. Je to lákavé a je vyvoláno hlavně technickým pokrokem a industrializací. Pokud tvořila žena přirozený střed domova, domácnosti i rodiny, pokud od ní záviselo blaho těch, kdo k ní patřili, nebylo potřeba emancipace. Její úloha byla stejná nebo i důležitější, než úloha muže. Kolik z našich žen dokáže i dnes ještě tolika dovednostmi dokládat, že

se může rovně postavit v uspokojení všech možných potřeb - dovede nejenom vařit, tkát, šít, mnohá si dovede poradit se vším, co potřebuje domácnost a přitom stačí ještě lehkým veselým přístupem vychovávat své děti i pomáhat jim v jejich studiích. Teprve ono nerozumné soupeření mezi mužem a ženou vyvolalo právě tuto ženskou otázku. Není možné však oceňovat stejným, myslím tím rovným, způsobem snahu i plnění povinností muže a ženy. Jejich společenské zařazení je zcela odlišné už přirozeností, která je rozdílná od prvního momentu existence člověka a my nemůžeme se zdarem napravovat přítomné poměry tím, že budeme chválit neomylnost minulých časů. Žádný člověk nebyl ještě do té míry reformátorem jakýchkoliv poměrů, abychom mohli vzít jeho model a upravovat myšlení i v přítomné době.

Bylo zvykem snad v celých dějinách, že dívka byla i v rodině vždy o něco níže než hoch. "Máme jen děvče", zněla stručná věta. A toto citoslovce znamenalo jakési opovržení, kterým byla žena pronásledována až do dospělých let. Lpí na tom ještě kus starého zákona o dědičnosti jména. Hoch byl vždycky považován za jaksi upřednostněného podle domněnky, že se snadněji uplatní i lehčeji získá uplatnění v životě. Jestliže by však i naše dívčinka měla žít v jakési atmosféře méněcennosti, pak v dospělém věku by mohla upadnout do oné bezradnosti, která se vzdává rychle při blížícím se nebezpečí zneužití. I každá dívka musí žít z velkého sebevědomí, které vyplývá z úlohy dané samým Bohem. Nemůžeme v nejmenším přijímat tento despekt celému pohlaví, protože jinak bychom museli reformovat křesťanství, které povýšilo sestry Mariiny na výšinu právě pro poslání, které mají. Od nejtěžších měsíců života musí, zvláště naše dívčinka, cítit, že je vyvolena jako dárkyně života, být na předním místě právě tam, kde Bůh dává nejzřetelněji své požehnání.

Budeme usilovat o to, aby byly vychovávány ne ve smíšené anebo naprosto chlapecké společnosti. I toto dětství, které ještě nemá nebezpečí, může vlastně zkracovat působení těchto vlastností, které je potřeba pěstovat zvlášť u dívek a zvlášť u hochů. Osudné by bylo, kdyby kdokoliv snižoval hodnotu dívčiny nebo ženy ať řečí nebo jednáním. Bylo by to zatěžování celého života oněmi problémy, ve kterých křesťan musí cítit, že chybuje. Pro nás je každá dívčinka budoucí nositelka a dárkyně života. Tím bere na sebe onu velkou povinnost, která je darem i posláním, totiž vychovat další členy společenství lidského i Božího.

Považuji za zcela nesmyslné a vyhmátnuté ze vzduchu všechno, co chce nějakým způsobem vnutit lacinou sexuální výchovu nebo přípravu na sexuální zkušenosti. Při pouhém pozorování jednání školáků přicházím k poznání, že aspoň o pět let je posunuta ona hranice vědomí, které stírá sílu sebevědomí, vede k bázlivosti a k nejistotě právě v těch momentech, kdy dítě musí nabrat sílu, aby dovedlo vzdorovat všemu tomu, co se stává někdy jenom nebezpečím nebo lákadlem. Stupnice hodnot se nezískává nikdy později, jen se dá utvrdit, ale základy musí mít dítě již z předškolního věku anebo z raného dětství ve škole. Žádný cizí nemůže přičinit cokoli k pevnosti a k odhodlání zůstat na úrovni, kterou rádi srovnáváme s vyvolením při prvním svatém přijímání. Onen pocit nejistoty a méněcennosti má svůj základ v prvních třídách základní školy. Každá naše dívčina cítí, že má speciální postavení ve společenství, ať je to ve škole, při hrách anebo na ulici, někdy i doma, ale v žádném případě nesmíme připustit, aby byla ohrožena srdnatost vzhledem ke zlému, o které se musí tolikrát doslova otírat. Zde nepomůže tvrdit, že si musí zvykat na obojí. Kolik našich vychovatelů by rádo mělo velké zástupy, a proto doporučují neustále míchání dívkám s hochy, a to ani tenkrát nemůžeme schválit, jestliže by to bylo ryze zábavní. Snad v nějakých těch pracovních kolektivech je možná sestava obou, avšak jenom tam, kde se nenechává místo na ono bezmezné láskování jednoho s druhým. Na důkazy nemusíme chodit nikdy tuze daleko.

Osudným by bylo shazování celého ženského rodu před jinými nebo lehké vtípkování o dívkách, ženách a zvlášť nebezpečné by se jevílo, jestliže by byla zvyklá vlastní matka naříkat nad osudem, který čeká každou ženu. Sílu k překonávání obtíží získává i naše dívčinka právě na klíně vlastní matky, která nevzpomíná na nic, co bylo tíživého a svým vystupováním to dokazuje, že je vděčná za každou oběť, kterou mohla, zvláště kvůli dětem, přinést. Pocit méněcennosti nemá pak místo v životě této naší dcerky. Nesmíme však upadnout do onoho bludu, že by oba póly byly rovnoceny na stejné rovině ať v právech či v povinnostech. Žena potřebuje, a bude zase potřebovat i v příštích desetiletích, více přilnout k rodině, k domovu a muž musí být zase volnější ve všem, co zařizuje

budoucnost. Matka od své přirozenosti upírá víc pohled zpátky, kdežto povinností muže, má-li být skutečnou hlavou rodiny, je být sebevědomým připravovatelem budoucnosti, ať se jedná o hochy anebo o dívky.

Nebylo by však zdravé, kdyby tuze přecitlivělým přístupem upřednostňoval zase milé dcerky proti klukům, kteří dokážou i v rodině někdy působit víc starostí a trápení. Neodvažujeme se tvrdit, že nalézáme i v našich rodinách více dobrých matek, manželek než manželů a otců, ale skutečnost nám dává v tomto ohledu jistě za pravdu. Zvláště v období před dorůstáním se nutně musí vyžadovat od všech ohleduplnost a úcta k dívčinám více než k hochům, kteří snesou i víc hrubosti a nedají se snadno zlomit. Nechutenství k jednání s rodiči má svůj začátek možná ještě před desátým rokem věku, a to u hochů i u dívek.

Každá naše dívčina musí být připravena domovem i na ty okolnosti, ve kterých bude postavena jako opatrovnice onemocnělé matky nebo otce. Má v tomto období získat úctu k invalidům anebo k lidem postiženým a právě v tomto období, ať jsou to rodiče nebo vychovatelé, musí vtěsnat do jejího života chuť zmírňovat utrpení jiných. Pamatujme na skutečnost, že v čilosti životního stylu jsou naše dívčiny silnější než hoši. Možná je to i tím, že v naší společnosti je víc dívek než hochů, víc žen než mužů. Snadno se naučí každá z našich dívků trpělivěji a s větší odevzdaností snášet nemoci a neštěstí, jednodušeji bere na sebe námahu, takže předčí i silného muže. Dovede se obětovat i v péči o zcela cizí lidi, je-li k tomu vedena právě vytrvalou péčí otce a matky. Tedy domov rozhoduje i nad jejím příznivým krásným vztahem ke slabším článkům naší společnosti.

Zde nezáleží na tom, že mezi dívkami není velký zástup těch, kdo pracují vědecky nebo v politice jsou na prvních místech nebo že vynikají v hudbě v poměru k mužům. Žena nebude nikdy srostlá s tímto pocitem, že by mohla být vedoucí silou společnosti. Pro ni je domov vytoužený střed i hrad. Zůstává volná a velkodušná právě tam, kde se může viditelným způsobem rozdávat jen několika. Výjimky ovšem potvrzují tento náš argument. Z každého i sebemenšího úspěchu, pozorovaného i u jiných, je dívčina na prvním místě. Není dobré vychovávat tuze mužské typy v našich dívkách, ztratilo by se z celého lidského rodu právě to nejkrásnější, k čemu je Bůh postavil do vesmíru, aby zjemňovaly, zkrášlovaly, zmírňovaly všechno, co by bylo hranaté nebo ostré v jakémkoliv společenství. Tam, kde jsou naše dívčiny tuze bázlivé, uvažujme, kde anebo jakými prostředky jsme je připravili o sebevědomí. Zbabělost jim není vrozená, ale nechť k jednání s jinými přichází z opakovaného neúspěchu z vlastní rodiny. Statečnost přichází zvláště u ženy v dostatečném počtu odstavených zkušeností.

Nerovnost v přístupu k záležitostem jejich řešení přichází už u hochů i u dívek nejpozději v 6. a 8. roce. Základní vliv na utváření těchto mocností nepřichází až s pubertou. Ta jenom potvrdí, že před léty už začínala nedefinovatelná období nejistoty a strachu. Někdy i obava je něčím, co varuje před nebezpečnými situacemi. Jestliže v pozdějším věku zdůrazňujeme, že našim ženám chybí zájem, může to být zapříčiněno povahovou nestálostí, přecitlivělostí anebo malicherným kontrolováním věcí, které nejsou důležité. Každá z našich dívek a žen bude hodnotit víc záležitosti, které se týkají její osoby než ty, které zařazujeme do všeobecného objektivního nebo právního řádu. I naše dívky se dávají ovlivnit prvním dojmem a málo hledí na skutečný stav věci. Proto je krajně důležité, aby byly už před pubertou připraveny na možnosti zklamání z toho, že naivně přistoupí k těm, kdo se dovedou vnucovat anebo vlísávat. Je třeba je upozornit už v dětství na to, že každá nervozita nebo netrpělivost není ničím jiným než zbabělým slabošským útekem a nechutenstvím, které si netroufá zvítězit především nad sebou.

Naše dívčina se nebude nikdy odvolávat na kohokoliv vzdáleného, dovede vyřešit úměrně svému věku a poznání celou řadu těch okolností, které znamenají pro ně vždycky vítězství nad sebou i nad okolím, které by ji ohrožovalo. Jako vrozená síla spočívá v každé naší dívčině touha zůstat takovou, aby se mohla líbit. Jak skvělá příležitost k tomu, aby se formovala její drobná duše do oné podoby - za každou cenu se líbit Bohu.

Nebudeme zde rozkládat velký vliv školy, leč většina negativních úkazů, které dovedou vstoupit jako výplň do jejího života, je získávána ve škole. Poslání učitele je zodpovědnější než otce či

matky z toho pohledu, že bere na sebe zodpovědnost pečovat o děti jemu cizí. Šťěstí pro dítě, jestliže nebude vrženo do jakéhokoliv domova, anebo do společenského zřízení, kde zeje prázdnou prostor, který má dýchat pochopením a láskou. Prostředí cizí, stejně jako lidé, kteří nejsou spjati ničím, co je hodnotné pro další život, může jenom ubírat na všem tom, co život přináší sebou jako vyčtený cíl. Žádný domov ani internát nenahradí život v rodině. Ne každé z našich dětí má možnost setkat se s kvalitně vyzbrojeným a připraveným učitelem, i kdyby to bylo jen ve světských předmětech. V tomto ohledu i na dívky působí lépe řád, ke kterému jemně vede muž, než hrubší způsob jednání ženy - učitelky, která z pohledu rovnosti s našimi dívčinami si dovoluje ostré výpady.

Buďme opatrní i na hodnocení, s kterým přicházejí i naše školní děti. Trvejme vždy na úctě k autoritě a i když vidíme závažné důvody, o kterých dítě pravdivě informuje, nedopusťme nikdy, aby mohlo ztratit úctu před tím, kdo má povinnost být světlem i cestou. Rodina musí připravit pro společnost, tedy i pro školu alespoň tím, že si dítě z domu nese ne sklon ke vzpouře proti autoritě, jak se tomu přihází v rodinách, kde jsou zvyklí jednat hrubě, nýbrž přistupuje s pocitem nutné kázně, s pořádkumilovností a oblibě k čistotě. Tak časté nechutenství ke škole je získáno většinou nepořádností učitele.

Nesmělost nebo tupá lhotejnost u některých dětí může dokonce znamenat i stahování se do sebe, kde je potřebí klást otázky, aby člověk zjistil skutečnost, nejsou ničím jiným, než zakrývaným pocitem strachu. Pamatujme na jedno, že typy, které vyrůstají v oné odtažitosti ke společenství budou tímto způsobem doslova týrat i své přátele a budou nedůvěryhodní všude tam, kde upřímnost je hnacím párem činnosti a jednání. Zakrývá to jenom vnitřní nejistotu. Dítě nesmí napřed pochybovat o tom, že vyhraje, zvítězí nebo že vynikne. To může být nanejvýš jako pravděpodobnost budoucích závěrů. Bylo by to sobectví, kdyby kdokoliv podporoval v dítěti strach o úspěšnost naší dívčiny. Bylo by to přiznání slabosti ve výchově. Odvaha se dá cvičit jen postupným jemným otužováním právě v těch předmětech, před kterými by dítě bázlivě utíkalo.

Hlavními nesnáze, ve kterých dítě vzdoruje a nepřijme naše i vyzkoušené normy, může být dětská prolhanost, neposlušnost, lenost, vzdor nebo náládovost. Dítě, které je nesnášenlivé, bude brzy hrubé ať v řeči anebo i v jednání. Dívčina, která si libuje ve vytahování se i v klučí společnosti, a to již i ve školním věku, přijme na sebe nutně ony hrubosti, které ji mohou vadit v celém dospělém věku. Někdy je to ona rozežranost, která se chce vždycky předvádět, jindy to může být úzkostlivost, ze které vyrůstá ostýchavost, tzn., že bude neschopna připojit se k jiným, někdy ustrašenost, která ji zbaví citlivosti a uzavře do sebe. Pamatujme na to, že dítě, které je nervozní, snadno zbrkle přistoupí k záležitostem zcela opačně, než bychom předpokládali. Většina těch, které se nebojí přivlastnit si i cizí předmět, si tuto schopnost získali nedůvěrou, ve které byli vychováni ve vlastním domově. Dítě nesmí tuze brzo překročit práh dětského věku. Ono dorůstání do dospělých forem v každém ohledu potřebuje pomalý a uvážlivý růst.

Velké starosti působí děti, které jsou nervově labilní. Někdy z toho vystupuje touha po prosazení se, jsou hlasitější a chtějí vládnout, nesnesou nikoho, kdo nad nimi vítězí, ať moudrostí anebo výkony. Je třeba ale vědět, jestli původcem nervozního počínání není jenom jednoduchý strach. Strach nastupuje tam, kde je možnost jiných řešení. Tam, kde není naděje, že je možno jiným způsobem sáhnout k řešení, odpadá i pocit strachu. Je to tak, jak zdůrazňuje sv. Tomáš Akvinský, že ti, kdo jsou vedeni na popravu, nemívají strach, protože už nemají žádnou naději. Tam, kde ztratí i dítě naději, může upadnout do zoufalství. Bylo by velkým neštěstím, kdybychom pomohli k oné skepsi v dětských letech, která může vést i k ztrátě vlastního života. Čísla, která máme k dispozici, velmi burcují a vyzývají k ohleduplnosti a k jemnějšímu přístupu k dětem, které beze strachu mají sloužit tomu Nejvyššímu. Vlastní sebevědomí posilované životem modlitby a víry je jednou z možných záchran každého mladého člověka.

Časné jaro

Začátek života každého dítěte, kdy se začíná vsouvat do společenského modelu, nemůžeme připodobnit k ničemu lépe, než k oné nádherné době, která není ještě po zimě zcela rozhodnuta, jakým směrem se bude ubírat. A jestliže mezi lidmi dnes je nedostatek jasu, úsměvu, radosti, jestliže se nám zdá, že vidíme málo rozjásaných květů kolem sebe, musí nutně nastoupit poslední generace, která nemá být ničím víc než radostnou písni nad stvořeným vesmírem. Zimní šed', ta brání onomu dlouhému pohledu, kterému se ale musí i člověk učit. Nejistota zimního období brzdí život, a to právě v těch fázích, kdy přirozený pohyb, jasot a služba už musí být jakoby v pohotovosti, aby byly k dispozici jiným.

Žádná kvetoucí stráň se nevyrovná jedné ušlechtilé tvářičce dítěte, které právě přišlo na svět. Každé má být zasazeno do prostředí, kterému musí patřit název rodina. A my se ptáme:

- rodina, jak vzniká?
- jak je třeba se na ni připravovat?
- co vytvoří tenhle skvělý kolektiv, který má dávat záruku tišiny před vším, co život může jako překvapení přinést?
- čím se udrží pohromadě, aby nebylo žádné síly, která by mohla zviklat onu soudržnost, která dána před lidmi i před Bohem má skýtat záruku pouta časného i věčného?
- ptáme se dál, čím může i toto společenství dvou se milujících lidí vrůst do rozměru Božího království na zemi?

Která doba v lidském životě je příhodná, aby se začalo o rodině

- uvažovat,
- mluvit,
- ji připravovat,
- čím naplnit dny, které předcházejí,
- jak se vtěsnat přirozeně do daného prostoru,
- čemu se máme vyhnout a když se rozhodneme, co má následovat?

Není zbytečné odpovídat na každý vžitý nebo vyslovený názor. Nedá se vždy a každým prostředkem vytvořit patřičnou odpověď. Není možné partnery vyvolit přinucením, připoutat je k sobě a chtít po nich, aby vydrželi dobré i zlé až do krajního bodu života. Ptáme se, jestli je dobré, (jak se též šíří názor), hlídat si svého nebo svou již od školních lavic?

Čím se dá vrůst do čistého vztahu? V čem je nebezpečí, že by tento přívlastek mohl být nebezpečně nabourán? Jak žít, aby jeden i druhý, jestliže už se rozhodnou, měli jistotu, že si pomáhají v dobrém k vzájemnému růstu?

Které jsou to faktory, které upevňují ono nenarušené přemýšlení nejkrásnějšího období lidského života, které následuje po dospívání? Čím můžeme zkrášlit ono sblížení až do jednoty?

Čím dát posléze skutečnou vážnost onomu přátelství? Co je skutečným předpokladem a jakou formou se má projevovat?

Co je dobré a dovolené ve známosti již započaté, které jsou záležitosti, o kterých se nemá ani hovořit? Jak se bezprostředně připravit, aby to byla doba opravdové krásy přátelství a čím je nejlépe se na ni připravit? Je možné žít už naplno podle zásady - všechno, co má trvat, musí se vyzkoušet - anebo je to provinění, které uvalí na vznikající rodinu smutek?

Bylo by bláhové se domnívat, že můžeme rodinu nepřipravovat, ale vstoupit do ní pouhým občanským anebo třeba i náboženským svazkem. Po stránce přirozené nám každý musí dát za

pravdu, že rodina se připravuje o jednu generaci napřed. Stačí vzít do rukou matriku a pozorně přečíst všechny ty, kdo se rodí v rodinách jako první. A zachvějeme se onou nejistotou, kde je narušeno v přípravném období vlastně všechno to, co jsme předeslali jako nutný předpoklad šťastného života v manželství. Je jenom nepatrné procento, snad v některých krajích je to jiné, kdy první dítě většinou přichází velmi brzy bez ohledu na dobu, kdy má růst ještě se svojí matkou v nejužším spojení. To je snad jeden z mnoha důvodů, proč nemůžeme zatěžovat věcmi subtilními tolik našich nejmladších, protože nemají již podle mých zkušeností ony vlnové délky, na kterých by se dalo hovořit o kráse, o lásce, tím méně ještě o lásce k Bohu. Nevázaným životem rodičů je tolik našich dětí zbaveno možností naplno rozvinout všechny činitele, které z něho dělají člověka plnohodnotného pro společenství lidské a tím méně ještě vzhledem k Bohu.

Je-li některá doba v lidském životě krásná, pak je to právě ono posvátné čekání, než dítě poprvé protrhne mlčení rodiny. To je ovšem onen předpoklad, že bude chtěné, můžeme říci vymodlené a v tichu přijaté do teplé, vřelé náruče, kdy matka i otec otevrou své srdce vděčností k Bohu za tento velký dar. Jenže dar i úkol. Otázka i poslání, které se musí rozvíjet celý život. Ale tak, jak čekáme s trpělivostí anebo nedočkavě na odchod všech projevů zimního období, s takovou nedočkavostí a láskou má přicházet každé dítě mezi tyto dva, kteří, máme-li hovořit o rodině, se musí mít rádi. Nejsme přecitlivělí ani v této otázce, ale jestliže schází právě ona vnitřní otevřenost obou srdcí, pak ani ovzduší, které bude dýchat tento malý tvoreček, v našem případě dívka, nebude žít naplno.

Od prvního pohledu na nejbližší je to již růst, který musíme chránit a povzbuzovat k plnému rozvinutí. Roztává sníh, ukazují se první trávníčky a v nich pod dotekem jarního slunce kvítečka, která nesměle vrhají své úsměvy na všechny ty, kdo dovedou s láskou obdivovat Boží tvorstvo v přírodě. První hlásek je víc než zpěv sboru, první úsměv potěší víc než celé bohatství rozezpívaného ptactva. Pěstičky, které se svírají proti otci nebo matce či k sourozencům skýtají větší záruku pevnosti než skály, které tu stojí se svojí hrůznou samozřejmostí. Dítě - dívka!

Nemůžeme se zabývat příchodem do prostředí, které je nechce, nečeká, které považuje dítě za trest, za zkoušku nebo za ničemné zasahování do pohodlí anebo přepychu. Pro nás dítě zůstává Božím hlasem, který je posilou pro každého, kdo se s ním setká. Kdo má duši nenarušenou, nemůže též jiným způsobem dítě potkávat, než jenom s jemným pokynutím a úsměvem. Nepropadněme onomu bludu, že je-li to teprve tento nepatrný lidský tvor, který si hledá svoje místo, ale potřebuje veškerou péči, že nevnímá lidi, prostředí a způsob jednání. Od prvního okamžiku už dítě začíná žít to, co bude po skvělé čisté přípravě, po měsících, kdy tvořilo ještě jeden celek s matkou. Jak požehnaná je ona skutečnost, ve které generace předešla vyrůstala ve statečnosti, která nedovolí nakupit zlovyky, které by se mohly odrazit v dítěti a hospodaří s bázní Boží právě pro tento okamžik zrození.

Jestliže dítě sleduje, tzn., že ani my nesmíme nechat bez povšimnutí žádnou chvíli, kdy se zdá, že jenom odpočívá, spokojeně si pobrukuje nebo se usmívá na všechno a na všechny a dovede vděčně přijímat s rozesmátou tvářičkou každého, kdo se mu na chvíli věnuje. Chybuje ale každý z dospělých, který by od prvních okamžiků života chtěl nadbytečným rozmazlováním dítě upoutat na sebe. Není to správné ani tehdy, jestliže se právě v tomto získávání sympatií předbílá otec a matka. To je to ielké co musí pochopit, že jak tvořili oni dva jednotu, tak je jednotu rozšířena o dalšího člena jejich společenství a tam už nemůže být já a ty, nýbrž to blahoslavené - my. Jedině takhle může dítě začínat svůj život v pohodě, která je odleskem nejkrásnějšího rozkvetlého sadu. Každá službička, každá úsluha, každá píseň anebo modlitba, všechny chvíle, které se věnují za tímto účelem této dívčince, znamenají růst u rodičů i u dítěte. Zde je zcela nadbytečné připomínat všechno, co je samozřejmé již od školy pro všechny naše matky a otce, to co měli vnímat jako rozumnou výuku pro výchovu další generace. To je třeba nyní naplno využívat bez rozmazlování, bez zbytečného hýčkání, bez onoho zlehčování, které by chtělo nejraději zachovat dítě v jeho dětské podobě celý život.

Jeden úkon za druhým má následovat tak jako v přírodě samozřejmě, nenásilně, bez hluku a vřdycky s úsměvnou láskou. A naše dívčina se pomalu dlouží a protahuje, začíná zvedat své ruce, nakonec se vzpřimuje a chce být samostatnější. Zde musí být neustále po ruce otec, matka nebo starší sourozenci. V tomto období ani chvíli bez vážného dozoru, který zabrání jakémukoliv sesuvu do osobních nesnází. Brzy opouští kolébku a dítě pomalinku začíná jmenovat předměty, drží se svou drobnou ručkou otce nebo matky a sleduje předměty, které je obklopují. Sleduje však i každý pohyb a vnímá velmi bděle i vzrušené hovory a každé osobní spory zanechávají již v tom dvou nebo tříletém dítěti své stopy. Mít dítě, zvláště mít dcerku, je natolik závazné a závažné, že nikdo z těch, kdo mu život dal anebo komu byla svěřena naše dívčina do opatrování, si nemůže dovolit žádné velké výkyvy ve svém jednání. Je to nastavené zrcadlo. Ale odraz je už trvalý, že od svých tří let nezapomene na nic, co bylo jemné, úsměvné, ale též co bylo hrubé. Proto se nemusíme ani starat, kdy nastal rozhodující okamžik, že naše dítě je najednou naostřeno proti rodičům i proti všem lidem, kteří by mu chtěli prokazovat jakoukoliv péči. Je to právě z této doby, kdy jsme nepozorně uplatnili praxi, která byla hrubá.

Rodina a jak vzniká

Hrubý, životně závažný omyl, jestliže bychom se domnívali, že je možné libovolné jedince podle cizího výběru určit, aby šli spolu životem. Šli, tzn. pro nás i žili jako jednotka, která z posláni Božího má právo svěřovat život dál. Ono sžívání je osobně jiné, rozdílné u každé dvojice, u každého jednotlivce a nedá se označit apriori za pochybené, jestliže ze školních lavic děti už na sebe myslily. Jedno kritérium v tomto případě svědčí o ušlechtilosti našeho přátelského vztahu, jestliže hoch nebo dívka v tomto školním období, jestliže se chce nějakým způsobem zalíbit, nikoliv vlísat do blízkosti, se snaží o to, aby vynikla do té míry, aby před ní imponoval prospěchem anebo svým vystupováním či jakoukoliv dovedností. Je to otrokářství v jiné podobě, protože nikdo nemá právo druhého člověka doslova dotlačit do úžiny, aby byl buď neustále hlídán, pozorován, popř. peskovan za chyby. Dítě od osmi do svých 16 let musí mít vědomí, že je naprosto svobodné, bez jakéhokoliv omezování tím, kdo mě zahrnuje sympatiemi. Snad v kapitole o předčasných známostech je více o tomto jemném vztahu.

Není na škodu a nemusíme se stydět za ony sympatie, které žáčkové na prvním gymnaziálním stupni dovedou jeden druhému věnovat. Pokud všechno zůstává na úrovni sympatií, bez toho, že by člověk hledal přílišnou blízkost, formuje oba jedince do ušlechtilé podoby. Kolik to je lecjakých kousků, které se vyvádějí jeden před druhým, aby na sebe upozornili. Jak dovedou ze sebe dělat opičáky kluci, aby dívčinu, kterou obmyslili svými pukraty, upozornili na to, že to myslí docela vážně. To každý z nás si může vzpomenout a zvážit. Všechno zdobí ona školní léta, ve kterých člověk pomalu vrůstá do života dospělých bez násilí a bez hrubých chyb. Jen úsměv, pokynutí rukou, hlavou anebo klasické vyniknutí před školní tabulí jsou těmi úkazy, které připravují cestu jednoho ke druhému. V tuto dobu je dívčina nejvnímavější a je též ochotna kus své nezávislosti dát všanc vůči spolužákovi, který se snaží dostat do přízně. To však je období, které má být důkazem vychovanosti z domova, tzn., že dcerka ví co dovede a jako přední záležitost svého uspokojení v rodině se může pochválit vším, co dokáže doslova vzít rodičům z rukou a provést vlastním umem. Je zkrátka milá ke všem, jimž na ní záleží.

Každý rodinný svazek není však budován na oné počáteční jemnosti, na kráse, která se zračila jen v milých očích. Někdy se vstupuje do této posvátné komnaty i po různých zkušenostech, které nesevědí o pevnosti charakteru jednoho či druhého nebo obou. Pro nás je předpokladem šťastného manželství i charakterově vyrovnaná známost. Nedá se to přejít tím, jak jedná matka vyjekla, když se jednalo o její 16letou dceru: "Doufám, že si ušetříte ty nemožné řeči o čisté známosti. Já mám svoje zkušenosti a ty nejsou v žádném případě takové, abych potvrdila vaši teorii. Já jsem od svých patnácti let žila naplno a to tak, že bych se to styděla i vyslovit, ne tak ještě, aby se to dalo psát a moje dcera nebude v tom jiná, ale myslím, že aspoň pozná všechny záhyby života".

Stejně jako je nemožný názor, že všichni musí vejít do onoho mariánského slabikáře, který nepřipustí ani gesto, pohled ani větu, která by svědčila o přichylnosti jednoho ke druhému. Možná, že jsme si zvykli hledat v mnohých záležitostech tuze moc nesprávného a z toho vyplývá i náš jakýsi závistivý pohled na ty, kteří dokázali svým vzájemným vztahem, že člověk může zůstat statečný až na okraj svých možností. V tomto případě jsme ochotni jakýmkoliv způsobem podepřít jednoho i druhého, být jim radou, oporou, ať se jedná o jakoukoliv záležitost jejich života. Jenže většina odmítá ono zasahování do soukromí do té míry, že někdy vyrůstá, právě jako reakce na naši snahu jim pomoci, vzdor, který je vžene do zcela opačného směru. Nejsprávnější metoda je mít v úctě svobodné rozhodnutí a formovat celou naši mládež nenápadně, jemně, ale intezivně, aby s radostí plnila všechny normy, které jí pomáhají, aby se scházela vždy jako statečný pár, kde jeden i druhý hledí svůj protějšek nejenom utěšit, ale povzbudit k lepšímu životu. Málo se hovoří o těchto věcech, a když už vznikne jakákoliv řeč o těchto záležitostech tak subtilních, jemných a důležitých, je v tom tolik nervozity, že se mladí domnívají, že jim stará generace nemá co nabídnout a oni sami si chrání tolik svoji svobodu, která jim dovoluje dělat i ty nejhrušší chyby.

Do doby známosti musíme vtěsnat ono vzájemné přibližování a vrůstání, které se obejde bez oné bezmezné bezuzdné svobody, kdy je všechno všem dovoleno, ba kdy považují za nenormální, aby někdo dovedl toto období čistě proběhnout. Právě v této době se musí žít a žít naplno. Podle našich norem to znamená mít každý den plné vědomí, že jsme se neprovinili ničím, co by zatížilo svědomí. Přitom to nejposvátnější vyrůstá v období, kdy se dají tyto mladí vyburcovat k idealismu, který nejenom vidí všechno krásné, ale který dává záruku, že všechny záležitosti jsou natolik vážné, že nesnesou nic, co by mohlo mít v sobě trhliny. Nejdůležitější není vnější zaopatření anebo výhledy do hospodářské výše či do možností kupřavit svůj vnější život až do přepychu, nýbrž mravní pohled na člověka jako takového. Kdo přemýšlí o dítěti jako o daru a požehnání, ten nesmí v žádném případě pustit uzdu tomu, co zanechává v další generaci buď naději na možný růst anebo propastnou hlubinu z těch zlovyků, kterými trpí, v tomto případě dárce života, další generace. Má-li manželské pouto znamenat vazbu pro čas i pro věčnost, pak vylučme z tohoto přípravného údobí všechno, co by jakýmkoliv způsobem mohlo zatížit.

Jak dostáváme za pravdu v této záležitosti, že otec i matka, chtějí-li splnit celé své poslání, musí žít ať vědomě či bez toho, že by si to museli dávat někým připomínat, statečně a čistě a každé z jejich dětí může aspoň v pravděpodobnostech být jisté oním nábojem z dřívější generace, který nedovolí, aby se dítě mohlo ptát, tak jak je to v Písmě svatém - za koho já trpím? Kdo na mně navalil takové viny, že nemám čistý pohled na člověka ani na život? Vrůstání do rozměrů Božího království je přece jenom znamenáno onou radostí, která dovede rozezpívat poslední praktický kontakt s čímkoliv stvořeným v prostoru, ve kterém se mladí pohybují.

Příhodná doba

Byli bychom bláhoví, kdybychom chtěli předepisovat nějakou dobu jako zvlášť příhodnou anebo jediné výhodnou pro to, kdy se má začít hovořit o rodině. To všechno se musí prožít. Je to tak, jako když při konverzi spisovatele Dr. Martínka padla otázka ze strany duchovního, který ho přijímal zpět do církve: "Mistře, jak je to možné, že v závěru života se vracíte tam, kde jste ne s chválou končil?" A on mu odpovídá: "Otče, to musí každého přebolet".

Jenže ve známosti nemá nic bolet, tam se má žít a má-li to být opravdu příprava na šťastný svazek, pak žít naplno. To znamená s písní, v úsměvu se setkávat, potkávat, plánovat, ale též spolupracovat už na záležitostech společných a potom už jenom obětovat v tom dni, kdy si dokážou dát pevné slovo jako hotovou věc na patě vlastní dlaní. Je důležité nejdříve uvažovat. Jaké ticho to potřebuje, ať v jednotlivci či v obou, kdy mohou prorozjímat onu krásu, která se dá žít právě z čistého vztahu jednoho ke druhému. Není těžké pochopit, že doopravdy Bůh ustanovil člověka v celé jeho závažnosti a kráse jako tvora, který může ve všem, všim a za každou dobu oslavovat, ať duší či tělem svého Tvůrce. Kdo z těchto dvou se nedovede ztišit, nedá si čas, aby

prorozjímal v těch minutách, můžeme říci požehnaných, své umístění v životě, nemůže spoléhat na to, že bude mít vždycky dost široký pohled na to, že se bude správně rozhodovat.

Jestliže uvažuje ještě jako naprosto svobodný anebo svobodná o věcech, které je budou svazovat v jednotu, pak je třeba zvážit i onu jistotu, ve které to nebudu já a ty, ale my. V tomto období je přece jenom dobré, jestliže se tuze nevyjevuje vlastní nitro. A zvláště naše dívčina by měla pamatovat, že každá věta, kterou vyjevuje svoje soukromí, je další krádeží na tom, co má zůstat za jemnou mlžnou clonou odevzdanosti jako poklad pro ty, jimž bude dávat život. Tam je důležitý život naší dívky v oné velikkosti, že i ti partneři, kteří by někdy hrubším způsobem přistupovali do této svatyně, se musí podřídit, když ne zcela přeformovat, krásou žitého vnitřního života. Takto si představují přípravu pro onen okamžik vysloveného hlasitého souhlasu jako triumfu, který hodnotí předcházející dny, měsíce a roky, kdy se připravovala tato jednota.

Jak plný může být každý den, který předchází před prvním společným dnem. Jak ale nešťastně může začínat období, které druzí považují za začátek, jestliže by znamenal jenom pokračování v tom, co by bylo dřívějším životem volným, nevázaným, bez úcty k Božím zákonům žitým období. I všechno přirozené se musí nutně vtěsnat do daného prostoru. Musí to být ty čtyři dlaně, které budou nádobou pro všechno požehnaní, ale budou též oněmi nástroji, které dovedou zpracovat všechnu hrnčířskou hlínu společného života. Je složité poznat, čemu se mají tyto dva vyhnout? Je to nemožné poznat, jaké zásady mají následovat, aby každý další den, který bude následovat po jejich souhlasu mohl být viditelným triumfem nad tím, čím byla předznamenána příprava? Není dobré, aby byl člověk úzkostlivý, ale v žádném případě ani zrnko žárlivého vztahu nesmí pokazit krásu, ve které hlubiny pohledu znamenají celou odpověď na jakoukoliv otázku.

Necháme-li přirozený průběh vzájemnému vztahu naší dívčiny s hochem, který musí mít požadovanou charakterovou úroveň, jistě se nedopustí ani jeden z nich chyb, které by znamenaly přesně vymezenou jejich životní dráhu. Tam, kde není úmyslně pokažen čas vzájemného poznávání, tam nemůže být závěrečná píseň slabší než ono souznění v přípravném období. Odhodlání ke společné cestě není potom už ničím méně než pokračování v cestě, která byla dobře naplánována, připravena, hodnocena statečnými reakcemi obou. Je-li před tváří Boží jeden i druhý ochoten nést břemena svého partnera, pak výslednicí bude požehnaní umnožené dětmi, kterým budou schopni dát život.

Jenže naše dívčina se musí smířit i s možností, že manželství nebude požehnáno dětmi. K tomuto životu, který nebude znamenat nic jiného než osamocení žité ve dvou, je potřebí dvojnásobné síly, odhodlaností vydržet ve věrném svazku tak, jak to zdůraznila ona počáteční formule. Opora jednoho v druhém spočívá hlavně v tom, že není časována chutí anebo nechutenstvím jednoho ke druhému. Dobré i zlé až do smrti jednoho z nich. Je to i záruka spolehlivosti, kterou jeden druhému skýtá. Pokud nevyrostou podobná manželství i v našem prostoru, budeme usilovat marně o úroveň příští generace.

Generace napřed

Je pustým omylem domnívat se, že je všechno v životě dovoleno, že nic nezanechává stopy, které by mohly být neblahou náplní těch, kdo vstupují do stejných šlépějí. Jestliže chceme hovořit o dívčině, která má být vyzbrojena vším, co je krásné, ale hlavně onou vnímavostí, aby nescházela žádná možnost získávat to, co v životě dovede být krásné, velkolepé a čisté, musí předcházet v generaci, která dává život, ony skutečně ideály, nemá-li se jednat jen o frašku. Ona otázka, kdo zhřešil, se obrací proti všem, kdo předcházeli. Tak jak není možné vytvořit šablonu anebo model pro jakýkoliv systém života, tak se nesmí nikdo odvážit vtěsnávat kohokoliv z našich dětí do pevného krunýře, ve kterém by se musely nesmlouvavě podrobovat vůli jiných. V tomto případě třeba i rodičů anebo nejbližších opatrovníků, kteří mohou pochopit, ale v žádném případě nemohou zotročovat to, co musí vyrůst ze svobodného rozhodnutí a projevu.

Všechno co vyrůstá od prvního vydechnutí na jarním vzduchu našeho malého adepta, má být provázeno jenom slunnou pohodou, jemným slovem, šetrným gestem. Kolika dětem schází právě tato krása rodinné pohody. Zde hovoříme jen o malé části, kterou dovedeme zachytit ve svých revírech. Myslet na všechny dívčiny v širém světě by bylo šílenstvím a vedlo by nutně k zoufalství nejdříve myšlenkovému a potom k bezradnosti nad tím, jak nevyřešený je tento vztah, zvláště k dítěti, k dívce. Všimněme si jen těch našich, a to v úzkém kruhu rodin, které skýtají podle našich norem alespoň částečnou záruku spolupráce s Boží milostí a s dobrým jednáním nejbližších lidí. Musí však zůstat v našich rodinách to žádoucí, jemné, to vytríbené, skoro Boží snažení, máme-li vychovat z našeho dítěte onen ideál, po kterém nepřestáváme neustále toužit.

Již několik měsíců před tím, než jemný hlásek přetrhne tišinu domova - a to nemusí být první nejstarší dítě - je zase naše dítě! Dítě, které očekáváme, po kterém toužíme, pro něž vymýšlíme všechny podrobnosti jeho života. Je to zase onen bod, na kterém se celá rodina opět v lásce sjednocuje. Nebo není to pravda? Je to jinak v našich rodinách? Přestalo dítě být už tím, po čem se touží a co v celém Starém zákoně bylo označováno jako nepokrytá Boží milost mít dítě. V našich rodinách musí především scházet počtářská morálka, proklínaná i našim svatým Otcem, nechat jen toho žít, kdo nám neubírá prostoru a kapitál. Jako by i naše některé rodiny táhly těžké boty právě proto, že jim nohy váznou v blátě nemravných nauk posledních desetiletí. Pro nás to není možnost, pro nás je to prostor, který musí být v každém případě zcela cizí, protože naše vůle je našim posvěcením, a to přichází vždy s novou silou při každém objetí našeho dítěte.

Jak dovede být hlasitá naše touha po prvním dítěti, tak zmnohonásobeným chvalozpěvem musíme vítat každé další, které můžeme ve svém středu přivítat. Je třeba vzpomínat na to, že to nejkrásnější období má minout v písni, v modlitbě, v jemných rozhovorech, v tichu těch, kdo svojí jednotou dávají možnost, aby Bůh požehnal dítětem. Neschází-li tato příprava, může následovat i to, co je v žehnající ruce otce a matky tím nejkrásnějším gestem života. Máme děvčátko!

Sem patří jistě spolupráce se starší generací. Otcové většinou scházejí, ale maminky musí utvrzovat myšlení svých dcer a dodávat odvalu i jejich manželům, aby přijetí mělo všechny podrobnosti Božího přívlastku. Přezíravé stanovisko nemá místo v našich rodinách. Dítě je vždy Božím darem. To ostatní máme my jako povinnost i úkol spoluvytvářet až do dokonalého obrazu Boha v člověku. Nemá minout jediná chvíle v těchto krásných dnech, kdy si děvčátko vrní ve své kolébce, protože život je prodlužován právě každým krásným vztahem nejbližšího člověka. Ubylo by smutku, rozmnožila by se radost a úsměv i v našich vesnicích a městech, kdybychom nezanedbali právě tuto dobu, kdy je potřeba dítě formovat pohledem, zpěvem, gestem značícím vždycky jenom ohleduplnost a lásku. Bez pevné šablony, vždycky s onou vnitřní i vnější vynalézavostí, je nutné dítě brát do náruče, opatrovat, krmit a vzdělávat od prvního okamžiku. Je omyl, že ještě nevnímá. Nejenom vnímá, ale sleduje a šťastné, když může již vnitřním jemným životem následovat ty, kdo tvoří první kulisu jeho života.

Zvláště děvčátko potřebuje onu jemnost, i když utvrzovanou vždy v láskyplné důraznosti, kázně a oddané poslušnosti. Kolik musí být měsíců, aby dovedlo sledovat modlitební způsob života rodičů. Kolik potřebuje znát modliteb, aby mohlo spolupracovat se svými sourozenci? A je-li něco opravdu tklivě krásného a napodobení hodného je to pohled na sepnuté ruce děvčátka, které se vpíjí do tváře Boží svými pohledy, kterým neodolá nikdo z lidí a Bůh z nich odzírá onu krásu, která člověku chybí a kterou rád uděluje.

Jsme si vědomi, že to musí být zase děti ve své nevinosti, kdo budou vztahovat Boží moc a pomoc člověku na zem? Proto má být dítě dětsky jemné a Božsky čisté, aby to dokázalo. Následovat i svátostný život rodičů i starších sourozenců, pokud již se dovede rozhlížet po kostelním prostoru a přinášet domů právě onu radost, kterou dítě dokáže odčítat z rozžatých svíc na oltáři. Nejdříve pozoruje, sleduje a pak následuje. Je to škoda, že naše dívčiny musí zůstat poněkud stranou, zatímco klučíky i v předškolním věku necháváme nejenom pobíhat, ale též sloužit až u oltáře. Je-li ale v našich dívčinách ona zdravá závist, pak je možné v nich podporovat růst až k onomu sebeobětování, kdy dokáže svůj čas naplnit službou pro jiné. K tomu jsou

uzpůsobeny víc dívčiny než hoši. Ony to musí být, kdo berou nástroje domácího působení starším sourozencům nebo rodičům z rukou a zapojují se se svým malým aktivismem do děje, který zdokonaluje, zkrasluje a posvěcuje domácnost. Je to velké, jestliže rodiče pocítí už malého spolupracovníka tím, že může spoluvytvářet hodnoty, které si zasluhují chválu - čistota, primitivní pomoc při vaření, příprava zeleniny, počáteční šití, vyšívání, pletení, malování, co možná nejdříve alespoň začátky hudby, a to hlavní - dokázat rozezpívat všechny členy rodiny společným chvalozpěvem na všechno, co v životě dovede být krásné. V tak ideálním prostředí by bylo možno, aby vyrostlo i ideální dítě.

Rodiče pomalu musí počítat s tím, že pomáhají nejvíc jeho růstu, jestliže je vedou k samostatnosti. Je to těžké, aby v desíti - dvanácti letech dívka již téměř samostatně dokázala zvládat řadu úkonů v kuchyni? Je to nesnesitelné zatížení, jestliže by děvčátko s láskou dovedlo přezehlít svým bráškům anebo rodičům košili nebo alespoň kapesník? Je to nadmíru chtít po dítěti, aby úzkostlivě dbalo na úpravnost i čistotu? A je to neuskutečnitelné, aby alespoň ve sváteční dny nikdy neprospalo čas, kdy je potřeba se společně spojit před oltářem? Kolik to je krás skrytých v každé chvíli, kterou rodiče dovedou tímto způsobem zacílit. Tak může vyrůst z našeho děvčátka dítě, které vstoupí do období dospívání již se zralým úsudkem o nutnosti sloužit.

Hlavní náplní naší dívčiny musí být touha zjemnit, zkrášlit, proslunit všechno, kde se jen objeví. Kolik ochoty musí mít v zásobě, aby ji mohla rozplývat pro ty, kdo tvoří nejbližší prostředí. Kolik to je typů kolem nás. Každé dítě je jiné, každé jinak nadané, jiným způsobem reaguje na otázky i odpovídá různým způsobem, ale co je důležité, aby ve věcech, které nemůže minout, vynikalo vždy s onou nenáročnou touhou být mezi prvními, ale být též oblíbené. Nejenom, aby mě mohli mít rádi, ale aby mne museli mít rádi. To, co vynutí na každém opravdovou úctu je poctivost v oněch povinnostech, které jako by v posledních desetiletích přestaly být životně důležitými kvalitami. Otec i matka, dítě i rodiče, sourozenci, ale v naprosté jednotě plnění vůle Nejvyššího.

Není možné, aby dítě vyrůstalo jakoby vyřazeno z onoho

velkého růstu k ideálu osobnosti, jestliže je obklopeno velkodušnou láskou, dobrotou a jednáním, které v žádném jednotlivém bodě nevybočuje ze směru k pravému cíli. Velkou záležitostí a pomocí ve výchově je sepejetí všech členů rodiny s přírodou, která dovede svoji nenáročností vždy připomínat nutnost neustálého pohybu a růstu. Kolik je nádhery jen na jedné louce, kolik je to vyzpívaných písní jen v jediném zurčícím potůčku, jakou hloubku připomíná i v duchovním životě jediná studánka, kterou dítě dovede se svými rodiči udržovat v čistotě. Každé ptáče, každý sebemenší kvíteček stojí za rozjímání, ze kterého je možno čerpat sílu i pro chudobný prostý život v rodině.

Většina našich rodin, zdůrazňují - opravdu našich, tzn. těch, s nimiž se domluvíme na Božích zásadách i na praxi denního nažívání, může nenápadným způsobem rozložit celé bohatství i možného života pro ty, jimž musí znamenat nejenom dárců života, ale dobrodince a vůdce. Jak by mohli působit i inteligentní rodiče, kdyby přistupovali vždycky ve výchově k dětem už unavení, vyčerpání nebo nějakým způsobem nešťastní, zatímco jejich ratolesti čekají na otevřená vrata do jejich optimistického srdce. Proto považují za důležité, aby i děti, které cítí v sobě poslání směrem k rodině, vědomě zachovávaly už v dospívání a v prvních letech dospělosti všechno to krásné, co je bude posilovat v jejich sebevědomí. Nejenom jejich příprava, ale nyní ona skutečnost, (když už mají dítě v náručí, mohou je už vést za ruku anebo mu napovídat, jakým způsobem má žít), je bude utvrzovat ve vědomí, že využívají čas podle vůle Boží.

Nepředstavujeme si, že by člověk sebejemněji občansky vystupující mohl obsáhnout celou tuto škálu bez zakotvení v pevných zásadách víry, tedy bez naděje na všechno věčné, co zůstává hodnotné teprve přítomným Bohem. Jakým právem se mohou rodiče odvážit neposkytovat dětem celou tuto šíři vlnových délek, na kterých je každý člověk schopen přijmout, reagovat a spolupracovat se vším, co v životě zůstává krásným.

Je mnoho prostorů, ve kterých se může duše povznášet. Netvrdím, že by chrám byl tím jediným, který dovede sjednotit a umnožit všechno to, co je v člověku z Božího daru. Někdo to dokáže pod blankytnou oblohou, šumícím vzrostlém bukovém lese nebo při našlapování na jemnou rosu, která pokrývá květnatou louku. To všechno je nádhera, která se nedá odzírát ani napodobit, jen se dá obdivovat, ale je potřebná k tomu, aby člověk, zvláště ve svých nejmladších letech neztvrdl jako kámen a nenaučil se žít ze svého pohodlně svéhlavého smutku.

Zvláště naše dívčiny musí mít v sobě neustále onu podobu nádherné kytice prostých květů. Leč dívčina se musí připravit též i na chvíle, kdy bude třeba její síly. Jak je to rozumné, jestliže se dokáže zbavit svého pohodlnického vztahu ve volném čase, jestliže nechýbje přílišným civěním do obrazovky nebo hledáním rozptýlení v závadných časopisech, ale využívá i své lehkosti k získání síly ve všech možných oborech tělesné výchovy. Tělo i duše, mysl i srdce, duše i ruce - všechno musí sloužit jednomu cíli - oslavě Boží a chvále Boha v člověku. Této dívčině je možno jenom závidět. Vyroste z ní typ, který není tichošlápkem. Není hlučná, protože ví, že v prostotě tkví i moudrost. Není ani chlapsky hrubá, protože chce imponovat právě těmi ctnostmi, které jsou typické jen pro dívčinu. Jinými slovy - je přijatelně milá, nevtíravá, nenápadně ryzí.

Život bez zvláštního rizika jakoby nesen na dlaních těch, jimž záleží, aby naše dívčina byla ve všech možných ukazatelích vzorová. Ráda se učí, ráda se vzdělává, s láskou pomáhá, kde se dá. Není líná, je pohyblivá. Není třeba nic připomínat dvakrát. Nejenom, že se udržuje v dobré náladě, ale i v dobré duchovní pohodě, takže od svých nejranějších možností je účastna na svátostech, přichází pravidelně ke správě Boží, aby měla ještě kontrolu nad tím, že nezanedbává sebemenší příležitosti k osobnímu zdokonalení a posvěcení. Protože dovede být v každé pozici veselá, je nepostradatelná ve všech souručenstvích, ve kterých vyrůstají její vrstevnice. Není jenom členkou, která je vláčena systémem anebo arogantními vedoucími, ale dovede přistupovat aktivně ke všemu, co je projevem nutné činnosti společenství. Život plný, bez mezer, bez oněch chvil, ve kterých tolik z jejich vrstevnic nařiká nad nudou života, zvláště jedná-li se o děti, které vyrůstají v panelákových aglomeracích. Leč i tam je možné vyrůst ve všech ukazatelích, které člověka posilují.

Je-li čas tím nejkrásnějším darem, je velkým štěstím, jestliže na toto bohatství je navedeno naše dítě už vlastním otcem nebo matkou a dovede okamžitě rozdávat kolem sebe právě tuto pohodu, která zhodnotí i ten poslední okamžik života naší dcerky, ale též jejich vrstevnic. Nemůže vyrůstat do jakékoliv velikosti sama, potřebuje mít vedle sebe děti potřebného založení. Proto musí rodiče sledovat, kdo tvoří její kamarádský tým, kdo zaměstnává myšlenkově tuto naši dívčinu, protože první zlomené květy přichází v tu dobu, kdy by i naše dcerka toužila po tom, aby se přizpůsobila ve všech formách vrstevnicím, ať jsou dobré anebo sebezkaženější. Tato lítost ji musí minout. Musí dovést ji nahradit onou hrdostí, že žije plně, hodnotně, čistě.

Okénko a okno

Tiše kráčíme pod okny jednoho z nejvykřičenějšího hostince. Čoud se valí z oken, zaznívá veselý zpěv, jásot, provolávání slávy a do toho se vmísí jek jednoho zpola opilého muže "podržte mě, mi se narodila dcera". Druhý kámoš ve stejném stavu ho chlácholí a říká "co máš z toho, propít to stejně můžem".

Lidem, kteří putují podél těchto oken tento ryk připomíná divokou scénu z přírody. Jenže tady jsou tátové. Domníváme se, že dobrých krásných dětí, kteří nemyslí na to, že ty jejich nové děti přicházejí už s jakýmsi ošuntělým rouchem, které jim rozedrali jejich vlastní rodiče svým nespořádaným životem. Jaká to může být naděje na inteligenci, jestliže táta se oblejvá rumem a místo, aby byl všude blízko, kde by mohly jeho vlastní děti kopírovat krásný styl jeho života, právě tam schází. Naproti němu sedí druhý. Chvilí zamýšleně, chvíli srdečně se dívá po všech, kdo spolu s ním je u stolu a jen s jemným povzdechem připomíná "a já mám zase syna. Jaká to je radost, to si nikdo z vás ožrálků nedovede představit". Jen na chvíli se zastavil, jen letmo pozoroval nepřičetné spoluhráče a vzdálil se do domu, kde je doopravdy doma on, jeho manželka i jeho děti. První

člověk bez víry i bez slušného občanského chování, tento náš bratr hluboce věřící, jemný, můžeme říci sloužící táta rodiny. Kdo z nich má větší pravdu?

Tyto dvě scény k zamyšlení. Nezvykli jsme si tuze často a při každé možné příležitosti všechno prolévat alkoholem? Celé svoje nitro vyakčnit na místech, kde se nepotkávají ani s pochopením ani s uznáním či láskou?

Nejdříve se zamysleme nad životem, který předchází. Říkám s důrazem, ale jen v řádném manželství.

Není třeba k tomu mnoho inteligentního přístupu mezi naší mládeží (v našem případě od 14 do 22 let), která je ještě svobodná a bere svoji svobodu ve velkých procentech jenom jako svobodu k nevázanému životu. Kolik je to výsměchu každému, kdo se jakýmkoliv způsobem vymyká volným zásadám americkým způsobem propagovaného volného sexu. Každý, kdo ještě v 16 - 18 letech byl v minulém režimu zachovalý, myslím tím, že nepropadl ještě alkoholu anebo divokému životu sexuálního nevázanosti, byl našim převychovatelům bolševického ražení nápadný do té míry, že jej podezřivali z příslušnosti k řádu.

Má to jenom výsadní právo, (myslím tím život podle zásad Desatera) anebo je to něco tak občansky nutného, že bez toho se celá naše společnost zbaví poslední opory života? Nesmíme ustát v opakování našich zásad víry. Je třeba lidí odvážných, dobrých, inteligentních, ale v každém případě čistě žijících. Nemůžeme zkoušet malomocenství, abychom věděli o něm více. Nemůžeme vykrádat bohatství svého duchovního života bez rizika, že ti, kdo budou mít původ z našeho manželství by nepřicházeli na svět již s nějakým pocuchaným vztahem k nejdůležitějším projevům života.

Považuji za urážku celé generace, která žije čistě, když při návštěvě Sv. Otce na Slovensku v roce 1995, když mu představovali páry, které uzavřely spolu vážnou známost a slíbili si, že nebudou žít manželsky v době před manželstvím. Pokud nám přestanou tyto záležitosti být samozřejmé, nedivme se tomu, že se budeme pohybovat mezi sebou jako neupřímní podivínové. Boží zákon neuvolňuje člověka ke hříchu. Tedy tuto urážku považujeme za zásadní omyl při vedení mládeže.

Ztrácíme anebo získáváme tím, že chceme, aby naše mládež zůstávala charakterově nedotčena? Kdybychom poslouchali všechny ty vychovatele, kteří se otírají o problematiku známosti, manželství a vůbec života, domnívali bychom se, že jsme už jenom poslední zoufalci u nějakého zapomenutého majáku. Svět však nepotřebuje pro svoji budoucnost nic jiného než zástupy anebo všechny, kdo dokážou brát život podle norem Božího zákona, tedy čistě.

K dokreslení tohoto našeho názoru jen malé zastavení. Když přichází mladá matka se svým děťátkem domů, nejdříve je klade do náruče svého manžela, vnoří své hluboké pohledy jeden do druhého a ona mu jemně říká: "Podívej se na tudle dívku, nestály ty naše oběti a sebezápory za to, abychom mohli svému dítěti dát všechno, co považujeme za hodnotné? Zbývá nám ještě nějaká Boží odměna za tuto tak krásně prožitou dobu, když cítíme, že je to víc než vzájemný dík za to, že jsme jeden druhého dokázali ochránit a vést? Snad většího tajemství neexistuje v žádné duši. Díky Bohu."

A nastupuje ona nejkrásnější doba, kdy tyto spolupracovníci na díle Božím se začínají bavit svým vlastním dítětem (v našem případě děvčátkem), které se svými drobnými ručkami ukazuje vtěsnané možnosti krásného dobrého života. Kolik to je obdivu jednoho i druhého k těm drobným prstíčkům, pohledy do očí, které ještě nerozlišují, jaký je to obdiv k drobnému porostu vlásků. To dítě je najednou středem a šťastná rodina, která dokáže toto dítě ve středu udržet a svým zájmem, péčí i celou výchovou vybudovat kolem něho hradbu před zlem a vroucí náruč ke všemu, co je krásné. Ta trocha ohleduplnosti a někdy i skutečného utrpení a kázně stála za to, abychom nyní mohli bez bázně svůj čistý pohled nořit do těchto kopií našich vlastních očí. Kolik je to povzdechů v takovéto rodině: "Bože, my snad ani to štěstí neuneseme, i když zároveň cítíme onu obavnou nejistotu, co všechno na toto naše dítě čeká!"

Leč tam, kde se dokáží oba spojit v hluboké víře v přítomného Boha, najdou vždy dost sil, aby vzájemným, pečlivým vztahem nejenom dítě unesli, ale též zvítězili nad vším, co by jim ho chtělo jakýmkoliv způsobem vzít z náruče. Jaká je to krása mít ve své náruči vlastní zdravé dítě! Kolik je to vyzpívaných modliteb, písní, jak mile dokáže on i ona poskakovat kolem této droboulinké dívčinky tak jemné, tak křehké, tak bezbranné, že všechno ostatní dění, ať mírová píseň anebo válečný ryk není ničím proti tomuto ještě nevybarvenému hlásku. Jaká je to odměna za ono čekání na posvátnou chvíli, kdy jeden druhému mohl plně odevzdat sebe. Toto je pokladnice, do které budeme ukládat celou krásu svého vzájemného vztahu. Bude ale naše náruč vždy natolik hebká, abychom neublížili, natolik pevná, abychom udrželi, natolik odvážná, abychom ubránili před vším, co poslední desetiletí přinášejí zlého i těmto nevinným dětem?

Tato naše dívčinka je nyní víc než předmětem, je něčím, co zabsolutisovalo celý náš život. Nyní však je potřeba bez otálení proměnit tyto velké kapitály v drobné mince denního života. Zapomenout doslova na své potřeby, tužby i přání a tolikrát najít mezery v zaměstnání, abychom nezanedbali jedinou hodinu, která musí být věnována růstu naší dcerušky. Je ještě něco krásnějšího a úsměvnějšího v životě než tento Boží tvoreček?

Pojítka rodiny

Spazek mezi mužem a ženou, mezi manželem a manželkou, mezi otcem a matkou, nenajde v celém dějinném běhu celého prožitého života krásnějšího období, než týdny, měsíce a první léta, kdy všichni, kdo obklopují toto naše dítě, si musí upamatovat, že ono je středem nejenom zájmu, péče, ale též, že je první na té cestě, po které každý z nás musí dojít ke stejnému cíli. Proto je život v náboženském prostředí posilován každým upnutím na Boha v modlitbě. Není pravda, že by dítě nevnímalo krásu, porozumění a spolupráci těch, kdo mu dali život. Všechno, co plyne kolem, se ukládá, i když podle našich poznání jen do podvědomí, ale zůstává to pro celý život jako základ, na kterém se dá stavět. Počáteční vývojové stupně našeho dítěte mohou být označovány jako přetváření pouhého biologického pouta s mateřskou osobností na závislost citovou. Zde získává naše dítě první buď důvěru nebo nedůvěru k lidem a ke světu. Zde získává buď pocit jistoty a bezpečí, který musí být prvním předpokladem anebo též onen odpor, který vybuduje v něm první vrásky nedůvěry k okolnímu světu. Ty už půjdou s ním celý život.

Toto období se stává už druhým časovým úsekem našeho ještě nepatrného, nesamostatného tvora, ale na těchto základech se budeme pokoušet stavět onu stavbu, která bude slávou anebo nejistotou celého života. Zde se začíná budovat ono sebevědomé "já", které si brzo bude i naše dívčinka uvědomovat jako sebejistotu, která dává vzniknout onomu sebevědomí, že není hračkou, ale osobností, která se může samostatně rozhodovat, může přitakávat, ale též vyslovit svůj odpor.

Pokroky směrem k řeči se spoluvytvářejí s pohybovými schopnostmi. Jaká je to sláva, jestliže naše dítě vysloví první dvojslabičné táta a máma a tím proniká do onoho prostoru, který je tvořen celými předešlými generacemi. Jaká je to ale bolest, jestliže dítě je jakýmkoliv způsobem postiženo. Kdo pochopí utrpení rodičů, jestliže v těchto měsících osamostatňování našeho dítěte najednou vypukne už jako jistý problém nemožnost používat některou ze schopností, které zdravé dítě má. Tak, jak jsou otec a matka prvními nejenom svědky života, ale prvními staviteli všeho, co bude tvořit budoucnost, tak se musíme připravit na onu sílu, která ovane každé z našich dětí, jakmile po třetím roce bude víc vázáno na prostředí školky, školy nebo ulice. Zde se vytváří, ale též nabourává pouto k matce a matky k dítěti. Zde se staví síla domácí osobnosti, která musí ve všech složitých okolnostech být mnohem výš než všechno to, co je buď slibem, nabídkou nebo hrozbou okolního světa.

Nejpřirozenější vývoj je v úplné rodině. Prakticky komolení celého poslání výchovy se odehrává ve všech institucích, kde dítě přijde do nuceného cizího prostředí, kde brzy poznává rozdíl mezi rukou matčinou a paží opatrovníků, mezi rozkazem, který s láskou byl dáván v rodině a mezi nařízeními, která plynou jakoby ze slabikáře od lidí doposud zcela cizích. Dítě začíná rozlišovat a čím méně je rozdílů mezi dobrotou, shovívavostí a rázností mezi rodiči a cizími vychovateli, tím

jednodušeji dítě splývá s celoživotním programem. Nesmí být ani otci ani matce jedno, jestli je dítě jenom s nimi anebo jestli prožívá všechno společně. Ztracená jistota jednoty se již nedá v celém životě v žádném případě suplovat. Od nejtutějšího věku nesmíme odkládat dítě do cizích rukou. Je nepravým dojmem, jestliže se domníváme, že na dovolenou si to můžeme dovolit. My užíváme a dítě musí být někde odloženo a opatrováno.

Ve dvou, třech letech se dítě zařazuje do sociálního ruchu a přijímá už ze svého širšího okolí určité doplňky, které určují již v předškolním věku možnou rychlost v chápání, ale též i v reakcích. Věci, které jsou nutné k normálnímu občanskému životu, musí dítě ve svých samostatných měsících doslova odzírát a následovat tak, aby se nemusel nikdo ani z rodičů ani z vychovatelů vzrušovat pro nevychovanost i třeba našeho předškoláka. Cesta k správnému návyku začíná velmi brzy a rozvíjí se až do oné samostatnosti, kdy dítě ve svých 3 - 4 letech už stojí vedle své matky anebo otce jako zvědavý spolupracovník, který chce být vždy tam, kde je otec a matka. Jestliže rodiče nezanedbávají výchovu k těm úkonům, které by jim přidávaly nutnou práci, pak v tomto období už dítě bez větších připomínek vnímá i duchovní jednotu společné modlitby anebo zpěvu.

Jedna z nejlepších metod splynutí se světem dospělých je právě píseň. Nehleďme na to, že se i v našich školách méně zpívá. Je zase i tato povinnost především jako náplň našich vlastních rodin, udržuje radostného ducha, touhu po sebeuskutečnění i před ostatními a radost, jestliže se podaří i pro dospělé odstavit třeba jen některý dobře vyzpívaný anebo odrecitovaný veršik. Nepospíchejme, ale v žádném případě nezanedbávejme žádnou otázku, kterou dítě dává otci, matce nebo starším sourozencům. Většinou by se v životě už k žádné z těchto problematických záležitostí nevracelo.

Otec a matka nikoliv tedy jako samozřejmý článek **babička a dědeček**. V přítomném pojetí rodiny jsou nenahraditelní tam, kde jsou. Jsou ale neodstranitelnou tíhou, jestliže se domnívají, anebo jestli jsme je naučili tak, že jsou nutným článkem výchovy našich dětí. Většina měkkosti ve výchově je zaviněna právě větší laskavostí našich dědečků a babiček a snaha všechno prominout. Babičky to jsou, které dokážou zahradit cestu k samostatnému životu našim dětem spoustou zbytečných věcí a hraček, které v mnohých případech nejsou ničím jiným než tím, co odkládají naši dospělí. Rovněž nepředbíhejme jeho vývoj a nuťme ho, jak v poslední době je tolik rozšířeným zvykem, usedat k počítači, ke hram a nechci ani zmínit, že nejstarší generace to je, která by ráda dítě posadila na celé hodiny k obrazovce. Ty všechny nároky na pokrok ve výchově jsou někdy nesmyslně přehnané. Tak, jak se pomalu učí od svých rodičů anebo sourozenců zacházet s přiborem, zašněrovat botičky nebo obléct na vycházku, tak je pomalu potřebí s dítětem povzbudivým slovem hovořit o všem, co mu pomáhá, aby se představilo před společenstvím třeba v kostele nebo na veřejnosti jako dítě, které si je vědomo rozdílu mezi prostředím, kde je všechno laděno na rodinu.

Dítě to musí být, které je objektem naší péče a nikoliv jenom našeho obdivu. Jak je to pochybené, jestliže otec anebo matka se chválí, že jejich tříletý malý tvor dovede uživat výrazy, které je možno slyšet jen u nejstarší generace. Jak by byli zklamáni v pozdějším období, kdyby se dítě muselo vnucovat do prostředí, které bude ve všech obrazcích tvrdší, méně laskavé a méně čisté. Dítě má odzírát, nikoliv být ovlivňováno mnohomluvením. Nešťastná metoda, kdy dospělí chtějí dítě umluvit. Dítě ale už ve svých 3 letech má poznat, co může a co musí vynechat ze své praxe. V tomto období je někdy i naše dívčinka svéhlavá do té míry, že si chce vybrečet všechno, na co třeba ještě nemá nárok, ale kvůli klidu jí to babička anebo dědeček poskytne. Nešťastná by byla dvojí výchova. Otec přísný, matka shovovivavá, otec vynucuje určité úkony, matka je promíjí. Rodiče chtějí učit dítě malým povinnostem, ale dítě svým loudáním je přinucuje, aby to vykonali sami. Šťastná rodina, kde platí slovo do té míry, že je není třeba opakovat. Zde je důležitá laskavá poslušnost. Nešťastná ale výchova, která velmi brzo sahá k trestům. Ty mají být více v gestu, v pohledech nebo v malých sankcích, ale tělesné tresty v řádné rodině nemusí mít vůbec své místo.

Dítě musí vědět už v těchto samostatnějších prvních měsících, kdy má čas ke hře a kdy spolu s ostatními musí vykonat určitý úkon, třeba bez omluvy na vycházku, do kostela nebo nějakou malou úsluhu v domácnosti. Poslušnost a čistota ať jsou tím prvním, co rodiče dítěti dají ve svých

nesmlouvavých zásadách. Zde se nedívejme po vzorech ze západu, kde (a to se nebojíme říct), si dítě může víc dovolit, může svojí nekázní otrávit prostředí pracovny, kuchyně i stolu a není ve většině případů vedeno k samostatné, jakoby vynalézavé aktivitě. Nekopírujme v žádném případě svět dospělých, tedy ani dlouhé vymodlování tam, kde by si někdo myslel, že je potřebí co možná nejvíc klečat a hovořit a hovořit i s Bohem. Kolik však vyjádří touha duše, která dovede s láskou brát všechno, co je ve světě krásné? Prožít to dovede duše čistá, právě taková, jako ji mají tyto děti. Náruč otce a matky s přibýváním růstu musí být méně častá. V pozdějších měsících a letech je už to jenom to největší významání, když tatínek nebo maminka své dítě obejmou anebo podrží chvíli v náručí. Je to též ale příležitost k rozmazlování. Jestli jsme je nenaučili kusu samostatnosti tenkrát, když zkoušelo, jestli si vybrečí své výhody, budeme mít jednodušší cestu k tomu, aby pochopilo, že všechno má svůj řád a žádná úplatná hodnota v životě jej nesmí narušovat. Byl by to omyl, že rodiče tím ztrácí na vlivu ke svému dítěti. Jestliže strávilo své měsíce mezi rodiči, kteří žijí v naprostém souladu, v lásce, kde stačil tolikrát jen vděčný pohled, pak nenajde ani ve škole ani na ulici žádného tak mocného nepřítele, který by mohl zpochybnit autoritu otce a matky. Neklamme se ovšem tím, že je možné žít dvojím způsobem. Vést život zjevný, jinak než ten, který má jediného svědka - vlastní svědomí. Kdo dokáže žít celost na charakterové výši, nemusí se obávat, že by bylo mnoho věcí, které by dítě naučilo zlovykům, které v žádném případě nesmějí být v rodině doma.

Dítě je v období, kdy si rádo hraje, ale každá hra má být už zaměřena k určitým dokonalostem, které nebude odkládat ani v dospělém životě. Cítíme, jak všechno rozmazlování nemá své odůvodnění. Dítě však potřebuje mít i dětský svět kolem sebe. Jestliže bychom nespravedlivě udržovali své dítě jako jedináčka, myslím tím však zaviněným způsobem života, nemůžeme chtít vytvořit z něho jedince, který by se mohl postavit zodpovědně do čela jakémukoliv společenství. Neštěstí rodiny začíná tam, kde má svůj počátek sobectví rodičů. Rodiče musí mít v každém případě čas vyslechnout otázku i prohovořit řešení. Mít rád anebo nemít rád, to je problém, který vyvstává právě tam, kde se rodiče tuze hlasitě mezi sebou domlouvají. Ti mají jednu svatou povinnost žít poznanou dokonalost a dávat ji jako model pro děti, které nastavují zrcadlo, a to právě hlavně rodičům. Na nic si nemohou rodiče hrát. Nemohou být jenom kulisáři anebo komedianti. Ti mají v každém případě být opravdovými a pravdivými, kteří už nemohou uvažovat o svém čase, o svém klidu, ale tam je tak výrazné ono "my", že ani otec ani matka již nemůže uvažovat o tom, co já a ty, ale vždy je to "my s našimi dětmi". Tolikrát dovede zbavit odvahy jen prostá věta "dej pokoj, hrej si sám, najdi si kamarády venku". Je to zpronevěra poslání, které Bůh dává rodičům, aby byl vytvořen střed, od něhož je možno počítat šťastné kolektivy i veřejného života.

Samostatnost

Jestliže zdůrazňujeme, že dospělý člověk si nemá zvykat na obsluhu, nutí nás to, abychom vedli každé z našich dětí k samostatnosti, která předbíhá prosbu nebo rozkaz dospělého. Dítě se velmi snadno naučí vnímat tužby i přání dospělého člověka a chce pro pouhý úsměv anebo pohlázení udělat všechno, co je v jeho silách. Stává se samostatným opakovanými úkony, tedy oněmi službičkami, ke kterým je otec anebo matka uvolní, aby spolupracovali na tom, co bude syoužit všem ostítním. Všechno nám dává za pravdu, kde zdůrazňujeme, že je třeba žít každý okamžik bez nervozity, neklidu, zbytečného spěchu, ale přítomně. Tzn., že nemíneme žádnou hodinu, kde bychom buď na sebe vzájemně neměli čas, anebo hlasitým způsobem vynucovali to, co mají vykonat jiní. Žádné závětrí není tak klidné, abychom se mohli uspat v oné nečinnosti tam, kde nás dítě volá. Dítě chce, aby otec a matka byli zde, byli s ním a byli pro něho. Některá z našich dívkinek zkouší též přílišným hlasitým způsobem vynucovat pro sebe pozornost. Ani v jednom případě nesmíme přejít tyto přestřelky bez povšimnutí. Není na škodu, jestliže si vzpomenu rodiče na své rodiče a na skromnost, s jakou byli vychováváni oni. Dítě rádo poslechne a rádo bude vzpomínat spolu s rodiči na dědečky a babičky, kteří dokázali v nejprostších poměrech s velkou vděčností přijímat všechno, co naplňovalo jejich den.

Ty zásady, které je chceme učit v dalších letech může mít už v rezervě z toho období, kdy většina věcí je radostí, zábavou, je vyžitím, ve kterém se dítě cítí dobře. Ke všemu ho můžeme naučit, aby mělo svůj osobní vztah. Má být hrdé na to, co dovede bez velkého připomínání samostatně odstavit. Nemusíme mít pak obavy o jeho výmluvy, (nechci říci prolhanost), která musí zůstat v každém případě oním hororem nezvládnuté ulice bez kopírování ve vlastní rodině. Stejně tak nesmí opakovat hrubá slova anebo upozorňovat na sebe neukázněným šaškováním.

Tak jako je důležité u každého dítěte mít otevřenou dlaň, to znamená být sám štědrý a učit od prvních krůčků, aby dítě dokázalo toto gesto rozdávání svého a sebe těm, kdo o to stojí anebo požádají, tak je důležité, aby širší než paže bylo srdce otce a matky. V rodině nikdy nesmí nastat ona stagnace přeshlapování na jednom místě a hledání systému výchovy. V rodině se musí žít. Všechno je v pohybu, všechno nasvědčuje touze růst a zjevovat svoje kvality jiným. Totéž potřebuje dítě od rodičů jako zrcadlový vzor, který může jenom přenášet do své malé praxe. Zatím je v takovém rozpoložení, že jenom pozoruje, odzírá a vděčně dovede platit pohledem, ale brzy nastupují ony dny, ve kterých budou rodiče víc žádáni jako osobnosti, které musí mít v zásobě nejenom slovo, ale též čas a velkou řadu všech možných vynálezů a her, které neomylně rozšiřují všechny vrozené obzory. Nedovedeme si představit žádnou rodinu, která má být ve všech ohledech vzorová, aby se mohli najednou rodiče zastavit a ztrácet čas hledáním vhodného přístupu. Tam, kde se hodně hovoří, ba horší, kde se hovoří hodně hlasitě, tam se nedochází k rychlému řešení a většinou rodiče přichází se svými zásahy tak pozdě, že si je dítě buď vymyslí samo anebo odzírá od zcela cizích vzorů.

Vychovatel nesmí v žádné péči vnější ani v starosti o růst duše nebo v projevech dobroty a lásky, obětavosti anebo v pílí zaostávat. První, co můžeme odzírát i od Boha je být vždy v pohybu - semper agens. Nesmíme polevovat, klesat. Otec i matka musí jen růst, a to sami osobně tak, jak už to příroda přináší, že každým dítětem přibývá nejenom na vnějším zjevu, ale i duševně přistupuje nová chuť a elán do života. Všechno se v tuto dobu proměňuje v jejich rukách. I tvář se dovede rozzářit a zvěstuje ono nové bohatství, kterým se rozšiřuje duchovní obzor celé rodiny. Doopravdy, i když to těžko chápeme, je to duch Boží, který povzbuzuje neustále k onomu tempu za dobrem, které se jim zdá v tomto období, je-li dítě zdravé, skutečně nejšťastnějším časem jejich života. Tak by to mělo u všech být. Právě v rodině, kde přichází ke slovu první projevy života, je působení Boží do té míry znatelné, že i všední nejobyčejnější úkony mají na sobě kus Boží záře. A to je to největší, co rodině přináší dítě, které nejenom vyrůstá v rodině, ale kterým též rodina dorůstá do rozměrů, kterými tuto instituci obmyslil Nejvyšší.

Rozumnost

Nikdo nemůže popírat, že důležitá výchova v rodině musí začínat jednu generaci před tou, o které se zmiňujeme. Je-li otec a matka z prostředí, kde byli vedeni příkladem, bez rozčilování, bez výkyvů na mravním poli, není pro nikoho z nich složité, aby poznávali v každou dobu vývoje svého dítěte nutnosti jak je žít, šatit, vést, jak s ním zacházet. Je to dáno každému zdravému jedinci do té míry, že se nemusí bát omylů. Jestliže matka dokáže všechno naplňovat zpěvem a úsměvem, pak i dítě přebírá už ve svých prvních dnech života onu zpěvnost a lehkost, s jakou pozoruje všechno, co se děje kolem. Pak se nestarají rodiče odkud vzít chuť anebo jakým nátlakem nutit své dítě do opravdové radosti. Nemusí mít mnoho let, aby mělo chuť propěvovat s matkou, smát se s otcem nebo laškovat se sourozenci. Velmi brzy bude napodobovat hudební svět je-li v jeho rodině pochopení právě pro toto naplňování času. Hudební nástroj, který je vystřídáván přijatelnými hrami, snadno přivádí i naši dívčinku k poznání, že je třeba mít sebevědomé vztahy i k tělesnému cvičení.

Nic mimořádného, ale též nic, co je poznamenáno výstřelky poslední módy nesmí mít místo v naší rodině. Ve střízlivém oblékání se naučí slušnosti, která ji povede i v dospívání a v dospělosti. Snadno se vycvičí ve statečnosti, která nedovolí, aby byla prostřední v jakémkoliv kolektivu. Její požadavek zůstane: "Musím být aspoň mezi prvními". Proto každý zdravý otec a matka pochopí, že

by nejvíce své dceruše uškodili každým druhem rozmazlování. Berou ji od raných dnů ke každé možné spolupráci.

Zde poznáváme nejlépe, jak rozdílný je přirozený fond hochů a dívek. Proto odmítáme v pozdějších letech smíšenou výchovu ve všech fázích, protože již od raného dětství jsou požadavky jednoho i druhého zcela odlišné. Směr výchovy má své speciality.

Každá dívčina je narozená k přirozenému mateřství. Vedle ní každý její bratr musí nutně zastupovat ochránce, být sloupem, o který se může opřít. Není možné, aby v dobré rodině kdokoliv z členů klanu byl úrazem kohokoliv. Jistota v počínání u naší dcerky je posilována každým gestem sourozenců, kteří ji vedou k statečným reakcím. Dívka i svou zábavou v nejrannějším dětství má vždycky blíže k panenkám, k dívčím ručním pracem, kdežto hoch musí být blíže dlátu, hoblíku a kladivu, a proto i hovory, zábavy, hry, zaměstnání se v každém úseku života nutně liší. Nemůžeme postavit jednu šablonu pro všechny sourozence, tím méně ještě, jedná-li se o děti z mnoha rodin v pozdějších letech. Je nesmyslné neustále usilovat o smíšený způsob výchovy. Dívkám musí zůstat to zásadní, nenápadné, jemné, slunné, blízké k dokonalosti jako základ. Vyrůstají-li smíšeně v rodině, pak nemůže její bratr vystupovat jinak než jako hoch odvahy, řádu, osobní přísnosti, ale též hotov ke každé ochotné pomoci. Ona věta - ty to dokážeš - pomáhá oběma, ale bylo by bláhové chtít po ní totéž.

Zde poznáváme každý den a možná na každém úseku, jak zjemní celou podstatu výchovného procesu navázání na náboženské motivy anebo uvedení do celého základu vztahu člověka k Bohu. Rodiče, kteří jsou plni citu, mohou ohodnotit nejlépe, jak pomáhá v každém jejich úsilí připomínka na věčné hodnoty. Jestliže dívčince ve 3 - 4 letech matka anebo otec či kdokoliv ze starších sourozenců dovede připomenout přítomnost Boží, jak snadno pochopí už tento předškolní tvor, že může působit radost i trpícímu Pánu anebo ulehčovat v bolestech a Jeho utrpení. "Pána Ježíše to bolí" nebo "andělíček pláče", to byla věta našich prarodičů k jejich vlastním dětem. Nebylo to obelhávání, ale uvádění do sociálního pohybu, ve kterém se každé dítě bálo kohokoliv urazit anebo ranit.

Otec ani matka nebo vychovatel se zde nesmí bát býti něžnější a zvláště dívčina je velmi citlivá na uznání a pochvalu. Nečeká sice na odměnu, ale roste každým dobrým skutkem, který je hodnocen dospělými. Nejjednodušší výchova je v té rodině, kde není třeba se dohadovat o povinnostech vůči Bohu. Zvládnou-li rodiče tento problém, mají i ve své dívčince nadšeného spolupracovníka, posluchače a brzo i malého misionáře, protože bude vyhledávat ty příležitosti, kdy může podpořit vše, co je v rodině potřebné, krásné, živé anebo čisté. Berme ji co nejdříve k pomocným jednoduchým pracem. I u dřezu může slyšet píseň, i s hadříkem se dá připomínat nutnost očisty duše. Již ve 3 letech se může učit využívat volný čas tím, že třeba při pletení podržuje klubko.

Tam, kde otec dovede všechno šperkovat veselým vyprávěním, zpěvem nebo odvážným pískáním na rtech nebo na prstech, tam jakoby se přehnávalo Boží požehnání do onoho řečiště, kterým je jejich rodina. Nastupuje pravidelná modlitba, která musí být kratičká, jednoduchá, výstižná, ale hned od začátku to nesmí být jenom prosím, dej. Co je nejpotřebnější u dětí, je učit je vděčnosti. Někdy i nutit je k díkům za všechna dobrodiní, která přijali. Mnohé dítě potřebuje odvalu a kázeň k ranní modlitbě. Potřebuje skromnost při večerní bilanci, kde není třeba nic dodávat, dokáže-li to celá rodina společně.

Vedeme-li hodně brzo děti ke službám Božím, musí vědět hned od prvního dne, že tento prostor je rozdílný od domácího prostředí. Musí rozlišovat kostel od domova, hřbitov od hřiště. Jestliže si tuto péči vezmeme za svou velmi brzo, budeme mít radost z této kázně již celý nastávající život. Přítomnost při službách Božích je jenom útržkem společného života v rodině. Musíme požadovat a sami být vzorem, aby tato chvíle patřila doopravdy jenom Bohu. Tak jak doma musíme mít vždycky čas na dítě, tak ve volném čase využijme chvíli i ke svému odpočinku, který je v tuto chvíli pro nás nutností. Mít čas na dítě, to znamená mít pochopení pro to, když sedne na klín a přitulí se k otci nebo k matce nebo přišeptává se k některému staršímu sourozenci a žádá odpovědi

na své všetečné otázčky. Tyto milé chvíle zůstávají pro ně na celý život oněmi světloučkami podél cesty, kterou se bude ubírat.

Jak je to pak jednoduché listovat v obrázkovém Písmu svatém a z jako nepřeborné pokladnice neustále rozvíjet biblické děje, které přirovnáváme jemně ke všemu tomu, co se děje kolem nás. A dítě takto opatřené nejdříve pozoruje, potom hodnotí, naslouchá onomu vyprávění, které v každém případě musí být výstižně pravdivé. Jaké je to bohatství, jestliže jsou vidění vždycky oba dva - otec i matka. Dítě slyší jejich společné úsudky, vidí jejich gesta a cítí, že je podporováno jimi oběma. Každá rivalita utichá v onom okamžiku, kdy dítě se cítí bezpečně mezi těmi dvěma. Jestliže dokáže otec a matka vždy pohotově a jemně odpovídat na každou všetečnou otázku, nebude mít dítě lepších vychovatelů a brodiče oddanějšího posluchače, než je jejich vlastní dítě.

Zvláště dívčiny nadšeně naslouchají zbožnému čtení, dovedou se brzy zapojovat i do vyprávění o svatých, které vyčítáváme z jejich životopisů. Odpověď má být tak krátká a stručná, jak je jejich otázka. Nezapomínejme nikdy poukázat na význačné ctnosti anebo hrdinné skutky a připomínat, že jsou dány právě Pánem Bohem k tomu, abychom si mohli z nich připravovat model pro svůj život. V žádném případě nevyroste z nich groteska našim působením a nesprávným podáváním náboženského učiva. Jak je to nenápadné a dítě přibírá v nejranějším dětství postřeh, odvahu, učí se kázni, cvičí paměť a přitom neustále hledí žít radostně a čistě v přítomnosti Boží. Jestliže si děti doma zvyknou na tyto obřady se samozřejmostí, bude je ve veřejném životě provázet vždy úcta jako něco vžitého. Zvláště v době dospívání jsou tyto vlastnosti nejsilnější oporou. Poznáváme, že děti nám přestanou být tíhou, hračkou nebo sokem. Jsou nám Bohem nabídnutou hodnotou, kterou my právě svým vřelým vztahem můžeme přivádět k větší dokonalosti. Tento způsob je nejlepším projevem opravdovosti a úcty k pravdě i k pravdě absolutní.

Oblékání

Je samozřejmé, že jakmile přijde do rodiny děvčátko, přemýšlí se o všech možných variantách obleků, oblečků, límečků a čepiček více, než když se hledí rodina nějakým způsobem pochválit svým synem. Děvčátko představuje od začátku větší dostředivou sílu všech těch, kdo jsou mu nejbliže. Každý kraj a každá rodina má své zvláštnosti. Věc, která ale musí zůstat stejná, a to i při každém jednotlivém členu, je slušnost odívání. Od nejtěplejšího dětství, zvláště každé děvče, musí mít svůj pevný dojem o tom, co je slušné i to, co je krásné, i když vyrůstá mezi samými bratry. Tím více, když začíná putovat po ulicích, do školek či do škol je třeba, aby cit každého, zvláště u děvčat, byl vypěstován do té míry, že se neodvážá ani upadat do volnosti, ve které se tolikrát ztrácí i ohled na cudnost. I doma je třeba mít vážný vztah k tomu, co je slušné a co ob stojí celý život.

Jako škodlivý považují kult nahoty, kdy tolikrát děti i rodiče pobíhají bez oděvu po bytě, a to nejenom v koupelně, ale i v normálním občanském životě. Matka i otec musí dbát na to, že člověk je bytost nejenom lidská, ale též posvátná a nesmí uvolňovat svůj vztah k tomu, co se nazývá slušností a neodhalovat se tam, kde to není třeba. Nejjednodušší cesta, jak dítě ztratí, a zvláště děvčátko, ohleduplnost na sebe i na ty druhé, když se naruší obrazotvornost v raném dětství. Těžkým proviněním rodičů je vždycky přílišná volnost v sexuální sféře. Děti, které přicházejí z tohoto prostředí, už nikdy v životě nemohou mít zájem o věci jemné, subtilní či o věci Boží. Zůstane v nich narušena ona touha po mravním růstu, jestliže se všechno proměnilo v řeč neovládaného sexu.

Otec a matka musí být autoritou, která vydává svědectví celým svým životem. Oni musí mít úctu jeden ke druhému a otec a matka to jsou, kdo musí v dítěti udržovat a vybudovávat stále čistý záměr. V žádném případě nepodlehnout tam, kde by v dospělém věku hoch nebo dívka cítili, že jsou jenom hračkou pro bezohledný protějšek. Ani na koupalištích nebo na plážích není jakákoliv nahota výchovným postupem. Je to neštěstí, jestliže dětem je dovoleno, i třeba v době prázdnin, (tak jak jsme to mohli pozorovat na plážích v Jugoslávii) v době, kdy tam přijížděli z Německa nebo z Francie, pobývat na pláži, které se proměnily téměř všude v nudy pláže. Ani v nejmenším

nedokázali západní účastníci udržovat odstup v této sféře k nenahraditelné škodě pro své nejmenší členy rodiny.

Jestliže dítě vstupuje do života na ulici nebo ve školce s zcela nenarušenou obrazotvorností, je to nejkrásnější doba, kterou je potřeba hlídat a formovat dříve, než se začne jakákoliv, i třeba už dětská známost. I když varujeme před každou předčasnou známostí, čistý kamarádský vztah školního věku někdy znamená krásu mládí pro celý život, která ve vzpomínkách dovede zjemňovat každý okamžik, kdy by do duše vstoupil jakýkoliv smutek. Je třeba sledovat ony známosti, které se pouští na volnou plochu neukázněného života. Učme děti, a zvláště dívku, aby srdnatě odmítala každé uvolněné nebo drzé chování kohokoliv z protějšku. Je to stejně důležité pro hochy, ale důležitější pro dívčinu, která je svým postojem rozhodující a musí být silnější než kterýkoliv chlapec. Rodiče někdy přichází pozdě s poučením, jestliže je předešla škola anebo ulice. Jestliže však děti ztratí prvotní úctu k autoritě rodičů, pak poučení zvenku znamená jádro, kdežto to, co říkají rodiče je podrobováno velké kritice anebo už 10 - 12letá dcerka dovede někdy tvrdším způsobem odmítat názory rodičů jako nepřející či zastaralé.

Rodiče musí vychovat v dívce zodpovědnost za úroveň ve vztahu k sobě i ve vztahu k nastávajícímu kamarádství či známosti. Je důležité vychovat k úctě i k vlastnímu tělu. Ještě než začne dospívat, musí být natolik citlivá ke svému okolí, že si nedovolí už z podstaty svého já, jakýmkoliv způsobem provokovat. Kolik je to koketování už v 10 - 12 letech, ale neznám žádné, že by bylo nezávadné, jestliže se hledí jen předvádět a přitom se předvádí tak, že každý slušný je ohrožen ve svých zásadách. I v rodinném prostředí se proto musí lišit způsobem výchovy děvčat od výchovy hochů. Jestliže si naše dívčinky příliš brzy zvyknou na onu riflovou nezdravou odívací kulturu, snadno vyspějí v těchto, můžeme říci zápaďáckých píšťalách. Tato praxe však přináší mnohé obtíže pro další pokolení. Tyto těžkosti se budou projevovat i v řádném manželství. Přehnaný kult štíhlosti začíná někdy nezdravou výchovou v dětských letech. Jedním extrémem jsou tyto píšťalové dcerky a druhým jsou překrmané buchtičky, které společnost odsunuje až na svůj okraj. Zde je jistě nejrozzumnější správný střed.

Ani v jednotlivých případech nesmíme dovolit, aby dívčina kteréhokoliv věku šla do společnosti poloooděná nebo nedobře oděná. Jsme zodpovědni za každé pokušení, které dáváme jiným. To je to, co má vědět již z dětského zpytování, že zodpovídáme i za zlé, které jsme vyvolali svým vlastním jednáním. Je to zajímavé, že i málo křesťanských rodičů anebo křesťanů dospělých si připouští výčitky za cizí zlo, které zavinili. "Ty bys mohl pohoršit toto dítě?" K tomu je třeba znát citát z Písma sv.: "Kdo by pohoršil jednoho z těchto nevinných". Nic tak snadno nezviklá a nepřivádí k pádu jako poloooděná dívka kteréhokoliv věku, která se vbízí svým volným způsobem vystupování. Zdůrazňuji, že zde nezáleží na tom, jakého je věku. Kolik je kolem nás i dospěláků, kteří se pasou rádi na těch, kdo tyto meze lehkavě překračují. V našem přítomném desetiletí už i 12letá dívčina dovede rafinovaným způsobem narušovat mravní zásady. Horší ještě, jestliže matka v ní pěstuje již od dospívání nepřekonatelnou touhu vdát se. Tam stačí jenom občasná výčitka - "Nesmiš mi zůstat na ocet a hled", abys co možná nejrychleji byla z domu". Kolik zla, s kterým se setkáváme, je vypěstováno i v našich křesťanských rodinách. Na nás na všech spočívá odpovědnost za celá budoucí desetiletí.

Kouření a pití

Není to vždy pravidlem, že by v rodině silných kuřáků musely i děti následovat praxi svých rodičů. Musíme apelovat na cit otce i matky, aby prostředí, ve kterém vyrůstají jejich děti, bylo vyzbrojeno aspoň zdravým vzduchem a aby nemusely sledovat jejich vlastní děti naučené zlozvyky otce nebo matky. Dá se snést do jisté míry, (i když to není nutné), když otec podléhá zlozvyku kouření. Ale v každém případě je odporné, jestliže se nestydí matka odpalovat si cigaretu nad peřinkou vlastního dítěte anebo pokuřovat tam, kde dítě potřebuje čerstvý vzduch. Tedy v každém případě říkáme zásadní - NE! - kouření ani u otce ani u matky. Každý naučený zlozvyk (a kouření patří k nim), je zábranou k řádnému prožívání těch chvil, které nám Bůh nabízí.

Je neomluvitelné, jestliže se otec nebo matka nepozastaví nad tím, když 12 - 14letá dívka přijde s cigaretou v ústech. V tomto případě se zasmát a nezabránit dalšímu rozrůstání zlovyku je neodpustitelným hříchem pro celý život dítěte. Stejně za zhoubné považujeme, jestliže kouření je zlovykem vychovatele, myslím tím zvláště kněze. Nejnebezpečnější v tomto případě je vždycky první pokus. Je to sondování, zkouška, jakým způsobem bude reagovat okolí a co to způsobí. Pak už se hroučí celý výchovný systém jen v těchhle cárech dýmů, který dívka, třeba ve svých 18 letech jako ošetřovatelka, bude vypouštět na ty, které má opatrovat. Vyzkoušená zásada - za žádnou cenu nezačínat ani ne ze zvědavosti.

Horší ještě by bylo zapálit si cigaretu s nějakým tím, jak říkáme "oblbovákem". V našich rodinách je to neodpustitelný hřích a každý, kdo tímto způsobem začal, by měl uvažovat o tom, kolik zla půjde v zápětí, jestliže tento zlý příklad bude zkoušet ve svém životě někdo ze známých. Geometrická řada, která rozpoutá úplný příval veřejných hříchů.

Kdo najde nějakou rodinu, kde je nevytěstovaný zlovyk oslavovat všechno anebo nějakým způsobem zdůrazňovat jakékoli události, která je zajímavá pro rodinu, bez alkoholu? Bohužel i naše sapolečenství věřících se nedovede obejít, a to ani při církevních slavnostech (snad jenom ve výjimkách), od tohoto způsobu důležitosti. Kdybychom si dali otázku, kolik našich chudobných by mohlo zvýšit svoji úroveň, kdyby odpadly jen ony hody s alkoholem, a to v našich nejlepších i věřících rodinách, zesmutněli bychom, protože nejprotivnější a bez konce zůstávající debaty, které začínají i končí většinou o této samozřejmosti, bez které si těžko dovedeme představit jakýkoliv společenský život. Má-li dítě (a zvláště dívka) v životě zvládnout lákání k různým večírkům a rozpustilým společenským příležitostem, musí přinést z domova onu srdnatost, kdy se dovede rozhodovat docela rázně a nedá ani nejmenší důvod k tomu, aby kdekerý chlípník, který se vlísává, ji přinutil k nasávání akoholu. Jestliže je zlomena ona odporová síla v dítěti, bude dospívat a považovat za normální způsob svých rodičů, vychovatelů anebo kamarádů, kteří volným způsobem prožívají každé setkání, ale nedovedou být bez zásoby alkoholu.

Nemusí jít až o krajní mez, kdy se pije bez míry, ale tvrdím zcela důrazně, že alkohol narušuje jemnost, které u dívky musí být víc než u mužů, protože v rozhodujícím okamžiku je v každém ohledu dívka zodpovědnější, pokud není narušena bujením tohoto zlovyku. Tedy tvrdím - v rodině v žádném případě a je-li už tak zajetý obřad při některých společenských příležitostech, tedy s takovou mírou, že zůstává i pro ty ostatní normou. Musí to být naše dívka nebo žena, která bude určovat i v některých vznešených společenských vrstvách, že kázeň v této praxi je tím, co ovládá její nitro. Nepřichází v úvahu opít se nebo druhým ještě nabízet. Je lépe vzít za své naši zásadu - nepiji a ani nenabízím - a člověk má jistotu, že zůstává svoboděn i tam, kde druhý svoje otroctví považuje za něco normálního. Upozorňovat na nebezpečí, které vyrůstá, zvláště čeká-li se dítě, je pro nás něčím jistě zbytečným, ale bylo by víc i rádně vychovatelných dětí, kdyby si neodnášely od vlastních rodičů onu zlomenou stupnici hodnot. Bojovat proti? Je lépe nezačínat! A myslím tím nezačínat ani v nejmenším. Ať si najde každá z našich dívků pevný bod v církevním roce, (protože doufám, že hovořím s věřícími), kdy úmyslně, uvědoměle nabídne svoji vnitřní i vnější kázeň s úmyslem vyrovnávat dluhy jiných dívek, které se nedovedou ukáznit. Nabídnout se buď Matce Boží nebo trpícímu Pánu na vyrovnání hříchů ze zlovyků, kterými naši věřící Boha uráží.

A skutečně, ono to jde. Člověk, který nepodléhá zlovykům je teprve svobodným. Nechci mluvit v žádném případě o ohavnosti, kdyby někdo musel vidět ženu, dívku nebo dokonce mladou matku s cigaretou a s lahví v ruce. Kdo jednou začal, musí bojovat a někdy bojovat o samou podstatu slušnosti. Kdo dokáže žít střízlivě, je stále bohatý a rozdává svým přístupem sílu i těm, kteří se někdy táží anebo kolísají. Kolik trapných scén ubude, jestliže nastoupí i třeba v nemocnicích naše dívky po maturitě a dovedou usměrňovat každého, kdo by se objevil s cigaretou nebo s plaskulí alkoholu. Jak silné by mohly být i ostatní sestry, které už třeba nějakým způsobem zápasí o střízlivost, kdyby měly vedle sebe naši dobře vychovanou, ukázněnou dívčinu. Dívka, která se jednou opije, musí nutně ztratit navždy onen lesk, který jediný zračí krásu stvoření.

"Ty ale vypadáš divně, když my kouříme, skládáme se na alkohol a ty se nám vyhýbáš, nejsi společenská!" Někdy je to tato jediná věta, která rozhodne, že dívka dovede odhodit laciným způsobem celou svoji minulou statečnost. Kdo chce vidět zlomenou dívku, ať se podívá na ty, které podléhají některému z těchto zlovyků. Jak je to důležitá, aby ani jednotlivá dívčina nepřišla s naučeným zlovykem ze své vlastní rodiny. Svobodný je ten, kdo se nedá spoutat řetězem nepravostí. A to je teprve náš negativní pohled, ale výše stojí ten, kdo z ušlechtilých pohnutek dokáže svým ukázněným způsobem formovat ještě jiné. Není potřebí jediné věty, jediného napomenutí. Zde stačí jemný, nenáročný, dobrý příklad.

Svatba

Přirozený tah k mateřství u každé dívčiny dostává najednou podoby svatebních příprav. Na vážnou známost je však dobré pomyslet, až když vím - já a ty, že budeme ochotni a dost silní vzít na sebe odpovědnost jeden za druhého, že uneseme tíhu, která by mohla spočívat na bedrech buď dívky anebo hochy. Dívejme se ale vážně i na náš požadavek, aby obě děti, teď už dospělé, byly stejného náboženství, aspoň podobného stupně vzdělání, aby ani na jednom ani na druhém nebyly zjevné nějaké mravní kazy a nikdo z nich nemá žít v nebezpečí dědičného zatížení.

Je nutné před každou vážnou známostí uspořádat i myšlenkový svět vzhledem k dítěti. Budou je nejen žít, šatit, ale přelévát život, sílu i odvahu. Z těchto důvodů je zcela nutné mít v zástavě všechny potřebné mohutnosti i ctnosti, z lásky k sobě navzájem i z lásky k dítěti. Budou je muset opatrovat, pečovat o ně, musí je ubránit proti každé zlobě, milovat je bez mezí a chránit až do nemožnosti všechno to, co je dětské, jemné, co je dáno jako Boží, protože nic vznešenějšího Bůh člověku nesvěřil. Jak pak může vyniknout dítě v této lásce rodičů? Může snad někdo zlovolně uchvátit toto právo dát dítěti život bez oné odvahy a chuti odpovědět rovným způsobem na volání, které je posláním i úkolem? Snad proto ubylo Božího pohledu na manželství i na dítě, protože vyvanulo tolik obětavosti ke splnění těchto ideálů právě u nových rodičů.

Ani jeden ani druhý z partnerů nesmí spoléhat na to, že bude možné po svatbě, po vážném uzavření svazku, odložit buď pití, drogy anebo nastartovaný volný sexuální život. Všechny tyto záležitosti jsou tak choulostivé, že musí být vyřešeny ještě dřív, než jsou tito dva vázáni celoživotním slibem. Stejně jak je nesmyslné spoléhat na to, že se budou moci doučovat, říkám beztretně, katechismus nebo dokonce mít v sobě falešnou naději, že tímto uzavřením svazku začneme ihned ctnostně žít. Pokud to nebylo už nejenom zvykem, ale systémem života těchto dvou mladých lidí, nesmíme se nadít toho, že se nám to podaří tenkrát, když vezmeme na sebe o jeden závazek víc.

Žádná z našich dívčin ať se nepokouší uzavírat vážnou známost nebo sblížovat se s nějakým mravním zvrhlíkem, rváčem, opilcem nebo rouhačem. Tyto zádrhele jsou jasným předpokladem nepovedeného rodinného svazku. Je vážná každá praxe v době přibližování se v onom čase očekávání, kdy se teprve vytváří vážné předpoklady pro známost, takže první zkouška věrnosti musí spočívat ve věrnosti danému slovu a zvláště dívce musí být jasné, že kdo nedrží věrně slovo, nemá co pevnějšího v životě očekávat. Nemůžeme beztretně navazovat na praktiky socialistické výchovy, kdy se snaží všechny dostupné prostředky namluvit, že žena i muž jsou si zcela rovni. Nepřestanu tvrdit, že jemnost i vážnost mateřského citu je postavena právě na nepevnou půdu vytvořenou tímto podvodem. Žena nemůže mít nikdy stejné místo jako muž, i když hlásají konec otroctví, plének a kuchyně. Žena nemůže do všech oborů, nemůže se zabývat naplno politikou, nemůže mít v církvi právo u oltáře a na kazatelně. Ať žádná, zvláště z našich věřících dívčin, nenaletí na tato laciná hesla nedaleké minulosti, hesla, která si žádají rovnoprávné umístění i honorování. Dívka, která opustí zbožnost, se může hrubostí vyrovnat i tvrdosti dělníků nebo zkažené inteligence. Tyto způsoby však nesmí mít žádnou možnost uskutečnění, zvláště v našich svazcích. Jsou zcela narušeny kořeny instituce, které se vždycky říkalo rodina, která předpokládala společenství myšlenkové, hospodářské i společenství, které si bylo vědomo zodpovědnosti nejenom v době přátelského soužití, ale i tenkrát, když leccos v rodině scházelo. Snad je to jeden z

vážných důvodů, proč se ztrácí snad zcela nepatrně nejdříve jemnocit pro dítě a k dítěti. Není jistě žádné vhodnější doby na řešení těchto velkých záležitostí a problémů, než právě doba přítomná. To je období, kdy všechny problémy, i jejich řešení mají růžovou barvu. Zvláště každá dívka, která snad ztratí bezmezně i své srdce a někdy i duši a celou bytost vzhledem k nově uzavřené známosti, může nevidět blížící se krach. Všechno je ozářeno jen červánky bláhových neuskutečnitelných očekávání.

Nauky předcházejících dob marxistického výchovného systému zesměšňují poddanství ženy, stavějí ji na nezávislý základ naprosté rovnoprávnosti kromě těch zvláštností, kterou jsou diktovány odlišným pohlavím. Má být nezávislá, samostatná, chráněna před mužským despotismem. Hlásání této nauky musí nutně vyvolávat vzdor v každé dívčině, i kdyby její známost anebo přilnutí k druhému pólu bylo sebejemnější. Z toho vychází onen začátek tolikeré zpupnosti, která zotročuje i manžela hrubiánskou, někdy zcela nezávislou morálkou i v době možného početí dítěte. To je ono hrubé "Mám právo se rozhodovat, a budu určovat způsob, čas i počet těch, kterým máme dát spolu život". Snad se tím nenápadně ztrácelo to nejčistší z manželství, kdy klín a náruč matky byla oním prvním rájem pro dítě. Percentuelně ovládlo marxistické smýšlení většinu našich dívek a žen. Teprve tam se ztratil pojem ctnosti, nastoupil volný, bezbřehý a bezhříšný sex. Ten úpadkově podkopává celou krásu, která vyplývala ze vzájemnosti věřících manželů. Jestliže tolik moderních nauk prosazuje naprostou nezávislost na poli společenském a hospodářském i nezávislost na mravních normách, otevírá onu kloaku, kde už nic nezůstává Boží a čisté.

Společná výchova, ať začíná v kterémkoliv úseku lidského vývoje, nemůže být nikdy shodná, stejně jak nemůže být táž ve veřejném životě. Snad z těchto snah neprávem propagovaných pro naši ženskou část vzniká i odpor k dítěti, jak to vyjádřily ženy, které zrovna vycházely z baziliky po promluvě o daru života: "Nebudeme chlapům dělat jenom slamník, ani chodit stále jako prasnice s jejich děcký". Zde končí poslání i úkol, který Bůh vložil na každou dívku. Podle našich zkušeností je to ona směšenina ve výchově, která srazila naši rodinu do nepřírozené, tolika hříchy zatížené roviny. Nepatří zde i péče o onu přehnanou štíhlost u našich dívek anebo ony instrukce, které dostávají snad už od kolébky, aby se naučily doslova jen užívat života. Pak ať se nikdo nediví, že se stane jen předmětem ne zcela čistého vztahu.

Člověk je stvořen jako muž a žena a na tom žádná ideologie nezmění zcela nic. Jejich poslání a úkol je svým podstatným rozdílem zcela odlišný. Jestliže svět nemá navždy pozbyť onen nejkrásnější cit ke všemu stvořenému, ke světu, k člověku, k sobě i k Bohu, nemůžeme než tvrdě odmítat všechno, co přivádí člověka do oné stoky plné odporné přesexované špíny. Je-li však skladba jiná, musí být i postavení rozdílné, a to nás vede k tvrdým závěrům, že musíme trvat na výchově zcela rozdílné. Není toto jeden z důvodů, proč se vytratilí stateční, sebevědomí, opravdoví mužové? Naši hoši jsou velmi záhy, a to i našimi vychovateli, směřováni do kolotoče, který nemůže být řízen Božím zákonem. Smíšená výchova zbavuje ohledu v přítomnosti dívek anebo naopak, jedná-li se o hochy, nastupuje bezmezné obdivování, které se mění v napodobování nebo kopírování způsobu života hochů, kteří se dostávají do blízkosti našich dívků. Jen solidní výchova hochů v muže, kteří vědí, co dokáží, znají své síly, aby si dokázali odříct to, co nutně nemusejí mít, může být zárukou i ochranou pro dívčinu, kterou si vyvolí. Každé kopírování druhé strany považujeme za závadné. Těmito nedůslednostmi se vytrácí snad zcela nepatrně slušnost, ochota i velkodušná pohyblivost.

Žádná z našich dívků nesmí na tomto poli zklamat. Je třeba je doslova nutit k uctivosti k jiným, vést je k ochotě ve všech akcích a pěstovat důslednou zbožnost tam, kde mladí mají nahradit stárnoucí věřící. Je zarmucující, jestliže děti např. odmítají přicházet ze své dobré vůle, aby pomáhaly, jestliže se vzpírají, když je jejich starší příbuzní vedou k modlitbě nebo se vzpouzejí tam, kde jim kněz radí třeba k modlitbě růžence ve prospěch celé farnosti. Jak je to ale povzbuzující, jak nádherný dojem zůstává tam, kde zanechávají rozradostněné dívčiny své stopy uctivé zbožnosti, kterou můžeme jenom obdivovat a následovat. Každá dívka má od svého nejtělejšího věku být tím co dokáže i těm nejstarším bratrům a sestrám i nemocným - vrátit zase novou radost a naději.

Na dokreslení onoho zjevného smutku, který jakoby se navlil hrubostí dcerky nebo vnučky, aspoň několik vět z jednoho dopisu dospívající dívčiny. Jistě to není případ nikoho z vás. Dívčiny na návštěvě u své babičky: "Babko, ty jsi hlucháň, běž si k doktorovi vypláchnout sluch". Babička se zarmoutí a volá: "Tak pojd'te k obědu". A dcerky odpovídají: "Babko, ty si nevšímáš, že nám vstupuješ do řeči?" "Děti, o jste hodné, že jste mě přišly navštívit" - "Nebud' namyšlená, my jsme nepřišly za tebou_ my jdeme na diskotétu, dej nám večeri a_ž se vrátíme, ať máme připravenou snídani". K dokreslení - bohulibě pojedly, pospaly a s hlučným rachotem ve dveřích odcházejí za svými rodiči, kteří je hájí před svojí matkou tím, že dcery dospívají, proto nemají_ z toho ještě_akový rozum. Budou je někdy ještě mít, jestliže je nedostanou právě v té době, kdy je to aktu_lní?

Ani podobný případ nesmí být jmenován u nikoho z našich dívčin. Je to pravda, že ti, kdo chodívají do kostela, snad i k svátostem, nemusí být zrovna květem anebo solí v očích dospělých. Musí však skýtat pokaždé záruku, že ve svém vztahu k bratřím, sestrám nebo příbuzným a někdy i obtížným příbuzným, se nesmí snížit, aby tímto způsobem projevovali svoji sílu. Vidím v tom peklo smíšené výchovy. Tolikerá dívčina zhrubne v blízkosti kluků. Synci se stávají skutečným blátem častým koketováním s nedospělými dívčinami a výsledek, který je třeba připsat na vrub našich dívčin, (říkám našich, protože tolik jich pochází i z našich věřících rodin), má na svědomí naše bezbarvé, bezodvážné a unuděné mladé muže. Nemáme vedoucích mužů - je stesk posledních desetiletí, ale k tomu je třeba přidat, že značně ubylo doopravdy mravně žijících dívek a žen. Nikdo z těch, kdo prosazují smíšenou výchovu, nemá pravdu, protože už od embrya jsou on a ona jiní.

Snad u dívek ničím tak neklesá obětavé mateřské smýšlení, jako právě přílišným dolézáním a příliš včasným přibližováním se k hochům. U hochů se rozbíjí výrazně odvaha, statečnost, nezávislost a jejich smýšlení, které má cílit k vůdcovství zmátožní, že na ně ani jejich dívka nebude moci spoléhat. Výsledkem této smíšeniny je hoch bez odvahy a dívka bez opravdového statečného mateřského naplnění života. Ať se zamyslí každá z našich dívčin, že mají na svědomí ony bezchutné, usedlé, neaktivní, jen snad vykonavatele vůle slabšího pohlaví. Nauka o emancipaci slibuje naprosté osvobození, ale jestliže se nebudou moci naše dívky a ženy opřít o silné muže, jak mohou vykročit do života s vědomím, že nebudou kdysi zrazeny? Může občas vyvstat i vzdor a tvrdost, ale nikdy nesmí vzít onu jemnou touhu být matkou do všech důsledků, tzn. sloužit. Rozhodnutí pro rodinu, tedy sňatek, pro manželský život je něčím, co je dáno samým Bohem. Je to slovo ale s platností věčna. Nesmíme podléhat ani v dnešní přesexované době jen chuti se vyžít bez opravdového vypěstění lásky k člověku. Tento vztah může být zušlecht'ován jen niternou láskou k Bohu a tam se nedá počítat s žádným růstem bez pevné vůle.

Dát slovo a je držet je víc než jenom gesto. Proto každá zhrzená láska nebo žárlivost je odsouzeníhodná. Jak snadno chybuje přítelkyně našich zachovalých dívčin ve své povinnosti chránit svazek, ke kterému daly svůj souhlas.

Známosti s cizincem

Tak, jak nepřestaneme zdůrazňovat opatrnost při projíždění po našich silnicích, kde postávají stopaři anebo stopařky, stejným způsobem se obracíme s naléhavým přáním, aby naše dívčiny byly velmi prozřetelné a opatrné při navazování, byť jenom letmých známostí s muži jiných vyznání, popř. jiné národnosti či rasy. Zde stačí jenom sledovat čísla těch, kdo dopadli dobře i přes varování rodičů nebo vychovatelů a ta druhá čísla, která nám podávají přesný nárys těch, kdo využijí všech možných prostředků, aby utekli aspoň z prostředí, ve kterém se nesžijí ani s rodinou, tím méně ještě se způsobem života v jiné zemi. Stačí jen spočítat všechny ty nešťastné, můžeme říci naše blondýny, které špatně skončily v Itálii. Kolik je to bolesti, ze které není úniku, jestliže daly jednou slovo. Kolik je to strádání i jejich rodičů, kteří vidí svoji pravdu a vidí též utrpení, které je jenom odpovědí na nedůslednost vlastní dcery. Začíná se vždy s velkým vytrubováním předností. Přibýlo mnoho našich dívek, které se shlížejí v pomyslném blahobytu, v možnostech cestování, v uskutečňování všech, i třeba nemožných osobních plánů a ubylo těch skromných, které se spokojí s klidným rodinným životem, ovšem podle života, který mohly anebo vedly doma ve

své vlasti. Kolik z nich počítá jenom se zvláštnostmi kulturního vyžívání jinde, kolik z nich však nepočítá se zvláštnostmi nebo jinou kulturní odlišností, i třeba různobarevných nápadníků? Zde nezáleží na tom, zda uzavírají svůj svazek před kvalifikovaným církevním svědkem - knězem, anebo jenom civilně, protože většina nápadníků zamlčuje to, co je pro manželství podstatné, totiž stupeň, jakým jsou schopni nejenom vyžadovat, ale též poskytovat službu od své budoucí ženy. Žhavost jižního slunce se pozná i v projevech, které v našich poměrech zůstávající střízlivější a nevyvolávají tak otřesné reakce.

Neodvažujeme se tvrdit, že je nutné, aby každá dívka odložila v době své známosti rozumné důvody pro a proti. Srdce je špatným rádcem tam, kde je člověk mladý. Nejdříve odmítá rady svých rodičů i lidí, kteří to myslí zcela upřímně a jak nejlépe dovedou. Opakujeme tutéž radu, jako u všech zlovyků: "nezačínat".

Snad je to zapříčiněno tím, že celá řada kulturních i náboženských zvyklostí je nesdělitelná v jiném prostředí. Vidíme to u polských příslušníků, pozorujeme to ve všech odstínech tam, kde se míchají rasy. Jiný důvod nás k tomuto varování nevede než jenom zkušenost, která říká - příroda se nedá v žádném detailu ošidit nebo znásilňovat. I v tomto případě je nutné, aby se udržely dívky na takovém stupni oddanosti ke svým rodičům, aby aspoň dokázaly vyslechnout rozumné důvody, které je mohou uchránit od tisícerych nesnází v praktickém životě. Není to pravda, že stačí na překonání všech těchto obtíží přítomný intenzivní i třeba náboženský život. Všechno jde stranou jakmile začne uvažovat mladá duše o možných výhodách, kde náboženství je jenom nějakým tichým rádcem. Můžeme to potvrdit z mnohých případů, kde dívka i se sliby anebo dokonce s věčnými sliby uvažuje i delší dobu o úniku z "tohoto zajetí". Můžeme to potvrdit stejně tak, že dovede drastickým způsobem utíkat z rodiny buď s dítětem anebo třeba bez dětí, jen ať se dostane z těch kleští, ve kterých je sevřena cizím příslušníkem, v tomto případě svým manželem.

Řád - duchovní povolání

Ne mnoho našich dívků se rozhoduje pro to, aby daly své slovo některé kongregaci nebo řádu, který je má učinit zcela oddanými jen Kristu. Bude-li dost zbožných, jemných, statečných a silných dívek, které budou vzájemně podporovat touhu po povolání a nebudeme-li muset doopravdy chránit železným brněním hochy i před nálety zbožných dívek, můžeme se nadít i dobrých dívčích povolání. Byla by bolestná bilance, kdybychom si měli srovnat všechny bratry a kněze, kteří ztratili povolání pro vyloženou dotěrnost nebo vlezlost některých dívek, které svou zbožnost používaly jako zástěrku pro získání sympatií. Jak snadné je chtít si otočit álověka (a v tolikerém případě našich bratří, kteří zklamali, je jen uskutečněná touha dívky dostat ho do své moci). Často je nauka až to druhé, nejdříve se chce zmocnit člověka. Tedy chyba je na obou, jenže větší váha spočívá na dívce, a to i tehdy, když jejím protějškem je některý z našich kněží - slabochů. Jádro vězí v povrchním výchovném procesu u obou.

Zase jsme u stejného problému - navádění brzké společné výchovy a nedbání na statečnost ve výchově dívky, ženy, hochy a muže.

Tak jako občasná nerozhodnost je hlavním znakem při volbě partnera pro manželství, je tolikrát skutečností i ona nerozhodnost ve volbě povolání, jestliže se dívka rozhodne, a někdy bláhově anebo lehkovážně, pro vstup do řádu. Svědectvím o nepřipravenosti je velká úmrtnost našich kandidátek v posledních desetiletích. Je takového stupně, že se tážeme, jak probíhá ona nutná příprava na přestup z života, kde kromě hříchu bylo všechno dovoleno, do života, kdy se má podrobit vůli představených? Zásadní omyl při obětování sebe Kristu nastává, jestliže některá z našich dívků chce zaměnit svůj civilní šat za hábit jen z lítosti nebo ze zhrzené lásky. Nemůže být důvodem nepodařená nebo zklamaná známost nebo dokonce bláhové přemlouvání některého nezkušeného duchovního vůdce. Větší nepřipravenost znamená bezprostřední vstup do řádu po konverzi, kdy naše dívka neměla možnost se sžít s prostorem, který byl značen náboženskou praxí věřících lidí. Každá rada i rozkaz v tomto případě příštích představených není vždy podáván tak, aby některá nepřipravená nebo dokonce zhýčkaná dívka to považovala za svůj osud.

Každý člověk je stvořen pro život v rodině. Proto všechno, co je tlakem k životu bez rodiny, vyžaduje jasné rozhodnutí a ryzí sebeobětování. Ať nikdo nesrovnává život v rodině s životem v celibátu. Je-li jedno i druhé vedeno Božím úmyslem, je skutečnou bohoslužbou, je bohatstvím i požehnáním pro všechny ostatní. Ale bez sebeobětování není únosný ani první svazek, tím méně ještě život v celibátu, který pro všechny musí zůstat odpovědí po dokonalosti. Jen ten, kdo může pochopit, ať ho uskutečňuje. Jistě není nic dojemnějšího, než pohled na sepjaté ruce. Není nic jímavěji krásnějšího než hluboké studánky očí, které se noří v modlitbě do tváře Matky Boží.

Jak záleží na přípravě pro osobní oběť vidíme z neúspěšnosti těch, kdo se rozhodli pro tuto cestu. Tak jak není dostatečným důvodem k uzavření manželství výhodná partie, tak není pro duchovní povolání určitý tělesný neduh nebo zklamání ve známosti. Pokud neodpoví dívka na ono radostné volání k osobní oběti, podobá se její gesto jen hození okousaných vlastních kostí. Pokud je dívčina formována rodinnou zbožností, pokud není jenom jakoby únosná rodině, ale vyniká ochotou, pokud nepodléhá některému zlovyku a vyniká osobní radostnou zbožností, může prosit a s úsměvem vstoupit do tvrdých šlépějí za Kristem. Tak, jak je nemožné bez lásky žít v manželství, tak se nedá vydržet bez lásky ani neustálé sebepřemáhání. Člověk nezůstává celistvý. Nastupuje neustálý smutek, který nutí k neradostnému zaujetí ať v modlitbě anebo v jakémkoliv skutku duchovního života.

Je však důležitá struktura vybraného společenství. Je málo mít osobní sympatie k přítelkyním, které snad již jsou členkami řádu. Nestačí jenom chuť uniknout z nejistoty života venku. Obětovat sebe je třeba v tu dobu, kdy ton dokážeme ještě s úsměvem. Jestli se ale jednou rozhodáme, pak nesmíme se zbaběle ohlížet zpět, vidět všechny nevýhody oběti, kterou jsme si třeba jen vymyslili a toužit po jakémsi štěstí v životě, ke kterému se můžeme vrátit až po onom zbabělém zrušení svého obětování.

Je to pak zrada, omyl nebo je to zbabělost či podvod na sobě a na daném slovu, které jsme dali Bohu? Kdo jednou běží, ať se neohlíží. Ať si uvědomí všechny naše dívčiny, které už jednou nastoupily do šlépějí za Kristem, že se nedá směr cesty zaměnit tak, jak se nedá utíkat při jakékoliv nesnázi z manželství. Cítíme, že vztah k řádu nemůže být naplněn touhou všechno hned reformovat podle svých chutí anebo zvyklostí. Počáteční nespokojenost může být z měkkého způsobu života v civilu. Může být též z druhé strany již naučené neradostné zaujetí pro život v radostné službě, které některá z našich dívčin již žila ve vlastní rodině. Jestliže však se naše dívčina dovede srdečně smát, udržovat kolem sebe ono slunné klima a pohybuje se v nelíčené zbožnosti, může uvažovat o předpokladu pro život v řádu. Jen radostného dárce miluje Bůh. Za žádnou cenu však se nesmí odvážit brát na sebe tyto závazky, neboť nevyřešené problémy z civilního života mohou znamenat neštěstí vnějšího a smrt duchovního života. Myslím tím zamilovanost nebo neukončené přátelství s hochem, záliby v zaměstnáních, které odporují duchovnímu životu. To je nejjasnější znamení, že pro vstup do řádu není předpokladů. Tím nejradostnějším dnem celého života musí být den první, kdy bez bolestí přestoupí práh a upře svůj zrak na Krista ukřižovaného. A takový má být pak každý den.

Každé dítě, myslím tím naši dospívající nebo dospělé dívčiny, musí dokázat žít v těchto superlativech sebeobětování. Má mít tolik obětavosti v sobě, že bude nadnášena i v té nejvšednější práci, která jí bude přidělena. Musí to být start směrem k růstu, kde každý den musí pociťovat, že roste nejenom ona, ale s ní všechny spolusestry, které berou podíl na její blízkosti. A srdce se šíří tím, čím více se jiným obětuje. Tato krása, jestliže začne, nemůže než jenom se rozvíjet k plnosti.

V přítomné těžké době, kdy všechny základy jsou narušovány úsilím těch, kdo bourají církev, je třeba statečného sebevědomí, a to i ve zbožnosti i ve všech podobách našeho vztahu k ostatním lidem. Podoba sv. Františka může být jednou z cest, která i nám může pomáhat v nedostatku duchovních povolání, a to jak hochů, tak dívek, protože jedna polovina podporuje tu druhou. Jestliže však se naše dívčina rozhodla žít jen pro ideály řádu, ať dobře za sebou zavře všechny dveře, za kterými ve svém civilním životě hledala uspokojení a radost. "Jen Tebe Pane a jen z lásky k Tobě sloužit všem".

První svaté přijímání

Jeden z největších úkolů výchovy je udržet dítě na úrovni, ve které cítí v každém okamžiku svého dne, že má milost Boží. Je třeba vrátit zase celé myšlení, zvláště těch nejmladších, do onoho absolutního toku, kdy člověk sám, i každý, kdo pomáhá při výchově, usiluje o prodloužení oněch nejkrásnějších chvil života, kdy člověk odzrcadluje Boží dar i úkol.

S nepatrnými připomínkami je třeba vést už od nejtěplejšího věku zvláště naše děvčátka k tomu, aby dovedla dělat radost, a to všem bez rozdílu, ať je to otec, matka, sourozenci nebo starší příbuzní, kteří v tolika domácnostech žijí společně anebo v těsné blízkosti. Tyto děti se už od svého začátku dovedou předhánět ve všem, čím roste jejich přátelství s jinými. Dobrota srdce i jejich úsměvná pohoda je trvalým úkazem i celou náplní. Je to jakoby píseň, úsměv a všechny druhy těch nejmenších službiček jiným.

Proto je vedme už od nejtěplejšího věku spíše od samostatných krůčků k přesné ranní modlitbě, k tomu něco z dětského cvičení, aby si připomínaly, že každý den je hodnotou samostatnou. Před jídlem i po jídle ať si zvláště připomínají, a to potřebuje otec i matka cítit jako kněžskou povinnost rodiny, že Bůh jim dává pokrm, který není nic samozřejmého, a proto vyžaduje od nich jemnou vděčnost. Úcta k rodinnému stolu, farní oltář a služebním na tomto místě je otec i ti, kdo spoluvychovávají onen krásný nový darovaný život v rodině. Potom je každý úkon jedinou bohoslužbou.

Takové dítě dokáže neustále předbíhat ještě i slovem vyjádřenou vůli rodičů. Dítě chce být první nejenom v náručí, první na klíně, ale bez hlesu a bez váhání připravuje už ty záležitosti, které slouží celé rodině. I tento ještě malý drobek, jak bychom to mohli vyjádřit, dovede zasahovat při úpravě stolu, naučí se velmi hbitě skládat kytičku, přichystat všechno nádobí nutné k podávání jídla, zkrátka ve všem je jako myšička a zvláště teď, když se připravuje na tu první přehledovou akci - k první svatě zpovědi. Opakuje si při každé příležitosti nenápadně všechny své poznané chyby, učí se nazpaměť formulky před i po vyznání. Najednou celý prostor kde žije, je plný onoho vzrušeného čekání na úlevu v její malinkaté duši.

Nedovedeme pochopit, jakou hrůzu z těchto drobných hříchů má toto malé dítě. Hovoří si polohlasem se svým Spasitelem: "Však ty to víš, že chci být taková, aby mně museli mít všichni rádi". Těsně před první svatou zpovědí, a tvrdím, že tak to má být v každé rodině, musí dokázat padnout své mamince kolem krku: "Maminečko odpusťte, co jsem udělala v životě zlého". Maminka se musí téměř zasmát tomu, co toto dobré poslušné dítě mohlo udělat tak zlého, že se takovým způsobem dovede odhalovat. "Chci se"a vypočítává si pomalu, jakým způsobem si zařídí svůj život po onom pevném bodu, o kterém je přesvědčeno, že určitě nastane jako převrat v její malé ustrašené dušičce. Odchází za jinými na místo pro rozhřešení. Maminka i otec dávají požehnání, tatínek ještě obejmě svoji dcerušku a s povzbuzením ji oba dva vysílají k první pamutné svatě zpovědi. Všechny děti jsou již postaveny před zpovědníci, některé se vrtí, šeptají. Naše dívčenko _á svoji drobn+u hlavičku v d[aních, obrací se v modlitbě ještě k Pánu

Ježíši: "Ty to víš, chci být ale stále tak čistá, jaká se vrátím, chci být tak dobrá, aby se mně nikdo nebál a já mohla ukazovat, jak se má žít i d[alší povinností. _udu stále pomáhat, budu veselá a kde jen to bude možné, tam mně musejí rádi vítat a _ít mě doopravdy za dobrou. Budu, musím, uvidíš a já to vím, že nejenom mohu patřit k těm, kdo ti budou blízko, ale já tam budu mít u tebe trvalé místo".

S napětím se blíží k oné, jak říkají, hříšné mřížce. Třesoucím se hláskem šeptá a vypráví o svém malém životě. Jmenuje pravými jmény všechny zločiny svého dětství a čeká na slovíčko od zpovědníka. Ale on mlčí. Nějak ztichl, a to i vnitřně, jako by se vtáhl do sebe, a kdyby jej člověk pozoroval blíže, poznal by, že si utírá slzu a jeho duše si opakuje: "Bože dobrý, sedím na špatném místě. Soudcem by mi mělo být to čisté, krásné, ještě nebeské dítě. To by mělo soudit tolikerou moji nevěrnost, ledabylost, moji snahu všechno zlehčovat a všechny kritizovat. Ale jsem tu z tvé moci, jsem tu já a tvým jménem to musím tomuto dítěti říct. Dávám ti rozhřešení, jdi v pokojí".

"Ty jdi v pokoji, protože do mé duše vešel nepokojný smutek, že jsem ve svém dospělém životě minul tolik příležitostí, které by mi též mohly uchovat to nebe v duši, jaké ty ještě vlastníš". Není většího požehnání pro žádného kněze a zpovědníka než to, které přichází z tohoto dětsky čistého pravdivého setkání. Dítě se soustředí chvilinku před křížem, pak vykročí rázně a jako malé kúzle pospíchá jak nejrychleji dovede k mamince, která ji objímá, bere do pevných svých paží, protože poznává, že dítě přišlo s novým leskem milosti Boží. A ona si jen zbožně opakuje "a tohle krásné, čisté dítě je moje".

Při této zastávce se ptáme, jak je to možné, že v tolika našich rodinách tato událost už vůbec nic neříká ani otci ani matce, ani starším sourozencům? Jak je to možné, že jsme zhrubli do té míry, že nikomu z nás velkých téměř nevádí, že máme nebe tak blízko, zatímco jsme se přilepili k peklu všech těch svých nemožných zlovyků naučených i těch, které jsme s ohledů na kamarády nachytali? Tato dívčinka se podobá andělu. V tichosti se na sklonku dne vkrádá ke své postýlce, oči v dlaních, ještě klečí u své pelesti a šeptá svému Pánu: "Ty to musíš ještě jednou ode mne slyšet. Jsem ti vděčná za to, že mě máš rád a já budu za to milá všem, všem". Má tato modlitba být tím posledním veršem pravdy? "Jak dlouhá je pro mně však ta noc, než tě budu moci přijmout ve svatém přijímání."

A dnes je ten krásný den! Poznáme to nejenom my doma, ale všichni v celé farnosti, že považujeme dnešní událost za tak významnou, že to stojí i za nové šaty. Všechno je jaksi jiné. To, co jsme považovali dříve za samozřejmé a definitivní, jako by bylo vyvráceno a dostalo na sebe tvar toho, co je na světě jenom pro ozdobu, jenom pro radost, jenom pro radost druhých. Vždyť jdeme až k oltáři, abychom přijali Tělo a Krev Pána Ježíše. My tomu věříme. Jsme o tom pevně přesvědčeni tak, jak jsme se to před tím naučili. Jak je to krásné, když je nás víc. A jak je to smutné, že tu nejsme všechny, myslím tím doopravdy všechny spolužačky, kamarádky, všechny dívčiny, se kterými si hrajeme na ulici. Jsme jen výběr anebo jsme jen zbytkem z těch, kdo ještě podle starých bláhově věří vyprávění z Písma svatého? Ne, pro nás je to skutečnost, je to zážitek, je to převratná událost, od které se dá zase počítat řádek šťastných dnů.

Zde si troufám říctis celou zodpovědností, že čím dříve dívčinka anebo chlapec dokáže po malém přehledu svého svědomí přistoupit ke stolu Páně, že rostou rychleji ať v poslušnosti anebo v aktivitě, která je učiní skutečně dětmi hodných obdivu. Dnes je v kostele všechno v bílém. Kam se dají, tam jsou nové, krásné květy, jakoby chtěly připomnět všem dětem i rodičům, že i oni mají být ve svém životě onou kyticí, která dokáže potěšit srdce každého. My své drobné srdíčko máme připraveno. Jen několik slov kněze, krátká modlitba, soustředěná přítomnost při mši svaté a pak nastává ten okamžik, kdy cítíme, že i bezmyšlenkovitě rozpráhneme svoji náruč, abychom do ní přijali Vykupitele, který se stal naším jediným dobrodincem. Tělo a Krev Kristova. A to zbožné, všechno obsahující Amen anebo Věřím je stvrzením toho, že jsme pochopili, o jak vážný úkon v životě jde. Zase jeden pevný výchozí bod, od kterého můžeme pospíchat rychleji k oné dokonalosti, ve které člověk může být i ve svém denním nelehkém životě šťasten.

Vypovědět onen pocit štěstí, který prožívá každé z těchto dětí, není možné bez toho, že bychom sami nevzpomněli na onu chvíli, která i nás rozechvěla podobným způsobem. Naše dívčinka ozdobená myrtou a v bílém začíná život dospělého křesťana. Rovnocenně se postaví do řady, když se rozdílí chléb Boží, odvážně a sebevědomě přistupuje s dospělými, aby zdůraznila - mé místo je nyní již mezi vámi všemi, kdo usilujete o to, aby každý člověk byl s vámi šťastný. A my to máme dokázat, ale potřebujeme vaši podporu. Kdo by v této chvíli chtěl zůstat pozadu? Kdo by se nerozplynul do jediného díku za to, že mohl ještě s těmito dobrými dětmi prožít znovu i své čisté dětství. Kolik krásy, kolik plnosti přichází z těchto několika okamžiků, kdy člověk nepatří sobě, ale to, co patří člověku, můžeme velkodušně nabídnout Pánu. A v tom spočívá ona velká krása života. Po mši svaté ještě obrázek, který budeme mít v úctě proto, že nám v každých okolnostech budoucího života bude připomínat - i tehdy, když nás štěstí vnější bude míjet - že jsme též mohli být šťastní. A z toho má vyrůst onen závazek - já musím být šťastná a se mnou všichni, kdo budou sdílet moji blízkost. Dá se vynechat krása těchto okamžiků? Může někdo z dospělých svévolně připravit své anebo cizí dítě o tuto krásu? Odpověď na to nemusí být ani vyslovena hlasitě. My to

cítíme, že celá naše poslední generace, zvláště dívků ale též i hochů zůstává bez těchto skvělých prožitků, bohužel už ve svém dětství ochuzena svými nejbližšími dobrodinci.

Je docela taktické, aby děti vyrůstaly v tomto vědomí více pohromadě. Snad odpoledne v tutéž neděli při svatém požehnání, přes týden častěji u stolu Páně při mši svaté, aspoň nějaký společný úkon jako projev nejlepší vůle právě z toho titulu, že nosíme v sobě Spasitele ve svátostné podobě. Příští neděle jsou neděle stejně slavné, ale naše dívka již jde po několikáté ke stolu Páně, tedy již jako dospělá.

Chraňme v nich tuto nádheru, aby nikdo z nich neupadl do všední chudoby, ve které většina našeho národa strádá. Má-li být člověk bohatý, může své bohatství brát jedině z dlaně Boží a při těchto úkonech je ruka Boží tou nejštědřejší v celém lidském dění.

Radost z vaření

V přítomných desetiletích jsme upadli do jakéhosi pocitu méněcennosti, že se díváme jenom po cizích vzorech. Jestliže pozorujeme všechny možné obory veřejného působení, tak z nich nejnápadnější je ona pasivita, která nastoupila v západních domácnostech docela bezmezně se přelévá jako nechutenství ke všemu, co dovede naplnit kuchyň, spižírnu a domácí prostory pohybem a vzrůsou i u nás.

Z našeho výchovného hlediska považují za velmi žádoucí ba potřebné, aby se co možná nejvíc věcí dokázalo vlastníma rukama. Proto je nenahraditelná chuť, kterou maminka přelévá do své dívky, ať je to v ručních pracích, v pořádání věcí v domácnosti anebo v přípravě pokrmů. Zde bych chtěl připomenout jenom onu radost, kterou může každé malé dítě prožívat spolu s celou rodinou, jestliže má maminka chuť dělit se o tuto výuku už se svými malými dětmi. Je třeba využít každou příležitost, aby se posilovalo sebevědomí našich dívků. Nečekejme dlouho. Od prvních samostatných krůčků přes pomáhání při úklidu, ale též už při přípravě třeba zeleniny, brambor, mouky, cukru a všeho, co se potřebuje k přípravě pokrmů pro rodinný stůl. Tam musí mít nezadatelné místo už naše tříletá dívka, protože bude stačit 1 - 2 roky a matka bude mít hbitou pomocnici při přípravě všeho, co je denní potřebou. Maminka musí mít čas a musí vědět, že dítě je může sledovat s úsměvnou dobrotou. Nejdříve bude podávat věci a při této akci matka může neustále jakoby vyučovat praxi, která je pak samozřejmá tak, že působí i každý jednotlivý úkon radost v životě. Upozorňujeme na nebezpečí plotny nebo ohně, na horké připravené jídlo a v žádném případě se nesmí trpět jakékoliv pobíhání, tím méně ještě společné hry dětí tam, kde se pracuje s horkými pokrmy.

Jak je to krásné, když už ve 3 letech se naučí dívka rozlišovat koření, sůl a cukr, pozná mnohý druh zeleniny, rozliší mouku a rýži, kroupy a proso či ovesné vločky. Netrvá to snad ani mnoho měsíců a i tento tvor už nezapomene zcela nic, co je nutné k přípravě pokrmů anebo pečiva. Je cenné, že ví hned od začátku ještě v dětství, kolik dá práce každá příprava, a proto dokáže s nevšední radostí vděčně, jakoby za odměnu, pomáhat při všem svým rodičům. Zde není navíc, když matka dokáže tohoto malého pomocníčka pochválit. A nezapomínejme na to, že je dobré hovořit o tom - "My jsme to udělali, nám se to podařilo, jak je to dobré, co jsme zhotovili". Nebojme se ani počátečního rizika, že některý hrníček přijde o ouško anebo některý talíř o celou svoji bytost. Pro toto zaškolovací období je velmi dobré mít nádobí, které je nerozbitné, ale v každém případě mít aspoň kobereček před kuchyňskou linkou, pak ubyde mnoho nebezpečí a snad i zlosti.

Není potřebný onen dlouhý proces, kdy děti necháváme hrát a péct pokrmy "jakoby" jenom na písku nebo zhotovovat bábovečky po dešti. Chyba je v dospělé generaci našich maminek a sester, že už nemají dost trpělivosti a ani se v ní necvičí, aby dovedly nastartovat onen zájem v této sféře. Některý spěch se vsunul i do našich domácností, že mnoho lidí i mnoho našich maminek považuje za plýtvání časem, jestliže by si měli připravovat, (i když radíme se všemi s dětmi jako školu) jídla, zeleniny, zavařování. Již jen z hospodářského hlediska nesmíme upadnout do západáckého stylu, že si budeme nosit všechno hotové, připravené ze supermarketu. Počítejte jen s penězi, kterých

bude všude ubývat. Jestliže vezmeme do své praxe tuto část výchovy, pak jsme se zbavili velkých možností, kdy rodiče mohou zcela nenápadně spolupůsobit a vychovávat svoje dívky.

Není to jenom naplnění prázdného času, ale je to naplněný čas tím, co prospívá a je nutné každý den. Ona radost, kterou má nejenom procítit, ale žít každý z našich dětí, se získává právě touto nenápadností z pravidelného školení s domácími lidmi. Nejenom zaujetí, ale pocit štěstí ze všeho, co představuje domov. A protože do všech domovů patří rodinný stůl a plotna i se vším, co má matka připravit všem, kdo doma přebývají, považují za předpoklad šťastné domácnosti, jestliže i přípravy a úprava je společným dílem.

O jednu skvělou příležitost víc, jestliže se využije při každé přípravě nediktovaný rozhovor o vděčnosti k lidem i k Bohu. Nikdo snad nemůže pozorovat šťastnější tvářičky než dívčinku, která ve svých drobných dlaních s výrazem vítězství podává jednotlivé části své mamince a po očku pozoruje ono uspokojení nad tím, jaké dělá pokroky.

Zdrobňování není nutné. Musíme dávat obrazy takové, které vydrží celý život. Nemusíme pak přestavovat myšlení i způsob jednání do rozměrů dospělých lidí. Tedy žádné, jak my říkáme "činčání", zdrobňování, které není ničím jiným než brzdou vývoje a zanechává dětinské stopy. Proto je dobré zvykat co možná nejdříve na stejné nádoby, na stejné suroviny, využít každou příležitost k onomu splnutí s přírodou, jejíž část používá rodinný stůl.

Jak je to zpozdilé chtít nacvičit jakýsi pocit šikovnosti a radosti z vaření, z pečení, z přípravy pokrmů teprve v období, když dva mladí začínají společný život. Zde je jedině rozumný čas, který by se rozplýval z tohoto společného putování na pozdní zaučování, věnovat všemu tomu, čím ti dva si mohou být blíže anebo si mohou lépe rozumět. Zde není třeba přemýšlet, jak překvapit, prostě již se žije naplno. A proto i naše kuchyň se stává prostorem vzájemného porozumění a pomoci, místem, které dovede vyrovnat i mnohou mezeru. Dost důvodů k tomu, abychom i v tomto prostoru hledali všechny možné příležitosti, kdy můžeme druhého překvapovat v dobrém, chutném jídle a vynalézavosti v úpravě. Tím vším se vychováváme sami, ale dítě dostává pevný základ pro svůj celý život. Tuto radost mu pak vždycky připomene každá okolnost, ve které se dostává k onomu tvůrčímu úkonu, který se nedá ničím jiným suplovat.

Kolik pohyblivosti, ochoty a upřímnosti se dá i do tohoto fádniho způsobu života našich dívek a žen vsunout, jestliže začínáme včas tím, co jsme si přinesli z domova, z celého tohoto tuctu let prožitých ve společném úsilí, ale též i ve společné radosti. A tato radost z nejmenších věcí vede k silné spokojenosti v celé domácnosti.

Dítě nemusí vidět zabíjení drůbeže, králíků nebo ovcí. V útlém věku je rozumné tyto začátky přípravy masitých pokrmů jen s opatrností podsouvat do praxe našich nejmenších. Je to nikdy nekončící skvělá škola.

Pohled do očí zvířat, ať je to oblíbená kočka, pesek nebo křeček, králík nebo srnka, dovedou zjemnit a vést ke klidu každou, zvláště naši dívčinku. Vrací se to s požehnáním co s láskou dovede dítě věnovat této přírodě. Je těžko městským dětem hovořit o přítulnosti domácích zvířátek, je obtížné jim vysvětlovat onu radost, kterou slepice vyzpívává na dvoře, když daruje domácnosti vajíčko. Je těžko napodobovat hlas perliček anebo zpěv kohoutků, kterou poznává naše dívčinka ve venkovské rodině jen při prostém úkonu, když jim sype zrníčka. Tento úsměv se nedá žádným způsobem doučovat, protože naše dítě dovede být nadšené právě tím, že na její pokyn, na prosté slovíčko nebo gesto všichni tito tvorové jsou ochotni se podrobit právě tomu, co po nich již i toto dítě žádá. Jaké je to požehnání, jestliže rodina má podobné možnosti a využívá je.

Dítě a láska ke zvířátkům

Stále platí zásada, že všechno malé bývá milé. Jako výchovné předměty pro zjemnění vztahu k druhým je prospěšné, aby děti, pokud jim to dovolují okolnosti, měly péči též o něco živého. Učí to k zodpovědnému přístupu a vede k oné důkladnosti, která je pod neustálým dozorem. Jestliže se musí naše děti starat o králíka, morče, pejska anebo kočku, má možnost vysledovat v sobě jemný cit, který nedovolí žádnou hrubost. Je to výchovná možnost, kde dítě neustále kontroluje svůj vztah

k okolí. Naučí se opatrnosti a ohleduplnost je výsledkem nenápadného působení v povaze dítěte. Teprve tenkrát rodiče dovolí, aby mohla dívčina používat podle své chuti volné využívání času, pokud je opatřeno všechno, co patří do jejího revíru. Stejně jako krmení anebo opatrování těchto chlupatých mazlíků, je i krmení a příprava bydliště našich malých tvorů. Dítě musí se samo naučit oné ohleduplnosti, která nebude otravovat ani společné chvílky se sourozenci anebo s rodiči. Budou-li se pohybovat v blízkosti sourozenců anebo rodičů, dovedou se stejně mile podívat každému do očí a vyhovět jeho přání tak, jak to u svých němých zvířátek pozorují. Nepodceňujme tyto maličkosti, protože i ony pomáhají k úctě k tvorům a přes ně k Tvůrci. Nechutenství k jednání s lidmi většinou začíná v tomto úseku života.

Zná někdo z nás milejší pohled než je pár očí laňky? Dovede někdo napodobit skotačící kůzle, aby se nezasmál a přitom sám nechtěl jednat nezávisle na čemkoliv horším ze svého prostředí, než v tuto chvíli vyzporuje tohoto chlupáče, jak svým pohybem vyzpívává radost z pouhé pravdy - a já žiju. Tvrdím, že je možné začínat duchovně, spolupracovat s dítětem teprve tehdy, až se alespoň poněkud přizpůsobí požadavkům být milý. Zcela příhodný okamžik k navázání skutečného rozjímání dětským způsobem vedeného o dobrotě Boží.

Láska otce v odloučení od milované dcerušky

Velmi málo se hovoří o lásce otce k dítěti. Ve všech možných odstínech opěváváme vztah matky k dívčině nebo k synkovi, avšak o oné něze, kterou dovede vyjádřit i hrubián tolikrát ke svému dítěti většinou řečníci i vychovatelé mlčí. Snad v málo situacích je tak čistý, vřelý a překypující odevzdaností vztah otce, jako muže, který byl s námi odsouzen, zaklet mezi čtyřmi stěnami, s nevychovanými chlapy, kteří slizským způsobem kydali špinu na všechno krásné, čisté. Jen jeden byl mezi těmito neurvalci skutečný otec, který nemohl přežít skutečnost, že byl spoután v dálce od svého milovaného dítěte, od dcerušky, která mu pomáhala i daleko odloučena překonávat vlastní těžkosti. Byla mu slunečnicí, která se za ním otáčela, byla vykřičníkem, když ho sváděli k hrubostem spoluvězni, jeho dceruška v dálce znamenala pro něj onu měkkou náruč, ve které denně usínal. Byla povzbuzením, které mu neustále opakovalo - musíš žít, musíš se vrátit a pak musíš učit i ty ostatní, jakým způsobem oni mají prožívat své dny, aby byli prospěšní jiným. Toto místo nebylo pro něj jen srázem, který ho čím hlouběji se propadal, ničil až k rozlámání kostí, byla to pro něho plošina, ze které se denodenně ve svých modlitbách a ušlechtilých myšlenkách vracel ke své rodině. A ona žila neustále s ním. Spojen modlitbou, když si broukal hrubým hlasem jakoukoliv píseň, vždycky se mu zdálo, že to je nádherný duet, který vede ke slávě Boží tyto dvě jediné bytosti na světě. Neviděl, neslyšel, neznal nikoho v tuto chvíli, protože všecko, co přicházelo odjinud, mu bránilo v těchto ryzích meditacích. Dovedl si se svým děvčátkem opakovat - není pro mě pozdě, já se ještě dovedu vzepnout, protože žiji a moje duše se očišťuje nejenom steskem a lítostí, ale opravdovou láskou, kterou jsem nemohl v přítomnosti dostatečným způsobem projevat. Jak nádherná je to kulisa k tomuto divadlu, které musel spolu se stovkami spoluvězňů hrát. Jevišťe plné trpkosti, slizu a hnusu, kde snad jen myšlenka trpitelů zůstala čistá. A vedle ní to, co mu znamenalo nejčistší tvar v jeho hrubém životě - jeho dívčinka. Na samotkách znělo její jméno písní, v šachtě se ozývalo v klenbách její jméno, ze zamřížovaných oken její hlásek byl onou melodií, která překřikovala vytí bachařských psů. Jen jeden hlas uznával jako lidský, jen jedna slova slýchal v tuto dobu, a to bylo v minutě, kdy ona jej na dálku brala do svých drobných ruček a on zvlhlým zrakem splácel její něhu. Nic mu nevadily i falešné, kosé pohledy těch zkrivených nečistých pysků převychovatelů. Jsem přece tvůj otec! Jsem jim stále! A jsem jist, že ti maminka neustále přibližuje i můj obraz. Dítě ještě nemá dost obrazotvornosti, má jen málo vzpomínek na svého otce. Ale teď si rozuměli na dálku, jen tyto dvě bytosti, které se dovedly objímat i tehdy, když jeho tělo znehybnělo pod ranami býkovce. Alespoň několik veršů z těch slov, které se mu podařilo nejenom vymodlit, ale též ještě vtěsnat do papíru a poslat domů. I v tomto peklu považoval za čistou omilostněnou bytost svoji nepatrnou Jarušku.

Z á v ě r

Tak, jak je důležitá první věta při setkání s nejbližší osobou, tak zůstává jako vodítko na cestu věta poslední, ve které cítíme onen vřelý úsměv a přání šťastné cesty. Nezůstává mnoho vět, které bychom si vetkali do své paměti anebo mohli použít jako životní vodítko na delší dobu. Jen několik výrazných gest a slov je jádrem, na kterém má vyrůst štěstí, se kterým vychází mladý i starý ze svého domova jako z pevné ulity.

Jestliže bereme vážně každou postavu, v našem případě všechny dívčiny, které jsou pro nás osobami našeho nejnítěnějšího zájmu, pak nemůžeme zůstat lhostejní k žádnému z požadavků, které si celá generace klade, aby zůstala tou čistou, jasnou, průzračnou a osvěžující studánkou pro každého, kdo ji potká. Jak je to důležité vidět onu spojitost se vším, co je nad námi, s klenbou nebes i s onou rozprostřenou bohatou krásou květů na zemi i s toužebným pohledem do dálky, ve které cítíme touhu doslova rozepnout svá křídla a ukázat jiným smysluplnost celého života. Dívčina jako dítě je pro nás nejenom objektem na obdiv, na hraní, na mazlení, je ztělesněním všech nejnáděnějších možností růstu i rozmachu života. Toto dítě bude v několika letech již zase dávat život dál nebo bude v sobě rozmnožovat život duchovní. Bude se muset ale ve všech případech obětovat až k onomu zapomenutí na sebe, jestliže posledním výrazem životních snah bude krása života těch, kdo budou nejbližší. Je mnoho vzorů, ale žádný se nedá docela napodobovat anebo kopírovat. Každá z našich dívků je novým vzorem, který svojí novotou musí jiným dát příležitost k výběru. Není žádného patřičného příměru, který by mohl vyjádřit všechno to, co cítí tento mladý člověk a co musí žít jako dívka či žena dospělá. Mezery v dobrém by znamenaly ústup z oné velikosti, ke které ji postavil Všemohoucí - do společnosti. Proto je tak důležité ono pohybové snažení neustále po dalších dokonalostech, které musí být, a to v každém případě do té míry výjimečné, že jsou následování hodné.

Velkou přednost mají všichni - ať dívčiny nebo hoši, kteří dovedou širokým pohledem všechna hnutí svého vlastního života uvádět do harmonie s vesmírným šelestem. Představovat si naše děti jenom jako kytici růží, by nebylo tím pravým obrazem. Dávat je však jako vzor, který by mohl obstát ve všech kritických situacích není zase rozumné, protože cítíme, že krása i ohrožení cizí krásy může přicházet z jednoho pramene. Dívčina, která však od svého nejtěplejšího věku dovede žít v přítomnosti Boží, tzn. v neustálé kontrole, zda vlastní milost Boží, nemůže než očekávat ve svém životě i v prostotě nebo v chudobě, někdy i nepoznána, všechno to, co činí člověka šťastným. A to je smysl i podávaných úvah o hodnotách, posláních i úkolech jemnější části lidstva. Jen pokud se budou chtít samy zřítí této výšky, se mohou nadít pádů, které jsou neopakovatelným neštěstím. Naším úkolem je dát jim jasný výhled do života a pokud se dají jakýmkoliv i nejjemnějším způsobem vést, nabídnout jim pevnou strukturu takového systému, aby je chránil od všech možných pádů. Život je krása, požehnání, ale též může být příčinou zklamání. Od těchto závěrů je i my chceme chránit. Ať to Bůh dá!

Dodatek

Kdo chce poznat rysy i náplň života autora tohoto svazku, musí nutně pozorně pročíst minulé jeho spisy:

- Vliv prostředí na utváření charakteru - Přirozená výchova k vůdcovství
- Záblesky z temného dolu
- Střepy
- Synci

Celé úsilí míří k mladému člověku a jeho zdokonalení.

Kdo přijme jeho bohaté zkušenosti a s nimi se nebál vzít na sebe i tvrdší praxi duchovního života, patří mezi ty mladé šťastlivce, kteří úměrně, s ochotou a zaujetím naplňují svůj život.

Stojí v rázné opozici proti všem vychovatelům, kteří chtějí líbivým způsobem, bez požadavků, působit na růst jednotlivce ve smíšených společenstvích.